GÜNDÜZ VASSAF'LA ŞARKILI SOHBET • FAİRUZ DERİN BULUT & ALİ TEKİNTÜRE'DEN ARABESK

ROLL

ISSN: 1307-4628

112480 **ocak** 2009/01 **6 TL**

miles davis

KIND OF BLUE 50 YAŞINDA

ROLL 136

PRETENDERS • ORIENT EXPRESSIONS • MEHMET ATLI • TRANSGLOBAL UNDERGROUND • HAL WILLNER

fugazi

BULDOG ALNI
Tarihdışı –
Bu nanenin gökten
öylece iniverdiğini söylüyorsun
Benim tahlilim şöyle:
Gözlerindeki perdeyi indirmenin vakti geldi
Titreyip safları sıklaştırmak için
Coşmak ve kendimizi
senin sınırından korumak için
Üzgünüm dostum, kenara çekilmelisin

Sen de istiyorsun anlamayı
Yerlere çalacağız, yerlerde süründüreceğiz
O buldog alnını

Cüretkâr ağızlar çok da cesur konuşmuyor
Sen yedin şimdi kendi payını
Ağzın lekeli, dilin yamalı
Eti kemiğinden sıyırıyorsun
İhtimam göstermeden, hassasiyet duymadan
davrandığını, hayır, söyleyemem ama
sen dua et şu üstündeki zırha

Sen de istiyorsun anlamayı
Yerlere çalacağız, yerlerde süründüreceğiz
O buldog alnını

Hadi çalalım kapıyı da bakalım
evde kimse var mı

BEKLEME ODASI
Ben sabırlı bir çocuğum
Beklerim, beklerim, bekler dururum
Bir borudan akıp giden su gibi zaman bana

Herkes hareket halinde
Koşuşturuyor herkes

Lütfen bırakmayın beni
Böyle kalmayayım bekleme odasında

Haberleri istemem (İşime yaramazlar)
İstemem haberleri (Yaşayamam onlarla)

Şehir dışında oturan herkes
Biraz donuk, biraz buruk
(Neden böyle)

Doğrulamıyorlar çünkü
(Ahhh... Hadi, doğrult belini)

Ama ben öyle boş oturmayacağım
(Ahhh...)
Büyük bir sürprizim var
Mücadele edeceğim ben
Olmak istediğim kişi için

Ve yapmayacağım aynı hataları yeniden
(Biliyorum çünkü)
Biliyorum bunların ne kadar zaman yediğini
(Ve amaç)
Önemli olan amaç
Bekleme odasında

İNSANLIK NAMINA
İnsanlık namına
Bırakın şu iktidar kavgasını
Bırakın duygularla, ilişkilerle oynamayı
Başkaları düşünce siz yükselmezsiniz

İnsanlık namına
Bırakın şu politikayı
Büyük para ve medya numaraları işin özü
Başkaları düşünce siz yükselmezsiniz

Görüyorum bu dünyayı çürüttüğünüzü
Görüyorum bu dünyayı tükettiğinizi
Görüyorum bu dünyayı iğfal ettiğinizi
Açıyorum, kapıyorum, açıyorum, kapıyorum
Açgözlülük görüyorum
Ve gördüğüm şeyden hoşlanmıyorum

İnsanlık namına
Bırakın bir yana şu dünyevî gururunuzu
Bu bedenlerle doğduk biz
Kendimiz vermedik bunun kararını
Başkaları düşünce siz yükselmezsiniz

İnsanlık namına
Bırakın elinizden taşları sopaları
Silah ve şiddet unutulsa daha iyi
Yükselmezsiniz siz başkaları görünce dibi

İYİ POLİS
Bir sürü sorun var bana
Bir sürü soru biriktirmişsin
Parmağını doğrultuyorsun bana:
Şüphelisin
Gözlerim telsizini arıyor seninle konuşurken
İyi polis olurdu senden

Türkçesi: Erol Merve

Kapak: Herman Taşçıoğlu

ROLL
136
ocak '09

08 Miles Davis
09 Fairuz Derin Bulut
12 Ali Tekintüre
14 Mehmet Atlı
16 TV On The Radio
18 Hal Willner
22 Marianne Faithfull
25 Gündüz Vassaf
32 2008'in en iyi albümleri
34 The Pretenders
40 Thievery Corporation
42 Orient Expressions
44 Transglobal Underground
42 Suhail Ensemble

04 Ajans
37 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
38 Kısa dalga

Shirley Manson, Fuck Buttons, Glasvegas
M83, Metronomy, 50 Cent, Frank Turner
Micah P. Hinson

49 Kıraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Adnan Uludağ, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Esra İpekçi, Fatih Özgüven, Fevzican Abacıoğlu, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, Herman Taşçıoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Mehmet Erdoğan, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, R. Özlem Oto, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Seda Niğbolu, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sinan Yusufoğlu, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, V. Can Yazıcı, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Ezgi Matbaacılık [Sanayi cad. Altay sok. No: 10 Yenibosna-İstanbul Tel: 0212 452 23 02] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Ocak 2009 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Süslü Saksı Sok. No:5-3 Beyoğlu İstanbul **tel-faks** 0212 251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 12 **sayı** 136 **ocak** '09 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Özay Selmo (0.533.514 90 49)

ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Söz ve sükût

Kendisine "efsane" denmesinden hazzetmezdi. 60'ını devirdiğinde bana şunu söylemişti: "Efsane, bir zamanlar yaptığı şeyle takdir gören bir ihtiyardır. Ben yaptığımı hâlâ yapıyorum. Bana sadece Miles deyin."
Miles'ın azametli ve sükûtlu trompeti (izleyicilerin onun sükûtunu alkışladığı vakiydi) 20. yüzyılın hızı ve karmaşıklığıyla birlikte 19. yüzyıl romantizminin zarafetini imliyordu.
"Ben değişmeye mecburum" demişti, "yazgım bu". Bebop'un doğuşunda (Charlie Parker'la birlikte), cool cazda ("Birth of the Cool"), modal cazda ("Kind of Blue"), caz-rock füzyonunda ("Bitches Brew") anahtar rol oynadı.
Bir başka efsane, John Coltrane, Miles'ın grubundan ayrılmasının arifesinde, kendi müziğinin yoğunluğuna esir düşerek 45 dakikalık sololor çalıyordu. Bir gün Miles, "niye o kadar uzatıyorsun?" diye soruyor. "Uzattığımın farkındayım" diyor Coltrane, "fakat öyle kaptırıyorum ki, nasıl duracağımı bilemiyorum". Miles da diyor ki, "niye saksofonu ağzından çıkarmayı denemiyorsun?"
Miles'la Concorde-Lafayette Oteli'ndeki suitinde konuşuyorduk. Paris ayaklarımızın altındaydı. Bitki çayı içiyorduk. Onun çok daha sert maddeler kullandığı günler geldi aklıma. Bebop'un babaları, yabancılaşmayla başa çıkmak için kendi gizli kültürlerini, tarz ve dillerini –örneğin "kötü", bebop argosunda "iyi" demekti– oluşturmuşlardı. Maddeler de o kültürün bir parçasıydı; kısa bir süre için yabancılaşmaya deva oluyorlardı. Kokaini, eroini ve diğerlerini nasıl bıraktığını sordum Miles'a. Önündeki resim defterine kızıl saçlı, parlak dudaklı kadınlar çiziyordu. Defteri kaldırıp yaptığı resmi gösterdi. "Nasıl buluyorsun bu Parisli hatunları? Yanakları çukur oluyor, Fransızca konuştukları için. Dil, insanın yüzünü şekillendirir." Yeniden defterine döndü, bir yandan da sorumu cevaplamaya başladı. "Günde dört-beş gram kokain çekerdim. Saat başı da brendi ve bira içerdim. Geceyarısı kalkardım, ertesi günün ortasına kadar ayakta olurdum. Günde dört paket sigara içerdim. Bir sabah kalktım, sağ elimi kullanamıyorum. Cicely paniğe kapıldı..."
Alton-Illinois'da orta sınıftan bir dişçinin oğlu olarak dünyaya gelen Miles Dewey Davis III, Emmy ödüllü oyuncu Cicely Tyson'la evlenmişti. Nikâhları komedyen Bill Cosby'nin evinde kıyılmıştı. Sonradan boşandılar.
"Cicely beni bir akupunktur doktoruna götürdü" diye devam etti. Orama burama bir sürü iğne soktular, bitki kürleri filan. Çin tıbbı işte. Maddeleri öyle bıraktım. Şimdi günde kırk dakika yüzüyorum."
Miles, sırtını seyirciye dönerek çalardı. Sebebini sorunca, resim yapmayı bıraktı, dik dik baktı. "Kimse bir senfoni okestrasının şefine bu soruyu sormaz."
Miles'ın hem müzikal hem de ticarî olarak en başarılı işbirliği beyaz aranjör-besteci Gil Evans'la oldu. Evans, Miles için bir baba figürüydü. Birlikte yaptıkları albümlerde –ki, bunlar bayağı senfonikti– Miles yeteneğinin doruğundaydı. "Sketches of Spain" büyüt hit oldu. Evans şöyle demişti: "Miles zevklerinden şüphe etmez. Diğer müzisyenler neyin revaçta olduğuna bakar, Miles kendi yolundan gider."
Concorde-Lafayette'teki suite sessizlik çökmüştü. Ama Miles'la beraberken sessizlik tam olarak sessizlik değildir. Adeta elle tutulabilir bir titreşim vardır. Miles resim yapmaya devam ediyordu. Sessizlik hakkında bildiğim her şeyin yetersiz olduğunu bizzat ondan öğrenmiş olmama rağmen, paranoyaya kapıldım. Sohbetin kesintiye uğramasından kendimi kabahatli buldum. Gazeteciydim, bir soruya ihtiyacım vardı, hem de derhal. "Prova yapar mısın?" Resmi bitirmişti. Kaldırıp gösterdi: Kendisini çizmişti, kokain çekiyordu. Miles resim yapmaya ileri yaşlarında başlamıştı. Belki de bilinçaltında maddeleri ikame etmenin bir yoluydu bu. "Evet, her gün prova yaparım"

dedi. "Prova yapmak dua etmek gibidir, dua haftada bir değil, her gün edilir."
Peki, dua ediyor muydu? "Bir seferinde" dedi, "bindiğim uçak hızla irtifa kaybetmeye başladı. Boynumda Carlos Santana'nın hediyesi bir kolye vardı. Üzerinde bir azizin resmi olan elmaslı, zümrütlü bir kolye. Ona dokundum. Sanıyorum beni kurtaran o dokunma oldu. Şöyle diyelim, kendi tarzımda dua ediyorum."
Caz festivalleri Miles'dan önce ve Miles'dan sonra diye ikiye ayrılabilir. Miles rock'a teveccüh gösteriyordu. Fillmore'da Grateful Dead ve Jefferson Airplane'e ön grup olarak çaldı. Onun varlığı caz sahnesinde rock gruplarının yer almasının meşruiyetiydi. Miles'ın 1991'deki ölümüyle birlikte, bu meşruiyet zayıfladı. Miles rock'u para için yapmadı, bir iletişim arayışındaydı. Elbette büyük kalabalıklara hitap etmek istiyordu. Ama yaptığı her şey netice itibariyle cazdı.
1991 yazının caz festivalleri sezonunda hiç yapmadığı bir şey yaptı: Maziye baktı. Eski elemanlarından bir "all star" takım kurdu: Herbie Hancock, Chick Corea, Joe Zawinul, Jackie McClean, John McLaughlin ve diğerleri... Herald Tribune'da şöyle yazmıştım: "Sormaktan kendimi alamıyorum, 65 yaşında aniden patlayan bu nostalji fırtınası, dairenin tamamlanması anlamına mı geliyor?" O yaz Fransa Kültür Bakanı Jack Lang'ın elinden şeref madalyası aldı. Ben de şöyle yazdım. "Bu ödül bir son nokta gibi." Meğer Miles'ın vefat yazısını iki ay önceden yazmışım. O yazıda bir de şöyle demiştim: "Miles Davis hayatımın soundtrack'i, o durduğunda film de sona erecek."
Hâlâ buradayım. Ama Miles sonrası hayat kolay değil. Bize kişisel sesin ve sessizliğin önemini hatırlatan pek kimse yok. Yeni kuşak cazcıların birçoğu, bugün hayatta olmayan isimler gibi tınlıyor. Geçmişe yaslanıyorlar, belki günün birinde geleceğe sıçrarlar. Cazın günbatımında sükût prensinin dediklerini hatırlamamak elde değil: "Yemek yerken, yüzerken, resim yaparken aklımda hep müzik var, şimdi seninle konuşurken bile. Caz kelimesini sevmiyorum, beyazların bize yapıştırdığı bir etiket o. Rock da çalmıyorum. Günün gerektirdiği müziği yapıyorum."

Mike Zwerin, 9 Nisan 1998, Herald Tribune

Eğer adil olmasaydı güzellik güzel olur muydu? Eğer güzel olmasaydı adalet adil olur muydu? **EDUARDO GALEANO**, Biz Hayır Diyoruz

Günahlarıma tövbe etmekten gizli bir tat alıyordum –özellikle işlemediğim günahlara. **PETER ACKROYD**, Oscar Wilde'ın Son Vasiyeti

İş adamları sabahları tıraş olur, çünkü işlerini çok severler, ama Edmond Lapointe gibi adamlar geceleri tıraş olur, çünkü karılarını çok severler. **TREVENIAN**, İnci Sokağı

İnsanın kendi hayatına istikamet verecek bir fikri bulması ne kadar güç. Ayakkabı değil ki, hazırını alayım. Şimdiye kadar hep kelimelerle ve bir de hadiselerle yaşadık. Kelimeler bizi sarhoş etti; hadiseler kafamıza vurarak uyandırdı. İnsanı, tarihi ve hayatın ihtiyaçlarını göremedik. **AHMET HAMDİ TANPINAR**, Sahnenin Dışındakiler

JANE BIRKIN'İN SÖZÜ SAZI

Bir kış çocuğunun hatıra defteri

Jane Birkin, yeni albümünün adı gibi "kış çocukları"ndan biri. 14 Aralık'ta 63 yaşına girdi, daha nice nice yıllara... Geçen yıl ilk kez uzun metrajlı bir filme imza attı, "Les Boîtes"ı (Kutular) yazdı, yönetti, oynadı. Ve ilk kez bütün şarkı sözlerini kaleme aldığı "Enfants d'Hiver"i yayınladı. Artık sadece "Serge Gainsbourg'un B yüzü" değil, kendisinin A yüzü! Bir İngiliz aristokratının kızı, ama soyadının "börkin" diye telaffuz edilmesine sinir olacak kadar Fransız! Gözaltındaki Burmalı politik lidere adadığı İngilizce "Aung San Suu Kyii" dışında, sözlerinin tamamı Fransızca. Les Valentins grubundan Edith Fambuena'nın prodüktörlüğü üstlendiği albümde Alain Souchon, Hawksley Workman gibi istisnalar hariç, Fransız bestekârlar kıraathanesinin genç müdavimleri yapmış besteleri. Ağır tempolu melankolik eserler arasında "Walk On The Wild Side"vari mizahî "intizar" şarkısı "Oh, comment ça va?" iki adım öne çıkıyor...

PEARL JAM ilk plağı "Ten"i, grubun kuruluşunun 20. yılı şerefine yeniden basıyor. 1991 tarihli albüm, çeşitli remiks versiyonlar, ek parçalar, demo kayıtlar, kitapçık ve fotoğraflar içeren dört farklı pakette piyasa sürülecek.

THE RAKES Berlin'de kaydettiği üçüncü albümü "Klang"i mart ayında çıkarıyor. Ekip "The Loneliness Of The Outdoor Smoker" ve "The Woes Of The Working Woman" gibi yeni şarkılarıyla da "beyaz yakalı" hikâyeleri anlatmaya devam ediyor.

Savaş bölgesinde yaşayan çocukların zor yaşam koşullarına dikkat çekmek amacıyla faaliyet gösteren **WAR CHILD** organizasyonunun, yardım kampanyası kapsamında çıkaracağı rock albümü şubat ayında piyasada olacak. "Heroes" adlı projede McCartney, Dylan, Brian Wilson, The Kinks, Joy Division, Clash ve U2 gibi efsanelerin şarkıları Elbow, Hot Chip, Scissor Sisters, Beck, The Kooks, Duffy, Rufus Wainwright gibi genç isimler tarafından cover'lanıyor.

THE CRIBS "Live At The Brudenell Social Club" adıyla üçlü bir DVD seti yayınladı. Grubun neredeyse tüm parçalarını çaldığı konser kayıtlarında, misafir olarak Franz Ferdinand, Kate Nash, Kaiser Chiefs ve bir ara gruba da katılan Johnny Marr'ı görebilirsiniz.

PJ HARVEY mart sonu çıkaracağı yeni albümü "A Woman A Man Walked By" üzerinde, 1996'da "Dance Hall At Louse Point"i birlikte kotardığı John Parish ile çalışıyor.

'60'lar folk hareketinin kilit isimlerinden, The Kinks, Nick Drake ve Paul Simon'ın referans gösterdikleri **DAVY GRAHAM**, akciğer kanseriyle olan mücadelesini kaybetti, 68 yaşında hayata veda etti.

İMAM BAYILDI

"Den thelo pia na xanartheis" isimli kıvrak parçayla son aylarda hangi taşı kaldırsak altından çıkan İmam Baildi, biri DJ diğeri vurmalıcı, Orestis ve Lysandros Falireas biraderlerin projesi. Buzukici, trompetçi, klarnetçi dostlarını çağırıyorlar, eski Yunan taş plaklarından aparttıkları vokal sample'larını modern çağ ritmleriyle dayayıp döşüyorlar, dünya müziği festivallerinde hep beraber çalıp oynuyorlar. Caz, drum'n'bass, trip-hop ve Ege'nin, Balkanların türküleri, Türkiye'de de yayınlanan "Imam Baildi" albümünde...

ELTON JOHN her zamanki gibi yoğun günler geçiriyor. The Killers ve Pet Shop Boys'dan Neil Tennant'la yaptığı yeni yıl şarkısı "Joseph, Better You Than Me" geçtiğimiz günlerde yayınlandı. **ELVIS COSTELLO**'nun TV şovu "Spectacle"ın ilk konuğu da kendisi oldu. Ayrıca dedikodulara bakarsak John sene sonunda çıkaracağı yeni albümünde Mark Ronson ile çalışacakmış.

ARCADE FIRE "Miroir Noir" adını verdiği bir dokümanter yayınladı. 70 dakikalık DVD grubun son albümü "Neon Bible"ın turnesinden hatıra görüntüleri, çeşitli TV şovlarından kayıtları ve grup üyelerinin çektiği kısa filmleri içeriyor.

GRANDMASTER FLASH, 1988 tarihli "On The Strength"in üzerinden bunca zaman geçtikten sonra Q-Tip, Busta Rhymes, Snoop Dogg, Krs-One ve Natacha Atlas gibi bir dolu müzisyenle bir araya geldi, "The Bridge: Concept Of A Culture" adında yepyeni bir albüm kaydetti.

BRIAN WILSON geçtiğimiz sene çıkardığı Kaliforniya temalı albümü "That Lucky Old Sun"a kardeş getiriyor. Wilson'un aynı ismi verdiği yeni DVD'si, albümün canlı icrasının yanında, "Going Home" adında, Wilson'un Capitol Records'a dönüşünü ve albümün yapım sürecini anlatan uzun metraj bir belgeselle birlikte pek çok ekstrayı da içeriyor.

The Sleepy Jackson'ın şarkıcısı Luke Steele ile Pnau'dan Nick Littlemore'un ortak projesi **EMPIRE OF THE SUN** ilk albüm "Walking On A Dream"i şubatta çıkarıyor.

Zamanının önemli punk ekibi **THE ONLY ONES** kariyerini oluşturan üç albümü, "The Only Ones" (1978), "Even Serpents Shine" (1979) ve "Baby's Got A Gun"ı (1980) yeniden basmaya karar verdi.

İçinde "Alcoholics Unanimous", "Summer Job", "Art Brut Versus Satan", "Rebellious Henchman", "D.C. Comics", "Chocolate Milkshake" gibi şarkılar barındıracak olan yeni **ART BRUT** albümünün yapımcılığını **FRANK BLACK** üstleniyor.

PRINCE yeni plağında yer alacak dört şarkısını bir Los Angeles radyosunda görücüye çıkardı. Çıkış tarihi belirsizliğini koruyan albümü plak firmalarından bağımsız çıkarmak isteyen Prince'in biri Tommy James & The Shondells cover'ı "Crimson & Clover" olan yeni işleri Hendrix'vari gitarlarla süslüymüş.

Garage rock ekibi **BLACK LIPS** 2007 tarihli "Good Bad Not Evil"ı izleyecek yeni albümü "200 Million Thousand"ı şubatta yayınlayacak.

Olur mu olmaz mı derken, **BLUR** 3 Temmuz günü Londra'daki Hyde Park'da bir konser vermek üzere yeniden bir araya geldi. En son 2000 yılında birlikte çalan grubun konser biletleri satışa sunulduktan iki dakika sonra tükendi. Blur yeniden albüm yapar mı bilinmez, ancak konserlerin devamı gelecek gibi.

Pastels, Nick Drake ve Donovan gibi isimlerin izinden yürüyen indie pop ekibi **THE BOY LEAST LIKELY** ikinci albümü "The Law of the Playground"u martta çıkarıyor.

Indie rock'çu **BEN KWELLER** bir country plağı yayınlıyor. Kweller'in dördüncü albümü "Changing Horses" şubat başında raflarda.

Manchester'lı üçlü **DOVES** ismini şimdilik koymadığı dördüncü albümünü çok yakında çıkarıyor. Albümden yayınlanacak ilk single ise "Kingdom of Rust".

kočani orkestar

THE RAVISHED BRIDE

crammed discs

Tüm Müzik Marketlerde

Miles Davis gibi bir adla dünyaya geldiğini düşünsene. Zaten tamamdı iş. Miles Davis'e benzer bir adın olsaydı, Mercedes'e biniyormuşsun gibi gelirdi kulağa. **JACKIE KAY**, Trompet

Eğer ipekböceği, varlığını bir tırtıl olarak sürdürmek için koza örseydi, tam bir ücretli işçi olurdu. **KARL MARX**, Ücretli Emek ve Sermaye

Zalim, aynanın mazluma sürekli değişen bir cıva lekesinden başka bir şey göstermemesini ister. **EDUARDO GALEANO**, Biz Hayır Diyoruz

Ölmek, tepeden tırnağa farklı hale gelmektir. İntihar işte bunun için bir alçaklıktır; kendini tamamen hayata bırakmak anlamına gelir çünkü. **FERNANDO PESSOA**, Huzursuzluğun Kitabı

Cinsellik için şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Cinsellik müthiş bir özgürlük vaadidir, yasaklanmaması çok şaşırtıcıdır. **SUSAN SONTAG**, Rüyalarının Esiri

20. yüzyılın büyük melez (babası beyaz bir pamuk işçisiydi) şarkıcılarından **EARTHA KITT** 25 Ocak'ta, 81 yaşında, bağırsak kanseri nedeniyle hayata gözlerini yumdu. Uzun yıllar "Santa Baby", "Let's Do It", "Champagne Taste", "C'est si bon" gibi hit plaklar yaptı, kabarelerde, Broadway müzikallerinde, filmlerde oynadı. 1968'de Beyaz Saray'a davet edildiğinde "gençler tabii ki isyan ederler, onları ölüme yolluyorsunuz" diyerek postayı koymuştu. Son yıllarına kadar düzenli olarak sahneye çıkan Kitt, 1980'lerde gey hakları hareketinin önemli sözcülerinden olmuş, 1984'te "Where Is My Man", 1989'da Bronski Beat'le beraber "Cha-Cha Heels" gibi hitlerle disko çağını da yakalamıştı. Ama bizim "Üsküdar'a gider iken"i onun gibi özgün bir ruhla okuyan da yoktu. Ölümsüz yorumu "Usku Dara" İstanbul gecelerinin gözdesi olmaya devam edecek...

OBAMA GELDİ, ODETTA GİTTİ

Amerikan folkunun ve dünya protest şarkı hazinesinin anıt isimlerinden birini yitirdik. Odetta Holmes, 2 Kasım'da, 78 yaşında, kalp yetmezliği sebebiyle bu dünyayı terketti. 1960'lardaki protest şarkı hareketinin, folk ve blues rönesansının en büyük mimarlarından biriydi. Joan Baez'den Janis Joplin'i pek çok ismi etkiledi, Bob Dylan onun sesini duyar duymaz elindeki elektrikli gitarı bir akustik gitarla değiştirip folkçu olmaya karar verdiğini söylüyordu. Opera eğitimi almış, ancak siyah bir şarkıcı olarak iyi rol bulamayacağını anlamıştı. Folk şarkılarına gönül verdiğinde sene 1950'ydi. 1956 tarihli "Odetta Sings Ballads and Blues" albümünden itibaren çığır açıcı kayıtlara imza attı, bazen caza yakınlaştı, bazen folkun saf sularında kaldı. 1963'te Washington'da düzenlenen sivil haklar yürüyüşünde Martin Luther King'in yanıbaşında o da vardı. Son âna kadar plak doldurmayı, sahneye çıkmayı sürdürdü. Allah'tan Obama'yı gördü. Nur içinde yatsın.

Büyük caz trompetçilerinden **FREDDIE HUBBARD** 29 Aralık'ta vefat etti. 1938 doğumlu sanatçı çocuk yaşta nefesli aletlerle içli dışlı olmuş, 20 yaşında geldiği New York'ta John Coltrane'le çalışma fırsatını elde etmişti. Daha sonra Art Blakey, Herbie Hancock gibi isimlerle de çalışan Hubbard, coşkulu ve hızlı çalış stiliyle tanınıyordu. 1990'larda dudağındaki problem nedeniyle uzun süre sahnelerden uzak kalmıştı, ama ardında 300'ün üzerinde kayıt bırakmayı başardı.

JOE SATRIANI, **COLDPLAY**'e dava açtı! Amerikalı gitariste göre Coldplay Billboard listelerinde bir numaraya kadar yükselen parçayı doğrudan kendisinin 2004 şarkısı "If I Could Fly"dan apartmış.

...AND YOU WILL KNOW US BY THE TRAIL OF DEAD'in altıncı stüdyo albümü "The Century Of Self" şubatta elimizde. Albüme emek verenler arasında Yeasayer ve Dragons Of Zynth üyeleri de var.

İsveçli iki kardeşten mürekkep T**HE KNIFE**'ın şarkıcısı **KARIN DEIJER ANDERSSON** ilk solo albümü "Fever Ray"i martta çıkarıyor. Albümden çıkacak ilk single "If I Had A Heart" ise çoktan yayınlandı. İnternet sitelerinden geçtikleri habere göreyse Knife bugünlerde Darwin'den esinle bir opera yazmakla meşgulmüş.

Vashti Bunyan'ın mirasçılarından **MARISSA NADLER**'in yeni albümünün adı "Little Hells" olacak. On parçalık albümün prodüksiyonu daha önce Yeah Yeah Yeahs, TV On The Radio ve !!! ile de çalışan Chris Coady'den. Blonde Redhead'den Simone Pace, Beachwood Sparks'dan "Farmer" Dave Scher ile Black Hole Infinity'den Myles Baer ise kartonette ismi yazanlardan bazıları…

Şubatta Bon Iver, My Morning Jacket ve Iron & Wine gibi isimlerle geliri AIDS ile mücadelede kullanılacak "Dark Was The Night" adında bir albüm çıkaracak olan **THE NATIONAL**, daha sonra stüdyoya girecek ve yeni albümün kayıtlarına başlayacak.

İKİLİ TEMASLAR

Charles Aznavour, 80'li yaşlarını "beynelmilel" bir düet albümle kutluyor. Sting, Elton John, Placido Domingo, Paul Anka, Carole King, Laura Pausini, Herbert Groenemeyer, Johnny Hallyday, Julio Iglesias, Céline Dion gibi isimler Aznavour şarkılarını Aznavour'la birlikte Fransızca ve İngilizce (gerekirse İtalyanca, İspanyolca, Almanca) seslendirmişler "Duos" albümünde. Öbür dünyadan sanal düetler de cabası: Piaf, Sinatra ve Dean Martin.

KYLIE MINOGUE içinde yıllar önce yorumladığı New Order klasiği "Blue Monday"in de yer aldığı "Boombox" adlı bir remiks albümü çıkarıyor. Şarkılar üzerinde çalışan isimlerden birkaçı Chemical Brothers, Mylo, Fischerspooner ve Sebastien Leger.

Sunset Bulvarı'nın efsanevî gece kulübü Whisky A Go Go'nun kurucusu **ELMER VALENTINE** 85 yaşında hayata gözlerini yumdu. Kulübü Buffalo Springfield, Love, Alice Cooper ve çok uzun süre The Doors'a ev sahipliği yapmış, ilerleyen yıllarda Nirvana ve Oasis de barda sahne almışlardı. 2007'de Police aynı sahneye çıkmış, internet üzerinden yayınlanan bir prova yapmıştı. Valentine bir diğer meşhur mekân The Roxy Teather'ın ve onun üzerinde bulunan The Rox barın da sahibiydi. John Lennon'un müdavimi olduğu bar, bugün, James Belushi'nin '80'lerin başında paçayı zor kurtardığı bir overdose'dan önce parti verdiği yer olarak da hatırlanıyor.

Ünlü koreograf **MERCE CUNNINGHAM** 90. yaşını kutlamak için yepyeni bir gösteri sahneye koyuyor. Led Zeppelin basçısı **JOHN PAUL JONES** ile **SONIC YOUTH**'un Takehisa Kosugi'nin bestesini dansçılar eşliğinde icra edecekleri "Merce Cunningham at 90" adındaki gösteri, sanatçının doğumgünü olan 16 Nisan'da başlayıp dört gün boyunca tekrar edilecek. 2003'de Radiohead ve Sigur Rós da Cunningham'ın "Split Sides" adındaki şovunda birlikte sahne almışlardı.

THE VIEW ikinci albümü "Which Bitch?"i şubat başında çıkarıyor. Albümden çıkacak ilk single da belli oldu: "Shock Horror".

NINE INCH NAILS plak firmasıyla olan problemlerini halledebilirse, son turnesinde ünlü yönetmen **JAMES CAMERON**'ın ekibi tarafından çekilen 3D görüntüleri film haline getirmeyi, ardından da DVD ve Blu-ray formatında yayınlamayı düşünüyor.

The Shins'in esas adamı **JAMES MERCER** grubun bazı videolarını da çeken Matt McCormick'in filmi "Some Days Are Better Than Others"da oynayacak. Filmin diğer müzisyen yıldızı ise Sleater-Kinney şarkıcısı Carrie Brownstein.

BONO, Nobel Barış Ödülü kazanmış beş isimden oluşan jüri tarafından, Afrika'daki yoksulluk, felaket ve borçlarla ilgili yaptığı çalışmalarından dolayı "Peace of Man" ödülüyle onurlandırıldı. Nobel Vakfı'nın verdiği bu önemli ödül geçen sene George Clooney ve Don Cheadle'ye gitmişti.

Pub'ımızı koruyalım! Müzik yazarı Paul Moody ile Heavenly Records'dan Rob Turner'ın birlikte kaleme aldıkları "The Rough Pub Guide: A Celebration Of The Great British Boozer" adlı kitabın çıkışıyla birlikte yok olmaya başlayan meşhur İngiliz akşamcılığını korumak amacıyla bir de kampanya başladı. Gurme lokantalarına ve Starbucks'lara karşı geleneksel pub'ların tarafında saf tutanlar arasında **PAUL WELLER**, **SUGGS** ve **GRUFF RHYS** de var.

Death From Above 1979'nın davulcu ve şarkıcısı **SEBASTIEN GRAINGER** solo albüm yapıyor. İçinden ilk single olarak "Who Do We Care For?"un seçildiği "Sebastien Grainger and The Mountains" martta yayınlanacak.

Sor bak: Önümüz bahar / Değil mi gökler, ovalar?.. **ZİYA OSMAN SABA**

Rüyaların yasaklanmamasına hayret ediyorum. Rüya ne büyük bir vaat! Ne büyük bir zevk! Ne kadar özel! Hem insana bir eş de gerekmez; kadın veya erkek, kimsenin işbirliğine gerek yok. Rüyalar, ruhun tamama ermemiş cinsel eylemidir. **SUSAN SONTAG**, Rüyalarının Esiri

Tıkalı kulak, yakarışlarla açılır
Sızılarla nice kılcal kanal
Ve orda olmayan, kim bilir
Bir ana damar belirir
MEHMET TANER

SIFIR (Zafer Aracagök) "Eve Dönmek İstemiyorum" adlı ilk kitabından yola çıkarak yaptığı ses tasarımını 29 Ocak'ta Dogzstar'da sergileyecek. Performansa eşlik edecek videoyu (3D-me/thread me) İtalyan sanatçı Pier Giorgio De Pinto bu gösteri için özel hazırladı. Gösteri sırasında, 1995'te İletişim Yayınları'ndan çıkan ve baskısı tükenen kitabın yeni versiyonu kitap + DVD formatında sınırlı sayıda satışa sunulacak... (www.myspace.com/sifiro)

"No Woman No Cry"ın yazarı **VINCENT FORD**, 68 yaşında Jamaika'da öldü. Marley'in 1976 tarihli "Rastaman Vibration" albümündeki üç şarkının altında da Ford'un imzası vardı.

AIDS'le mücadele amacıyla kurulan **RED HOT VAKFI** yararına hazırlanan ve şubat ortasını bekleyen yeni derleme "Dark Was The Night"ta kimler yok ki: David Byrne, Grizzly Bear, The National, Yeasayer, The Decemberists, Iron & Wine, Arcade Fire, Beirut, My Morning Jacket, Sufjan Stevens, Cat Power vs...

THE UNKLE 2008 albümü "End Titles... Stories for Film"deki yedi şarkısını yeniden elden geçirdi, iki de yeni şarkı ilave edip yepyeni bir plak elde etti. Sınırlı sayıda basılan "End Titles... Redux" grubun internet sitesinden download edilebilir.

Peter Jackson, Alice Sebold'un çok satan romanı "The Lovely Bones"u beyazperdeye uyarlıyor. Filmin müziklerini **BRIAN ENO** yapacak.

Şubatta yayınlanacak olan yeni **MORRISSEY** albümü "Years Of Refusal"ın ilk single'ı "I'm Throwing My Arms Around Paris"ın B yüzünde "Shame Is The Name" adlı bir **CHRISSIE HYNDE** düeti de var.

Rough Trade firmasının otuzuncu yılını kutlamak amacıyla turnede olan **JARVIS COCKER**, müstakbel ikinci solo albümünden "Complications", "Angela", "Girls Like It Too", "I'm Not Deep, I Am Profoundly Shallow" gibi şarkıları da sahnede deniyor.

Post hardcore grubu **THURSDAY** yeni albümü "Common Existence"ı şubatta çıkarıyor.

NOTORIOUS BIG'in hayatını konu alan "Notorious" şubatta sinemalarda gösterime giriyor.

The Automatic'in eski keyboard'cusu Pennie, **DECIMALS** adında yeni bir grup kurdu.

LADY SOVEREIGN nisan gibi yeni bir albüm çıkaracak. Rap'çi "Jigsaw"da yer alacak taze şarkısı "I Got You Dancing"i yeni yıl hediyesi olarak bedava dağıtıyor.

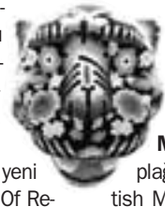

SQUAREPUSHER "Numbers Lucent" adında altı parçalık bir EP çıkarıyor.

MATTHEW HERBERT yeni plağında McDonalds'da ve British Museum'da kaydettiği seslerin yanında, eski İngiltere başbakanı John Major ve sosyalist politikacı Tony Benn'in konuşmalarından da parçalar kullanacak.

SERHAN'IN HATIRASINA

Müzisyen ve akademisyen Serhan Şeşen, yanlış teşhis, hatalı tıbbî müdahale ve ihmal şüphesi uyandıracak biçimde, hızlı gelişen bir beyin hastalığı sonucu 3 Aralık'ta aramızdan ayrıldı. Genç Serhan, Gündoğarken grubundan dostumuz ve ağabeyimiz Burhan Şeşen'in biricik oğluydu. Sevenlerine sabır dilemekten ve onu güzel hatıralarıyla anmaktan başka elimizden bir şey gelmiyor. Bu güzel hatıralardan ikisi, Serhan henüz çocukken yayınlanan iki Gündoğarken kaseti olmalı: "Bir Yaz Daha Bitiyor" (1986) ve "Yaz Bulutları" (1988). İçinde ezbere bildiğimiz nice şarkının yer aldığı bu iki aydınlık albüm, şimdi iki CD'lik minik bir set halinde yeniden yayınlandı. "Gün doğarken ufukta, yeni bir can taşır elinde / Gün doğarken ufukta, canlanır ümitler yeniden".

"KIND OF BLUE"nun ellinci yılı hatırına, işinin ehli bir caz ekibi albümü baştan sona çalmak üzere bir araya geldi. Orijinal kadrodan hayatta kalan tek isim olan davulcu Jimmy Cobb'un başını çektiği ekipte trompet Wallace Roney'e, piyano Larry Willis'e emanet.

Yeniden bir araya gelen yıllanmış gruplar kervanına **CLIFF RICHARD** ve **SHADOWS** da katıldı. Ekip, önümüzdeki sonbaharda İngiltere'de veda konserleri verecek.

BOY GEORGE'un başı mahkemelerle yine dertte. Ünlü şarkıcı hakkında bir erkek eskortu yatağa bağlayıp alıkoymaktan dava açıldı. Olayın bir fantazi mi, bir iftira mı olduğu henüz kesinlik kazanmadı.

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü tarafından dünyanın çeşitli yerlerindeki yoksul çocuklara teknolojik imkânları götürmek amacıyla başlatılan "Her Çocuğa Bir Laptop" kampanyasında **JOHN LENNON**'un sesi ve görüntülüri Yoko Ono'nun izniyle kullanılacak.

Türk Ulusal Anlatısı, Militarist Bir Kurgudur

Mesele, Ocak 2009, Sayı 25

- "Mesele"nin İki Yılı *(Osman Akınhay)*
- Mağdurun Dilinin Menşei Var mıdır? *(Mehmet Kazım)*
- Eroğlu'nun İlk Romanları: *Çözülmemek:* Yarınsız Bugün Var mıdır? *(Nazan Maksudyan)*
- Türk Ulusal Anlatısı, Militarist Bir Kurgudur *(Murat Belge'yle söyleşi)*
- Dilde Hürriyet Kalmayınca *(Sevgi Özdamar'la söyleşi)*
- Tezer Özlü Romanları: Çocukluk Bildirisi *(Müge Karahan)*
- Tecavüze Uğramayan Kadın Var mıdır? *(Hande Öğüt)*
- Anne ya da Değil? Annelik Etme Meselesi Üzerine *(Evren Balta Paker)*
- Daha İyi Bir Dünya İsteyenlerin Yalnızlığı *(Ertuğrul Mavioğlu'yla söyleşi)*
- Kriz, Marksizm ve Kolektif Eylem: Sivil İtaatsizlik *(Mehmet Uğur)*
- Mandel'e Göre "Kapital" *(Nail Satılgan)*
- Uluslararası Ekonomide Üçüncü Kriz mi? *(Ecehan Balta)*
- Özcan Alper'in "Sonbahar"ı: En Güzel Yıllar Sosyalizme *(Osman Akınhay)*

Yönetim Yeri: Agora Kitaplığı Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. • Yazışma Adresi: Osmanlı Yokuşu, Muhtar Kamil Sok. No: 5/1 Taksim/İSTANBUL
• e-mail: mesele@agorakitapligi.com • Tanıtım-Reklam-Abone: tanıtım@agorakitapligi.com

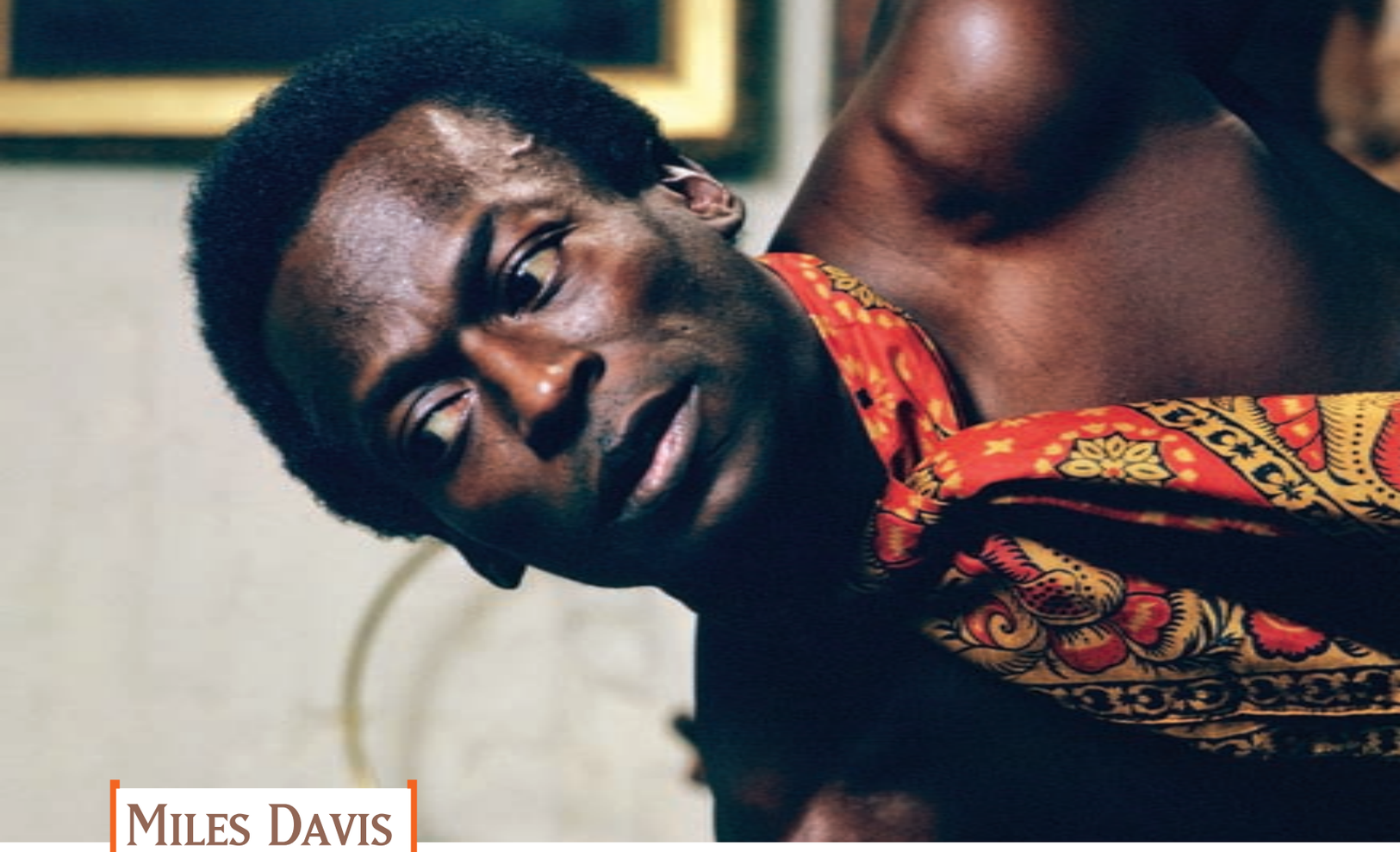

Miles Davis

Yarım asır olmuş, hâlâ taptaze. Malûm, birçok Miles var, herkesin meşrebine göre bir Miles'ı var. Ama caz dinleyenin de, dinlemeyenin de ortak bir Miles'ı var: 2009'da ellinci yılını kutlayan "Kind of Blue". Dört platinli bu "beşibiryerde"yi beş Miles'cıdan dinliyoruz. Yılların caz programcısı Hülya Tunçağ'la başlıyoruz, sonra trompetçi Eddie Henderson'a alo diyoruz, ardından İlhan Erşahin'le bir gezintiye çıkıyoruz, dönüşte Richard Hamer'a uğruyoruz ve son olarak kornetçi ve orkestra şefi Butch Morris'e bağlanıyoruz. Ellinci yıl şerefine, huzurlarınızda "Kind of Blue" ve Miles Davis...

beşibiryerde

HÜLYA TUNÇAĞ
Yağmur

"Kind of Blue"yu ilk dinleyişinizi hatırlıyor musunuz?

Hülya Tunçağ: Abim dinletti. Amerika'nın Sesi radyosunda Jazz Today programı vardı, 1972'den beri yaptığım Günümüzde Caz programı ona nazire-dir. Jazz Today'de genç bir trompetçi "yeni bir soluk" olarak takdim edildi. Abim, "bak" dedi, "çok iyi dinle bu trompetçiyi, ileride çok büyük bir isim olacak". Yıl 1960. Benim ilk gözdem Miles Davis. *(gülüyor)*

"Kind of Blue"nun ellinci yıldönümündeyiz...

Evet, "Kind of Blue" acaba neden bu kadar tarihsel bir albüm? *(gülüyor)*

Peşinde olduğumuz soru bu.

Kimle konuşursanız konuşun, caz seven biriyle...

Ya da sevmeyen....

Evet, sevmeyen bile "Kind of Blue"yu telaffuz ediyor hemen.

Cazcılar seviyor, klasikçiler, rock'çular, hip-hop'çular seviyor. "Kind of Blue"nun büyüsü ne?

Bestelerin yapısından gelen bir büyüsü var bir kere, modal yapıda olmaları... İkincisi, solistler çok önemli. John Coltrane de, Cannonball Adderley de hayatlarının en güzel sololarını yapmışlar. Çünkü Miles Davis çok iyi bir grup şefi. "Kind of Blue"da tutturduğu ton da çok güzel, o kendine has orta ton... O puslu rengi bulması... Bu, kendisinden sonraki bütün trompetçileri etkileyen bir şey. "Sketches of Spain"de (1960) bir parçası var, "The Pan Piper". Biliyorsunuz, "Pied Piper of Hamelin" diye bir öykü vardır, "Fareli Köyün Kavalcısı", Miles'ın "The Pan Piper"ı odur, fareli köyün kavalcısı kendisidir, Miles'dır. 1950'den itibaren yaptığı plaklarla peşinden sürükler götürür genç yorumcuları. "Kind of Blue"da, 1960'ların sonunda o füzyona giden bir yol da var. Çok fazla solo yapmaz, hep boşluklar verir, space'ler verir, boşlukları kullanmaya başlar. Bir devamlılık yoktur sololarında, "sus"larla, suskunluklarla bir şey ifade etmeye başlıyor. Bunu daha sonra caz-rock füzyonda da görüyoruz.

"KIND OF BLUE"YU HER YERDE DİNLEYEBİLİRDİNİZ, BİR GECE KULÜBÜNDE DE, BİR DOKTORUN MUAYENEHANESİNDE DE. KATIKSIZ BİR GÜZELLİKTİR. *– Butch Morris*

Lâkaplarından biri "Prince of silence", sükûtun prensi...

Bazılarına göre, söyleyecek bir şeyi kalmamıştı, onun için "sus"lar veriyordu. Oysa, yaptığı şuydu: Hiç rol çalmıyordu. Tam tersine... Çalıyor, dolaşıyor, es veriyor, diğerleri giriyor oraya. Onlara meydan açıyor. Ve karşılıklı bir alışveriş başlıyor. Buna Coltrane'le başladı, Kenny Garrett'la bitirdi. Miles Davis'in bir başka yönü çok iyi resim yapması. Tamamen kendi kendisini yetiştirmiş, sergi de açmış. Resimleri İstanbul'a da gelmişti, hatırlarsınız. Bir ressam gibi işliyor parçalarını.

"Kind of Blue"ya "garsoniyer müziği" diyenler de var. Ünlü bir caz eleştirmeni de şöyle yazıyor: "Kısık volümde dinlendiğinde duvar kâğıdı

devamı 57'de→

Fairuz Derin Bulut & Ali Tekintüre

"Genç rock gruplarımızdan Fairuz Derin Bulut da sonunda piyasa koşullarına teslim oldu ve arabesk yapmaya başladı": 15-20 yıl önce böyle bir cümle hiç de tuhaf karşılanmazdı. Ama devir değişti, köprülerin altından çok sular aktı, bu laflar tedavülden kalktı. Adını Lübnanlı efsane şarkıcıdan ödünç alan Fairuz'cular, "Kundante"den yedi yıl sonra, adıyla sanıyla "Arabesk" albümüyle gümbür gümbür geri döndü. Sözleri Ali Tekintüre'nin kaleminden çıkmış 10 abidevî arabesk şarkısını cover'layan grup elemanlarıyla bir akşamüstü buluşup muhabbet ettik.

Metallica tişörtlü arabesk

Umut Üşen, Okan Yılmaz, Taha Rıza (Taharruz) Özmen, Demir Kerem Atay, Güçlü Başarır (foto: Aslı Bor Tolun)

"Acı Gerçekler"i yapmak ne zaman gündeminize geldi?

Demir Kerem Atay: İlk albümden, 2003'ten beri edisyonumuz Pozitif firmasında. Ali Tekintüre'nin edisyonu da buradaydı. Firmadan "siz arabeski seven rock'çılarsınız" dediler, "burada da arabeskin kralını yapan söz yazarı var, sizi bir şekilde buluşturalım". Bizim de çok hoşumuza gitti tabii ki. Bir senedir gündemdeydi proje, son dört-beş ayda aktif hale getirdik, aranjmanları yapıp hemen çaldık.

Bu teklif gelmeden bir hafta önce Ali Tekintüre sizin için ne ifade ediyordu?

Kerem: Biz Üsküdar gibi bir semtte oturuyoruz, muhafazakâr, arabesk altkültürünün en yoğun yaşandığı yerlerden biri. Ben yaklaşık yirmi senedir bir arabesk dinleyicisiyim. Arkadaşlarım da öyle, ama ben daha eskiyim, 12-13 yaşlarımdan beri dinliyorum. En büyük hitlerim Müslüm Gürses, Bergen ve Orhan Gencebay'dır, ama genel kültür anlamında az çok herkesi bilirim. Bu insanları dinlerken ilk işim "bu sözleri kim yazmış" diye bakmak olmuştu. Daha orta sonda filandım. Çoğu parçada Ali Tekintüre imzası dikkatimi çekmişti. Hemen Unkapanı'na gittim, Ali Tekintüre'nin kasetlerini aldım.

Kendi kasetleri olduğunu biliyor muydun?

Kerem: Duymuştum. Bu olsa olsa Unkapanı'nda olur demiştim, çünkü popüler biri değildi. Benim için kahraman gibi bir adamdı, Müslüm Gürses'ten çok, kafayı ona takmıştım.

Bu proje vesilesiyle mi tanıştınız?

Kerem: Evet. İlk olarak Üsküdar'da, sahilde, bir arabada buluştuk.

Çok romantik bir buluşma olmuş.

Kerem: *(gülüyor)* Kendisi de Üsküdarlı sayılır, Çengelköylüymüş. Bana şiir kitabını hediye etti hemen, sonra eser listesini açtı. Gördüğüm her şarkıda "bu Müslüm'ün şu albümünden, bunu Bergen şu tarihte okumuştu" filan dedikçe çok şaşırdı. Bizi tam rock'çı gibi bekliyordu, "ne de olsa Erkin Koray'ın torunlarıyız" dedik. *(gülüyor)* Geçenlerde bir eleştiri geldi bize internet âleminden, "neden arabesk yaptınız, Erkin Koray'la, Barış Manço'yla yakınlığınızı kaybettiğinizi düşünüyoruz" diye. Direkt cevap yazdım: "Erkin Baba'ya sor. Zamanında neden yapmış o arabesk cover'larını, vardır bir bildiği, biz hâlâ onun izindeyiz" diye.

Erkin Koray'ın bildiği nedir sizce?

Kerem: Türk halkının içinde, herkeste bir arabesk kesinlikle var, bunu Erkin Koray da görmüş. En rock'çı, en metalci, "ben arabeskten tiksiniyorum" diyen adamın bile en azından ortaokul-lise çağından bir kulak aşinalığı vardır. İllâ ki Cengiz Kurdoğlu'nu dinlemesi gerekmiyor, ama sevgilisi terkettiğinde ağlamıyor mu, üzülmüyor mu? Türkiye dert çeken bir ülke zaten genel olarak.

"Canım dediklerim canımı aldı" diyor adam, bir tek sevgilisini kastetmiyor. Bir yakarış, bir karşı koyma müziği arabesk. Rock'la denk buluyorum o noktada.

Ahmet Kaya'yı '80'lerde "sen arabesk yapıyorsun" diye topa tuttukları zaman, "kardeşim, ben şairleri besteliyorum, onlar da arabesk sözler yazmasalardı" demişti.

Kerem: *(gülüyor)* Doğru demiş. Arabesk niyetine Ahmet Kaya da dinlerdik. Sokaktaki jiletçiler de, sol bir muamele göremediğimiz bir sürü insan

→09

da, belki milliyetçisi bile dinler Ahmet Kaya'yı bazen, arabesk niyetine.

Erkin Koray gibi az sayıda ortak payda dışında, aslında arabeskçilerle rock'çular Türkiye'de birbirine çok uzak iki dünya değil mi?

Kerem: Ben ona katılmıyorum artık, hele ki şu devirde. Tabii eskiden arabeskçiler rock'çılara entel derdi, rock'çılar da arabeskçilere kıro derdi. Ama ben ikisini de eşit dinlerdim hep, köküne kadar punk'ı da dinlerdim, arabeski de. Hem kıroydum, hem entel. *(gülüyor)*

Senin rock'ta en sevdiğin grup kim?

Santana'yı severim, hayatımın adamıdır. O da çok duygusal gelir bana, onun da çalışı arabesk. *(gülüyor)* Lee Perry'yi de çok severim; rock değil, ama hayatımdaki yeri önemli.

Rıza'ya da soralım: Sen de Üsküdarlısın, senin arabeskle ilişkin nasıldı?

Taha Rıza Özmen: Biraz daha rock ağırlıklıydım. Arabeske âşinaydım, ama Kerem sayesinde geniş arşive ulaştım, daha çok dinleme imkânı buldum. Ben zaten müziği şarkı sözüne odaklanıp dinleyemiyorum, daha çok müziğin kendisini dinlemeyi seviyorum... Üsküdar'da bir mahalle kültürü var ister istemez. Mesela on kişilik bir çocuk grubu, beraber büyüyoruz, birimiz rock dinliyor, birimiz hiphop, birimiz arabesk, ama arkadaşlığımız bozulmuyor. Sana en fazla şöyle laf atıyorlar: "Üstündeki Metallica tişörtün olmasa, seni daha çok severdim." *(gülüyor)*

Kerem: Biz de Beyoğlu'nda büyüyen bir takım müzisyenler olsaydık, belki arabeski gene bilirdik, ama yüzeysel olarak. İçine bu kadar derinlemesine giremezdik.

Derinlemesine girmek nasıl oluyor?

Kerem: Gerçekten yaşamak. Parçalarda söylenenleri yaşıyoruz biz belki de.

Mesela?

Kerem: Sevgilimiz terketmiş, oturup ağlıyoruz, "kahretsin, bana bunu yapmayacaksın" şekline giriyoruz. Duygusal insanlarız.

Rıza: Arabeskin sözleri, sevgiliden kazık yedikten sonraki anda hissedilenin şarkıya dökülmesi gibi.

Arabesk hakikaten sadece sevgilinle ilişkinin gidişatına göre takınacağın tavra dair bir müzik mi? Sırf bundan mı ibaret yani?

Kerem: Yok, hayata dair başka şeyler de olur. Mesela iş ortamında kazık yedin, bu da bir arabesk yapma nedeni olabilir. "Canım dediklerim canımı aldı" diyor adam, bir tek sevgilisini kastetmiyor. Sonuçta bir isyanın müziği, bir yakarış, bir karşı koyma müziği. Rock'la denk buluyorum o noktada.

Aşk kazığı, iş kazığı... Bu kadar dar mı arabeskin alanı?

Rıza: Aba altından sopa gösteriyor aslında. Belki de "ben fakirim, o yüzden beni istemedin" diyor adam, toplumdaki yeri nedeniyle sevgilisinin kendisine sırt çevirdiğini hissediyor. Sözlerde belki direkt dile getirmiyor, ama aba altından sopa gösteriyor bence.

Arabesk, acıyı dibine kadar ifade etmekte çok cesur davranan bir müzik. Ama dünyayı çok basit bir yerden algıladığı için hedefini tayin edemiyor. Bu şarkılarda masallardaki gibi iyiler ve kötüler, vicdanlılar ve vicdansızlar var, o kadar.

Kerem: Pek katılmıyorum buna. Mesela Orhan Gencebay bir sürü konuda arabesk şarkı yapıyor. Sonuçta arabeskte bir şikâyet, bir isyan var. Bu olmazsa, arabesk de olmaz.

Acısını anlatırken çok cesur ama, isyan etmekte pasif kalıyor. Sizin albümde de yer alan bir şarkı tanrıya yakarıyor, "bütün zalim olanları sen affetsen, ben affetmem" diyor. Tamam, affetmiyorsun da, ne yapıyorsun?

Rıza: Sorunu söylemiş de, çözümü söylememiş gibi... Bu şarkılarda ben daha çok duyguları paylaşmayı görüyorum, çözüm bulmayı değil. Belki de "ben sana sorunu göstereyim, üzerine düşünür müsün, düşünmez misin, sana kalmış" diyor.

Kerem: Arabeskin olayı söylemek, ama müdahale etmemek.

"Neden bu on şarkıyı seçtiniz" diye soracağız, ama öncelikle neden seçmediğinizi öğrenmek istediğimiz iki şarkı var.

Kerem: Hangileri?

"Fark Yaraları" ve "Yakarsa Dünyayı Garipler Yakar".

Kerem: *(gülüyor)* Valla, listede bin tane şarkı vardı, yani daha bir sürü Ali Tekintüre albümü çıkarabiliriz. "Fark Yaraları"nda oturup ben çok içki içtim, ama diğer arkadaşlarım o şarkıyı yaşamamış. Bu seçtiğimiz on parçada hepimiz bir şeyler yaşamışız.

Bu iki şarkıda sopa aba altından değil, direkt gösteriliyor sanki...

Kerem: Doğru. Bu arada, ben 2000'lerden sonra Müslüm dinlemeyi bıraktım. Prodüksiyonla mı alâkalı, bilmiyorum, ama eski lezzeti alamıyorum.

Son senelerde sevdiğin bir arabeskçi, bir albüm var mı?

Kerem: Yine Müslüm Gürses diyeceğim, fakat klasiklerini yine dönüp dolaşıp yaptığı için. Askerliğim sırasında aldım albümü, her sabah "Kalbimi Mahşere Götür"ü dinledim, o Burhan Bayar düzenlemesini çok sevdim.

Hakan Taşıyan'ı nasıl bulmuştun?

Kerem: Önce zevkle dinledik, ama o da Emrah'ın Emral'ı gibi oldu. *(gülüyor)* Sonradan bir de Hakan Gürses çıktı, onu daha başarılı buldum. Sesi Müslüm Gürses'e de, Hakan Taşıyan'a da benziyordu, ismi de bu ikisinden geliyordu zaten. *(gülüyor)* Tipi mipi belli değildi albümde. Bir karaltı vardı suratında.

Arabesk bitiyor mu peki? Niye yeni biri çıkmıyor?

Kerem: O babalar hâlâ duruyor, eski kayıtlar insanları doyuruyor. Ayrıca, bitmiyor, biz geldik. *(gülüyor)*

Müslüm Gürses'in Murathan Mungan projesi albümü "Aşk Tesadüfleri Sever"i nasıl buldun?

Kerem: Müzikal anlamda iyi bulmadım. Kötü yapılmış bir iş değil, ama Müslüm'le bağdaşmamış. İyi çalınmış. Müslüm Gürses'i çıkart oradan, süper müzik. Müslüm'ü başka bir yere koy, o da süper. Ama ikisi bir arada olmamış. Biz "Acı Gerçekler"de arabeske çok sadık kalarak çalıştık. Tamamen Batı enstrümanlarıyla da yapabilirdik, ama vokal tarzı yumuşarsa, o yakınmalar, o nağmeler olmazsa olmaz. Müslüm Gürses çok düz söylemiş o albümde, çağımıza uymaya çalışmış. Eski hali daha iyiydi. Yaylı meselesi de çok önemli. Bergen'lere, Müslüm'lere bakınca, yaylı grubu olmayan tek bir parçaları bile yok.

Rıza: Darbukasız, bendirsiz belki olur ama, kemansız zor.

Kerem: Orhan Baba'nın elinde bir bağlama, arkasında yirmi beş tane kemancı! Büyük bir haz, böyle bir şey olamaz. Çaldığını oradaki yirmi beş adama çaldırıyor...

Bu albümü yaparken "Aşk Tesadüfleri Sever" bir kerteriz noktası mıydı? Yapılmaması gerekene bir örnek gibi miydi?

Kerem: Hata olarak görmüyoruz o albümü, ama bize uzak bir şey. Orada sadece arabeskin dışındaki insanlar, rock'çılar, popçular düşünülmüş sanki, arabesk sevdirilmek istenmiş. Ama niye, arabeskçileri de biraz düşünseydiniz! Müslüm Baba'nın kitlesi ne oldu? Onlara da ucundan bir şey verseydiniz, en azından müzikal anlamda.

Siz de ucundan mı verdiniz bu albümde?

Kerem: Biz dengeli verdiğimize inanıyoruz. Yarı

"Arabesk" albümünde, yukarıdaki fotoğrafta Ali Tekintüre'yle birlikte görülen iki şarkıcı, Gonca Öncel ve Serkan Döver, daha önce Müslüm Gürses, İbrahim Tatlıses ve Bergen'den dinlediğimiz "Acı Gerçekler", "Seni Yakacaklar", "Güldür Yüzümü", "Kalbini Mahşere Götür", "Sen Affetsen Ben Affetmem" gibi şarkıları Fairuz Derin Bulut'la birlikte seslendiriyor. Ali Tekintüre dizelerinin bestekârları ise Vefik Tarık Ağansoy, Yavuz Taner Durmuş, Mustafa Sayan, Burhan Bayar... "Arabesk"te, Orhan Gencebay'ın besteleyip yorumladığı "Büyük Aşkımız" ve bizzat Tekintüre'nin bestelediği "Benim İçin Üzülme" de yer alıyor.

Müslüm'ün "Aşk Tesadüfleri Sever"inde rock'çılar, popçular düşünülmüş sanki, arabesk sevdirilmek istenmiş. Ama niye, arabeskçileri de biraz düşünseydiniz!

biz, yarı arabesk. Bunun sinyalini çok önceden vermiştik zaten, ilk albümümüzde de vardı arabesk bir parça, "Gonca" diye. Sonra, sahnede "Seni Sevmeyen Ölsün" çalıyorduk, yaylılarla, darbukalarla, gayet de güzel tepki geliyordu. "Ben arabesk sevmem" diyen insan bile coşuyordu bizimle beraber. İnternetteki yorumlara kırk yaşındaki adam da mesaj atıyor, metalci bir arkadaş da, rap'çisi de, arabeskçisi de "çok iyi olmuş" diyor. Bütün Türk halkı bizi dinlesin istiyorduk zaten.

Rıza: Bir sentez yapalım diye yola çıkmadık, "biz olsak bu şarkıları nasıl çalardık" diye sorduk. "Topraktan Bedene"yi mesela hep çalmak istemişizdir. Peyote'de konser aralarında direkt laptop'dan "Topraktan Bedene"yi çalıyorduk, millet "bu ne ya" diye şaşırıyordu.

Ali Tekintüre'li albüm teklifi gelmeden bir hafta evvel kalkışacağınız bir yeni albüm yine arabesk mi olurdu? "Kundante"yle arasında nasıl bir fark görürdük?

Rıza: "Kundante"nin kayıtlarını 2002'de yaptık. Her ne kadar Kerem ve Okan (Yılmaz) lise yıllarından beraber bir şeyler yapıyor olsalar da, "Kundante"deki şarkıların birçoğu en azından ham olarak onlara ait olsa da, esas grup hüviyetine 2000'den sonra geldik. Daha çok doğaçlama temelli çalıyorduk, "Kundante"de biraz daha toparlayıp bu doğaçlamaları kaydettik. Konserlerde de albümdekiyle birebir çalmadık parçaları. Fakat grubun oturmasıyla, belki hayat koşuşturmasının da eklenmesiyle, biraz daha düzenli şeyler yapmaya başladık. İçinde mutlaka doğaçlama bulunduran, ama trafiği belli olan çalışmalar yapıyorduk, şarkı yazıyorduk. Eskiden daha gürültülü, törpülemeden, trafiği olmadan çalıyorduk. Özellikle Kerem'in, Okan'ın askerlikleri bittikten, yeniden çalışmaya koyulduktan sonra böyle oldu.

Kerem: Fazla bencil davranmayalım dedik yani. "Sanat sanat içindir" demeyelim, insanlara da bir şey verelim. *(gülüyor)* Eskiden biz kendimize yapıyorduk, ama kimse sevmiyordu. O zaman git kendi evinde çal!

O zamanlar farkında değil miydiniz doğaçlamanın getirdiği bu tehlikenin?

Kerem: Valla, değildik.

Rıza: Gençliğin verdiği heyecandan...

Kerem: Bu albümde kullandığımız sound'la keşke kendi bestelerimizi de yapabilsek diye geçiriyorduk içimizden hep. Teklif gelince sevindik. Bu albümden sonra kendi albümümüzü yapacağız, gene böyle güzel bir prodüksiyonla.

Ali Tekintüre'nin kullanılmamış bir şiirini bestelemeyi düşündünüz mü bu albüm için?

Kerem: Ali abi ısrarlı bir şekilde bunu söyledi, "isterseniz hepsini hiç kullanılmamış şiirlerimden yapın" dedi, fakat zamanımız yoktu bunu yapmaya. Denemeye bile fırsatımız olmadı.

Rıza: Belli bir zamana yetiştirmek gerekiyordu albümü. Şarkıları seçmeye çalışırken, bazılarının çok zor olduğunu da gördük, özellikle Orhan Gencebay'ınkilerin. Çalma anlamında, armoni anlamında çok zor onunkiler. "Büyük Aşkımız" dışındakileri denemedik bile. *(gülüyor)*

Kerem: Evet, çok kazık onunkiler. Altyapılar acayip. Klasik müzikçi gibi eser yapıyor, çok basit üç akorla yapmıyor, her kelimede akor değişiyor. Tak tak tak tak, nasıl çalacaksın onu? *(gülüyor)*

Bir de "arabesk müzik bile değil" derler!

Kerem: Arabeski dinlemesi kolay, fakat yapması çok zor. Alttan yedirmece mantığıyla yapılmıyor hiçbir şey.

Rıza: Kemancımız "komalı mı çalayım, natürel mi" diye sordu, zor olsa da komalı tercih ettik, tam arabesk olsun, biz de ona göre düzenleme yapalım dedik. Özellikle "Topraktan Bedene"de, "Acı Gerçekler"de ve "Seni Yakacaklar"da öyle bir düzenleme yaptık.

Kerem: Koma kullanmasak yine olurdu, ama daha düz ve Batılı duyulurdu.

Fairuz Derin Bulut'un bu şarkılara nasıl bir katkısı var? Bas, davul, klavye bu şarkılarda zaten vardı, vokaller, kemanlar size ait değil, sadece distorte gitarlar mı eklemiş oldunuz?

Rıza: Cover mantığı olarak bir katkımız var bence. Kemanı ve vokal tarzını muhafaza ettik, bu da bir Fairuz tarzı.

Kerem: Daha önceki yıllarda olduğu gibi bu şarkıları alıp yirmi dakika çalmayı en kral şekilde biliyoruz, saykodeliğin tavanına vurmayı da biliyoruz, ama Türk halkına bu çok ağır gelir, bu saatten sonra öyle şeyler yapmayalım, halkımızı, arkadaşlarımızı da biraz düşünelim dedik. *(gülüyor)*

Bu şarkıları bu zamanda eski okuma ve düzenleme usûlleriyle çalmak mı sizin asıl katkınız, orijinalliğiniz?

Rıza: Bu şarkıları çok sevdiğimiz için sadık kaldık, o şekilde duyulmasını istedik. Bizim sound'umuza bakınca da normalde 2000'lerin grubu gibi bir sound çıkmıyor. Yine Hammond kullandık, '60'lardan kalma vintage gitarları, amplileri kullandık. Homegrown Soundsystem'in dub'cısı Tolga da bizimle çalışıyor artık, Ali abinin vokallerini dub'ladı mesela. Arabeskin içinde dub da yeni bir şey. Bazı parçalar bayağı Lee Perry sound'u oldu. "Benim İçin Üzülme"de, "Kalbimi Mahşere Götür"de reggae var. Çok sert, punk'a, metale yakın düzenlemeler de var. "Topraktan Bedene" öyle mesela.

Orhan Gencebay'ın şarkıları çok kazık. Klasik müzikçi gibi eser yapıyor, her kelimede akor değişiyor. Arabeski dinlemesi kolay, yapması çok zor.

Kerem: Lee Perry de, Erkin Koray da duruyor bizde, müziğimizin orijinalitesi de orada yatıyor. Çünkü tonlama da değişti artık. Bizse eski şarkıları dinleyip o ruhu verdik, "haa, kemanlarda hamam ekosu var, sadık kalalım" dedik.

Hamam ekosu mu deniyor?

Kerem: Evet, eski müzisyenlerin tabiri. *(gülüyor)* Ben babamdan öyle duydum, öyle alışmışım. Babam çok eski bir davulcu, Erkin Koray'la da birkaç konsere çıkmış. "Delay ne?" filan diyor bazen, "kick ne?" diyor. Wah wah yerine "vakvak pedalı" diyorlar zaten. *(gülüyor)*

Kaç kemancı çaldı albümde?

Rıza: Dört keman, bir çello. Üç kere üst üste çaldılar aynı partiyi. Bir kere çaldırsan o sound çıkmayacak, pop gibi bir şey olacak.

Kerem: Firmadan, büyük isimlerle çalışmamızı önerdiler, hepsine çok saygımız var, ama biz böylesini tercih ettik. Herkesin müzisyen olduğu bir yerde yaptım askerliği ben. Her tarzdan çalıyorduk, Türk sanat müziği de, halk müziği de. Kemanları yazan ve düzenleyen Orhan Gezer askerlikten arkadaşım. Daha 22-23 yaşında, babadan müzisyen bir Roman. Grubumuzun daimî kemancısı Umut Üşen de asker arkadaşım. Darbukayı çalan Hüseyin Ceylan, Dolapdere Big Gang'le çalıyor, askerlik öncesinde de tanıyordum onu, aynı yere düştük. Erkek vokalistimiz de asker arkadaşım. Yani herkes genç nesil olsun, underground'un içinden çıksın istedik.

Askerde insanları şaşırtıyor muydun hem entel hem kıro olarak?

Kerem: Evet. Çok maceram var da, anlatılacak şeyler değil, sakat işler. *(gülüyor)*

Askerdeyken hiphop'un da arabesk kadar yaygın olduğunu keşfettin mi?

Kerem: Tabii. Halk olarak biraz sözlere takılıyoruz dinlerken. Hiphop'ta da bir sürü şey anlatılıyor, orada da bir isyan, bir içini boşaltma durumu var.

Ceza ve Ayben'le de beraber işler yapıyorsunuz. Tanışıklığınız Üsküdar'dan mı?

Kerem: Evet, eski arkadaşlarımız. Ceza elektrikçiyken tanıyordum onu, ben de demirciyim, elinde elektrik saatiyle "n'aber birader" diye dükkânın önünden geçerdi. Yaptığım işten de besleniyorum, her gün arabesk bir yaşantı bizimki. Neyse ki saçları kestim artık, o zamanlar millet dükkâna gelip "bu mu yapacak bizim işleri" derdi. *(gülüyor)* Büyük hamaliyeymiş, bir daha saçımı uzatmam.

Ceza'yla müzik konuşur muydunuz eskiden?

Kerem: Ancak merhabamız vardı. Sonra H2000'de tam sahneden iniyoruz, biriyle omuz omuza çarpıştık. Döndüm, "yaa sen demirci değil miydin" dedi bana, "sen de elektrikçi değil miydin" dedim ben de. Biliyordum hiphop'çu olduğunu ama, o kadar tayfası, çevresi olduğunu, underground'da tanındığını bilmiyordum. Nefret'i biliyordum, ama onun elemanı olduğunu bilmiyordum. *(gülüyor)*

Albümdeki iki şarkıcı kim?

Kerem: Biri asker arkadaşım, Serkan Döver. Bursalı, orada barlarda program yapıyor. Çok iyi, usta bir kemancı aslında. İlk geldiğinde "sesi meşhurmuş" dediler, gerçekten de dinleyince ağlayasım geldi, tüylerim diken diken oldu. O an aklıma koydum bir albüm yaparken solist olarak getirmeyi... Diğer vokalimiz de Gonca Öncel; Pozitif Edisyon'da çalışıyor. Kendi besteleri var, mesela Zeki Demirkubuz'un "Kader"inde "Tüm Aşklar Bir Gün Bitecek" bestesini a capella okuyor, ama profesyonel bir şarkıcı değil. Daha önceden evde denemeler yapıyorduk, "Seni Sevmeyen Ölsün"ü birlikte söylüyorduk, onun bestelerini bazen çalıyorduk. Serkan ona göre biraz daha profesyonel kalıyor, ama Gonca'nın da farklı bir stili, Gülden Karaböcek gibi bir havası var.

Arabeskte sevdiğin kadın vokaller kimler?

Kerem: Bergen'in üstüne tanımam. Hayatımda dinlediğim en iyi arabesk şarkısı da onun: "Öldürdüm Uğrunda"... Diğer şarkıcıları da takdir ediyorum, ama hayran değilim. Esengül'ü çok arabesk bulmuyorum mesela. Biricik fena değil, Tüdanya iyidir. Popstar Alaturka'da Mehtap vardı ya, onu da çok sevmiştim. *(gülüyor)*

Sizi bu albümde en vuran şarkı sözü ne?

Rıza: Hepsi güzel, ama "Canım Dediklerim" diyebilirim.

Kerem: Benim şarkım "Topraktan Bedene" olabilir... Açıkhava konserine çıkmıştık, bizim jenerasyondan bir sürü grubun yanında Mavi Işıklar da oradaydı. O zamanlar çok rock'çı ortamlarda konser başlamadan "yaşasın arabesk" diye slogan atmak gibi bir alışkanlığım vardı, tepkiyi ölçeyim diye. Geçen gün aklıma geldi, "bak gerçek oldu" dedim kendi kendime.

Rıza: H2000 festivalinin görüntülerini izliyorduk geçen, Kerem yine "yaşasın arabesk" diye bağırırken millet öyle bakıyor, ortalığı temizleyen üç-dört işçi "heeeey" diye zıplıyor. *(gülüyor)*

Kerem: Kral FM'in dediği gibi: "Fairuz'a selam, damara devam."

Söyleşi: ***Derya Bengi - Merve Erol***

ALİ TEKİNTÜRE: "TANRIM BENİ BAŞTAN YARAT"TAN "FARK YARALARI"NA

Müslüm Gürses'ten Bergen'e, Gülden Karaböcek'ten İbrahim Tatlıses'e kadar her kasette, en tanınmış arabesk şarkıların söz hanesinde onun ismine rastlıyoruz. Müziğin gizli kahramanı Ali Tekintüre'yi MESAM'daki odasında yakaladık, meslekteki 30 küsur yılının muhasebesini çıkardık...

SÖZ BUDUR Yani

Foto: Derya Bengi

"Baştan yarat ellerimi / Baştan yarat gözlerimi / Baştan yaz şu kaderimi / Tanrım beni baştan yarat..." Bu dizeleri çok genç yaşta yazdığınız doğru mu?

Ali Tekintüre: 14-15 yaşındaydım herhalde.

Dertli bir çocuk muydunuz?

Yaşantımız pek kolay bir yaşantı değildi. O yaşlarda bacaklarım romatizmalıydı, belim eğilerek işe gelir giderdim sabahları. Bunu yenmek için çok uğraştım, karlı havalarda top oynadım, kaplıcalara gittim, allaha şükür atlattım. Bana bu şiirleri yazdıran sebepler yokluk, kimsesizlik de olabilir. İlk kalemi elime alıp bir şeyler yazmam, babamın öldüğü zamanlara denk gelir. Dokuz-on yaşlarındaydım.

Babanızın boşluğunu yazarak mı doldurmak istediniz?

O anda üzerimize çöken bir gariplik belki. Sekiz kardeşiz, öyle ortada kalmışız. Adıyaman'ın Besni ilçesindeydik, sonra İstanbul'a geldik.

Besni nasıl bir yerdir, neyi meşhurdur?

Üzümü. 48-50 çeşit üzüm yetişirdi. Şimdi o bağlar yok edilmiş. Kuyumcu İbo derlerdi babama, ama son dönemde bakkallık yapıyordu. Evimizi, üzüm bağımızı satıp İstanbul'a, abimin yanına geldik.

Nerede oturuyordunuz?

Önce Haznedar'a geldik, oradan Horhor'a taşındık, esas gençliğim Aksaray'da, Büyük Langa'da geçti.

Okula devam edemediniz mi burada?

Zamanında bu sözleri bir rock'çıya verseydik, acaba nasıl bestelerdi? Gitarın sesini öteden beri bu şarkılara çok yakıştırıyorum ben.

İlkokul 5'i burada okudum. İlk devre zayıfım çoktu, ama ikinci devrede okulu birincilikle bitirdim. Parasız öğretmen okuluna göndermek istedikleri halde olmadı. Para kazanmak için zaman zaman okuldan kaçıp işportacılığa giderdim. Öğretmenim de göz yumardı. Kapalıçarşı'da naylon torba satardım. O zamanlar öyle her dükkânda yoktu, sadece satılan bir şeydi naylon poşetler. Kapalıçarşı Çuhacı Han'da üvey amcam vardı, öz amcamdan daha iyi bir insandı. İlkokulu bitirince onun kuyumcu atölyesinde işe girdim. Dükkânda küçük kâğıtlara şiirler yazıp çekmecelerde saklıyordum. "Tanrım Beni Baştan Yarat"ı da o atölyede yazmıştım: "Gülmeyecek bu yüzü neden verdin bana ya rab / Ya birazcık neşe ver ya da beni baştan yarat..." Böyle yazmışım, çekmeceye koymuşum, unutmuşum. Yıllar sonra kalfam gösterdi de, aklıma geldi, devamını yazdım şiirin. O zamanlar bir gazetede Ümit Yaşar Oğuzcan'ın şiir köşesi vardı. Oraya şiirler yolluyordum, yayınlanmıyordu, herhalde kayda değer bulmuyorlardı.

Çocukluğunuzda hiç şiir okur muydunuz? Bu merak nasıl uyandı sizde?

Eskiden Yunus Emre'nin şiirlerini bana ablam okurdu. Belki oradan kulağımda bazı şeyler kalmıştır. Besni'de, sokaklarda tek sayfalık destanlar satılırdı. Hem bağıra bağıra okur, hem satarlardı. O destanlarda günlük olaylar anlatılırdı. Mesela birisi trafik kazasında ölmüş, hemen ona bir destan yazılmış... Onlara meraklıydım, ilgimi çekerdi.

Peki müziğe ilginiz var mıydı?

Atölyede sürekli radyo açıktı, Sofya radyosundan, Polis radyosundan TRT'nin çalmadığı şeyleri de dinlerdik. Hangi sanatçı olduğunu şarkı başlar başlamaz tanırdım. O zamanlar Ahmet Sezgin'i, Nurten İnnap'ı, Neriman Altındağ Tüfekçi'yi beğenirdim.

"Tanrım Beni Baştan Yarat" şarkısı yayınlandığında kaç yaşındaydınız?

Tam askerdeydim. Sene '74'tü, Kıbrıs harekâtı zamanları... Arkadaşlarım haber yolladı, senin şiirini şarkı yaptılar diye... Şarkı Unkapanı'nda olay olmuştu. Çıkan ilk plaklarda adım yazmıyordu. Önce Emel Sayın okudu, ama Gönül Akkor'la meşhur oldu, sonra Gönül Akkor'un oynadığı filmini de çektiler. Besteyi Muzaffer Özpınar yapmış. Şiiri nereden aldığını sordum, gazeteden aldığını söyledi. Ama ben o gazeteyi hiçbir zaman bulamadım. Bu hâlâ bir sır.

Şiiri sizin yazdığınıza Unkapanı camiasını nasıl inandırdınız?

Etrafımdakiler, bütün çevrem biliyordu. Elimdeki kâğıtlarda devamı da vardı zaten.

Nasıldı devamı?

Bazı dörtlükleri hatırlıyorum: "Bıktım kötü kullarından / Anasından oğlundan / Sağ kolumdan, sol kolumdan / Tanrım beni baştan yarat" gibi... İlkokul tahsilli biri olarak, edebî kabul edilen birçok şiirim var. Bu konuda ihtisas yapmış insanlar hayretle bakıyor sözlerime. Bilerek yazılmış sözler değil bunlar. Allah vergisi diyorum. İçimden gelmiş, yazmışım... Mesela "Bir yerden tanıyor gibiyim sizi / Saçlarınız beyaz değil miydi ne / Gülen gözleriniz vardı eskiden / Gözleriniz yaşlı değil miydi ne?" Adamlar bunları okuyunca şaşırıyordu. Ben gelene kadar böyle kompozisyonu olan şarkı sözleri yoktu. Bizim o devrede yazdığımız şarkı sözleri birer senaryodur, küçük birer romandır... Yeni bir şeyler bulmayı seviyorum belki. Kendime ait bir şeyim olsun istedim hep. O yüzden yazdığım sözler, ilk defa söylenmiş sözler oldu. "İçiyorsam Sebebi Var", "Dert Çekmeye Gidiyo-

12→

rum", bunlar ilk defa söylenmiştir.

"İçiyorsam Sebebi Var"ı yazdığınız sıralar içkiyle aranız nasıldı?

O zamanlar içiyordum. Arkadaş çevresi olarak Beyoğlu'na gider, muhabbet eder, içerdik. "Kadehi Şişeyi Kırarım Bugün" de öyle bir ortamdan çıktı. Halkın içindeydik, gece hayatının içindeydik, hayat kadınlarının içindeydik. "İçiyorsam Sebebi Var" şarkısının o camiada, barlarda, pavyonlarda, Copacabana'larda bir anda patladığına birebir şahit oldum... Ama benim 1000'in üzerinde şarkım var. Bunların hepsini yaşamış olmam mümkün değil. Anlattıklarımız, insanların hayatlarıdır. Bir insanı hayalde canlandırıyoruz, ona bir rol biçiyoruz, onu oynatıyoruz. İllâ kendi başımızdan geçmiş olması gerekmiyor. Şarkının tutması, yaratacağım tipin ve çizdiğim fonun halka ne kadar yakın geleceğine bağlı. Demek ki benim yarattığım konular ve tipler, insanlara yakın geldi. Birçok şarkıda kendi hayatlarını buldular. Filmler, romanlar, şarkılar birer abartıdır. Bir sevgi vardır, ama söz yazarı olarak o sevgiyi yüceltmişizdir. Öyle yazmamız gerekir ki, cezbetsin insanları. Leyla ile Mecnun yazılmıştır, efsane olmuştur, herkes gerçek zanneder, ama bir yaratıdır. Öyle bir aşk bulabilir misiniz? Nerede?

Eğer şiirleriniz keşfedilmemiş, bestelenmemiş olsa nasıl bir gelecek bekliyordu sizi? Ne hayal ediyordunuz?

Ne hayal kurarsın? Hiç ışık yoktu. Şarkı sözü olarak da düşünmediğim için, bu şiirlerden bir şey olacağını tahmin etmiyordum. Gazetede yayınlanması benim için yeterdi.

Kuyumculuğa ne kadar bir süre devam ettiniz?

'77 senesine kadar kuyumculuk yaptım, ama kafam hep Unkapanı'ndaydı, müşterilerimin işini aksatmaya başlamıştım. Bırakmak zorunda kaldım. Senelerce Türküola firmasında asgari ücretle çalışmayı göze aldım, hem işimi yaptım, hem sözlerimi yazdım. Eskiden bestecilerle birebir hallediliyordu bu işler. Hatta İMÇ'de bir bankımız vardı, besteci ve söz yazarı arkadaşlarla o bankın üzerinde otururduk. Hep sitemkâr olmuşumdur: Unkapanı'ndaki yapımcılar bizlerden trilyonlar kazandılar, ama bestecilere, söz yazarlarına sığınacak bir kulübe bile yapmadılar.

Bank koymuşlar, daha ne istiyorsunuz!

Bankı da, sağolsun, bankalar koyuyordu. *(gülüyor)*

Cemal Safi'nin de birçok şiiri bestelendi. İkiniz arasında bir ölçüde bir benzerlik bulmak mümkün.

Cemal Safi bana benzemez. Onunla benzetilmek de istemem. Arkadaşlarımdan Gönül Şen, Ahmet Selçuk İlkan, Tahir Paker bana daha yakındır. Cemal Safi'nin yazdıkları tarzım değil. Mesela benim şiirlerimde belden aşağı bir konu bulamazsınız... Ayrıca, bende isyan tarzı da bulamazsınız.

Halbuki var.

Yakarış vardır, ama isyan yoktur. Bir tane örnek gösterin.

İki tane gösterelim: "Fark Yaraları", "Yakarsa Dünyayı Garipler Yakar".

Evet, "Fark Yaraları" şöyle başlar: "Tanrı yazar, kullar çeker günahı". Bu şarkıda tanrıya karşı bir isyan yok... "Bizi bu fark yaraları öldürür" derken kullardan gelen kötülüğü anlatıyorum. Benim şarkılarımda dostlardan yakınma var, hayatın kendisinden, adaletsizlikten şikâyet var. Ama tanrıya isyan yok. Belki biraz sitem var. "Yakarsa Dünyayı Garipler Yakar"da ise gariplere yapılan zulümleri, adaletsizlikleri işledik. Mesela "Tanrı neden kötü yazar alındaki yazıları / Kuluysa neden bir değil, mutlu yaşar bazıları" dedik. Böyle sorgulamalarım vardı. Sosyal konular vardır şarkılarımda. Ama onu hiçbir zaman direkt öne çıkarmadım. Mesela "Baharı Bekleyen Kumrular Gibi" çıktığı zaman, o zamanki yokluğa karşı bazı satırlar da yazmıştım, bir taşlama yapmıştım: "Elinde gaz tüpü günlerce durup / Boş döndüğün ânı sakın unutma / Sorunlar ezdikçe mahzun oturup / Ağladığın günleri sakın unutma". Gazeteciler bunu o günlerde yayınlamak istemişti, ben hayır demiştim, bu yönümle bilinmek istemiyorum.

İstemeseniz de gariplerin sözcüsü olmadınız mı? Çünkü şarkılarınızda garipler adına konuşuyorsunuz, zenginler adına değil.

Evet ama, zengin düşmanı da değilim. Herkesin bir kabiliyeti var, insanlar kazanıyorlar veya kazanamıyorlar.

Peki neden adaletsizlik var bu dünyada?

Herhalde kötü yönetimler yüzünden. Bir de, insanın kalbinin iyi veya kötü oluşu yüzünden. Farklar böyle çıkıyor ortaya.

Bugüne kadar en sevdiğiniz şarkı sözünüz hangisi?

"Evlat"ı çok severim. Bir büyüğün bir küçüğe verebileceği en güzel nasihattır o şarkı. Müslüm Gürses de çok güzel okudu. Benim felsefemde insan olmak vardır. Lafta değil, gerçekten insan olduğunda birçok şey halledilmiş demektir. Dinlerin temelinde de insan olmak olmalıdır.

Şiirlerinizin bestecileri arasında en çok hangisiyle işbirliği yapmaktan memnun kaldınız?

Hepsi dostum, hepsini severim. Rahmetli Yavuz Taner'de (Durmuş) çok sözüm var. "Canım dediklerim" mesela... Yavuz Taner'la çok yakındık. Zaten 32 tane şarkısı var, 28'inin sözleri benimdir. Orhan Gencebay'da da benim bazı sözlerim var, Ferdi Tayfur'da da var. İkisi de aslında kendi şarkılarını okuyan insanlar olmasına rağmen.

Gencebay'ın bestelediği "İkimizden Bir Kalmadı" ne güzel mesela.

Biliyorsunuz değil mi o şarkıyı? Ben de onu çok severim. "Su yüzüne çıktı her şey / Kutsal olan sır kalmadı / Öyle yıktı bu aşk bizi / İkimizden bir kalmadı..." Bakın, burada bir açmaz var. Ne kadar enteresan bir laf, "ikimizden bir kalmadı". Şiirde açmazlar çok önemlidir. O açmazlar insanı irkiltir, farkında bile olmadan içine işler. Sonra bir anda çıkar insanın yüreğine.

Kıskandığınız, keşke ben yazmış olsaydım dediğiniz şarkılar neler?

Kıskanmak değil de, bravo dediğim çok olmuştur... Eski ozanları severim. Aşık Veysel ve Aşık Mahzuni büyük ozanlar. Şarkı sözü yazarlarında o kadar derinlik bulamayabilirsiniz. "Uzun ince bir yoldayım, gidiyorum gündüz gece" diyor. Al işte. Neresinden bakarsan bak, koca derya bir söz. "Koyun kurt ile gezerdi, fikir başka başk'olmasa". Toplam iki satır, ama derinliği çok fazla. Söz budur yani.

Çağdaşlarınız arasında kimleri sayabilirsiniz? Orhan Gencebay'ın sözlerini nasıl bulursunuz? Mesela "Batsın Bu Dünya"yı?

Severim, fena değildir. Ama Orhan abinin daha derinliği olan sözleri vardır. Mesela "Çilekeş" bana daha çok hitap eder: "Her gönlün bir köşesinde / Yaralanmış bir yer vardır". "Batsın Bu Dünya" çok popüler olmuş olabilir, ama o günün yaşam kültürüyle ilgili söylenmiş bir sözdür, içindeki ruh, duygu bana yetersiz gibi geliyor.

"Senden Vazgeçmem"in sözlerinden bahsedelim biraz. Bunu dinlediğimizde sadece vazgeçilmeyecek bir sevgili mi aklımıza gelmeli, yoksa daha geniş düşünebilir miyiz?

Şarkılarda genişlik çok önemli. Geniş olursa, herkes kendinden bir parça bulur. Bizim şarkıların sevilmesinin sebebi o.

Siz "Dünya tersine dönse vazgeçmem" diyorsunuz, Jimi Hendrix "Altı, dokuz olsa vazgeçmem" diyor...

Haa, güzel ifade etmiş. Tema aynı: İnsan inandığı şeyi sonuna kadar savunmalı. Bende biraz inatçılık da vardır zaten. Bir şeye inanıyorsam, kolay kolay vazgeçmem.

"Arabesk" albümü için Fairuz Derin Bulut'la işbirliğinden memnun musunuz? Şarkıları nasıl seçtiniz?

Ben ortama göre davrandım, onların fikirlerinin ağırlıklı olmasını istedim. Yüzde otuz benim payım varsa, yüzde yetmiş onların kendi seçimleridir. Çıkan işi çok sevdim. Çok sıcak geldi bana şarkılar. '75-'85 arası arabesk altın çağını yaşadı. Ama o zaman müzikler ve kitleler birbirinden çok ayrıydı. Rock yapanlarla bizim temasımız hiç yoktu. Tanışmıyorduk, öyle bir ortam yoktu. Zamanında bu sözleri bir rock'çıya verseydik, acaba nasıl bestelerdi? Gitarın sesini öteden beri bu şarkılara çok yakıştırıyorum ben.

Gitarla biraz sert olmamış mı şarkılar? Ama doğrusu sizin sözleriniz de sert. Hani "damardan" dedikleri cinsten.

Evet, ama sertliğin içinde bir duygusallık da var. Yıllar yılı öbür türlü çalındı, şimdi bu albümde ağırlık Batı çalgılarında.

Sizin şarkılarınız sizce damardan mı?

O kategoriye girer diye tahmin ediyorum. *(gülüyor)* Damardan derken, herhalde insanın içine işlemesi anlamında kullanıyorlar. Bizim şarkılar insanın içine işleyen, iz bırakan şeylerdir. Şarkıların gücü çok fazla. İnsanı ağlatabiliyor, yeri geliyor, güldürebiliyor.

Bizim şarkılar damar kategorisine girer diye tahmin ediyorum. İnsanın içine işleyen, iz bırakan şeyler. Şarkıların gücü çok fazla. Ağlatabiliyor, yeri geliyor, güldürebiliyor.

Sizin güldüren şarkılarınız var mı?

Olmaz mı! Çok ağırlıklı olmasa da vardır yani. "Kara kara düşünmenin sonu yok / Biraz gülüp neşelenmek zor değil / Dağıtıp şu bulutları başından / Parlayan güneşi görmek zor değil". Sadece gam kasavet değil benim sözlerim. Bu sözler Türk müziği de oldu, arabesk de oldu, film de oldu. 25 filmin ismi benim şarkılarımdan gelir. Ama bu piyasadan hakkımı alamadım. Şimdi MESAM'da bu yüzden faal olarak çalışıyorum. Dünyaya gelmişim, ama kendim için yaşamamışım gibi geliyor... Yıllar yılı değerimin bilinmediğini düşünüyorum. Ölmemizi bekliyorlar herhalde! Pek çok arkadaşım bana şunu söyledi: "Aslında senin heykelini dikmemiz lâzım Unkapanı'na." Böyle bir şeye tabii müsaade etmem, ama neler yaptığımın farkında olan birkaç kişi var, onu anlatmak istiyorum.

Nasıl bir heykel olurdu sizin heykeliniz?

Yüzü olmazdı. Sembolik bir heykel olurdu herhalde. Yüzümüz önemli değil ki, yapılan işler önemli. Bu dalda emek veren insanlar, hepimiz o heykelde olacaktık belki.

Söyleşi: ***D.B. - M.E.***

→13

Mehmet Atlı

1990'larda Koma Dengê Azadi'nin bağrında "Mihemedo"larda, "Ez te baş nas dikim"lerde damgası vardı. 2003'te "Jahr: Stranen Be Zeman u Be Ziman"la (Zehir: Zamansız ve Dilsiz Şarkılar) ilk solo albümüne imza attı, şimdi "Wenda"da (Kayıp) İstanbul ve Diyarbakır'ın taşından, toprağından, meydanlarından, sokaklarından taze haberler veriyor, selamlar getiriyor. Diyarbakır-Erganili Mehmet Atlı'yla adeta Kurtalan Ekspresi'ne bindik, geleneksel ezgilerin, cazın ve rock'un penceresinden Kürt müziğinin istikametini ve akıbetini konuştuk...

BEKLEMENİN DİLİ

Foto: Muhsin Akgün

Albümdeki düzenlemelerde alışılmış Kürt müziği motiflerine pek yer yok. Klasik enstrümanların ve vokal tekniklerinin kullanımından özenle kaçınılmış gibi. Modern zamanların müziğinize düşen izi mi bu?

Mehmet Atlı: Bir bakıma öyle. Yapmaya çalıştığımız şeye Kürt müziği denemez. Geleneksel Kürt müziğinden de izler taşıyan, daha kişisel, ama Kürtçe sözlü bir müzik bizimki. Kürdîlik buradaki tek renk ya da hâkim renk değil bence. Kürtçenin imkânlarından yararlanıyorum, geleneksel motifler bestelere sızıyor. Halk şarkılarını, duymak istediğimiz bir orkestrasyonla ele alıyoruz. Batı müziği armonisine ve kompozisyon anlayışlarına yaslanıyoruz. Merkezde gitar olmak üzere Batı enstrümanları var, ama bu sazlar daha geleneksel bir tavırla ses veriyor. Bir yanıyla da güncel müzikal trend'ler içinde bir yer arayışı benimkisi.

Kentli Mehmet Atlı kimliğini Kürt Mehmet Atlı kimliği hangi noktalarda kesiyor? Müziğinizi besleyen ana arterin bu kesişim olduğunu söyleyebilir miyiz?

Babamlar Ergani için "şehir" der. Köyden ilk oraya göçmüşler. O insanların dünyalarındaki ilk şehir algısı bu. Resmî binaların, dükkânların, elektriğin, caddelerin bulunduğu yer... Çarşı ekmeğinin, tanımadığınız insanların da bulunabileceği bir yer! Sonra Diyarbakır'a geçmişler ve bizler doğmuşuz. Yazları köye giderdim, Kurmanciyle ilişkim yoğunlaşırdı. Annemle zaten Zazaki konuşuyorum. Bizim aileler bir araya geldiğinde hâlâ köydeki insanlar konuşulur. Hatıralar, bilmediğim bitki adları, tarımsal faaliyetler, hayvan yetiştirmeye dair bilmediğim bir terminoloji, Kurmanci ve Zazaki olarak odada uçuşur durur. Şimdi Ergani'ye taziyelere gidiyorlar, arkadaşları, komşuları birer birer ölüyor. Bu evden sokağa, sokaktan Diyarbakır kent merkezine, oradan İstanbul'a geçince ölçek değişiyor. Ölçekle beraber bitki adları, bütün bir dil, ilişkilerin hukuku değişiyor. Hayata dair tüm algılarınız değişiyor. Tabii ki müziği besleyen şey, bu ölçekler arasındaki çelişkiler. Başka çelişkiler de var: Aile içinde tamamen kişisel bir mesele olarak yaşanan Kürtlük, sokağa, kent merkezine ve oradan dünyaya açılınca başka içerikler kazanıyor. Benim İstanbul'da anladığım ve yaşadığım Kürt kimliğiyle annemin evde yaşadığı aynı şey değil. Kimliğin politik bir kurgunun merkezî unsurlarından birine, hele de sanatın malzemesi haline gelişi zengin bir tecrübe. Bizler cinselliği, etnisiteyi, sınıfsallığı bu çelişkilerin içinden yaşıyoruz. Müziği de öyle yapmalıyız.

Albümde buna ilişkin bir örnek var mı?

Annem ya da halam evde Kürtçe bir atasözü ya da deyim söylüyor ve bu söz yeni içerikler ve yeni biçimler kazanarak benim bir şarkıma sızabiliyor. Mesela "tiştê çu mekeve dû" (Giden şeyin ardına düşme) diyorlar, bunun üzerine benim de "bi xér hat jiyana nu, ne dereng ne ji zu: iro" (hoş geldi yeni hayat, ne geç ne de erken: bugün) demek zor olmuyor artık. Kürtçe söylenen bir atasözünün modern, hatta modern sonrası bir zaman ve hayat algısına dönüşmesi, halka halka gelişen bu göç hikâyesiyle ilgili olsa gerek. İnsan çok katmanlı bir varlık çünkü. Bu yüzden biraz da, o insanların dünyasına alıcılarımı açık tutmaya çalışıyorum. Kendimi anlamamın yolu biraz da onları anlamaktan geçiyor... Tüm bunlar ciddi akademik ilgileri hak eden kategoriler; her birimizin kişisel ve ailevî hikâyeleri bağlamında farklı farklı yönlerini keşfedeceğimiz bir modernleşme deneyimi bu. Bu hikâyelerin toplamından "Kürt modernleşmesi" diyebileceğimiz büyük başlığa yaklaşabiliriz belki. Ve belki "Kürt sorunu" deyip durdukları, bir büyük modernleşme problemidir.

Eskiden müzisyen de aktivistti. Şimdi sokak, ikili ilişkiler, kişiselliğimiz üzerinden bir müzik geliştirilebilir diye umuyorum. Benim çabam da bu yönde.

Albümdeki sözlerde büyük anlatılar, kahramanlık hikâyeleri gibi epik temalardan ziyade, sıradan hayatların lirik, hatta kısmen ironik bir şekilde ifade edildiği göze çarpıyor. Sokaktaki hayatları bu şekilde görünür kılmayı politik bir tavır olarak görüyor musunuz?

Elbette. Gündelik olan çoğu zaman politiktir derler. Postmodernizm tartışmalarından sonra daha iyi anlıyoruz bunu. "İnsan" gerçeğine ikili ilişkiler üzerinden yaklaşmak, sanatın önemli bir teması. Sokağın görünür kılınması... Kürtler ve Kürtçe açısından, sokak keşfedilmiştir ya da dilini geliştirmiştir diyemem henüz. Ama bu soruya şöyle yaklaşabilirim: Müziğin, teknolojideki gelişmeler sayesinde kaydedilip, çoğaltılıp kapitalist dolaşım ağı içinde bir metaya dönüşmesi olgusu birçok açıdan lanetlenebilirse de, müziğin aristokrat ya da bey sofralarında yaşanan bir lüks olmaktan çıkarak halkın kendini ifade ettiği bir mecraya dönüşmesi, bir protesto, bir varolma biçimine dönüşmesi açısından kutlanabilir bir gelişmedir bu. Pop müzik biraz da budur... Kürtler özelinde konuşursak, modern Kürt müziği, başlangıç koşulları, '70'ler ve '80'ler itibariyle politik rengi oldukça belirgin bir müzik, müzisyen de politik bir aktivisti. '90'larda yaşanan grup tecrübeleri de öyle. Bugün politika yapılan adreslerin çoğalıp çeşitlenmesi, sanatçıyı bu açılardan biraz daha serbest bırakmıştır ya da bu malzeme tükenmiştir denebilir. Şimdi sokağın, ikili ilişkilerin sağladığı ifade imkânları, gelenekle, etnisiteyle kişiselliğimiz üzerinden kurulan dolayım ve tüm bunların ima ettiği, çağırdığı kavramsal araçlar üzerinden bir müzik, sinema vs. geliştirilebilir diye umuyorum. Benim çabam da bu yönde.

Parçalarınızın tamamı Kürtçe. Yaşamın tümünü Kürtçe mi algılıyorsunuz, yoksa bu durum Kürtçeye tanınan bir pozitif ayrımcılık mı?

Yaşamımın tümü Kürtçe değil, büyük oranda Türkçe. İlkokuldan yüksek lisansa bu dille eğitim gördüm, Kafka'yı, Dostoyevski'yi bu dille okudum. Kafamda geometri ve fizikle ilgili, sosyal bilimler ve sanatla ilgili kavramlar bu dil üzerinden

yerleşti, yerleşiyor. Fikirlerimi Türkçe, şarkılarımı Kürtçe ifade ediyorum, gariptir. Aslında değildir, Kürtçenin bu ülkedeki serüveni düşünüldüğünde. Ama şarkılar neden Kürtçe derseniz, evet, bunda kişiliği korumaya çalışan bir yan var. Ama şu da var bence: İnsan beyninin düşünce üreten yerleriyle şarkı üreten yerleri farklı. Bugün Kürtçeyle ilgili takınılabilecek en radikal ve politik tavır, Kürtçeyi gündelik ilişkilerin içine çekmek, en sıradan olanı Kürtçe dillendirmek olmalıdır. Kurmanciyi, Zazakiyi semavî ya da anakronik olmaktan çıkarıp günümüze, aramıza almaktır. Devlet ne diyor? "Halkın geleneksel olarak konuştuğu diller..." Kimliğimizi korumanın ya da güncel dünya koşulları içinde bu kimliği yaşamanın yolu, ters gelebilir ama, aşiret dövmelerine, dengbejlik kültürüne, puşiye, halaya vurgu yapmaktan, TV dizilerinin çizdiği imaja teslim olmaktan değil, tam aksine, modern dünyada Kürt kimliği ve diliyle varolmayı talep etmekten geçiyor. Aksanını, şivesini gizleyen bir Kürt beni ne kadar rahatsız ediyorsa, şivesinin altını çizen İbrahim Tatlıses, Mahmut Tuncer de o kadar rahatsız ediyor. Sıradan halimizdeki trajediyi görmeli ve bununla yüzleşmeliyiz.

Albüm genel olarak solo vokal üzerinde şekillenmiş. Koral düzenlemelere özellikle mi yer vermiyorsunuz?

Sahnede, kaydettiklerimize yakın şeyler çalabilelim istiyoruz. Bu albümde vokali biraz daha etkili kullanmaya gayret ettim. Kendimi hep bir besteci olarak görmek istediğimden, hiçbir zaman solist olarak düşünmedim. Bu kez sınırlarımı zorlamaya çalıştım diyebilirim.

İlk albüme kıyasla daha akustik ve minimalist düzenlemelerle karşılaştık "Wenda"da. Bateri ve davul daha az kullanılmış. Düzenlemeler klarnet, gitar ve keman ağırlıklı. İlk albümde olmayan çello partisyonları albümün en büyük sürprizi. Ancak hiçbir enstrüman tek başına ön plana çıkmamış. Bu tercih hangi müzikal ihtiyaca karşılık geliyor?

Az, çoktur. Farklı bir bağlamda söylenmiş olsa da, bu erken modern dönem sloganını seviyorum. Bizim geleneklerde de karşılığı var bu tavrın. Enstrümanlarda bir sadelik, düzenlemelerde bir tevazu aradık. Bestelerde de, halk şarkılarında da yalın müzikal ifadelerle bir anlatım sağlamaya çalıştık. Merkezde solist ve gitar olduğu için diğer çalgılar az, ama kendi rengini de hissettirecek şekilde duyulsun istedik. Kalabalıktan kaçınmaya çalıştık. Yorucu bir müzik yapmaktan çekiniyorum açıkçası. Mesela bir ritm örgüsünü gitar hissettiriyorsa, perküsyonla onu ayrıca duyurmaya gerek yok. Bizler partisyonları yazıp yazılanları çalan müzisyenler olmadığımızdan, enstrümanların saygılı birlikteliği önemli. Bunu sağlamak için gayret sarfediyoruz. Bunun için de müzisyenlerin iştah ve egolarını frenlemeleri gerekiyor. Albümü birlikte hazırladığımız arkadaşlarım Serdar Keskin ve Murat Öztürk bu konuda zaten öyle, ben de yavaş yavaş öğreniyorum.

Albüm Kürt şiirinin en önemli şairleri Evdila Peşew ve Arjen Ari'nin iki şiirini ağırlıyor. Şiir ve müzik ilişkisi her zaman netameli bir konudur. Bu iki şiirdeki edebî derinlik, müzikal ifadenizi nasıl etkiledi?

Size katılıyorum, bu zorlu bir uğraş. Hatta iyi bir şiirin müziğe ihtiyacı var mıdır diye düşünmüşümdür. Onun kendi iç müziği, sesleri, ritmi olduğuna göre? Ama benim şiire ihtiyacım var galiba. Kürt müziğinde bir şarkı sözü sıkıntısı hissediliyor. Bu sıkıntı müziğime yön verecek kadar belirleyici oldu ve öngörmediğim bir şekilde şarkı sözü yazarı oluverdim. Sözlerde yaşanan bu tıkanmayı modern edebiyatımızın birikimini, çabasını müziğime taşıyarak aşmaya çalışıyorum. Şiirdeki sesleri biraz daha duyurmaya ya da içerdiği müzikal ifadelerin altını çizmeye çalıştım. Şiirleri bestelerken uzunca bir süre enstrüman kullanmıyorum, şiiri cebimde taşıyorum, ezberliyorum, çıkarıp bakıp bakıp duruyorum. Arkadaş oluyorum onunla. Bir de bakıyorum ki, benimle konuşmuş, ses vermiş!.. Şiire yapılan beste, bence, şiiri okumanın birçok olası biçiminden biridir sadece. Beste yaparken, şiir karşısında böyle mütevazı bir konum almaya çalışıyorum. Edebî derinlik, şarkıya da bir genişlik ve derinlik sağlıyor. Kimi dizelerin uzun, kimilerinin kısa oluşu gibi biçimsel faktörler de tekrarlardan kurtarıp melodiyi esnetiyor. Kafiyeler, mecazlar, ünlemler şarkıyı da sürprizli kılıyor, dinleyicide merak uyandırıyor.

Kendinizi şair olarak görüyor musunuz? Bir ezgiyi söze sığdırmakla şiir yazmak nerede farklılaşıyor?

Şair diye şiir yazana mı denir? Bundan emin değilim. Eğer öyleyse şair değilim, çünkü şiir yazmak ayrı bir bilgi alanı, ayrı bir işçilik, disiplin ya da disiplinsizlik. Eğer şairlik şiiri şart koşmayan bir varolma biçimiyse, kendimi buna yakın görebilmek istiyorum. Çünkü hayattaki şiirsellikten, şiirdeki hayatiyetten heyecan duyuyorum. Sesi ve sözü seviyorum. Ezgiyi söze sığdırmak gibi bir mekaniklikte gelişmiyor şarkı yazmak denen tecrübe. Çoğu kez sözler ve sesler beraber gelişiyor, birbirini çağırarak, biribirini inşa ederek.

Aksanını gizleyen bir Kürt ne kadar rahatsız ediyorsa, şivesinin altını çizen İbrahim Tatlıses de beni o kadar rahatsız ediyor. Sıradan halimizdeki trajediyi görmeliyiz.

Şarkı denen küçücük bir vücutta bile sözle ses arasında güçlü bir bağ var ya da olmalı. Yine de kendimi daha çok bir müzisyen olarak görüyorum, çoğu kez sesler arasında kaybolarak, bir oyun duygusuyla, hevesle bir müzik kuruyorum. Sözü olamayan küçük müzikal fikirlerim var, ama müziği olmayan küçük şiirlerim yok.

Albümün hâkim temalarından biri de beklemek. Sevgiliyi, gideni, hevesi bekliyor şarkılarınızın kahramanları. Albüm kapağındaki demiryolu makası alegorik olarak bekleme haline mi karşılık geliyor?

İki albümümde de beklemenin dili var. Bir de yalnızlığın. Beklenen şeyin ne olduğu her dinleyici için farklıdır. Sanırım şarkılarında "tené bun" (yalnızlık) kelimesini ilk kullanan Kürt müzisyenlerden biriyim. Bu yalnızlık tabii ki fiziki değil, varoluşsal. Bu yüzden şehirle ilgili. Makasa gelirsek, ben trenler arasında büyüdüm, lokomotif ve vagonları, rayları, çam traverslerin kokusunu, istasyon ve lojman binalarının, çeşmelerinin mimarisini severim. Getiren de, götüren de trenlerdir. Hayatımız gel-gitler, karşılamalar ve uğurlamalar, kesişen ve ayrışan yollar, yön değiştirten makaslarla dolu. Hepimizin bir makasa geldiğini hissettiği anlar olur. Müzikte de bu böyle. Müzik serüveni de buluşmalar, ayrılmalar, yön değiştirmelerle dolu. Makasın ima ettiklerini seviyorum ve işte böyle, kapağı da dikkate alan sorular da sorulabilsin istiyorum Kürt Müziğinde.

Söyleşi: ***R. Özlem Oto***

Soldan sağa: David Sitek, Jaleel Bunton, Tunde Adebimpe, Kyp Malone

TV On The Radio

TV On The Radio, New York'taki yeni rock bereketinin mimarlarından sayılır. Rock'un türevlerini aldılar, elektroniğin imkânlarıyla eğip büktüler, funk ateşinde pişirip düşünceli bir pop, derli toplu bir gürültü elde ettiler. Mutenalaşmaya kurban giden mahallelerinde direnmeye çalışan stüdyolarında hazırladıkları yeni albümleri "Dear Science"ı Paste, Les Inrockuptibles ve Uncut'a anlatmışlar...

POPÜTOPYA

Artık tek tek şarkıları download edip dinlemek yaygınlaştı, ama "Dear Science" baştan sona tekrar tekrar dinlenmeyi hak ediyor...
David Sitek: Evet, eğer bu gruba hakikaten nüfuz etmeyi istiyorsanız, bütün albümü edinmeniz gerekir. "Purple Rain", "Thriller" gibi albümlere nüfuz etmek için etrafımızı saran sinizmin, modern dünyanın gürültüsünün ötesine geçmek gerekiyordu. Endüstri eskiden o tür plakları destekliyordu, ama şimdi bu tutum desteklenmiyor diye bunun için uğraşmamamız da beklenemez.
Melodiler açısından çok tanımlı olsa da kolay kolay tarife gelmeyen bir müzik yapıyorsunuz...
Sitek: Böyle bir muğlaklığın olması hoşuma gidiyor. Kendimizi avangard müzisyenler olarak görmüyorum, en geleneksel enstrümanları kullanıyoruz. Ama onlardan farklı sound'lar elde etmek kadar bize keyif veren bir şey yok: Akortlarını değiştirip bozuyoruz, miksajlarda tuhaf tuhaf yerleştiriyoruz, pedallarla dönüştürüyoruz... Basit bir gitar, müthiş bir sound ve armoni imkânı sunuyor; bundan daha fazla yararlanılmıyor olması beni çok şaşırtıyor. Müzik dünyası inanılmaz muhafazakâr, özellikle de rock camiası; bir sürü grup '70'li, '80'li yılların Anglo-Sakson rock'unu tekrarlayıp duruyor. Bunlar zaten yapıldıktan, hem de çok daha iyi bir şekilde yapıldıktan sonra aynı yerde ısrar etmenin ne mânâsı var?
"Dear Science" yeni yönelimler peşinde olan pek çok müzisyen için bir tramplen işlevi görebilir...
Sitek: Bu türden öngörülerde bulunmak için bulabileceğiniz en kötü isim benimdir herhalde. Müziğimize iki yüzden fazla kişinin ilgi duyuyor olması bugün bile beni şaşırtıyor... Rolling Stone'un kapağında Jonas Brothers'ı görünce, biz nasıl oldu da bu kadar ünlendik diye kendi kendime sormadan edemiyorum; rock'un mikrokozmosunu heyecanlandıran şeylerle bizim yaptığımız müziğin alâkası yok... Grubun üç aydan uzun ömürlü olmuş olması ve hatırı sayılır bir dinleyici kesiminin dikkatini çekmesi beni mutlu ediyor. Ama içinde bulunduğumuz andan ötesini öngörmeyi reddediyorum. 15 yıl sonra TV On The Radio belki de unutulmuş olacak; "Return To Cookie Mountain" gibi bir albümün bir klasik olduğuna, zamanı aştığına, gelecek kuşakları da etkileyeceğine ikna olmak için gazeteci olmak lâzım. Benim böyle kesin yargılarım yok, bizi müstakbel efsane olarak takdim edenlere yirmi yıl sonrasına randevu veriyorum. Yaratıldığı ânın büyüsünün dışında bir şarkının kalıcılığını değerlendirebilmekten yoksunum. TV On The Radio'da yaşadığımız şey şöyle özetlenebilir: Bir müziğin şekil aldığı bu kıymetli ânın, şimdiki zamanın kutsanması. İster uzun süre beraber çalmaya devam edelim, ister yarın grubu dağıtalım, böyle bir mucizeden asla bıkıp usanmayız.

Üç dakikalık bir şarkı ayaklarımızın altına cenneti seremez, ama müzikte bir güç bulunduğunu hissediyorum. Bizim sözlerimizde, dünyaya kattığımız şeylerde de bu güç var.

Albümü yaparken kendi yağınızla kavruldunuz, kendi stüdyonuzda çalıştınız, nefeslileri de Afrobeat grubu Antibalas'a çaldırdınız...
Sitek: Albüm formatı ölüyor bence. Bu çapta bir albüm yapmak, bu kadar müzisyenin katılması, stüdyoda bu kadar vakit geçirmek zor bir iş. Benim kendi stüdyom olmasaydı halimiz nice olurdu acaba?
Bu albümden önce bu stüdyoda Scarlett Johansson'un ve Foals'un albümleri hazırlandı. İş trafiği yoğun değil mi?
Sitek: Alışkanlık kespeden şeyleri hemen değiştirmek gibi bir adet edindim, sürekli aynı şeyleri yapmamak için. Elli yaşıma geldiğimde David Lee Roth gibi hâlâ atlayıp zıplamak istemiyorum, en azından prodüksiyon anlamında. Bunun yerine, bilgisayarın fişini çektim gitti. Prodüksiyondaki malzemeleri en temel unsurlarına kadar indirgiyorum, sesleri çok yakından ele alarak kaydediyorum ve o dandik ambient atmosferinden kaçınmaya çalışıyorum. Devasa, karışık, muğlak, armonik işlemlere kafayı fena takmıştım, ama bu sefer davulun kick'ine, insanın sesine odaklandım, her şeyi kristal gibi berrak hale getirmeye çalıştım. Bence bizim grubumuzun sound'u, bizzat insan tecrübesini temsil ediyor. İlk önce sesle, duyma organımızla tanışırız, sonra bir dil öğreniriz ve bu dilin içinde serseme döneriz, insan tecrübesiyle kafamız karışmış vaziyette bir alacakaranlık bilinçliliği halinde, önümüzde bir işaret feneri veya bir kullanım kılavuzu olmadan kalakalırız.
Bu albümde Afro-punk-disko gibi bir hissiyat, tuhaf bir melezleme yakalamış gibisiniz...
Sitek: Disko konusunda ne düşünürseniz düşünün, ama bugüne kadarki en yetkin müzik de o. Nasıl olur da aynı şarkıda yaylıları, nefesliler, synth'leri, davulları, o bas cümlelerini, altı tane gitarı kullanır insan? Ve tüm şarkı boyunca bunları tek tek nasıl olur da duyabilirsin? Ben de yüksek sanat maskaralığından soyunup atımdan inmeye, atımı özgürlüğüne salıvermeye ve işin abecesine eğilmeye karar verdim. Davulda kick kalbin atışı demek, vokal de insanın sesi, nefesi –insan bunlardan daha fazla hiçbir şeyle özdeşleşemez. Biz bütün dünyaya ulaşmaya çabalıyoruz, bunun için en iyi yol da buralardan geçmek.
Kyp Malone: Miks masasını sanki unplugged hale getirdik, duru ve berrak bir sound'a ulaşmaya çalışıyorduk çünkü. Bir keresinde Brezilya'da kafam acayip iyiydi, São Paulo'da bir '80'ler gecesine gitmiştik, kendimi küçük çocuklarla dolu bir kulüpte tek yetişkin gibi hissetmeye başlamıştım. Tamamen yabancılaştığım bir ortama ayak uydurmaya çalışıyordum ki, Bangles çalmaya

başladı. Sanki Bangles'ı ilk defa, yani gerçek anlamda ilk defa dinliyormuş gibiydim. "Walk Like An Egyptian" çalıyordu, her bir unsurunu çok iyi duyabiliyordum, her şey birbirine mükemmel bir şekilde uyum sağlıyordu. Dave'e "biz neden 'Walk Like An Egyptian' gibi bir şarkı yapamıyoruz" diye sorduğumu hatırlıyorum. Bizden öyle berrak, öyle temiz bir sound nasıl çıkar diye gözümün önüne getirmeye çalışıyordum.

Sitek: Başından beri çok sayıda insana ulaşmayı hedefledik. Hiçbir zaman soyut müzik yapan bir grup olmak istemedik. Şimdi yaptığımız müziğe varabilmek, bu müziği tarif edebilmek bizim için hayli zorlu bir işti. Bir dönem tuhaf ve soyut bir art-house-rock yaptığımız zannedildi, yanlış anlaşıldık, halbuki her şey bundan ibaret değildi bizim müziğimizde. Bizim zihnimizde yaptığımız şarkılar son derece sade ve basit. Devasa ve komplike bir müzik yapmak istemiyorduk, ama tamamen farklı perspektiflerden bakan beş kişilik bir gruptuk, her birimizden çıkan farklı fikirleri tek bir potada eritmeye çalıştık. Bu albümde hiçbir şeyin yanlış anlaşılmasına müsaade etmedik, hiçbir şeyin muğlak kalmasını istemedik. Aramızdaki bariyerleri kaldırdık ve hepimizin çekici ve güzel bir şey arzuladığını gördük, öncekiler gibi depresif bir müzik yapmak istemiyorduk.

Tunde Adebimpe: Hemen tanınan bir sound yarattığımızı ilk vurgulayan David oldu; sert ve yoğun gitar katmanları pek çok kişi için bizim alâmet-i farikamız olmuştu. Bizim müzikal yelpazemizin bundan çok daha geniş olduğunu düşünüyorum hâlâ. Ama yine de kendi kendimizi sorgulamamız gerekiyordu. Sonsuza dek tekrar tekrar üretilebilecek bir formüle kolayca dönüşebilecek bize has bir sound'a sahip olmak! Bizi en çok dehşete düşüren buydu. Dolayısıyla, müziğimizi daha değişken, daha sıkı örülmüş bir yöne doğru zorladık. Önceki albümlerden farklı olarak, çok fazla dağılmamaya çalıştık; her şarkı için "Cookie Mountain"da olduğu gibi yirmi-otuz hatta dağılmak yerine, iki-üç yön belirledik. "Cookie Mountain" kayıtları bir daha asla tekrar yaşamak istemeyeceğimiz bir süreçti. Aynı sulardan tekrar geçseydik, muhtemelen grup dağılma noktasına gelirdi ya da birimiz diğerini feci şekilde yaralardı herhalde. Karanlık bir dönemdi o. Hani uzay filmlerinde elemanlar bir gezegene düşerler de bir kalıp sabun için birbirlerini öldürecek hale gelirler, öyle bir şey. Uzun turneden döndükten sonra birbirimize şöyle bir bakıp "eskiden nasıldık, hatırlamıyor muyuz" dedik, "hadi yine öyle olalım, oradan bir şey çıkaralım". "Dear Science", bu arayışın ürünü.

"Golden Age"de "bir altın çağa yaklaşıyoruz" diyorsunuz. Hakikaten buna inanıyor musunuz?

Malone: Her ne kadar yaşadığımız dönem bunları talep ediyor gibi görünse de, sadece ağlayıp sızlanan şeyler yazmak istemediğimi farkettim. "Golden Age"de bilinçli olarak bir pop şarkısının içine ütopik bir dünya yedirmeye çalıştım. Ticarî amaçlarla doldurulmuş bir plaktaki üç dakikalık bir şarkının ayaklarımızın altına cenneti seremeyeceğini biliyorum, ama müzikte bir güç bulunduğunu hissediyorum. Bizim sözlerimizde, dünyaya kattığımız şeylerde de bu güç var.

Adebimpe: '80'lerin başlarını çok seviyorum, dönemin sound'unu değil tam olarak ama, ruhunu. Hiphop ve punk âleminde başkaları gibi bir sound'unun olması cinayet gibi bir şey sayılırdı o zamanlar. Şimdi bu durum tam ters istikamete yönelmiş gibi, belki akçeli işler yüzündendir, gerçi müzik işinde ne kadar para kaldı, ondan da emin değilim.

Sözlerde şahsî ve politik olanı bir arada tutmayı yine başarıyorsunuz, ama sanki siyasetten biraz daha doğrudan söz açar gibisiniz...

Malone: Irak işgaline dair açık göndermeler var albümde. Hatta belki bazen fazla açık seçik bu ifadeler, fakat albümü olduğu gibi bunlar kaplasaydı da çok sıkıcı olurdu. Sosyalist İşçi gazetesi gibi bir şey olma riski vardı yani. İyi bir şeyler yapmaya çalışanların yolu açık olsun, ama kafayı hepten bunlara takanlarla da hiç konuşulmuyor ki. İyiyi seksî kılmak, öyle göstermek gerekir.

Albümün adı, "Sevgili Bilim", ne anlama geliyor?

Adebimpe: Bilime duyduğumuz sorgulanabilir inançla ilgili bir başlık, bilime mektup yazar gibi. Bilimsel ilerlemenin bizi daha uzun yaşatacağı iddia ediliyor, ama bunu belki bu sürecin sonunda büyük zarar görecek olan bir dünyada yapmaya çalışıyoruz. Ya da iletişim araçlarının nasıl geliştiğine bir bakın, fakat bir anlaşmazlığı sona erdirmenin en iyi yolu hâlâ hasmınızı öldürmek. Şimdi bilim insanları kara delik yaratmaya çalışıyorlar, ama bakalım zafer kutlaması ne kadar sürecek? Birileri bu deneyi hemen kullanmak isteyecek: "Bunda seks izleyebilir miyiz?" "Hayır." "Peki bununla birilerini öldürebilir miyiz?" "Muhtemelen."

İşin abecesine eğilmeye karar verdim. Davulda kick kalbin atışı demek, vokal de insanın sesi, nefesi –insan bunlardan daha fazla hiçbir şeyle özdeşleşemez.

Çeviren: ***Merve Erol***

NURİ BİLGE CEYLAN

İklimler

'Mayıs Sıkıntısı'nda, 'Uzak'ta, 'Kasaba'da olageldiği üzere, 'İklimler'in senaryosu da çekimden önceki haliyle ulaşıyor okurlara. Kitapta ayrıca film üzerine yazılmış sayısız yazıdan alıntılar, yönetmen ve oyuncularla yapılmış söyleşiler, yapım sırasında tutulan günlükler de yer alıyor. Böylece bir külliyata dönüşüyor 'İklimler'.

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 351 83 24
www.norgunk.com / info@norgunk.com

Hal Willner

Şeytanın aklına gelmeyecek projeler üreten, cazın, rock, punk ve avangard camianın en kalburüstü insanlarını tribute'ler ve kavramsal albümler vesilesiyle bir araya getiren bir prodüktör, bir organizatör, bir gönül adamı, bir müzik manyağı... Hal Willner'la Wire dergisi blind test yapmış...

Özgüven düşük, zevk büyük

Yusef Lateef - In A Little Spanish Town
(The Doctor Is In and Out)

Bu "In A Little Spanish Town", Yusef Lateef'in "The Doctor Is In and Out" albümünden. B yüzü, son parça. O bunu kaydederken ben yanındaydım. 1975 veya 1976'ydı. İnanılmaz bir plaktı ve ben Joel Dorn'un *(Atlantic Records'ın ünlü caz ve r&b prodüktörü)* çiçeği burnunda asistanı olarak oradaydım. Albüm bütünüyle Joel'in fikriydi. "In A Little Spanish Town" (Paul Whiteman & His Orchestra, 1926) diye bir plak bulmuştu, Yusef de plağın üstüne alto saksofon çaldı. Hepsi buydu. Joel, albümün başlangıcına Sherlock Holmes'ün "The Hound of the Baskervilles"deki sesini koymuştu: "Watson, iğneye dikkat!"

Joel Dorn çok yaratıcı ve çok beat bir adamdı. Mizah duygusu yaptığı işlerde büyük rol oynardı. İşlerinizde Joel Dorn'un izleri var. Özellikle "Weird Nightmare: Meditations On Mingus" (1992) adlı tribute albümde...

Joel'in beni asistan almasının sebebi, Yusef'in "Part of the Search" (1974) albümüne duyduğum hayranlıktı. O albüm Rahsaan Roland Kirk'ün "Prepare Thyself to Deal With A Miracle"ı ve Les McCann'ın "Layers"ıyla aynı anda çıkmıştı. Eleştirmenlerin o albümlerden ne kadar nefret ettiğini hatırlatmak isterim. Joel, bir sanat haline gelmeye başlayan kayıt teknikleriyle cazı buluşturuyordu. O dönemin geçer akçesi olan Alfred Lion / Blue Note tekniğine kıyasla, cazın "Satanic Majesties Request"ini yapıyordu Joel. Yusef ve Joel sürrealizme sardırmışlardı. Joel'in sanatçılarla ilişkisinde "hayır" diye bir kelime yoktu. Ben dünyanın zaten böyle olduğunu sanıyordum, fakat maalesef bir dönemin sonuna tanık oluyordum aslında. O tanıklığı büyük talih sayıyorum.

Robert Wyatt - Born Again Cretin
(Nothing Can Stop Us)

Bunu hiç dinlemedim. En azından dinlediğimi hatırlamıyorum. Bobby McFerrin olamaz. David Garland? Çok yenilikçi bir şey... Tabii ki Robert Wyatt! Çok güzel. Sevdiğim adamlardandır. Yetişkinliğimde yaptığım büyük bir keşifti. Woodstock'ta takıldığımız günlerdi, Carla (Bley) Nick Mason'ın albümünü ("Fictitious Sports", 1981) yeni bitirmişti. Büyük saksofoncu Gary Windo çalıyordu, şarkıların çoğunu Robert Wyatt söylüyordu. Robert'ın yaptığı her şey dinlemeye değerdir. Aklına eseni yapar, hiç filtre kullanmaz. Çünkü fikirlerine ve onların ortaya çıkardıklarına güvenir. Bunu yapan ve başarısızlığa uğramaktan korkmayan sanatçılar var. Bazı sanatçıların en iyi işlerini kırk-elli yıl sonra öğrenmeye başlıyoruz. Robert Wyatt'ın "Cuckooland" ve "Shleep" adlı albümleri şaheser. Benim çok beğendiğim Karen Mantler'ın sihrini de keşfetti. Robert Wyatt'la çalışmayı seviyorum.

Steve Lacy & Brion Gysin - Blue Baboon
(Songs)

Kornonun sound'u Rahsaan'ı (Roland Kirk) andırıyor, ama değil. Peki, Irene (Aebi) ve Steve (Lacy). Hangi şarkı bu?

"Blue Baboon", sözler Brion Gysin'in, Steve Lacy'yle birlikte yaptıkları "Songs" adlı albümden.

Steve gibi solo saksofon çalan görmedim. Nino Rota tribute'unu ("Amarcord Nino Rota", 1981) tasarlarken Steve ve Jaki Byard gibi isimler nasıl aklıma geldi, bilmiyorum. İyi seçimlerdi, fakat hesaplanmış bir şey değildi. Steve'i kaydetmek için Avrupa'ya gittim. Stüdyoya girdiğinde Steve şöyle demişti: "Sadece iki sefer çalacağım." Hakikaten de sadece iki sefer çaldı ve noktayı koydu, çünkü o gece konseri vardı. Biraz ürktüm, zira tam düşündüğüm gibi bir kayıt olmamıştı. Bir sanatçıyı bir çerçeveye oturtuyorsun, olayın nasıl seyredeceğini öngörüyorsun. Ama bu iş öyle olmadı, başka türlü yürüdü. Melodi harikulâdeydi, ama Steve teğet geçti. İlk albümümdü, ne düşüneceğimi bilemedim. Carla'ya (Bley) dinlettim, saçını başını yoldu. Sonuçta iki kaydı kestim, biçtim, birleştirdim. Hâlâ hoşuma giden bir şarkı çıktı ortaya.

John Lennon & Yoko Ono - Cambridge 1969
(Unfinished Music No.2)

(parçaya çığlık çığlığa eşlik ediyor) Çocukken bunun ilk on dakikasını harfiyen söyleyebiliyordum. Fakat bu plağı kimseye dinletmezdim, benim için mahrem bir olaydı. Müthiş yenilikçi bir işti. Milletin aklı şaşmıştı. Çok sevdiğim bir vasfı var bu parçanın. John ve Yoko, kimin ne diyeceğine zerre aldırmıyorlar.

Plağın arka kapağını hatırlıyor musunuz? George Martin'den alıntı vardı: "Yorum yok."

Robert Wyatt'ın yaptığı her şey dinlemeye değer. Aklına eseni yapar, hiç filtre kullanmaz. John Lennon'ın "Plastic Ono Band"ininse gelmiş geçmiş en büyük albüm olduğunu düşünüyorum. Dürüstlük bahsinde onunla aşık atabilecek bir albüm yok.

Evet. Beatles'ın ilk zamanlarını severdim, ama "Rubber Soul", "Revolver" ve "Sgt. Pepper" beni sarmadı. Sonra "White Album"le tam gaz geldiler. İlk yıllarındaki sihir her ne ise, onu yitirmeye başlamışlardı, fakat yine de The Plastic Ono Band'in "Two Virgins", "Life With The Lions" ve "The Wedding Album"ünde hakiki duygu ve enerji vardı. John Lennon'ın "Plastic Ono Band" albümünün gelmiş geçmiş en büyük albüm olduğunu düşünüyorum. Dürüstlük bahsinde onunla aşık atabilecek bir albüm yok. "Sometime In New York City" de çok güçlü bir albüm, ama o dönemde realiteyle ilişkilerinin pek parlak olduğunu söyleyemeyeceğim. Yoko çok güçlü bir kişilik, John'un ölümünün hemen ertesinde "Season of Glass" diye bir albüm yapmıştı.

Yoko korku nedir bilmiyor. "Season of Glass"ın kapağında kendi gözlükleri vardı.

Evet, harika bir kapak ve harika bir albümdü. Beatles üyelerinin ilk solo albümlerinin birçoğunu severim, örneğin George Harrison'ın "Wonderwall"unu. "Weird Nightmare"de ondan sample'lar yapmıştım. "Wonderwall" benim ilk LSD tribimin soundtrack'iydi.

18→

John Zorn - The Battle Of Algiers
(The Big Countdown)

"The Battle of Algiers". Birçok insan için "The Big Countdown" önemli bir albümdür. John Zorn'la 1970'lerde tanıştığım ve sonra da birlikte çalışma fırsatı bulduğum için kendimi çok talihli addediyorum. O sıralarda pürist bir deneyselciydi. Yaptığı her şeye tutkuyla bağlanan bir insan. Brooklyn Akademisi'ndeki Morricone gösterisinin açılışını "The Battle of Algiers"la yapmıştı. Unutulmaz bir konserdi. Monk tribute'undaki ("That's The Way I Feel: A Tribute To Thelonious Monk") "Shuffle Boil"u çaldı. O albüm, John Zorn'un büyük şirketlerden çıkan bir plakta ilk yer alışıydı. Ve birçok insan John Zorn'la öyle tanıştı. Sting'in ve Donald Fagen'ın da aynı albümde olmasının bunda büyük payı vardı tabii. Kurt Weill tribute'una ("Lost in the Stars: The Music of Kurt Weill") da elini değdirdi. O eli görmeliydiniz. Müthiş bir enerjisi var. John Zorn'un plak şirketi Tzadik de harika. Bastıkları her şeyi alabilirsiniz.

Lou Reed - The Blue Mask
(The Blue Mask)

"The Blue Mask". Bu grubun hayret verici bir sound'u var. Müthiş bir kombinasyon. Lou bir tarafta, Quine (Robert) öbür tarafta ve ortada Fernando (Saunders). İnsanlar Quine'i çeşitli sebeplerle yücelttiler, Quine ise Lou'nun gitarına hastaydı. Ona göre, âlemin en iyisiydi. "The Blue Mask" şahane albüm. O sıralarda Lou bir değişimden geçiyordu. Bu albümdeki küçük grup (davulda Doane Perry) bana Velvet plaklarının duygusunu veriyor. Lou'yla bu albümün sonrasında tanıştım, "September Songs"u ("September Songs: The Music of Kurt Weill", 1995) yaparken. Lou'yla çalışmış biri olarak, onun gitarın sound'una ne kadar önem verdiğini yakından biliyorum. O sound'a ulaşmak için çok emek harcıyor. Lou'yu dinlerken gerçekten dinliyorsunuz. Sıfır yağ. "The Blue Mask" da öyle.

"Berlin"in son turnesinde Lou Reed'le beraberdiniz. Nasıldı o günler?

"Berlin"de uğraşılacak o kadar çok mevzu vardı ki. 14 kişilik bir çocuk korosu, iki bas, üç gitar, dört nefesli, üç yaylı, artı görseller... "Berlin" Avrupa'da o kadar farklı yerlerde sahnelendi ki... Tiyatro salonları, amfitiyatrolar, stadyumlar, Royal Albert Hall, opera sahneleri... Birçoğu ses olarak mükemmel yerler değildi, dolayısıyla prodüktör olarak birçok şeyle ilgileniyor ve sanatçıları rahat ettirmeye çalışıyordum.

James Blood Ulmer'ın çalışı insanı titretiyor: Cazın güzelliği, rock ve punk'ın gücü. Blood hakkında başka ne diyebilirim, daha fazla tanınmasını temenni etmekten başka? Ama eminim hak ettiği takdiri görecektir. Neil Young hayranları onu bir dinlesinler, ağızları açık kalacak.

James "Blood" Ulmer - Church
(Odyssey)

Şarkıyı bilmiyorum ama, başlar başlamaz Blood Ulmer olduğunu anladım. Canavar. Onu 1975 veya '76'da, başka ortamlara takıldığı sıralarda seyrettiğim için talihliyim. O zamanlar çok şarkı söylerdi. Tanışıklığımız yoktur ama.

Bu şarkı "Odyssey"deki "Church". Kemanda Charlie Burnham var.

Birkaç yıl Brooklyn'deki Kanada konsolosluğu bünyesinde tribute gösteriler hazırladım. İlk önce bir Leonard Cohen tribute'u yaptık. Ardından, Neil Young için kolları sıvadım. Maksadım tribute bahanesiyle Neil Young'la hemhal olmaktı. Blood bu proje için biçilmiş kaftandı. "Fuckin' Up"ı öyle bir çaldı ki. Blood'ın çalışı insanı titretiyor. Müzikten istediğin her şey var onda: Cazın güzelliği, rock ve punk'ın gücü. O konserde olan da buydu. James Blood ve Charlie Burnham geçen yaz Bill Withers'ın şovunda birlikte çaldılar. Blood hakkında başka ne söyleyebilirim, daha fazla tanınmasını temenni etmekten başka? Ama eminim hak ettiği takdiri görecektir. Neil Young hayranları onu bir dinlesinler, ağızları açık kalacak. Hiç abartmıyorum, özgüveni çok düşük biriyim, ama dünyanın en zevk sahibi kişisiyim. *(gülüyor)*

Lord Buckley - Bad Rapping of the Marquis de Sade
(Bad Rapping of the Marquis de Sade)

Lord Buckley'nin "Bad Rapping of the Marquis de Sade"ı. Önceleri Lenny Bruce hayranıydım. Sonra herkes gibi "The Nazz" (1952) adlı hiti dinledim ve Lord Buckley fanı oldum. Bütün plakları var bende, çok kıymetli şeyler. Groucho Marx'la olan filmini gördünüz mü? Büyük yetenek. Müthiş bir persona yaratmıştı. Sahne dışında da aynı kişiydi.

New York'ta, St. Mark's kilisesinde sahnelediğiniz "Marquis de Sade"ın esin kaynağı Lord Buckley mi?

O zamanlar St. Mark's'taki Şiir Projesi kurulundaydım. Nedense bana güven duyuyorlardı. Lord Buckley mi esinlendirmişti, bilemiyorum. Sade'dan pasajlar okumak için vesile olmuştu bana. Marki çok güzel okunuyor –özellikle din ve kadınlar hakkındaki görüşleri.

Hatırladığımız kadarıyla kadın solistler çoğunluktaydı.

Chloe Webb, bir papazın genç bir oğlanı baştan çıkarışıyla ilgili bir bölüm okumuştu. Lili Taylor ve Karen Mantler da vardı. Arka plandaki müzik tamamen doğaçlamaydı. Benim birçok işim gibi "Marquis de Sade" da biraz makaslanabilirdi. Ama, Dr. John'un dediği gibi, "neyse odur". Fakat, doğrusunu isterseniz "Marquis de Sade"ı yeniden sahnelemek isterim.

Charles Mingus - Solo Dancer
(The Black Saint and The Sinner)

Bu Charles Mingus tabii ki... Benim uğraştığım projelerin yarattığı sorun şu: Tribute albümü yaptığım sanatçıların kendi müziklerini uzun bir süre dinleyemiyorum. Mingus tribute'u ("Weird Nightmare: Meditations On Mingus", 1992) fikir babalığını bizzat yaptığım son "çok sanatçılı / kavramsal" albüm. Sonrakiler hep sipariş işler. Çünkü o noktada tribute albüm hadisesinin çığrından çıktığına kani oldum. Başlatan ben değildim, onu söyleyeyim. Hayır işi olarak yapılan birkaç albüm vardı, Neil Young'ın "The Bridge"i, Cole Porter'ın AIDS albümü ("Red Hot and Blue"), bunlarda da birçok sanatçı yer alıyordu, her biri de süperstardı. Olayın tabiatı bu, iş vodvile dönüveriyor.

HAYDAN GELEN HUYA GİDER

Hal Willner'ın kendine ait yegâne albümü 1998 tarihli "Whoops, I'm an Indian". Ama çeşit çeşit tribute'ü ve Roll'un 112. sayısında dikkat çektiğimiz "Rogue's Gallery" gibi pek çok albümü sıfırdan tasarladı, yoktan var etti. Bir sürü albüme de sihirli değneğini değdirdi. Prodüktörlük yaptığı isimler arasında Lou Reed, Laurie Anderson, Bill Frisell, Gavin Friday, Lucinda Williams, ayrıca beat yazarları Allen Ginsberg, William S. Burroughs var. Bu listenin en üstünde herhalde Marianne Faithfull'un adı yer almalı. Çünkü 1987'de Willner'ın desteğinde yayınlanan "Strange Weather", Faithfull külliyatının başyapıtları arasında... 21 yıl sonra, ikinci Faithfull-Willner işbirliğinin ürünü olan "Easy Come Easy Go" ise 2008'in en iyilerinden.

'87'deki "Strange Weather" aslında Tom Waits - Marianne Faitfull dostluğuyla filizlenen, sonra da Hal Willner'ın ellerine doğan bir bebek. Waits'in New Orleans'lı fahişeler hakkında Faithfull'la birlikte hazırlamak istediği albüm projesi zamansızlık nedeniyle suya düşünce, adını Waits bestesi "Strange Weather"dan alan cover albüm Hal Willner'ın büyük katkılarıyla dünyaya geldi. Orkestra büyük ölçüde Lou Reed'in etrafındaki New York tayfasından oluşuyordu. Bob Dylan, Doc Pomus, Dr. John yorumları da içeren albümde Faithfull, kendisini üne kavuşturan Jagger/Richards bestesi "As Tears Go By"ı da, yıllar geçtikçe çatallanıp dem tutan sesiyle yeniden söyledi (O yıl bir dergiye "şarkı dediğin, 17 yaşında değil, 40'ında söylenir" demişti). İlk kez 1985'te Brecht-Weill tribute'ü "Lost in the Stars"da "Ballad of the Soldier's Wife" şarkısı için Faithfull'la çalışan Willner, "Strange Weather" dönemi hakkında "Marianne'ın üçüncü hayatı" diyordu, daha önceki iki overdose deneyimini ve o günlerde uyuşturucudan tamamen temizlendiğini anımsatarak...

Gelelim 2008'e... Yılın son aylarında yayınlanan Faithfull-Willner işbirliği "Easy Come Easy Go" tam 18 şarkı içeren bir double albüm. (Ayrıca 10 şarkılık, tek CD'lik kısa versiyonu da mevcut.) 62 yaşındaki Faithfull, Hal Willner'ın teknik direktörlüğünde, Marc Ribot, Greg Cohen, Jim White eşliğinde, abilerinin-ablalarının (Duke Ellington, Bessie Smith, Sarah Vaughan), akranlarının (Brian Eno, Dolly Parton, Traffic, Judee Sill, Randy Newman) ve kardeşlerinin (Decemberists, Morrissey, Neko Case, Black Rebel Motorcycle Club) şarkılarını, her yaştan dostlarıyla (Keith Richards, Nick Cave, Jarvis Cocker, Antony, Cat Power, Sean Lennon, Rufus Wainwright, Kate ve Anna McGarrigle, Teddy Thompson) birlikte tatlı tatlı yorumluyor... Albümdeki repertuarı Faithfull ve Willner birlikte oluşturmuşlar. Eski şarkıları Faithfull seçmiş, gençlerin yeni şarkılarını ise Willner belirlemiş. Dolly Parton şarkısı "Down from Dover" Greil Marcus'un, Morrissey şarkısı "Dear God Please Help Me" ise Lou Reed'in önerisiyle albüme dahil edilmiş.

Ginsberg, Willner ve Faithfull

→19

Zamansız Ajanda

Zamandan bağımsız kullanılabilen özgür ajanda!

Sınırlı sayıda üretilen
Zamansız Ajandalar
www.zamansizajanda.com
www.idefix.com
adreslerinde,

D&R Mağazaları'nda, Beyoğlu Mephisto'da ve Beyoğlu İstiklâl Kitabevi'nde.

Tom Waits, yeni bir müzik ve kayıt tekniği yarattı. Ne çok Tom Waits tarzı plak yapıldı bugüne kadar –PJ Harvey'den Beck'e... Bence Tom Waits en büyük şarkıyazarları listesinde ilk üçe girer.

Nino Rota albümünde Debbie Harry ve Chris Stein'la Jaki Byard ve Carla Bley'i yan yana getirmiştim mesela. Tabii böyle olunca yaygın medyanın ilgisini çekiyor. Fakat olay giderek zıvanadan çıktı, Walt Disney albümüne ("Stay Awake: Interpretations of Vintage Disney Films", 1988) kadar geldi. Kendimi Cecil B. DeMille gibi hissetmeye başladım. Ve "Weird Nightmare"le tribute olayına noktayı koydum.

Mingus'un müziğinin Harry Partch'ın enstrümanlarıyla icra edilmesi fikri nereden aklınıza geldi?

Mingus'un yanısıra eski Folkways plaklarını, Nonesuch'tan yayınlanan "monkey chant"ları, "Wonderwall"u, "Satyricon" soundtrack'ini dinliyordum, hepsi birbiriyle bağlantılı gibi geliyordu. Sonra bir gün Harry Partch konserine gittim. Enstrümanların isimleri de, sound'ları da çok çarpıcıydı. Aslında normal enstrümanların dönüştürülmüş halleriydi. Onları kullanabilir miyiz diye sordum, izni alınca bir haftada girip kaydettik.

Bir haftada mı?

Aşağı yukarı. Bobby Previte, Keith Richards ve Charlie Watts'la yaptığımız iki seansı saymazsak, evet. Leonard Cohen'le Diamanda Galas'ı aynı parçada buluşturmuştuk. O albümü harita çıkarır gibi yapmıştım. Fakat ilk çıktığında hak ettiği takdiri görmedi. *(gülüyor)* Millet yıllar sonra sevmeye başladı ve kült oldu. O albümün sound'unun sihirli bir tarafı vardır.

Tom Waits & William Burroughs
"T'Ain't No Sin
(The Black Rider)

"Black Rider". Nereden başlayayım? Robert Wilson'la birkaç kere çalışma şansını buldum. Tom Waits'le yirmi senedir tanışırım, William Burroughs'la da üç plak yaptım. "The Black Rider" projesinden Burroughs'un Kansas-Lawrence'daki evinde haberdar oldum. Metinlerin bir kısmının orijinalini okudum. Robert Wilson epey kısalttı metinleri, fazla sözden hoşlanmaz kendisi. Açılış gecesindeki uvertürü hatırlıyorum. Tom (Waits) ve Greg (Cohen, basçı) salonu yerinden oynattı. Sihirli bir geceydi. Tom'la 1984-85'te, New York'a taşındığında tanışmıştım, "Rain Dogs" dönemiydi. O sıralarda Kurt Weill albümüyle iştigal ediyordum ve Tom'a ulaşmaya çalışıyordum. Tom da birlikte çalışabileceği müzisyen arıyormuş. Ortak dostumuz Doc Pomus benim numaramı Tom'a vermiş, o da aradı. Bu buluşma sonucunda, Tom'la Brecht & Weill'ın "What Keeps Mankind Alive" ("İnsan Neyle Yaşar") adlı şarkısını kaydettik. Tom, "Swordfishtrombones" albümüyle birlikte yeni bir müzik ve yeni bir kayıt tekniği yarattı. O günden bugüne ne çok Tom Waits tarzı plak yapıldı –PJ Harvey'den Beck'e... Bence Tom Waits en büyük şarkıyazarları listesinde ilk üçe girer.

William Burroughs'la ilk tanışmanız ve birlikte çalışmaya başlamanız nasıl oldu?

Allen (Ginsberg) hoşuna giden bir ortama rastladığında derhal ahbaplarını da devreye sokardı. Allen'la "The Lion For Real" albümünü yaptığımızda, "neden William'la da bir albüm yapmıyorsunuz?" demişti. William Burroughs'la 1981'de Saturday Night programında birkaç saat teşrik-i mesaide bulunmuştum. O gece "Çıplak Şölen"den pasajlar okumuştu. Çok müthişti. O "Çıplak Şölen"i okurken, avangard bir orkestra "Star Spangled Banner"ın *(Amerikan millî marşı)* elektronik versiyonunu çalıyordu. Beğendiğim buluşlarımdandır. William Burroughs Amerikalı bir yazardır, karanlık bir yazardır, ama Amerikalıdır. Niye ona Mark Twain muamelesi yapmayalım? Niye Aaron Copland'ın müziğinin önünde eserlerini seslendirmesin? Nitekim öyle yaptık, NBC Orkestrası'nın eski kayıtlarını aldık, Burroughs'un evine gittik, o okudu, biz de kaydettik. Sonra NBC Orkestrası'nın kayıtlarından yaptığımız sample'lara Sonic Youth, Donald Fagen (Steely Dan) ve John Cale'in eli değdi ve ortaya çok güzel bir iş çıktı. O günlerde (1987) Burroughs'la takılıyordum. Birlikte ilk kafa çekişimizde ona ayak uydurmaya çalıştım, votka-kola içiyordu. Votkayı pek hissetmiyorsun, sonra fena çarpıyor. Busby Berkley'den, Marlene Dietrich'ten bahsetmiş, sonra da "Falling In Love"ı Almanca söylemişti. "Bunu niye plağa okumuyorsun?" dedim. "Dead City Radio"nun (1990) öyküsü öyle başladı. Genelde beğenilen bir iş oldu, ama bir takım sanat yobazlarının nefretini uyandırdı. Bu da doğru bir şey yaptığımızın kanıtıydı. Ama öyle bir reaksiyon almaya uyuz oluyorum. Yaptığım işlerin insanların hoşuna gitmesini arzu ediyorum. İnsanları çıktığım yolculuğa götürmek istiyorum. Şimdi istikamet neresi mi? Stüdyomda çocukluğumdan kalma ıvır zıvırla başbaşayım.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

EN GÜZEL DÖNEMİN RUHU

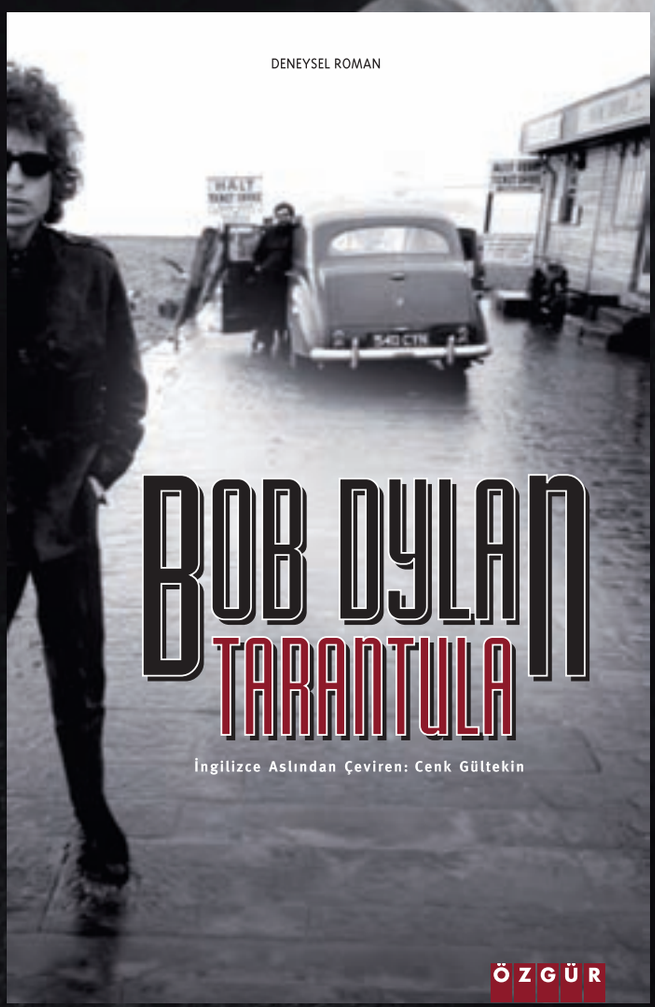

www.ozguryayinlari.com

Marianne Faithfull

Marianne Faithfull, nisan sayımızdaki sohbette söz verdiği yeni albümü "Easy Come Easy Go"yu nihayet yayınladı. Hal Willner'la olan bu ikinci verimli ortaklığında, yine caz ve folk şarkıları cover'lıyor. Aşağıdaki doyumsuz kısa söyleşi Rock & Folk dergisinden...

Ben Bir Süngerim

Albümlerde beraber çalışacağınız müzisyenleri nasıl seçiyorsunuz?
Marianne Faithfull: Çoğu dostlarım. Zaten her halükârda, bir kere kayıt ya da yazım süreci bittiğinde, yakınım olmuş oluyorlar. Onlardan çok şey öğreniyorum. Şu kız mesela: Cat Power. Bayılıyorum ona. Biraz egzantrik, ama kelimenin iyi anlamıyla. Egzantrik olmak, hassas bir insan olmak demek. Onu çok seviyorum, her ne kadar zaman zaman kendine karşı biraz fazla katı bulsam da... Konserlerden önce soyunma odasına kapanıp ağladığını biliyor musunuz? Beni böyle insanlar çekiyor: Hassas, kırılgan, bağımsız kafalı, trajediyle komedinin arasındaki sınırda olanlar....
Yaşadığımız dönemi müzikal açıdan seviyor musunuz?
Kesinlikle! Çünkü hâlâ birçok büyük sanatçı var. Aklıma ilk gelen Damon Albarn; bence herkesten daha yetenekli. Sonra, Anthony Hegarty, Beck, Cat Power, Amy Winehouse... Benim hoşuma gitmeyen, günümüzde medyanın müzisyenlerden bahsediş tarzı. Skandallar ve özel hayat, albümlerden çok daha fazla ilgisini çekiyor gazetelerin. Zavallı Amy Winehouse hakkında yazılanları okuduğumda umutsuzluğa gark oluyorum. Kızcağızın bazı sorunları var ve işi getirip uyuşturucu müptelâlığına, alkole bağlıyorlar hep.
Yirmi ikinci albümünüz "Easy Come Easy Go"yu iki haftada, genel olarak da şarkıları tek seferde kaydettiniz. Bunun eski usûl çalışma tarzı olduğunu ve böyle daha iyi iş çıktığını söylüyorsunuz.
Bugün albümlerde kullanılan o dijital efektlere, bilgisayar programlarına asla gelemem. Benim açımdan, boktan bir kimyasal uyuşturucu kullanmak gibi bir şey. Kimya kokuyor! Müzik dediğin, kayıt günü gelip çattığında mükemmel olması için canlı çalınacak, provalardan geçecek... Analoğu dijitale tercih eden bir sürü genç tanıyorum. Bu, gerici ya da tepkisel bir yaklaşım değil. Alâkası yok! Analog kayıt daha masraflı ama, çok daha iyi bir sound verdiği de kanıtlanmış durumda. Şu sıralar tanık olduğumuz CD'nin yok oluşu da böyle bir şey. Buna ağlayacak değilim açıkçası. Albüm satmak için miyadını doldurmuş prodüktörlerin icat ettiği bir şeydi CD. Plakla kıyaslarsan, verdiği sound korkunç. Miles Davis ya da Duke Ellington albümlerini hiç CD'de dinlediniz mi? MP3 ya da CD'de caz bütün etkisini kaybediyor. Sözümona modern olan bu hareketin parçası olmaya niyetim yok. Endüstri benden mahrum kalıversin!
1960'lı yıllardan ve o zamanki ilişkilerinizden neler öğrendiniz?
Yanıbaşımda en iyi hayat öğretmenlerinin olması gibi muhteşem bir şansa sahiptim. Hayatım boyunca, ahbaplık ettiğim bütün insanlar beni dönüştürdüler. Çünkü ben tam mânâsıyla bir süngerim. Aynen yazabilirsiniz: Marianne Faithfull: "Ben bir süngerim!" Daha saftirik bir veletken Rolling Stones ya da Andrew Loog Oldham gibi insanların dünyalarının mahremiyetine girdiğimde, bütün bu şahsiyetlerin zekâsına vurulmuştum. Hepsi, bilinçli ya da bilinçsiz, tarihte bir sayfa yazacaklarını biliyordu. Her an yeni bir albümün, yeni bir keyif verici maddenin, yeni bir karşı-kültür fikrinin peşindeydiler. O dönem hakikaten büyüleyiciydi, çünkü her şeye karşı müthiş bir merak vardı. Önce seyirci, daha sonra oyuncu olarak 1960'lı ve 1970'li yıllar benim için büyük bir şölendi. Mick'le ve Keith'le ya da Beatles'la stüdyoya gidiyordum sık sık, sırf nasıl çalıştıklarını görmek için. Bir köşeye saklanıyordum ve mümkün olduğunca çok şey kapmaya çalışıyordum. O enerjiyi yakalamanın derdindeydim.
Takıldığınız bütün insanlar düşünülürse, girişken bir cemiyet insanı olduğunuzu söyleyebilir misiniz?
Hiç değil. Her tür ortama gayet iyi uyum sağlarım, ama bunun için en ufak bir gayret göstermem. Bana inanmayacaksınız ama, öyle moda partilere gitmekten ya da rocker'lar arası yemeklerden, âlemlerden kendimi bildim bileli hiç hoşlanmadım. *(gülümsüyor)* En iyi ilişkiler yaratıcı ortamlarda kurulur, partiler, eğlencelerse çoğu zaman inanılmaz sıkıcıdır. Hiçbir zaman çok içmedim. Hiçbir zaman topluluk içinde madde kullanmadım. Bugün artık bunların hepsinden uzaklaştım. Büyük vakit kaybıydı... Dış görünüşüme, kılığıma kıyafetime bir tek sahneye çıkarken dikkat ediyorum. Sadece o zaman gece elbisesi giyiyorum, saçıma başıma ihtimam gösteriyorum. Onun dışında, bütün gün eski jean'lerle dolanıyorum.
Biyografiniz "Faithfull"da, "doğal bir fan" olduğunuzu söylüyorsunuz; bu ne demek?
Bu dünyada hayranlık duyduğum o kadar çok insan var ki. Hep böyleydim sanırım: Sanatçılardan ve büyük müzisyenlerden samimiyetle etkilenen ve onlarla tanışmak için can atan biriydim. Bu açıdan şanslıydım, çünkü beni etkileyen herkesle en azından bir kere karşılaştım, tanıştım. Varoluşumda tesadüflerin de büyük rolü oldu. Bir gün, durmadan Bob Dylan'dan bahsediyorum, en büyüktür, şöyle dahidir, böyledir... Ertesi gün, bir bakıyorum, onunla tanıştırılıyorum ve muhteşem bir sohbet geçiyor aramızda. Her şey hep böyle oldu. Tanıdığım insanlarla tanışmak için hiç çaba harcamadım. Tanışamadığım tek kişi Miles Davis oldu. Onunla ilk adımı asla atamazdım. Benim kapsama alanıma girebilmek için çok fazla büyülüydü.
Dijital çağda rock'un geleceği nasıl olacak sizce?
Rock hayatî bir dönemeçten geçiyor. 1980'li yıllarda doğanlar blues kültüründen gelmiyor. Aslında hiç blues dinlemediler. Muddy Waters ya da Billie Holiday gibi insanlar onlara tamamen yabancı. Yirmi yaşında bir oğlana blues'un onun için ne ifade ettiğini sorarsanız, ölü bir müzik türü olduğu cevabını alırsınız. Korkunç bir şey, ama öyle. Tıpkı yaşı biraz daha büyükler için caz ya da klasik müziğin olduğu gibi. Blues'un mirasının bilinmemesi yüzünden rock mutlaka bir dönüşüme uğrayacak. Başka türlüsü olamaz. Benim gibi insanlar gittikçe maziye ait olacaklar... Yakında bizi sadece bazı tiyatro salonlarında, birkaç müzede dinleyebileceksiniz. *(gülümsüyor)*
Son yıllarda yazma tarzınız değişti mi?
Otobiyografik yazış tarzımda gidilebilecek en uzak noktaya kadar gittiğimi sanıyorum. Artık ne uyuşturucu sorunlarımı ne de Mick Jagger'la ve Rolling Stones'la ilişkimi anlatmaya hevesim var. Kendi kendimin parodisini yapmaya niyetli değilim. Alışkanlıklarımı biliyorum ve onlarla savaşmaya çalışıyorum. İşimi giderek daha fazla ciddiye alır oldum. Albümlerim iç bütünlüğü olan bir eser oluşturuyor. Eserin değerli olup olmadığı herkesin kendi yargısına kalmış. Size belki fazla iddialı gelebilir, ama her zaman yeni bir parça yazarken ya da yorumlarken, arkamda nasıl bir müzikal iz bırakacağımı düşünüyorum. Eserini inşa eden bir sinemacının yerine koyuyorum kendimi. Kiminle kıyaslanmak isterdim? François Truffaut'yla, John Cassavetes'le, "Barry Lyndon"ın Stanley Kubrick'iyle... Müzikte işler daha karmaşık, ben kendi yerimi biliyorum. Her zaman Ella Fitzgerald'dan ve Billie Holiday'den sonra geleceğim.

Beni etkileyen herkesle tanıştım. Tanışamadığım tek kişi Miles Davis oldu. Onunla ilk adımı asla atamazdım. Benim kapsama alanıma girebilmek için çok fazla büyülüydü.

Çeviren: ***Siren İdemen***

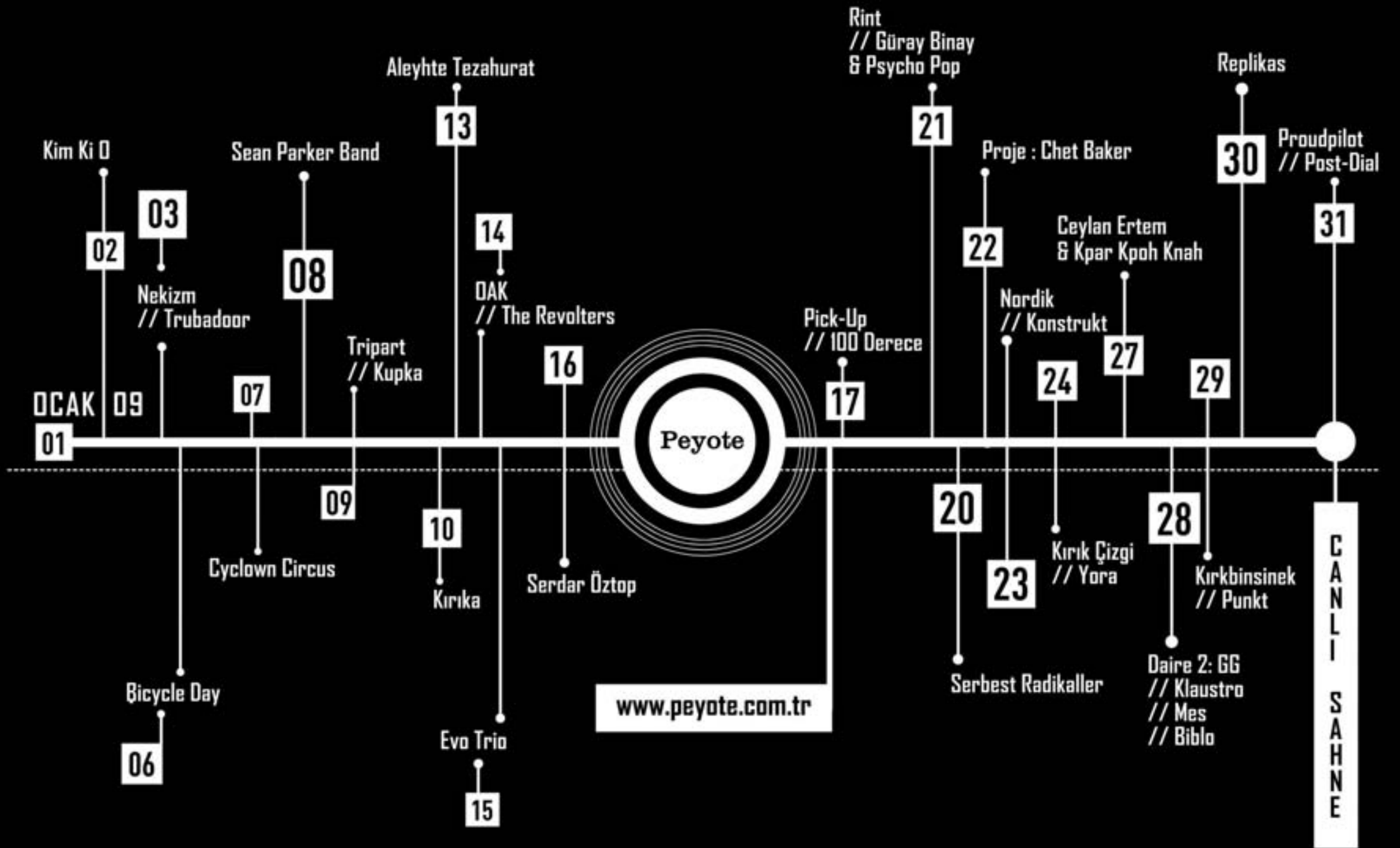
OCAK
01
Kim Ki O
02
03
Nekizm
// Trubadoor
Bicycle Day
06
07
Cyclown Circus
Sean Parker Band
08
09
Tripart
// Kupka
10
Kırıka
Aleyhte Tezahurat
13
Evo Trio
15
14
OAK
// The Revolters
16
Serdar Öztop
Peyote
www.peyote.com.tr
Pick-Up
// 100 Derece
17
Rint
// Güray Binay
& Psycho Pop
21
20
Serbest Radikaller
Proje : Chet Baker
22
23
Nordik
// Konstrukt
24
Kırık Çizgi
// Yora
Ceylan Ertem
& Kpar Kpoh Knah
27
28
Daire 2: GG
// Klaustro
// Mes
// Biblo
29
Kırkbinsinek
// Punkt
Replikas
30
Proudpilot
// Post-Dial
31
CANLI SAHNE

ROLL 2008

Ta yüreğinde duyuyor musun • Bir dergiye benziyor bütün yaratıklar • Yaşaklar da öyle bitkiler de • • Örneğin sen uyanır uyanmaz • Morsundur • Ertesi gün uyanır uyanmaz • Yeşilsindir • Ertesi gün uyanır uyanmaz • Sarısındır • Daha ertesi gün • Sürer gider değişme • Böylece değişik sayılar sürer gider dergimin •• Karşıki ağaç da yarınlar dergilerini • Bir önceki günün tıpkısı değildir • Biraz öyle görünse de • Ya ilk yaza dönüşmektedir • Ya kışa • Güneşin ağırlığı • Azalır çoğalır yapraklarda • Kim okur bu değişik sayıları • Kim niçin anlar • Kim ne anlar •• Seninle benim • Ortak dizelerimizi anlar *Fazıl Hüsnü Dağlarca*

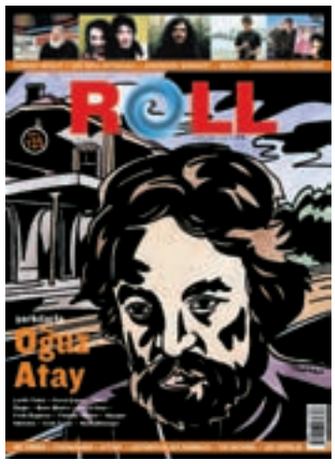

OCAK, 125
Oğuz Atay » Robert Wyatt » Beirut » Les Rita Mitsouko » Devendra Banhart » Ayyuka

ŞUBAT, 126
Radiohead » Babyshambles » PJ Harvey » Bejan Matur » Ra » Philip Glass » Kazım Koyuncu

MART, 127
Bob Dylan » Vanessa Paradis » Moğollar » Akın Eldes » Siouxsie Sioux » Goldfrapp

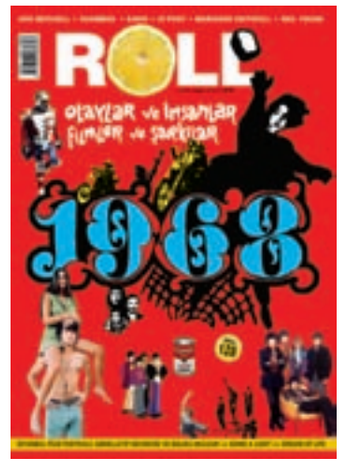

NİSAN, 128
Joni Mitchell » Neil Young » Chambao » Marianne Faithfull » Sakin » Zi Punt

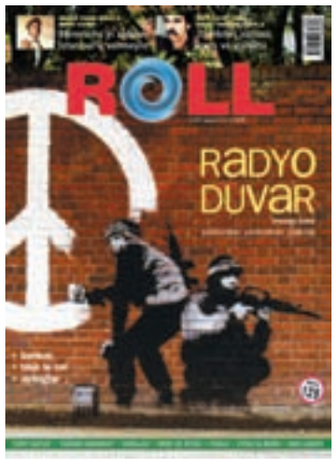

MAYIS, 129
Manu Chao » Nick Cave » Tony Gatlif » Foals » Shellac » Ken Loach » Yüksek Sadakat

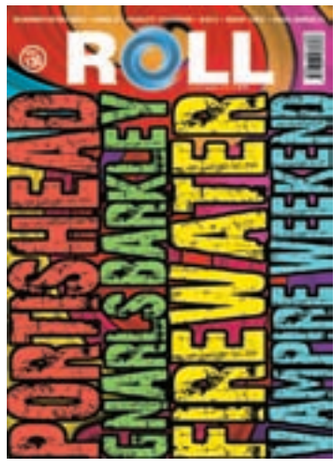

HAZİRAN, 130
Portishead » Gnarls Barkley » Firewater » Vampire Weekend » Muammer Ketencoğlu

TEMMUZ, 131
Pinhâni » Paul Weller » Caetano Veloso » Bo Diddley » Ulaş Özdemir » New Model Army

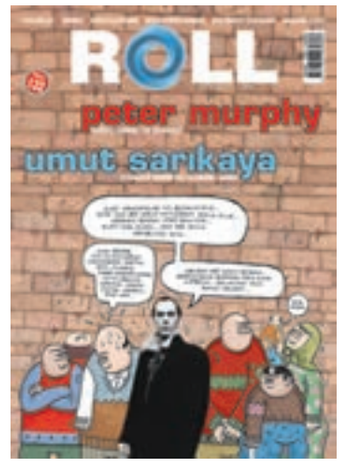

AĞUSTOS, 132
Umut Sarıkaya » Coldplay » Peter Murphy » Kırıka » Yasmin Levy » Kolektifistanbul

EYLÜL-EKİM, 133
R.E.M. » Yasemin Mori » Marvin Gaye » Sun City Girls » Juliana Hatfield » Pilli Bebek » Mehmet Ali Sanlıkol » Gece » Salvador Dali

KASIM, 134
AC/CDC » Motörhead » Beck » Oasis » Tanju Duru » Niyaz » Spiritualized » Fela Kuti

ARALIK, 135
Leonard Cohen » Grace Jones » Nejat Işler » Kings Of Leon » Replikas » Reem Kelani

ertesi gün uyanır uyanmaz, sarısındır

GÜNDÜZ VASSAF

"Cehenneme Övgü", "Cennetin Dibi" gibi kitapları yıllardır öğrenci evlerinin başköşesinde duruyor, tekrar tekrar basılıyor. Radikal'de pazar günleri "Uçmakdere" başlıklı köşesinde psikolojiden sanata, tarihten bilim-kurguya sıçrıyor, usul usul kışkırtan, oyun bozan, düşündüren, kaşındıran yazılar döktürüyor. Orhan Pamuk onun için "düşgücünün avukatı, düzyazımızın en özgür ruhlu kalemi" diyor. "Blind test" sayfalarımız için Gündüz Vassaf'tan âlâsını bulamazdık, ah bir de müzik sevseydi!..

Kahramanlar, deliler ve bekçiler

Foto: Muhsin Akgün

Morrissey
America Is Not The World
(You Are The Quarry)

Morrissey'in bu şarkısını bilmiyordum. Gerçi ben pek müzik dinleyemiyorum. Daha doğrusu, ritme takılıyorum, sözleri takip edemiyorum. Şarkı bana Allen Ginsberg'in "Amerika" şiirini hatırlattı...

Morrissey, "Amerika, kafan çok büyük, gövden çok büyük, karnın çok şişmiş" diyor.

Bence de evet, Amerika bir dev. Bastığı yerin farkında değil. Amerika'nın dev olduğunu sokaktaki Amerikalı da biliyor, ama masallardaki gibi iyi niyetli bir dev olduğunu zannediyor. Gittikleri yere iyilik için, özgürlük için gittiklerini zanneden çok. Bush'a pabuç atıldığında şunu diyebiliyor: "İşte biz bunun için Irak'taydık, Saddam devrinde Saddam'a pabuç atan idam edilirdi, halbuki şimdi demokrasi var ve birisi pabuç atabiliyor, bu da bizim orada olmamızın gerekliliğini ve haklılığını gösteriyor." Bu dev, bastığı yeri ezdiğinin farkında değil. Tabii ki bu devi eleştiren Chomsky gibi Amerikalılar da var. Fakat onlar da filin sırtındaki sivrisinek gibi. Chomsky'nin bir toplantısına gittim, konu "Amerika İran'a saldıracak mı"ydı. Seksen kişi vardı salonda, yarısı İranlı öğrencilerdi. Düşünün, Boston bir üniversite şehri, onbinlerce öğrenci var. Çok tesirsiz Amerika'daki muhalefet... Bir defasında, İstanbul'da Arthur Miller ve Yaşar Kemal'le beraberdim. Arthur Miller geldi, Yaşar Kemal onu bütün gücüyle kucakladı, sıktı ve "Arthur, Arthur, sen de benim kadar yalnızsın" dedi. Yaşar bey onun Amerika'da ne kadar yalnız olabileceğini düşünmüştü ve demek kendisini de burada o kadar yalnız hissediyordu. Aslında Yaşar bey o kadar yalnız değil burada.

Amerika'yı içeriden etkilemeyi düşünmek lâzım. Dünya Amerika'ya bırakılamayacak kadar önemli, Amerika da Amerikalılara bırakılamayacak kadar önemli.

Arthur Miller daha mı yalnız Yaşar Kemal'den?

Çok daha yalnız. Yaşar Kemal'i herkes tanır burada, bakkala gitse bakkal tanır. Çankaya Köşkü'nde geçenlerde ödül aldı ve devleti eleştirerek aldı ödülünü. Arthur Miller da öyle bir ödül aldı, ama böylesi bir konuşması olmadı, plaketini aldı, indi. Halbuki o da Amerika'nın emperyalist dış politikasını eleştiren biri.

→25

Morrissey şarkıda ABD'ye "çok özgürlükçüsün, ama hâlâ siyah, kadın ya da gey bir başkanın yok" diyor...

Şimdi oldu işte. Amerika çok sembollerle gidiyor. "Easy Rider" filmini izlediniz mi? Biri diyor ki "saçımız uzun olduğu için bizden korkuyorlar", öteki de "saçımız yüzünden değil" diyor, "biz onlar için özgürlüğün simgesiyiz, o yüzden korkuyorlar"... Biri "özgürlüğün ne sakıncası var, zaten istenilen şey bu" deyince, öteki cevap veriyor: "Özgürlükten söz etmekle özgür olmak ayrı şeyler. Her şeyin pazarda alınıp satıldığı bir ortamda özgür olmak zor. Onlara özgür olduklarını söyleme, sonra özgür olduklarını ispat etmek için böyle konuşanları öldürmeye başlarlar." Amerika tam da böyledir, simgelerden gider. Orada bir siyahın seçilmesi, onun ne düşündüğünden daha önemli. Tarih içinde de cereyanlara uyum sağlayan bir toplum, ama iktidarını uyum sağlayarak kuruyor. '60'lı yıllarda eşcinsellik, deliliği tanımlayan Amerikan Psikiyatri Cemiyeti'ne göre bir hastalıktı. Eşcinsel psikiyatristler ve psikologlar "hastalık değildir" demeye başlayınca, bir cemiyet toplantısında oylamaya gidildi. Hastalık olup olmadığına, tıpla alâkası olmayan bir şekilde oylamayla karar verildi. Yani muhalefeti içselleştirmesini iyi biliyor Amerika, iktidarını sarsacak bir hâl almadan onu içine almayı iyi biliyor. Bilmediği zaman da yanıyor. Martin Luther King öldürüldüğü zaman zenciler ayaklanmıştı. Orada çok şey kaybetti Amerika.

Türkiye'de bile Obama'nın seçilmesinin yeni bir dünya yaratacağına dair bir inanç var. Obama baklavaları piyasaya sürülüyor, Van'ın köyünde kurbanlar kesiliyor...

İmaj çok iyi. Siyah olması, genç olması, değişimi istemesi herkesi heyecanlandırdı. Çünkü dünya yumuşayacak, öyle bir beklenti var. Amerika'nın politikalarına olan öfke azaldı. Olası bir intihar bombacısının da nefreti şu an daha azdır. Ama daha Obama'yı tanımıyoruz. Daha altı ay önce "ben Pakistan'a girerim" dedi, "girip ülkemi savunurum, çünkü Amerika için Taliban bir tehlike". Obama'nın politikası da şu ana dek bildiğimiz emperyalist Amerikan politikasından çok farklı olmayabilir. Ama dünya yumuşayacak diye umuyoruz. Sanırım böyle bir beklenti olduğu için, biz öyle baktığımız için dünya yumuşayacak.

Clinton da sevilen bir isimdi, ama en fazla uluslararası müdahalede bulunan da o oldu. İcraatları en sıradan anti-Amerikan duyguları harekete geçirecek cinstendi, ama biz onu öyle hatırlamıyoruz, Bush'u ise nefretle anacağız. Bunun sebebi Clinton'ın imaj olarak daha sıcak gelmesi mi?

Kennedy de öyleydi, ama Vietnam'a asıl giren Kennedy'dir. Kişi olarak Bush çok sevilen bir insan değil. Peşinden sürüklediği kitleler Amerika'nın muhafazakâr, köktenci, evanjelist, tutucu kitleleriydi. Zenciler Clinton için "bizden" diyordu. Saksofon çalıyordu çünkü! Bir simge önemli Amerikalılar için.

Aşırı anti-Amerikancılıkla aşırı Amerikan hayranlığı aynı yere çıkıyor ve ikisi de Amerika'yı anlamamızı engelliyor galiba...

Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak gibi bir şey abartılı anti-Amerikancılık. "Anti" üzerine kurulmuş bir şey yapıcı olmuyor. Amerika'yı içeriden etkilemeyi düşünmek lâzım, çünkü bir anlamda hepimiz Amerikalıyız. Amerikalılar Amerika'yı değiştiremiyor, çünkü o semboller ve şartlanma mekanizması içinde o devin iyi bir dev olduğunu sanıyorlar. Biz öyle düşünmüyoruz, çünkü o dev bize basıyor. Asya'ya, Afrika'ya, her yere basıyor. Biz o deve sadece kızarak, pabuç atarak, yürüyüşler yaparak karşı koymaya çalışırsak, o da sivrisinek vızıltısı gibi gelir ona. Karşı gelmekle onu daha da güçlendiriyoruz. Çünkü o da "dünya benden nefret ediyor" diye bakıp işi daha da büyük bir güvenlik sorunu olarak görmeye başlıyor.

Oğlum yürümesini bilmiyordu, birisi ayakkabı hediye etmişti. O ayakkabıyı istemeyişi beni sarsmıştı. Bütün bunları doğru bildiklerimizi paylaşmak adına yapıyoruz.

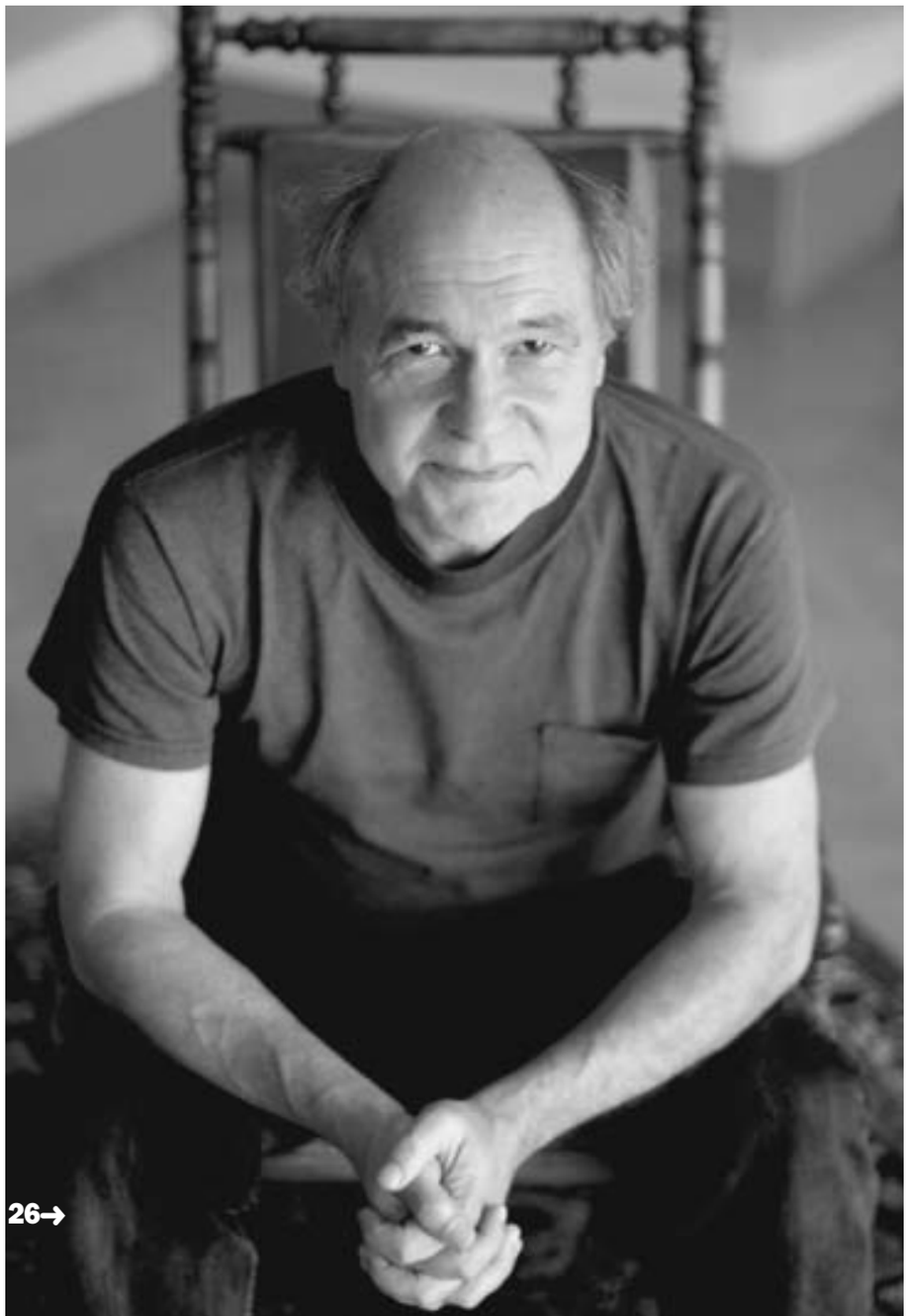

Bruce Springsteen
Born In The USA
(Born In The USA)

Bruce Springsteen, değil mi? "Born In The USA".

Amerika'yı eleştiren, üstelik Amerikalılar tarafından yapılan onca film, roman, şarkı bir işe yaramıyor mu?

Aleyhteki kültür, tüketilen bir kültür, Amerikalının kendisini daha iyi hissetmesine yol açıyor. "Kendimizi de eleştiriyoruz" gibi geliyor, "ne kadar özgürüz" gibi geliyor. Ama birleştiren ve birlikte bir şeylere karşı çıkılmasını sağlayan bir kültür değil bu. Üretilen kültür nasıl olur? Daha çok demokrasi isteyerek, eleştirerek olur. O popüler kültür ürünleri, o şarkılar birer şikâyet mektubu, ama düşünce üreten ürünler değiller. Sistemin çalışmadığı, Avrupa demokrasilerine göre çok daha az çalıştığı ortada. Bir defa, seçilmek için zengin olmak, milyarlarca dolar harcamak lâzım. Obama dünyanın en pahalı seçim kampanyasını yürüttü. Sermaye tayin ediyor kimin seçileceğini, o da kazanacak ata oynuyor. Fransa'nın geleneğinde bir Paris Kömünü var, Almanya'da Yeşiller çıktı ya da şimdi İtalya'da "slow life" hareketi var: Otomobillerin olmadığı yeni kentler istiyorlar... Amerika'da olmaz mesela bu. Amerika'ya karşı eleştiriler genelde dışarıdan ve iç boşaltma olarak yaşanıyor.

Amerika'da tek adam kültürü mü var? Belki bizdeki siyasî kültür de böyle: Birisi gelecek ve bizi kurtaracak! "Küçük Amerika" olduğumuz için mi böyle?

Türkiye küçük Amerika değildir, Amerikan sömürgesidir. Ama sadece Türkiye değil, İtalya, Fransa bile başkanlık seçimlerini kimin kazanacağını büyük bir heyecanla takip etti. Dünyanın her yerinde "bizim için hangisi daha iyi" tartışmaları yapıldı. "Babamız acaba hangi çocuğunu tercih edecek" gibi bir bakış aslında bu. Tam sömürge ruhu. Peki biz Amerika'dan ne istiyoruz? Çevreyi daha az kirletmesini, daha az silah üretmesini istiyoruz, ne istiyorsak talep edebiliriz, "böyle bir Amerika istemiyoruz" diyebiliriz. Ama biz "kim daha iyi dışişleri bakanı olur" diye tartışıyoruz, sanki Amerika'da yaşıyormuşuz gibi. Dünya Amerika'ya bırakılamayacak kadar önemli, Amerika da Amerikalılara bırakılamayacak kadar önemli.

Scott McKenzie
San Fransisco
(San Fransisco)

San Fransisco eskiden özgürlük kentiydi Amerika'da. 1860'lara kadar şehir bile yok, bir köy San Francisco, sonra altın bulunuyor ve dünyanın her yerinden, Amerika'nın dört bir tarafından erkekler geliyor altın aramaya. Ortalık erkek dolu. Erkekler için barlar kuruluyor ve hayat kadınları da geliyor akabinde. San Francisco'nun ilk ahalisi, maceracı altın arayıcıları ve orospulardır. Bir sokak kültürü vardır hâlâ. Bir de, eşcinsellerin kentidir... İkinci Dünya Savaşı'nda askere yazılıyorlar, kimisi gönüllü. Liman şehri olduğu için askerî gemiler kalkıyor buradan. Bakıyorlar ki askerlerin bazıları eşcinsel, ordudan atılıyorlar. San Francisco'da bırakıyorlar eşcinsel askerleri. Kasabalarına dönemezler, anlatamazlar, çünkü hepsi gizli eşcinsel. San Francisco'da eşcinsel cemaati oluşuyor böylece. Zamanla başka eşcinseller de oraya geliyor, çünkü başka bir yerde varolamazken orada yaşayabiliyorlar... Benim üniversite yıllarımda ABD başkanı Johnson'du. Hani Türkiye'ye ünlü mektubu yazan, "sen Kıbrıs'a girersen ben seni korumam" diyen adam. Johnson'un yardımcılarından biri YMCA'in tuvaletinde bir erkekle yakalandı, istifa etmek zorunda kaldı ve intihar etti. O zamanlar o kadar kötüydü eşcinsel olduğunuzun duyulması, çünkü bunun devlet için bir güvenlik riski teşkil ettiği söylenirdi, eşcinsel olduğu için yabancı bir eşcinselle ilişki kurup devlet sırlarını verebilir diye düşünülürdü. Heteroseksüeller de karşı cinsle ilişki kurup devlet sırrını satabilir tabii, ama öyle bakmıyorlardı. Eşcinseller zaaf içinde görülürdü.

"Saçına çiçek tak, San Fransisco'ya gel" deniyor şarkıda. Sizin üniversite yıllarınız nasıldı?

İkiye bölünmüştük. Bir, siyasî olanlar vardı, Pentagon yürüyüşleri, Vietnam savaşı aleyhinde gösteriler falan. Bir de LSD'yi popülerleştiren Timothy Leary'nin peşinden gidenler. Sloganları "LSD at ve toplumun dışına çık". Çiçek çocukları kendilerine özgü bir cennet yaratıyorlardı. Benim grubum birinci gruptu, siyasî olan grup. İki grup da savaşa karşıydı tabii. Ben bira içenlerdendim.

Bilinçli tercih mi, yoksa öyle mi gelişti?

Onlara büyük bir itirazım yoktu. Biraz öyle denk geldi. Sevgilinin kim olduğu, en yakın arkadaş grubunun kimlerden oluştuğu belirliyordu biraz da.

"Rahat kızlar" daha ziyade onların arasında değil miydi?

Cinsel özgürlük dalgası çıktıktan sonra her yer rahattı. Doğum kontrol hapı cinsel özgürlüğü yarattı. Bir lise öğrencisi okul saatleri dışında bir dükkânda dondurma satabilir, benzin pompacısı olabilir. Hepimiz çalışırdık, anne-babası zengin olanlar bile. Herkes de otomobil alırdı. Çünkü otomobil aynı zamanda sevişme yeriydi.

Bu arada Türkiye'ye gelip gidiyor muydunuz?

11-18 yaş arası hiç gelmedim. Lise son sınıfa geldim buraya. Amerika'da babam bizden ayrı yaşıyordu, uzaktaydı, otomobil yok, ehliyetim yok. Annem beni yatılı okula verdi, onun da ehliyeti yoktu. Yatılı okulda Amerika'nın sermayedarlarının, siyasî elitinin çocukları var. Daha okulun ilk haftasında gizli hiyerarşiyi gördüm: Kim Yahudi, kim Katolik, kim Protestan, Amerika'nın zengin mahalleleri hangileridir? Amerika'nın yüzde birinin de yüzde biri, elit ve üstün insanlardı. O okula gidene kadar kendimi Amerikalı olarak görüyordum, sıradan bir kasaba Amerikalısıydım. O okul bana o kadar ters geldi ki, Türk oldum. "Ben sizden değilim" dedim. İlk adım Yusuf'tur, o yüzden Joe diyorlardı, Joe Vassaf. Yatılı okulda Gündüz Yusuf Vassaf yaptım kendimi. Bitirmek istemedim ve buraya geldim.

Uzun aradan sonra dönülen o yaşın Türkiyesi nasıldı?

Gene aslında Amerika'ya geldim sayılır, çünkü Robert Kolej'e gelmiştim. *(gülüyor)*

Robert Kolej'de ortam aşağı yukarı Amerika gibi miydi?

Yok, pavyona gidiyorduk, içki içiyorduk. Başka bir durum vardı burada. Sevgililerimiz yoktu. Tiyatro kulübünde yan yana gelince öyle birbirimize bakardık. Erkek çocuklar, özellikle yatılılar pavyona giderdi. Orada severlerdi bizi: Temiz çocuklar, sorun çıkarmazlar, hesaba itiraz etmezler. Anadolu'dan gelen tüccarlara konsomasyon yapılırdı. Kadın masaya oturur, durmadan içer, ama içtiği içkinin alkolü yoktur, adamsa sarhoş olur, hayatını anlatır, bir yandan da içkileri ısmarlar. Arada kadının yanağını okşar ya da masa altından bacağını sıkıştırır. Pavyonun bütün olayı buydu. O adamlardan sıkılırdı kadınlar. Biz de 17-18 yaşında çocuklarız, boşken gelirler, bizimle otururlardı. 1964 seneleri bunlar.

Türk filmlerinde '60'lı yıllarda gösterilen pavyonlar vardır, orkestra Batı müziği çalar, striptiz falan yapılır...

O pavyonlar neredeydi, hiç bilmiyorum. Film seti pavyonu sanırım onlar. Küçük yerlerdi bizim gittiklerimiz, ama raconu olan yerlerdi. Batakhane falan da değillerdi. Anadolu'dan erkekler için de son derece yumuşatıcı yerlerdi. Sapsarı saçlı, dekolte kıyafetli ve erkeklerle konuşan kadınları orada görüyordu adam, öyle birisiyle tanışmak istiyordu. Bir kadınla konuşabilmek bir özlemdi, olmayan bir şeyin olmasıydı.

Robert Kolej'de de mümkün değil miydi?

Yıl sonu dansına Arnavutköy Kız Koleji'nden kızlar gelirdi, bir tek dans vardı işte, o kadar.

"Türkiye'ye gelmeseydim keşke" demediniz mi?

Hayır, çünkü cazip olan burasıydı, lisede. Birdenbire büyüdüm çünkü. O sıralar içki içmek bile ayıp bir şeydi Amerika'da. Buraya geldim, içki içiliyor, sigara içiliyor. Amerika'da gittiğim yatılı okulda iki defa sigara içerken yakalanan okuldan atılıyordu. Robert Kolej'de yatakhane binası içinde sigara odamız vardı. Ama gene üniversite için Amerika'ya döndüm. Siyaset başlamamıştı, ama Çetin Altan, İlhan Selçuk okunurdu. Solcuydu onlar o zaman. Sonradan bizim sınıftan epey solcu önderi çıktı. İngilizce biliyorlardı çünkü, kaynaklara gidebiliyorlardı, Marx'a, Che'ye, Mao'ya... En çok onlar bildiği için tartışmalarda teorik düzeyde öne çıkıyorlardı.

12 Eylül günleriydi, bir gün AKM'nin önünden geçiyorum, bir konser varmış o gece. O karanlığın içinde müzik yapan insanlar etkilemişti beni mesela.

Siz kendinizi sosyalist olarak tanımladınız mı?

Amerika'da üniversiteye giderken savaş karşıtı harekete katıldım. Sol bir hareketten çok, savaş karşıtı olarak tanımlamıştık kendimizi. Askere alınmak istemiyordu kimse; ideolojik bir savaş karşıtı hareketten ziyade, pratikten çıkmış bir şeydi yani. Ölmek ve öldürmek istemiyordu insanlar. Türkiye'ye geldim, burada da '68 etkisi var, ama kimseyi tanımıyorum, bekliyorum beni bir örgüte alsınlar diye, hangisi olursa olsun. Gençliğin gereği, bir şey yapmam gerekiyor, yeni bir şeyi istemem gerekiyor. Sonunda beni örgütlerine alacak biriyle tanıştım, o da sınırdan geçerken yakalandı. *(gülüyor)* 12 Mart sonrası Ankara'da doktora yaparken sendikalar kapatılmış, herkes takipte, ben de o sıralar İngilizce dersi veriyordum. Amerikan Kültür Merkezi'nde İngilizce hocalarını örgütledim, sendika kuralım diye. Bir-iki derse girmedik, maaşımızı biraz

'kül sanat'tan
100. kitap

...uzaklarda kuşlar vardır. Uzaklara bakmasını bilenler için engin bir denizdir kuşların hayatı. Yaşam alanları olan bataklıklar, denizler, nehir kıyıları, bozkırlar, dağlar, yeni pencereler açar önümüzde. Kuşların hayatını izlemek bize tatmadığımız duygular, bilmediğimiz kavramlar kazandırır. Kanatlarında özgürlüğü, sanatı, sadakati, keşif merakını, yurt özlemini, saflığı, yalnızlığı, sevgiyi, hayatın mucizelerini taşırlar. Dolayısıyla, resmin ve yazının harcı da süzülür kanatlarından insana.

Kuşların seyri, şiire, tasvire dönüşür bir çocuğun okul defterinin yapraklarında...

Kül Sanat Yayıncılık
Meşrutiyet Cad. 48/19
Kızılay/Ankara • 0 312 431 34 72
kuledebiyat@yahoo.com

15 Ocak'ta tüm kitabevlerinde...

yükselttik, çalışma saatleri düzenlendi falan... Ama bir örgütlülüğüm hiçbir zaman olmadı. Çok daha sonra Uluslararası Af Örgütü'nü kurduk Türkiye'de, ben de İstanbul başkanıydım.

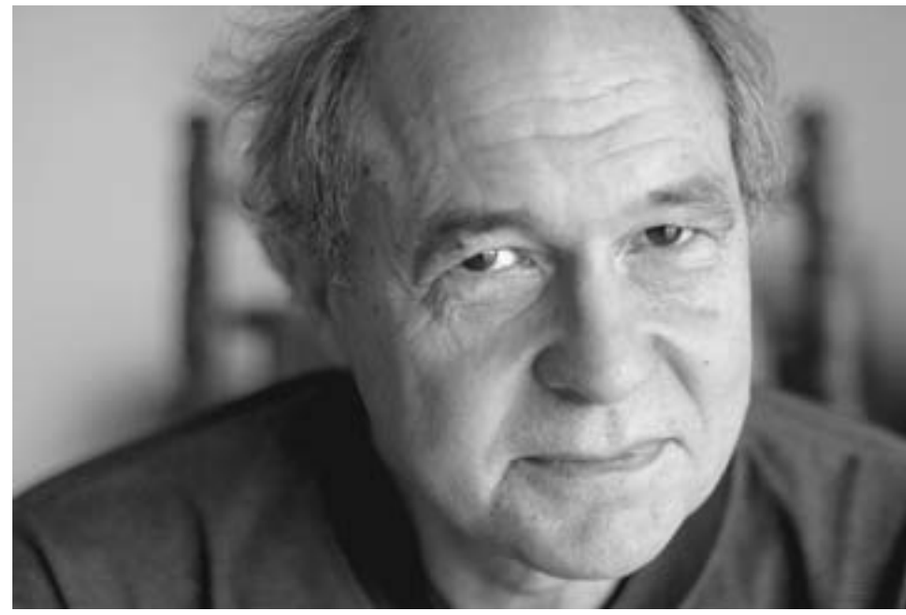

Supertramp
Logical Song
(Breakfast In America)

Niyeyse oğlumun doğumunu hatırladım dinlerken. Doğdu ve benim kucağıma geldi, kulağına eğilip "ne biliyorsan bana öğret" diye fısıldamıştım. Çünkü benim bilmediğim bir yerlerden geliyordu, ama biliyordum ki benim bildiğim mücadeleyi verecekti, okullardan geçecekti, kendini ne kadar kurtarabilecekti, kendi mesajlarını ne kadar verebilecekti? Çocuğuma da aynı şeyi yapacaklardı. O yaşıma kadar kendimi bütün o sistemin öğrettiklerinden kurtarmaya çalışmıştım, şimdi de oğlumu onların elinden kurtarma mücadelesini verecektim. Daha yürümesini bilmiyordu ve birisi ayakkabı hediye etmişti. Ayakkabıya ihtiyacı bile yoktu, giydiğinde o ayakkabıyı istemeyişi beni sarsmıştı. Bütün bunları çocukları korumak ya da doğru bildiklerimizi paylaşmak adına yapıyoruz. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne konmasını istediğim bir madde var: Çocuklar 18 yaşına gelip reşit olana kadar anne-babaların onlara hiçbir dinî telkinde bulunma hakları olmasın.

Mümkün mü?

Tartışılır, ama en azından telaffuz edilmeli. Yüz yıl önce de "anne-babalar çocuklarını dövmemeli" diyebilirdin, aynı hissi yaratırdı. Çocuk Hakları Beyannamesi diye bir şey var şimdi ve çocukların dövülmesi yasak. Devletin anne-babası tarafından dövülen çocuğu alma hakkı var. Bir kitap için araştırma yapıyordum, Amsterdam'da çocuk polisine gitmiştim, bana bir dosya gösterdiler, Türklerle ilgili Af Örgütü dosyası gibiydi. İşkence biçimleri vardı, buzlu küvete yatırmak, dolaba kitlemek, aç bırakmak, kemerle dövmek... Saymakla bitmez. Anne-baba bu hakkı kendisinde görüyor, ama gizli yapıyorlar artık, yakalanana kadar. İleride din meselesi de aynen böyle olabilir.

Ama bu kültürel ve geleneksel bir durum değil mi?

Din bir kültür tabii, ama kültürü verirken başka şeyler de veriyorsun, dünyalılıktan uzaklaştırıyorsun. Din olsun, ihtiyacımız varsa tamam, ama çocuk da dinini seçebilsin. Bir gün İngilitere'de kapı çaldı, 60 yaşlarında bir hanım, yanında 11 yaşlarında bir kız çocuğu, Yehova Şahitleriymiş. Biliyor ki kadın konuşsa dinlemeyip kapıyı kapatırım, o yüzden bana dinî telkinde bulunmak için çocuğu kullanıyorlar. 11 yaşındaki bir çocuk. İngiltere'de bu din özgürlüğü olarak görülüyor, ama çocukların açıktan sömürülmesi demek aslında. Özgürleşmenin bir yolu da, bu tarz kalıpların mümkün olduğu kadar geç edinilmesi. Geç edinirsen, mesela müslüman olmak istiyorsan, daha iyi bir müslüman olursun. Anlayarak olursun, şartlanarak değil. Biz kalıpları erken veriyoruz, ondan sonra o kalıplara karşı savaş veriyoruz. Böyle özgürleşme olmuyor.

Oğlunuz bildiklerini öğretti mi size?

İyi soru. 14 yaşındaydı, okulun müdürü odasına çağırdı bizi. Odada hem oğlumuz, hem biz anne-babası, bir de problem yaşadıkları bir çocuk ve onun anne-babası. Sovyetler ve Amerika gibiyiz, onlar bize düşman, biz onlara. Ama orada oğlum o kadar güzel konuştu ki. Kendi konumunu heyecanlanmadan anlattı, duygularını sakin bir şekilde ifade etti. Bir anne ve babanın en büyük korkusu, "ben gittikten sonra çocuklar ne yapacaklar bu dünyada" şeklindedir. Gördüm ki, ben gittikten sonra gayet rahat devam edebilir. Bu dünya düzenin gayrımeşruluğunu ona bakarak daha iyi öğreniyorum. Çünkü ilgisiz. Olup biteni biliyor, ama ilgisiz. Bu sistemi değiştirmek gibi bir derdi yok. Bu ilgisizlikle bana '68'in sloganlarından birini hatırlatıyor: "Savaş olmuş, kimse gitmemiş." O ilgisizlikleriyle daha dünyalı oluyorlar aslında. Dinlerin, bayrağın dışına çıkarak, şovenist olmadan başka bir dünya kuruyorlar sanki.

Apolitik değil de, gayrıpolitik denebilir galiba...

Gayrıpolitik daha doğru, evet. Şimdi Yunanistan'da başkaldırı oldu, onbinlerce insana anarşist diyoruz. Sanki onları bildiğimiz bir kategoriye yerleştirip rahatlıyoruz. Anarşistler tabii ki anarşisttir de, bugünün gençleri aslında gayrıpolitik. Kendilerini ciddiye almıyorlar, çünkü ciddiye alınca hiyerarşi de başlıyor. Bu facebook, myspace ya da youtube aslında yeni İpek Yolu. İpek Yolu'nda kaç tane kültür, dil ve din birbirleriyle tanıştı, ama ticaret için çıkıyorlardı yola. Şimdi de ticarî ya da siyasî gaye olmadan, sadece tanışmak için bir aradalar. Bütün dinleri, dilleri, sınırları aşarak tanışıyorlar. Bu işin daha başındayız, üç-dört yıllık şeyler bunlar. Yunanistan hikâyesinde sms'ler büyük rol oynadı örneğin. Tanışan ve birbirlerine güvenen insanlar "bir şey yapalım" diyerek birbirlerini sokağa çektiler. Ortak değerler, oluşmuş dünya dışında yeni değerler oluşuyor, başka bir dünya arıyorlar, bir benimsememe, bir reddediş var. Son on yıldır açlık, doğa felâketi, her şey çok ortada. Görüyorlar bunları ve "bir takım adamlar bir şeyler söylese de hiçbir şey değişmiyor" diye düşünüyorlar, heyecanlanmıyorlar. Ama inanç olmaması kötü. İnanç yoksa, gençliğin gitti demektir. Sevgilin bile olmaz, sevgiye bile inanmazsın çünkü. Gençler inanmayı aldanmak olarak görüyorlar. Şimdilik koruyorlar kendilerini, kolay kolay tavlanamazlar. Liderler zaten çoktan inandırıcılıklarını yitirdi. Farkında olmadan komünizme de yakınlar aslında, çünkü devlet yok, para yok, ordu yok komünizmde. Ne olacağı, nereye gidecekleri hiç belli olmaz. İlk defa dünyalı olma bilinci bu kadar yüksek.

Facebook, myspace ya da youtube aslında yeni İpek Yolu. Ticarî ya da siyasî gaye olmadan bir aradalar. Bütün dinleri, dilleri, sınırları aşarak tanışıyorlar.

İnternet üzerinden dünyanın öbür ucunu görüp burunlarının ucunu göremeyebilirler ama.

Artık yerel neresi, ondan da emin değilim. Neye göre ölçüyoruz, ayak bastığın toprağa göre mi yerel, yoksa temasta bulunduğun yer mi yerel? Mekânı aştık artık. Küçük cemaatler halindeyken yüz yüze ve sözle anlaşıyorduk, biraz uzaktan duman, güvercinler falan vardı belki... Birbirimizi görmeden anlaşıyoruz artık, gene semboller kullanıyoruz duman gibi, ama yüz yüze değiliz. Üst kattaki komşuyla konuşmak yerine Yeni Zelanda'daki adamla konuşabilirsin. Etrafındaki kadınlara değil de, İzlanda'daki bir kadına aşık olabilirsin. Mekânsız yerellik bu. Yersiz-yurtsuz olmaktan da farklı: Gittiğin yerde yeni aidiyetlikler buluyorsun, devamlı değişen aidiyetlikler var.

Semiramis Pekkan
Bana Yalan Söylediler
("Issız Adam" soundtrack'inden)

Nedir bu?

Bütün Beyoğlu bunu dinliyor bugünlerde...

Öyle mi? Haberim yok. Bana Sabahattin Ali'nin "Aldırma Gönül"ünü hatırlattı niyeyse. Orada şarkı "dayan, direnebilirsin" der, hapishane durumunu anlatır, ama şimdi tamamen meyhane şarkısı oldu, hiç öyle hapishane şarkısı olarak algılanmıyor.

Bugünlerde "Issız Adam" filmi çok tartışılıyor, bu şarkı da o filmde kullanıldı. Günümüz İstanbul'undaki bazı insanların cinselliği bol, ama düzenli ilişkisi az hayatları anlatılıyor filmde...

Cinsel obezlik. Her şeyi özetleyen budur bence. Her şeyi herkesten bekliyoruz, herkesten her şeyi bekliyoruz. Olmayan insanlar yaratma peşindeyiz.

Cinsel özgürlük ağır geldi de, geriye mi dönmek istiyoruz bugün?

Örneğin Amerika'da evlenene kadar birisiyle ilişkiye girmeme akımı yeniden var. Hem erkek hem kadın için... Öyle olmalı demiyorum tabii ama, sevişmek de biraz özel bir şeydir, bu kadar tüketicisi olmanın da iyi bir şey olmadığı kanısındayım. "Kullan, at" anlayışının bedensel ilişkiye, bedenlerimize uygulanmasını yaşıyoruz. "Ben senin için şunu verebilirim"i artık az duyuyorum mesela. İster yılları vermek, ister sevgiyi, ister milyarları, yatları, katları olsun, vermek daha önceydi galiba. Şu an almak var. "Sen bana ne verebilirsin" oluyor soru, tüketime geçmek böyle oluyor işte. Aslında aşk ve sevgi, karşılıklı vermek üzerinedir. Şimdi almak istiyoruz. Aşkla, sevgiyle birlikte, seks de tüketim biçimi oldu.

Belki de doğalı budur. İnsan ruhu da hayvanlardan farksız olamaz mı cinsellik açısından?

Ama bu o değil. Antropolojiye baktığında kaç çeşit

birlikte olma biçimi var? Kuzeybatı Afrika'daydı galiba, kadın ve erkek evleniyor, çocukları oluyor, sonra kadın başka bir erkeğe aşık oluyor ve onun evine gidiyor. Erkeğin evinde başka bir karısı da olabilir, fakat buna aşk evliliği diyorlar, sürdüğü müddetçe sürüyor, bittiğinde kadın ilk evine, kocasının ve çocuklarının yanına dönüyor... Monogam ilişki, pek çok biçimden bir tanesi. Fakat şu an dünyada çok geçerli, doğru olarak bu gösteriliyor. Niçin doğru? Çok çeşitli ilişki ve cinsellik biçimleri var aslında. Nepal'de bir bölgede kadınlar aynı erkekle evleniyorlar, ama kadınlar seçiyor erkeği. Böyle bir biçim de var. Dünyada ne kadar çok dil varsa şu an konuşulan, o kadar çok aile biçimi, ilişki biçimi olabilir. En çok İngilizce, Çince, İspanyolca konuşulması gibi, en çok bilinen de bu yaygın biçim. Oysa o tanımadığımız dillerin nüanslarından haberdar değiliz. Monogam evlilik İngilizce gibi bir şey işte, en çok konuşulan, empoze edilen dil. Bunun doğrusu, yanlışı, doğamıza uygunu falan yok. Her şey olabilir. Ölüleri seven, onlarla cinsel ilişkiye geçen insanlar var, patolojik bir şey, tamam, ama belki monogam ilişki de patolojik bir şeydir. Patolojik olanı kimin tanımladığına bakar. Bambaşka bir cemiyette gömülmeden önce dinî bir törenle toplumsal sevişmeye açılsa ölüler, o da normal kabul edilebilirdi.

Bugünün kentli orta sınıfı neden bu kadar aşk peşinde?

Sevmeye, aşka ve sekse aslında eskisinden daha çok vaktimiz var. Eskisine göre en azından daha çok düşünecek vaktimiz var. Çekirdek aileler de yeni bir şey aslında, yüz yıllık falan en fazla. Büyük ailede farklı ilişki biçimleri var, sorumluluklar farklı, farklı kişilere farklı sevgi tezahürleri göstermek lâzım, birey sevgisinden çok cemaatin ortak sorumluluklarının yarattığı farklı sevgi ve insan ilişkilerinin tezahürü var. O kalkıyor, önce çekirdek aile olunuyor, sonra tek başına yaşamalar başlıyor. Daha çok kendini düşünür oluyorsun. "Ben kimi seveceğim" diye düşünüyorsun hatta, sevilecek insan ortada yoksa. Daha çok vakit çıkıyor ortaya sevgi, aşk ya da seks için. Bunun ticareti de var, belki de buradan doğuyordur bütün bunlar, filmlerden, müziklerden. Dışarıdan gelen bu mesajlar da seni tamamlıyor, sende olmayanın özlemini, yalnızlığın doyurulmasının özlemini duyuyorsun. Beklenti de çoğalıyor: Birisine aşık olacağım ve gideceğim onunla. Bu beklentiyi kimse kaldıramaz. Seven de kaldıramaz, sevilen de kaldıramaz.

David Gilmour
On An Island
(On An Island)

Ben aslında vaktimi İstanbul'da, adada geçiriyorum, çoğu zaman yalnız başıma. Bir "ıssız adam" da sayılabilirim. *(gülüyor)* Ama bu filmdeki ıssızlık için kalabalığın içinde bir ıssızmış gibi yapmak lâzım, değil mi?

Ada niye çekiyor sizi bu kadar?

Adada artık bir cemaat gibi olundu. Neredeyse dört kuşaktır tanıyorum bazı insanları, anneler, onların çocukları, torunlar... Bir de otomobil yok, ve doğası var tabii. Adada dünyayı mikrokozmos durumunda daha iyi görüyorsun. Suyun gelmesi bir sorun, ısınmak, yiyecek bir sorun, kablolar kopuyor, elektrikler kesiliyor. Hayvanlar var bir yandan...

Bazen insanların özgürce davranması delilik olarak görülüyor. Başka bir uçta, başka bir gerçeklikte olmak delilik. O başka gerçeklik toplumu rahatsız ediyor.

Bir Yunan adasında da bir süre yaşamışlığım var.

Birileri size bir yakınları hakkında konuşmaya gelse, bir psikiyatrist olarak adada, diğer evlerden uzak bir eve kapanan bir yakınları için ne yapabileceklerini sorsa, ne dersiniz?

"Sizin ne sorununuz var ki, böyle kutu kutu apartmanlarda oturuyorsunuz" demek gerek onlara. Niye kendi başınıza kalmayı denemiyorsunuz da, hep böyle yan yana yaşamak peşindesiniz? Hiç değilse haftasonları onun yanına gidin... Henry David Thoreau, Gandhi'nin ilham kaynaklarındandır. Bir kulübede yaşıyor, Amerika-İspanya savaşı çıktığında topa tüfeğe gidiyor diye vergi ödemiyor, hapse atıyorlar. Bir arkadaşı "yahu senin ne işin var orada" diyor, üç kuruş parayı vermediği için yattığını düşünüyor. Thoreau da "senin dışarıda ne işin var" diyor. Herkes içeride olsa, savaş olmayacak zaten. Arkadaşı da savaş karşıtı oysa ki.

Bir röportajınızda 12 Eylül sabahı adada olduğunuzu söylemiştiniz...

Evet. İstanbul'daki evimize gelmişler. İnsanları toplamaya başlamışlar, bizim eve geldiklerinde "evde kimse yok" deyip devam ediyorlar. Ertesi gün haber geldi. "12 Eylül benden başlıyorsa, gecenin ilk saatlerinde katliam olacak herhalde" demiştim. Bana yurtdışına çıkma yasağı koydular. Tek telefon vardı adada. Bir arkadaşım diğer bir adadan sandalla geldi, haber vermek için, o telefondan da konuşmayalım diye. Adada kahverengi elbiseli bir bekçi vardı, birbirimizden hoşlanmıyorduk. Ben sol gazete okuyordum, o sağ. Adada aşırı sağın gazetesini okuyan bir tek o. Ben de tek sol gazeteyi okuyorum, Demokrat gazetesini. Darbe olduğu gün bekçi bir anda adanın hâkimi gibi görmeye başladı kendini, kumandayı ele aldı ve bana kötü kötü bakmaya başladı. Eline fırsat geçse atacak içeri.

Sokağa çıkma yasağı uygulanmamış mıydı?

Biz uygulamadık. Ama bizim bekçinin ilk icraatı şu oldu: Bir tek telefon kulübesi var, onun kapısına kâğıt astı, "yabancı dilde konuşmak yasaktır" diye. *(gülüyor)* Şimdi aklıma geldi, bu 2010 Kültür Başkenti meselesi için bir televizyon reklamı yapılmış, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler falan görünüyormuş, "merhaba Moiz, Merhaba Artin" falan diye... İstanbul böyle bir yer mi allah aşkına, böyle bir şeyi nasıl yaparlar, ne kadar ayıp ve yalan... Siz gördünüz mü, hakikaten böyle mi? Kültür adına böyle yalan söylenir mi? Neyse, ne anlatıyordum, hah, bekçinin icraatları... Sonra Alparslan Türkeş de tutuklandı, bizimkinin süngüsü düştü, darbe karşıtı oldu. *(gülüyor)*

Rolling Stones
(I Can't Get No) Satisfaction
(Shine A Light)

Rolling Stones, bunu biliyorum. "Tatmin olamıyorum, deniyorum deniyorum, olmuyor!" Demek denemese tatmin olabilecek belki de, hedef olarak belirlemese kendine...

Dansla aranız nasıl?

Kafayı bulunca ritme göre kendimi serbest bırakıyorum, o anda bir koreografi yaratıyorum, ama dışarıdan bakınca ne kadar uyumluyum, onu bilmiyorum. 15-16 yaşlarında dansa giderdik. Sistem içi bir durum tabii, gençlerin dans etmek, yakınlaşmak istediğini biliyorlar, o yüzden dans partisi düzenliyorlar, rock'n'roll çalıyorlar.

Sonra?

Ne olacak, anne-babamız gelip eve götürüyor...

Siz bildiklerinizi babanıza öğrettiniz mi?

Babama mı? Annemle daha çok zaman geçirdim ben. Babam erken öldü, annem öldüğünde 55 yaşındaydım.

"Annem Belkıs" kitabınızda hikâye Balkanlar'da başlıyor, sonra buraya geliniyor. Mübadele sonrası buradan Balkanlar'a gidenlerin şarkıları, romanları, filmleri var, kültür kuşaktan kuşağa aktarılmış. Oysa Balkanlar'dan Anadolu'ya gelenle-

"İster inan, ister inanma. Aynı nehre bir daha girilir. Bir daha yanıp tutuşulur. Daha önce yaşananlar görmezden gelinir, geceler boyu kuçan uykular, kurgular, hurutular... Hiçbir uğultu çalınmaz kulağa – sadece kalbin ritmi. Bu da uzun sürmez, çok fazla soru birikmiştir stokta: Ne istiyor bu kahn benden? Akıllı mı, deli mi? Seviyor mu, eğleniyor mu? Sevişecek miyiz? Telaş yoktur yine de; yanıtsız soruların bile sevilliği ender anlardan biridir. Bunların dışındaki bütün sorular çocukçadır –akılmış, inançmış; ortalama olmahmış ya da olmamahmış– hepsinin bir yanıtı vardır, yoksa da bulunur. Soru bile sayılmazlar. Sonra bu an da geçer. Böyle bir anın yaşandığı da unutulur – uğultu!"

"Büyük bir acı vardı payımıza düşen, kimisi bunu büyük parçalar halinde çekiyordu, kimisi ufaltıp düşük dozlarda alıyordu. Bir farkı yoktu, bu acıyı öyle ya da böyle çekmenin. Annesi de aynı acıdan mustaripti, ablası da, kendisi de, abisi de... Şu kornaya asılıp yolun bir an önce açılmasını isteyen adam da... Acının miktarı değildi, insanın bunu nasıl yaşadığı, bunun acısını başkalarından çıkarıp çıkarmadığıydı önemli olan. İnsanlar eşit diyenler haklardan, özgürlüklerden söz ediyorlardı, en büyük eşitlik aynı acıyla kavrulmanın ortaklığıydı. Bunu anlatabilmek gerekiyordu insanlara. Hiçbir siyasetçinin aklına gelmez miydi bu? Gelmezdi, gelemezdi, herkes kendi acısıyla meşguldü. Ya da bu acının yerine koyduğu meşguliyetleri vardı herkesin."

Gün Ortasında Arzu ile 2008 Sait Faik Hikâye Armağanını kazanan Behçet Çelik, *Dünyanın Uğultusu* adlı bu ilk romanında, huzursuz bir dünyayı resmediyor. Büyük ve küçük krizlerin akrep ile yelkovanı arasına sıkışmış, büyük ve küçük savaşların insanlarını... Tuhaf zamanlara dair bir halet-i ruhiye romanı, bir tür aşk hikâyesi.

240 s.

KANAT KİTAP www.kanatkitap.com

KANAT

rin geçmişi silinmiş gibi. Anneniz de böyle miydi?
Bilmiyorum, ama benim annemden gördüğüm kadarıyla, geçmişe bakma hiç yoktu. Şimdi şimdi insanlar geriye dönüp kimliklerini oralarda arıyorlar. Cumhuriyetin ideolojisini benimsemişti ilk kuşaklar. Cumhuriyet de kapattı kendisini, Türkiye'nin dışında bir yerlerde Türklerin varolduğuyla ilgilenmek faşistlerin eline kaldı. Solda hiç bahsi geçmezdi bunların. Bulgaristan'da Türklere baskı uygulandığında da maalesef sadece sağcılar ilgilendi.
Bazen Ermeni tehciri tartışmalarına karşı savunma amaçlı "bizi de Balkanlar'da kestiler" diyen sağcı yazarlar oluyor...
Türkler "yedi düvel bize düşman" der ya, aslında geniş perspektiften bakınca ağlayan bir toplum değil bu. Ben bunu da cumhuriyete bağlıyorum, cumhuriyet ağlatmıyor. Cumhuriyet kendisiyle iftihar eden, geleceğe bakan, on yılda çok işler başaran bir kuşak yaratmaya çalışıyor. Bunun şarkısının dinlenmesi de moral bozucu olabilir, yeni insan yaratılıyor çünkü. Galiba onun için böyle şarkılar da yok. Demokrat, sol bir insanın bence Balkanlar'da da bir vahşet yaşandığını söylemekten kaçınmaması lâzım. Aydın dediğin eleştirendir hep. Cenneti bile eleştirendir. Her zaman eksik olanı, vicdanını sızlatanı söylemelidir. Bugünkü aydın hem bu devlete bu kadar karşıyken, milliyetçiliğe karşıyken, hem de Balkanlar'da Türklerin uğradığı muameleden bahsetmeyi beceremiyor galiba, milletçilik gibi gözükeceğini düşünüyor, kendi milletinin başkalarına çektirdiklerini söylüyor. O yüzden Ermenilere yapılanları söyleyebiliyoruz aydınlar olarak, ama Balkanlar'ı sahiplenemeyiz, milliyetçi görünürüz diye.
6-7 Eylül olaylarına çocukken tanıklık ediyorsunuz ve onunla ilgili şöyle bir cümleniz var kitapta: "O gün ilk kez insandan korktum."
İlkokul bire gidiyordum. Levent'te oturuyorduk. Annem için de travmaydı. Çünkü Rumeli'de aynı şeyi yaşamış, aynen böyle saldırılmış, akrabalar öldürülmüş. Makedonya'dan Selânik'e, oradan da Akhisar'a geliyorlar. Dilleri, dinleri farklı olduğu için kaçmak zorundalar. Yunan ordusu geliyor Akhisar'a, gene kaçıyorlar. Sonunda bir ev sahibi oluyor Levent'te annem. Ve bu sefer kendisiyle aynı dili konuşan, aynı dinden olan insanlardan kaçıyor. Kendi ülkende, üstelik devletin tertiplediği anlaşılmış bir hadiseyi yaşamak başka bir şey... Neyse, Levent'te kalabalık bizim evin önünde durdu. Kapıları kırıp kırmamayı tartışıyorlar. Bahçede de babamın otomobili var, kendisi seyahatte. O gün okulda "Kıbrıs Türktür" diye öğretmişler. Devletin bir ilkokul çocuğunu ideolojik ablukaya alması, devlet ideolojisini benimsetmesine iyi bir örnek. Ben o sırada ne Kıbrıs'ın nerede olduğunu biliyorum, ne de niye Türk kalması gerektiğini. Fakat arabanın üzerine tebeşirle yazmışım "Kıbrıs Türktür" diye. Biri tesadüfen bu yazıyı gördü ve "bunlar bizdendir" dedi, gittiler. Rum pastanesi vardı, onu yıktılar... Ben 6-7 Eylül gecesi ilk kez insandan korktum. İnsanın kendi ülkesinde, kendi insanından korkması korkunç bir şey.

Mustafa Kemal Atatürk
1934 yılındaki bir sofra sohbeti
(33'lük plak kaydı)

Atatürk mü bu?
Evet. 1973'te küçük ebatta bir 33'lük olarak basılan, bir daha da rastlanmayan bir kayıt...
"Tarihi Yargılıyorum" kitabımda "Babamın Sesi" diye bir bölüm var. Babamın şu an kullanılmayan bir formatta kaydedilmiş sesi vardı. Bir şirket bulduk sonunda, aktarma yapabileceklerdi. Montreal'de bir psikiyatri kongresinde, Türk hekimleri toplanmış, babam da onlara bir konuşma yapıyor kayıtta. Psikiyatrinin inkişaf edeceğinden, hastalara daha iyi muamele edileceğinden falan bahsediyor, bu tıbbî konuşmanın içine birkaç yerde "vatan" ve "vatan sevgisi" giriyor. Bugün vatan denince irkiliyoruz azıcık, aklımıza savaş geliyor, belirli bir kesimin, askerî ideolojinin kullandığı bir kelime. Ama o konuşmada cumhuriyetin ilk kuşağının vatan sevgisini görüyorsun. Onu bugün karşı olduğumuz milliyetçilikle açıklayamadığımızı görüyorsun. İnkişaf amaçlanıyor, tıbbın ilerlemesi de vatan için.
Rakısız olmayacağını tahmin edebileceğimiz bu sofra kaydı cumhuriyetin ellinci yılı vesilesiyle basılmış. Son aylarımız "Atatürk içki içer miydi" tartışmasıyla geçti, "Mustafa" filmi yüzünden...
Mustafa Kemal'in siyasî ve askerî bir dehasının olduğunu, hiç de kolay olmayan bir şekilde bir cumhuriyet kurmasını, geleceğe bakmasını, Serbest Fırka'yı kurmaya çalışmasını müthiş buluyorum, dönemin koşullarında. Fakat Atatürk'ü büyük tuttukça Türkiye, bizzat kendisi küçülüyor. Kenan Evren eline Kur'an verdi, müslüman dedi, 12 Mart solcuları Bolşevik yaptılar, Adalet Partisi ve Süleyman Demirel için anti-komünistti. Bunlar Türkiye'nin küçüklüğünü gösteriyor. Kendi kendine yeterli bir şeyi oluşturamıyorlar ve Mustafa Kemal adını kullanarak yığınları bu tarafa ya da o tarafa bükmeye çalışıyorlar. İslâmlaştıracaksa Atatürk geliyor, devletleştirecekse Atatürk, kapitalistleştirecekse gene Atatürk, Alman ya da Amerikan dostu yapacaksa gene Atatürk'ü kullanıyor ve Mustafa Kemal'i büyüttükçe Türkiye'yi küçültüyorlar. Çocuklaşmış bir toplum bu, büyüyemiyor bir türlü, babasından özgürleşemiyor. Ne yaparsa, "babam da böyle yapardı" diyor.

> **Tarih benim haklı olduğumu ispatlamak için kullanılıyorsa, o tarih çöpe atılsın bence. Tarih herhangi bir savaşı haklı çıkarmak için kulanılamaz.**

Kitapta, babanızdan kalan ses kaydının bugün dinlenemeyen bir formatta olmasını anlattığınız bölümde, bugün teknolojinin ilerlemesinin, internetin, matbuatın azalmasının tarihi de ortadan kaldırabileceğini söylüyorsunuz...
Bilim-kurgu gibi biraz tabii. Aslında tarihsiz kalmak o kadar da kötü olmayabilir. Hep tarihsiz kalıyoruz aslında, daha önce de kaldık. Öyle denir hep, "tarihini bilmeyen topluluklar hayatta kalamaz, ilerleyemez" diye söylenir. "Tarihi bil" derken bize "ulus-devletinin tarihini bil" diyorlar aslında. "Biz" derken de çok dar anlamda kullanıyoruz. O kadar dar anlamda kullanılıyorsa, takım tutmak gibiyse, o zaman tarih bilinmese belki daha iyi olacak. Tarih bileceksek, tüm uygarlıkları, barışçıl halimizi, güzeli yaşatan, yaratıcı dönemleri yaşatan tarihi bilmeliyiz. Daha güzel bir gelecek için tarih öğrenilse eyvallah, ama Türk-Ermeni hikâyesinde olduğu gibi savaşları, yaşadığımız ve verdiğimiz acıları hatırlamak için, "ben haklıydım" demek için tarih öğreneceksek, hangi tarihî tez kazanırsa kazansın, işin içine bir kazanmak girecek. Ortak bir şey çıkmayacak. Onun için bir taraf zaten hep yaşatmış, diğer taraf unutmayı ve unutturmayı tercih etmiş. Tarih benim haklı olduğumu ispatlamak için kullanılıyorsa, o tarih çöpe atılsın bence. Savaşı, öldürmeyi haklı çıkarmak için kullanılacaksa gene aynı. Tarih herhangi bir savaşı haklı çıkarmak için kulanılamaz.
Tarihte haklı bulduğunuz bir savaş yok mu?
"Tarihi Yargılıyorum" kitabımda yazmıştım, eski sınıf arkadaşlarımdan kızanlar oldu hatta: Eğer Malazgirt haklıysa, Kurtuluş Savaşı haklı olamaz. Kurtuluş Savaşı'nın haklı olması için Malazgirt'i savunmamalısınız. Çünkü birinde sen gelip insanları kovuyorsun, sonra başkasının gelip seni kovmasına nasıl haksız diyeceksin? Ben hem gelirken haklıyım, hem savunurken haklıyım olamaz. Birinde haksız olunmalı.
Sonuçta hem İstanbul'un fethini hem de işgalden kurtuluşunu kutluyoruz aynı şekilde.
Evet, bu daha vurucu bir örnek aslında. Peki senin haklı bulduğun bir savaş var mı?
Küba'da Amerika'ya karşı savaşmayıp ne yapabilirlerdi? Ya da Vietkong'lar ne yapmalıydı Vietnam Savaşı'nda?
Bir kere Gandhi örneği var. Tamam, Gandhi her toplumda ve her durumda geçerli olmayabilir... Küba'da üzücü bir durum var. Amerika gerçekten rezil oldu ve hazmedemedi hiçbir zaman. Castro'ya defalarca suikast yapmaya kalktılar, ellerine yüzlerine bulaştı, kepaze oldular. Ve haksız bir şekilde ağır ambargolara giriştiler. Küba toplumunun direnmesi insanlık adına onur verici. Ama sonunda Castro'nun işi bir polis devletine dönüştürmesi de çok üzücü.
Yunan ordusu Anadolu'ya doğru yola çıkarken Pire limanında "bu savaşa gitmeyin" diye gösteri yapan, bildiri dağıtanlar var, bir kısmı da öldürülüyorl. Onları da hiç bilmiyoruz...
Sadece biz değil, onlar da bilmiyor. Bizim aslında devlet anlayışımızı, ülkemizdeki demokrasi anlayışını değiştirmek gibi bir derdimiz yok. Daha farklı bir demokrasi nasıl olabilir, daha insancıl bir ülke nasıl olabilir diye o kadar çok kafa yoran yok.
"Barış yanlısı" mı, "savaş karşıtı" mı peki? Bu ikisini ayıranlar da var...
Mantık oyunu gibi geliyor, çok aşina değilim açıkçası. "Barış yanlısı"nı daha çok tercih ediyorum, "karşıt" kelimesi hoşuma gitmiyor. Savaşı yapanlar da barıştan yanayım diyebilir, Bush bile Irak'a barış götürdüğü iddiasında. Halbuki barıştan yana olan benim. Birinci Dünya Savaşı'nda da savaşı isteyenler devletler "savaşı sona erdirecek savaş" diye savunmuşlardı. Galiba barış sözcüğünü devletin elinden almak lâzım. Devletin barış istediği yalanını kırmak lâzım.

The Stranglers
No More Heroes
(No More Heroes)

Şarkıda "Shakespearoes" diyor, müthiş bir kelime, çok güzel buluş.
Kahraman var mı hâlâ, yoksa kahramanlar mı farklı artık? Ya da, Andy Warhol'un dediği gibi biraz, herkes 15 dakikalığına kahraman da mı olur?
Aslında şimdi kahraman diye söylenenler, aynı zamanda model olarak da gösterilebilecek kişiler. O her şeyiyle üstün, totaliter model kahraman artık yok sanırım. Küçükken Pekos Bill okurken şaşardım hep, ne zaman çişini yapıyor diye. Benim karşı olduğum kahramanlar, gerçek insan olmaktan çıkmış kahramanlardı.
Tüm insanî özellikleriyle, zaaflarıyla birisini kahraman olarak görmeye karşı mısınız?
Öyle insanları kahraman yapmıyorlar ki! Saklanacak taraflar onlar. İnsanın kahraman olması gerekmediğini anlamalıyız, normal bir insan zaten kahraman olamaz. İçki içiyor ve bu zaafı oluyor onun. Ağzı bile kokmamalı gerçek bir kahramanın. Zaaf, bir zayıflık olarak görülüyor. '68'in özelliği olarak kahramanlar dönemi biraz bitti, sonrasında bir de anti-kahramanlar gelmeye başladı.

Don Kişot anti-kahraman mı, kahraman mı, emin olamadım şimdi. '60'larda anti-kahramanlar daha çekiciydi, "Easy Rider"dan "Graduate" filmine... O anlamda kahramanlar artık olamaz. Arayana da gülerler bence. Artık kahramanların gizli hayatları ortaya çıkar ve skandal olur.

12 Eylül'de Aziz Nesin Aydınlar Dilekçesi'ni örgütledi, siz de imzaladınız. O dönemde böyle bir şeyi organize etmek kahramanlık mıydı?

Hayır, değildi. Ne Aziz Nesin ne de imza atanlar kahramandı. Yapmaları gereken bir hareketi yaptılar. Benim açımdan, kendisine ve çevresine mutluluk verenler, her şeye karşın sanatı sürdürenler, sevgiyi sürdürenler kahraman olabilirler, ama onlar için de kahraman kelimesini kullanmak istemem... 12 Eylül günleriydi, bir gün AKM'nin önünden geçiyorum, bir konser varmış o gece. O karanlığın içinde müzik yapan insanlar etkilemişti beni mesela. Gene 12 Eylül'de Can Yücel, Shakespeare'in "Bir Yaz Gecesi Rüyası"nı "Bahar Gecesi" diye çevirmişti, sanırım Başar Sabuncu sahneye koymuştu. 12 Eylül rejimi teker teker oyuncuları kadrodan atmaya başladı. Ama başkaları geldi, daha şevkle sarıldılar oyuna. Kimin aklına gelebilirdi ki "Bahar Gecesi" askerî rejime karşı bir özgürlük mesajı olsun? Bir Brecht oyunu, politik bir oyun değil, ama öyle oldu. Bunlar müthiş durumlar işte. Bir şey öğrenmek için kahramanlara ihtiyacın yok. Örnek alabilirsin ama, aslında sen karar veriyorsun. Hindistan örneğin, bana kahramansız bir toplum gibi geliyor. En azından güncel spor kahramanları falan yok. Bir milyarlık bir ülke, ama olimpiyatlarda falan görmüyoruz. Jamaika bile kayakçı çıkarıyor. Rekabetin olmadığı toplumlarda kahraman da olmaz. Gandhi de kahraman değil onlar için, ona sevgiyle bağlılar. Gandhici diyorlar, oradaki –ci eki neredeyse sevgilim demek.

Lee 'Scratch' Perry
I'm A Psychiatrist
(Panic In Babylon)

Jamaikan durum. Jamaika'ya, Karayipler'e gitmiştim '60'larda. Hatta "Karayipler'de 4 Gün 4 Gece" diye Cumhuriyet gazetesine yazmıştım, ilk yazımdır yayınlanan. Psikiyatrist ve psikolog kelimeleriyle ilk anım şu: Okulda bir forma anne ve baba mesleğini yazmam gerekiyordu, orada psikiyatrist sözcüğünü yazdım ve doğru yazdığım için kendimle gurur duydum, böyle zor kelimeleri yazabiliyorum diye sevinmiştim... Benim çocukluğum akıl hastanesinde, delilerle geçti aslında. Amerika'da babamın çalıştığı hastane üniversite kampüsü gibiydi, biz de lojman gibi orada kalıyorduk. Binalar, bol yeşil alan, tenis kortları... Başkalarının farklı ve uzaktan baktığı bir dünyayı ben bambaşka bir açıdan gördüm. Korkulur genelde akıl hastalarından, zarar verecek, saldıracak diye. Genç yaşta böyle bir şeyin doğru olmadığını öğreniyorsun bir defa. Sonra kendim de işin içine girince gördüm ki, saldırganlık ihtimali aslında akıl hastalarında daha az. Onlarla golf, voleybol oynardım, sigara içerdim. Bu mesleğe girdikten insanlar sana soruyor "ben deli miyim" diye. Sen de müthiş bir iktidarla "delisin", "değilsin", "yardıma ihtiyacın var" ya da "yok" diye yanıt veriyorsun. Bu müthiş bir iktidar aslında. Bana o iktidar duygusunu vermedi işim, ama büyük bir özgürlük verdi. Ne yaparsam yapayım, kimse bana deli diyemez, çünkü deliliğin ne olduğunu biliyorum. Delilik bazen özgürlük karşıtı bir anlam da kazanıyor, insanların özgürce davranması delilik olarak görülüyor.

2010 Kültür Başkenti meselesi için bir reklam yapılmış, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler görünüyormuş, "merhaba Moiz, Merhaba Artin" diye... Ne kadar ayıp ve yalan!

Delilik nasıl bir şey peki?

Başka bir uçta, başka bir gerçeklikte olmak. O başka gerçeklik toplumu rahatsız ediyor. Söyledikleriyle, davranış biçimiyle, giyiniş biçimiyle, toplumdaki iletişim kurallarının tamamen dışında bir şey ve biz aslında bununla ne yapacağımızı bilemiyoruz. Tamam, kendileri de rahatsız olabilir, ama daha çok biz rahatsız olduğumuz için kapatılıyorlar. Acı çekenler var tabii, depresyona girmek istemiyor mesela, istemediği halde giriyor. Aylarca evde yatmak istiyor, konuşmak, yıkanmak istemiyor, bu ağır bir şey. Ama deli mi bunu yapan, ondan emin değilim. Deli kelimesi de kahraman kelimesi gibi sorunlu.

Siyaseten doğru bir tanımı var mı?

Zamanla değişti. Bazı tedavi ekollerinde sana gelen kişiye "hastam" demezsin, "müşteri"ye yakın bir tanım kullanırsın. Kimi ekollerde beyaz ceket giyer psikiyatrist, kimi ekollerde tıp görüntüsü istenmez. Son yıllarda daha ziyade ilaca yönelindi, ilaçla davranışlar kontrol altına alınıyor. En azından daha çok konuşmayla yapılan tedaviler daha insancıl... Bir de bunun emperyalist bir tarafı var. Herkes Amerikan psikiyatrisine göre davranıyor. Üniversitede yedi yılda bir izin verirlerdi, ben o izinde Türkiye'yi dolaşıp "kime nerede deli derler" araştırması yapacaktım. Yapamadım, çünkü yedinci yılını Türkiye'de geçiremiyorsun, bilim ve görgünü artırmak için dışarıya gitmen gerekiyor. Dışarıdan ithal ediyorsun böylece. Türkiye'de kime deli dedikleri hakkında bir araştırma yok sanırım. Kullandığımız kategoriler Amerikan Psikiyatri Derneği'nin kategorileri. Onlar değiştirince, biz de değiştiriyoruz. Şamanlık bir delirme biçimi mesela bugünün tanımlarına göre.

Ruh hastalığı da deniyor, peki bizim ruhumuz var mı, yoksa olan biten kimyasal bir durum mu?

Ruhumuz? Bir şeyler bizimle birlikte dolaşıyor olabilir. Bir enerji... Ama ölünce bitiyor. Aslında ruhumuz yok, bilinç var. Bilinçaltının ise olup olmadığından emin değilim. Bakma biçimlerine göre gördüğün değişiyor bence sadece. Boğazın karşı yakasına baktığında yığınla ışık arasından belli bir bölgeye odaklanabilirsin. Onları görmeyi seçmişsindir algıda seçici olarak, ama diğerleri de oradadır. Ya da bir şarkıyı dinlerken dikkat edip farkında olmanla dikkatini vermeyip dinlediğini hatırlaman gibi. Sarhoşken söylediğin bir şeyin aslında ayıkken düşünülmemiş olmaması gibi...

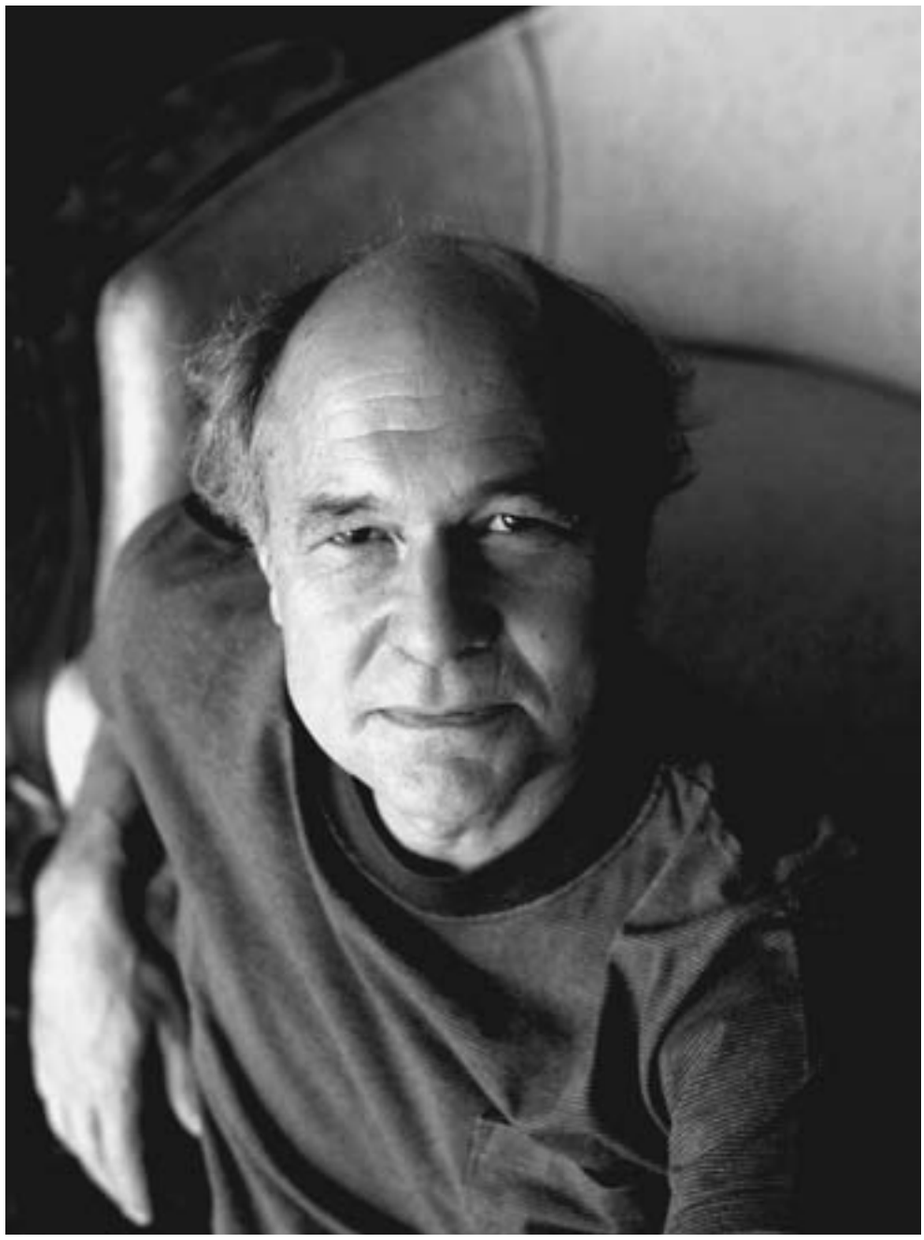

Söyleşi: ***Serkan Seymen***

2008 İKİBİNSEKİZ

Geçtiğimiz 365 günün müzikal özetine buyrun... Bilançoların kâr hanesine yazılan albümlerin listesi aşağıdaki gibi… Roll'u takiben İngiltere'den Mojo, NME, Uncut, Q, Fransa'dan Les Inrockuptibles ve ABD'den Spin dergilerine göre 2008 yılının en iyileri…

ROLL

yabancı

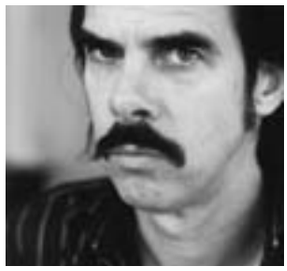

1 Vampire Weekend
Vampire Weekend

2 Nick Cave & The Bad Seeds
Dig, Lazarus, Dig!!!

3 Portishead
Third

4 Paul Weller
22 Dreams

5 "I'm Not There"
(Soundtrack)

6 > Marianne Faithfull Easy Come Easy Go **7 > Calexico** Carried To Dust **8 > R.E.M.** Accelerate **9 > Amadou & Mariam** Welcome To Mali **10 > Fleet Foxes** Fleet Foxes **11 > Bon Iver** For Emma, Forever Ago **12 > Natacha Atlas & The Mazeeka Ensemble** Ana Hina **13 > Asian Dub Foundation** Punkara **14 > Thee Silver Mt. Zion Memorial Orchestra & Tra-La-La Band** 13 Blues For Thirteen Moons **15 > Beck** Modern Guilt **16 > Tom Morello / The Nightwatchman** The Fabled City **17 > Deerhunter** Microcastle **18 > TV On The Radio** Dear Science **19 > The Last Shadow Puppets** The Age Of The Understatement **20 > Spiritualized** Songs In A&E **21 > Santogold** Santogold **22 > Evangelista** Hello, Voyager **23 > Sigur Rós** Med Sud í Eyrum Vid Spilum Endalaust **24 > MGMT** Oracular Spectacular **25 > Eddie Vedder** "Into The Wild" (Soundtrack) **26 > Joan As Police Woman** To Survive **27 > Vic Chesnutt, Elfpower & The Amorphous Strums** Dark Developments **28 > Yasmin Levy** Mano Suave **29 > Grace Jones** Hurricane **30 > The Verve** Forth **31 > The Levellers** Letters From The Underground **32 > Shahram Nazeri/Hafez Nazeri** The Passion of Rumi **33 > Abdel Hadi Halo & The El Gusto Orchestra Of Algiers** Abdel Hadi Halo & The El Gusto Orchestra Of Algiers **34 > Dengue Fever** Venus On Earth **35 > Coldplay** Viva La Vida Or Death And All His Friends **36 > The Dø** A Mouthful **37 > Motörhead** Motörizer **38 > Tricky** Knowle West Boy **39 > Bonnie 'Prince' Billy** Lie Down In The Light **40 > AC/DC** Black Ice **41 > Devotchka** A Mad & Faithful Telling **42 > Gnarls Barkley** The Odd Couple **43 > Amanda Palmer** Who Killed Amanda Palmer? **44 > Juana Molina** Un Día **45 > Tindersticks** The Hungry Saw **46 > Matt Elliott** Howling Songs **47 > Duffy** Rockferry **48 > Jim White** Transnormal Skiperoo **49 > Femi Kuti** Day By Day **50 > Emilíana Torrini** Me And Armini

yerli

1 Yasemin Mori
Hayvanlar

2 Kırıka Kaba Saz

3 Pinhâni Zaman Beklemez

4 Replikas
Zerre

5 Muammer Ketencoğlu
İzmir Hatırası

6 > Hariçten Gazelciler Hariçten Gazelciler **7 > Şevval Sam** Karadeniz **8 > Sakin** Hayat **9 >** "Güldünya Şarkıları" **10 > Ulaş Özdemir** Bu Dem **11 > Kolektifistanbul** Krivoto **12 > Simge** Ahmet Kaya Şarkıları **13 > Luxus** Acayip Şeyler **14 > Mehmet Ali Sanlıkol / Theodoulos Vakanas** Kıbrıs'ın Sesi **15 > Mikail Aslan** Zemkut **16 > Yüksek Sadakat** Katil ve Maktûl **17 > Ahmet Aslan** Meleklerin Dansı **18 > Fuat Saka** Lazutlar 2008 **19 > Gece** İçinde Saklı **20 > Mircan & Limbo** OUTIM (Once Upon a Time in Mingrelia) **21 > Orient Expressions** Kırık Kalpler Albümü **22 > Çilekeş** Katil Dans **23 > Fatih Yaşar** Kıyıların Ardı **24 > Ercüneyt Özdemir** E8 **25 > Öykü & Berk** Kısmet

MOJO

1. Fleet Foxes - Fleet Foxes
2. Last Shadow Puppets - The Age Of The Understatement
3. Paul Weller - 22 Dreams
4. Bon Iver - For Emma, Forever Ago / **5. Nick Cave & The Bad Seeds** - Dig, Lazarus, Dig!!! / **6. Hold Steady** - Stay Positive / **7. Glasvegas** - Glasvegas / **8. Week That Was** - Week That Was / **9. The Bug (Kevin Martin)** - London Zoo / **10. Neil Diamond** - Home Before Dark / **11. Portishead** - Third / **12. Don Cavalli** - Cryland / **13. Drive- By Truckers** - Brighter Than Creation's Dark / **14. British Sea Power** - Do You Like Rock Music? / **15. Eli "Paperboy" Reed & the True Loves** - Roll With You / **16. Erykah Badu** - New Amerykah Pt 1: 4th World War / **17. Sigur Rós** - Med Sud í Eyrum Vid Spilum Endalaust / **18. Pete Molinari** - A Virtual Landslide / **19. Beck** - Modern Guilt / **20. TV On The Radio** - Dear Science / **21. Amadou & Mariam** - Welcome To Mali / **22. Mercury Rev** - Snowflake Midnight / **23. Elbow** - Seldom Seen Kid / **24. Fucked Up** - Chemistry Of Common Life / **25. Randy Newman** - Harps & Angels / **26. Peter Broderick** - Home / **27. M83** - Saturdays = Youth / **28. Neon Neon** - Stainless Style / **29. Yeasayer** - All Hour Cymbals / **30. Night Marchers** - See You In Magic / **31. Duffy** - Rockferry / **32. Seasick Steve** - I Started Out With Nothin' & I Still Got Most Of It Left / **33. Kasai Allstars** - In The 7th Moon, The Chief Turned Into A Swimming Fish & Ate The Head Of His Enemy By Magic / **34. Fuck Buttons** - Street Horrrsing / **35. Our Broken Garden** - When Your Blackening Shows / **36. MGMT** - Oracular Spectacular / **37. Gavin Bryars with Philip Jeck & Alter Ego** - Sinking Of The Titanic / **38. Goldfrapp** - Seventh Tree / **39. Abe Vigoda** - Skeleton / **40. Black Keys** - Attack & Release / **41. The Fall** - Imperial Wax Solvent / **42. Juana Molina** - Un Día / **43. Aimee Mann** - @#%&*! Smilers / **44. Goldmund** - Malady Of Elegance / **45. Metallica** - Death Magnetic / **46. James Hunter** - Hard Way / **47. Flying Lotus** - Los Angeles / **48. AC/DC** - Black Ice / **49. Neil Cowley Trio** - Loud... Louder... Stop! / **50. Oasis** - Dig Out Your Soul

Q

1. Kings Of Leon - Only By The Night
2. Fleet Foxes - Fleet Foxes
3. Coldplay - Viva La Vida Or Death And All His Friends
4. Vampire Weekend - Vampire Weekend / **5. Glasvegas** - Glasvegas / **6. Duffy** - Rockferry / **7. TV On The Radio** - Dear Science / **8. Elbow** - Seldom Seen Kid / **9. Raconteurs** - Consolers Of The Lonely / **10. Nick Cave & The Bad Seeds** - Dig, Lazarus, Dig!!! / **11. Sigur Rós** - Med Sud í Eyrum Vid Spilum Endalaust / **12. Keane** - Perfect Symmetry / **13. MGMT** - Oracular Spectacular / **14. Kaiser Chiefs** - Off With Their Heads / **15. Lil Wayne** - Tha Carter III / **16. Hot Chip** - Made In The Dark / **17. Adele** - 19 / **18. British Sea Power** - Do You Like Rock Music? / **19. Goldfrapp** - Seventh Tree / **20. Gaslight Anthem** - '59 Sound / **21. Razorlight** - Slipway Fires / **22. The Killers** - Day & Age / **23. Beck** - Modern Guilt / **24. Last Shadow Puppets** - Age Of The Understatement / **25. Metallica** - Death Magnetic / **26. Conor Oberst** - Conor Oberst / **27. Neil Diamond** - Before Home / **28. Paul Weller** - 22 Dreams / **29. AC/DC** - Black Ice / **30. Portishead** - Third / **31. Black Mountain** - In The Future / **32. Oasis** - Dig Out Your Soul / **33. Hercules & Love Affair** - Hercules & Love Affair / **34. Bon Iver** - For Emma, Forever Ago / **35. Hold Steady** - Stay Positive / **36. R.E.M.** - Accelerate / **37. Lykke Li** - Youth Novels / **38. John Mellencamp** - Life, Love, Death & Freedom / **39. Santogold** - Santogold / **40. My Morning Jacket** - Evil Urges / **41. Lindsey Buckingham** - Gift Of Screws / **42. Liam Finn** - I'll Be Lightning / **43. Joan As Police Woman** - To Survive / **44. Black Kids** - Partie Traumatic / **45. Jack Johnson** - Sleep Through Static / **46. Jenny Lewis** - Acid Tongue / **47. Verve** - Forth / **48. Randy Newman** - Harps & Angels / **49. Emmylou Harris** - All I Intended To Be / **50. Dido** - Safe Trip Home

inrockuptibles

1. MGMT - Oracular Spectacular
2. Fleet Foxes - Fleet Foxes
3. Vampire Weekend - Vampire Weekend
4. Santogold - Santogold / **5. The Last Shadow Puppets** - The Age Of Understatement / **6. Kanye West** - 808s & Heartbrake / **7. Portishead** - Third / **8. TV On The Radio** - Dear Science / **9. Sébastien Tellier** - Sexuality / **10. Bon Iver** - For Emma, Forever Ago / **11. Alain Bashung** - Bleu Pétrole / **12. Camille** - Music Hole / **13. The Black Kids** - Partie Traumatic / **14. Late Of The Pier** - Fantasy Black Channel / **15. Get Well Soon** - Rest Now, Weary Head! You Will Get Well Soon / **16. Metronomy** - Nights Out / **17. Juana Molina** - Un Día / **18. Hot Chip** - Made In The Dark / **19. Of Montreal** - Skeletal Lamping / **20. Lupe Fiasco** - The Cool / **21. Scarlett Johansson** - Anywhere I Lay My Head / **22. The Streets** - Everything Is Borrowed / **23. Crystal Castles** - Crystal Castles / **24. Beck** - Modern Guilt / **25. Christophe** - Aimer ce que nous sommes / **26. She & Him** - Volume One / **27. Born Ruffians** - Red, Yellow and Blue / **28. The Dodos** - Visiter / **29. Neon Neon** - Stainless Style / **30. Bloc Party** - Intimacy / **31. Foals** - Antidotes / **32. Liam Finn** - I'll Be Lightning / **33. Coming Soon** - New Grids / **34. Sigur Rós** - Med Sud í Eyrum Vid Spilum Endalaust / **35. Against Me!** - New Wave / **36. Clare and The Reasons** - The Movie / **37. François Virot** - Yes Or No / **38. Nick Cave & The Bad Seeds** - Dig, Lazarus, Dig!!! / **39. Calexico** - Carried To Dust / **40. Ra Ra Riot** - The Rhumb Line / **41. Nicole Atkins** - Neptune City / **42. Justice** - A Cross The Universe / **43. Cajun Dance Party** - The Colourful Life / **44. Chairlift** - Does You Inspire You / **45. Syd Matters** - Ghost Days / **46. Lindstrom** - Where You Go I Go Too / **47. Zombie Zombie** - A Land For Renegades / **48. The Ruby Suns** - Sea Lion / **49. The Ting Tings** - We Invented Nothing / **50. Spleen** - Comme un enfant

NME

1. MGMT - Oracular Spectacular
2. TV On The Radio - Dear Science
3. Glasvegas - Glasvegas
4. Vampire Weekend - Vampire Weekend / **5. Foals** - Antidotes / **6. Metronomy** - Nights Out / **7. Santogold** - Santogold / **8. Mystery Jets** - Twenty One / **9. Kings Of Leon** - Only By The Night / **10. Friendly Fires** - Friendly Fires / **11. Neon Neon** - Stainless Style / **12. Crystal Castles** - Crystal Styles / **13. Fleet Foxes** - Fleet Foxes / **14. Laura Marling** - Alas I Cannot Swim / **15.The Last Shadow Puppets** - The Age Of The Understatements / **16. Ladyhawk** - Ladyhawk / **17. Elbow** - The Seldem Seen Kid / **18. Late Of The Pier** - Fantasy Black Channel / **19. Fucked Up** - The Chemistry Of Common Life / **20. Spritualized** - Songs In A&E / **21. Lightspeed Champion** - Falling Off The Lavinder Bridge / **22. Oasis** - Dig Out Your Soul / **23. Scarlett Johansson** - Anywhere I Lay My Head / **24. Bon Iver** - For Emma, Forever Ago / **25. Portishead** - Third / **26. The Verve** - Forth / **27. Hercules And Love Affair** - Hercules And Love Affair / **28. British Sea Power** - Do You Like Rock Music? / **29. Nick Cave & The Bad Seeds** - Dig, Lazaurus Dig!!! / **30. Hot Chip** - Made In The Dark / **31. Coldplay** - Viva La Vida Or Death And All His Friends / **32. Mogwai** - The Hawk Is Howling / **33. Deerhunter** - Microcastle / **34. Los Champesinos!** - We Are Beautiful, We Are Doomed / **35. Cass McCombs** - Dropping The Writ / **36. Frightened Rabbit** - The Midnight Organ Fight / **37. Primal Scream** - Beautiful Scream / **38. Beck** - Modern Guilt / **39. Chairlift** - Does You Inspire You / **40. The Kills** - Midnight Boom / **41. The New Puritans** - Beat Pyramid / **42. School Of Seven Bells** - Alpinisms / **43. Black Kids** - Partie Tramatic / **44. Lykke Li** - Youth Novels / **45. The Black Keys** - Attack & Release / **46. Blood Red Shoes** - Box Of Secrets / **47. The Gaslight Anthem** - The '59 Sound / **48. Ida Maria** - Fortress Round My Heart / **49. Bloc Party** - Intimacy / **50. Heartbreak** - Lies

UNCUT

1. Portishead - Third
2. Fleet Foxes - Fleet Foxes
3. TV On The Radio - Dear Science
4. Bon Iver - For Emma, Forever Ago / **5. Vampire Weekend** - Vampire Weekend / **6. Elbow** - Seldom Seen Kid / **7. Neon Neon** - Stainless Style / **8. Nick Cave & The Bad Seeds** - Dig, Lazarus, Dig!!! / **9. Kings Of Leon** - Only By The Night / **10. Paul Weller** - 22 Dreams / **11. Drive- By Truckers** - Brighter Than Creation's Dark / **12. Hold Steady** - Stay Positive / **13. James Blackshaw** - Litany Of Echoes / **14. Randy Newman** - Harps & Angels / **15. Hot Chip** - Made In The Dark / **16. Wild Beasts** - Limbo, Panto / **17. Goldfrapp** - Seventh Tree / **18. Stephen Malkmus** - Real Emotional Trash / **19. Shearwater** - Rook / **20. My Morning Jacket** - Evil Urges / **21. Howlin' Rain** - Magnificent Fiend / **22. Raconteurs** - Consolers Of The Lonely / **23. Black Mountain** - In The Future / **24. Glasvegas** - Glasvegas / **25. Jenny Lewis** - Acid Tongue / **26. Lucinda Williams** - Little Honey / **27. MGMT** - Oracular Spectacular / **28. Felice Brothers** - Felice Brothers / **29. Robert Forster** - Evangelist / **30. Gnarls Barkley** - Odd Couple / **31. White Denim** - Workout Holiday / **32. Flight Of The Conchords** - Flight Of The Conchords / **33. Sigur Rós** - Med Sud í Eyrum Vid Spilum Endalaust / **34. Fuck Buttons** - Street Horrrsing / **35. Toumani Diabaté** - Mandé Variations / **36. Earth** - Bees Made Honey In The Lion's Skull / **37. Lambchop** - OH (Ohio) / **38. Endless Boogie** - Focus Level / **39. Beck** - Modern Guilt / **40. Week That Was** - Week That Was / **41. James Yorkston** - When The Haar Rolls In / **42. Metallica** - Death Magnetic / **43. Joan As Police Woman** - To Survive / **44. R.E.M.** - Accelerate / **45. The Fall** - Imperial Wax Solvent / **46. Pete Greenwood** - Sirens / **47. Sic Alps** - U.S. EZ / **48. David Byrne & Brian Eno** - Everything That Happens / **49. Brian Wilson** - That Lucky Old Sun / **50. Mercury Rev** - Snowflake Midnight

SPIN

1. TV On The Radio - Dear Science
2. Lil Wayne - Tha Carter III
3. Portishead - Third
4. Fucked Up - Chemistry Of Common Life / **5. Fleet Foxes** - Fleet Foxes / **6. Santogold** - Santogold / **7. Deerhunter** - Microcastle / **8. Hot Chip** - Made In The Dark / **9. Coldplay** - Viva La Vida Or Death And All His Friends / **10. MGMT** - Oracular Spectacular / **11. Elbow** - Seldom Seen Kid / **12. Erykah Badu** - New Amerykah Pt 1: 4th World War / **13. No Age** - Nouns / **14. Vampire Weekend** - Vampire Weekend / **15. Beck** - Modern Guilt / **16. My Morning Jacket** - Evil Urges / **17. Roots** - Rising Down / **18. Nick Cave & The Bad Seeds** - Dig, Lazarus, Dig!!! / **19. Okkervil River** - The Stand Ins / **20. Gnarls Barkley** - Odd Couple / **21. Kings Of Leon** - Only By the Night / **22. Black Kids** - Partie Traumatic / **23. Kate Nash** - Made Of Bricks / **24. Duffy** - Rockferry / **25. Death Cab For Cutie** - Narrow Stairs / **26. R.E.M.** - Accelerate / **27. The Streets** - Everything Is Borrowed / **28. Metallica** - Death Magnetic / **29. Nas & DJ Green Lantern** - Nigger Tape / **30. Lucinda Williams** - Little Honey / **31. Bon Iver** - For Emma, Forever Ago / **32. Gutter Twins** - Saturnalia / **33. El Guincho** - Alegranza / **34. Miles Benjamin Anthony Robinson** - Miles Benjamin Anthony Robinson / **35. Raconteurs** - Consolers Of The Lonely / **36. Lykke Li** - Youth Novels / **37. Wolf Parade** - At Mount Zoomer / **38. Oasis** - Dig Out Your Soul / **39. Guns N' Roses** - Chinese Democracy / **40. Chairlift** - Does You Inspire You

[THE PRETENDERS]

'70'lerin ortasında Londra'da, asi bir Amerikalı. Rock tarihinin en civcivli zamanlarının hem tanığı hem sanığı. Etrafında olup bitenler ve şarkılarıyla bıraktığı izler kalın bir roman olur. Bir de bunlara militan vejateryenliğini, hayvan hakları eylemciliğini ve McDonald's bombacısı olma hayallerini ekleyin… Bugünlerde The Pretenders'la yaptığı "Break Up The Concrete" adlı yeni bir albümü ve elbette anlatacak çok şeyi var. Mojo, Peta.org, MusicRadar ve Blender'dan naklen, huzurlarınızda güzel insan Chrissie Hynde.

İNEKLERİN BAŞINA GELENLER

Birkaç senedir Ohio'da, doğduğunuz şehir Akron'da yaşıyorsunuz. Nasıl karar verdiniz Amerika'ya dönmeye?

Chrissie Hynde: Annem babam çok yaşlandı, daha fazla onların yanında olmak istiyorum. Akron'la eski ilişkimi yeniden keşfetmeye çalışıyorum. Akron'da zaman geçirdikçe, Amerikan duygusunu daha fazla içselleştirmeye başladım. Hillbilly köklerimle yeniden tanışıyorum.

Evvela Jim Keltner'le stüdyoya bir girip ne çıkacak görelim istedik. Keltner'in davulu albüme bir Amerikan hissiyatı kattı. Biliyorsunuz, Pretenders'ın kuruluşundan bu yana davul Martin Chambers'a emanet, o da yeni ritmlere alan açmak için bir süre kenara çekilmekten memnundu. Jim'le stüdyoda geçirdiğimiz o tek günde iki şarkı çıktı ortaya, devam edelim dedik. Sonraki on günde de diğer şarkılar çıktı.

Kimileri ilk iki Pretenders albümüne çok fazla bağlanıyor. Belki de onlara gençliklerini hatırlatıyor bu albümler. Böyle boktan dünyada, kabul edilebilir bir durum.

"Break Up The Concrete"de hakikaten rockabilly ve country ritmleri baskın. Bir Amerikan grubu gibi mi tınlamak istediniz?

Öyle aslında. Jerry Lee Lewis için düzenlenen tribute konserinde çok heyecan duymuştum, onunla aynı sahnede olmak zaten bir mucize gibiydi. Galiba iyi çalmışız ki, bağlı olduğum plak şirketinden biri arayıp bir country albümü yapmayı düşünüp düşünmeyeceğimi sordu, doğal olarak hayır dedim. *(gülüyor)* Sonra bir gün Kaliforniya'da Gram Parsons'ın mezarını gördüm, bir aydınlanma ânı yaşadım sanki. Albümün yörüngesini hissettim adeta.

Yeni albümdeki "You Didn't Have To"nun tatlı melankolisi ilk dönem hitlerinizden "Kid"e benziyor...

Ray Davies *(The Kinks'in solisti, Hynde'ın eski sevgilisi, çocuğu Natalie Rae'ın babası)* bir keresinde şöyle demişti: "İnsanlar üç tane şarkıyı sever, sevdikleri diğer şarkılar bunların çeşitlemesidir." Benim için de geçerli bu. Baladları, orta tempolu şarkıları ve rocker'ları severim. Dünyanın bir Pretenders albümüne daha ihtiyacı olduğunu sanmıyorum. İlk iki Pretenders albümü çok iyiydi, ama kimileri çok fazla bağlanıyor onlara. Belki de insanların tutunmak istediği şeyler bunlar, belki onlara gençliklerini filan hatırlatıyor bu albümler. Böyle boktan dünyada, kabul edilebilir bir durum... Ama müzik bir yana, söz yazarken de asla oturup yıllar önce ne yazdığımı düşünmem. Ne varsa o çıkar.

Albümü kısa bir zamanda kaydetmişsiniz. Planınız mı buydu, yoksa olaylar mı böyle gelişti?

Albümün olacağı varmış, olmuş.

Nasıl şarkı yazıyorsunuz, belli şartlar gerekiyor mu?

Kitabımda hırs yazmaz. Genellikle avarelik yaparım, bir nevi hippi gibiyimdir. Bu albümü yaparken de belli bir hedefimiz yoktu, gezip dolaştık, gözlemler yaptık, hayatımızı yaşamaya çalıştık; bir albüme başlamadan önce de bu kadarı yeter zaten. Şarkı filan düşünmeden aylar geçirebilirim. Gözüm çok yüksekte değil, hayatım da şarkıdan ibaret değil, sadece yapmayı becerebildiğim bir şey bu benim için. Garsonluk yapmamanın yoluydu bir zamanlar. *(gülüyor)* Öyle büyük harflerle sanatçı filan değilim. Sanatçı bile sayılmam.

The Pretenders birçok insan tarafından sizin solo projeniz gibi algılanıyor, gruba hangi çalgıcıyı koysanız farketmez gibi bakılıyor...

Ama Prentenders daima bir grup olarak kalacak. Grup elemanları yıllar içinde değişti, gidenlerle de hep dost kaldım. O kadar iyi çalamadığımı biliyorum, ama belli bir bakışım var ve her zaman öncelikle müziğe sadık kalırım. Tek başıma çıksam hiçbir ilginçliği olmazdı. Tek gitarla bu şarkıları söyleseydim, muhtemelen bu söyleşiyi yapmıyor olurduk.

Sesinizi kullanırken, makyaj tarzınızı oluştururken Dusty Springfield'dan etkilendiniz mi hiç?

Çok iyi şarkıcıdır, ama bilinçli bir etkisi olmadı üzerimde. Kendimi dinlerken Iggy Pop'u ve Jimi Hendrix'i duyuyorum. Konuşmaya yakın bir söyleyiş bizimki. Tabii hangi Pretenders şarkısını dinlediğinize de bağlı bir şey. Radyoda çalanlar daha ziyade orta tempolu, canlı şarkılar. Ama bence daha bana has olan şey o konuşur gibi söyleyiş. Vaktiyle ilk grup kurmaya çalışırken, adamın teki kızların rock'n'roll söylemesini istemediklerini söylemişti. Sonra düşündüm ki, haklılık payı var: Kadınlar yüksek perdeden bağırdığında kulağa çok da iyi gelmiyor.

Ya Janis Joplin?

İstisnalar kaideyi bozmaz. Janis'le bu iş oluyordu, ama nereye kadar? Janis'in her şeyi kalptendi. Onu sahnede izlemek bir boks maçı izlemek gibiydi. Maçın her yanı kan revan olabilirdi, ama dimdik ayakta kalacağını da bilirdiniz.

Sahnede güçlü, yırtıcı bir kişiliğiniz var. Kimdi rol modelleriniz?

Ben bu işlere başlarken rol modeli diye bir kavram yoktu. Ama durun bir düşüneyim... Hani şehre sirk gelir, elemanların dövmeleri olur, etrafta dolanıp kızları keserler, işte onlar benim kahramanlarımdı. Her seferinde bir manita bulup baştan çıkarır, hemen işi pişirirlerdi. İşlerini karanlıkta görürlerdi, sonra da çekip giderlerdi. Ben de korsanlarla yağmaya katılmak, iş bitince voltayı almak istiyordum.

Bu yaşantıya nasıl bir müzik eşlik ediyordu?

14-15 yaşlarımda Beatles, Stones, Kinks dinlerdim, daha hiç cinsel bir ilişkiye girmemiştim. Çok uzun süre naif ve masumane bir tiptim. Asit atıp bilincimizi açıyorduk, ama sevişmiyorduk.

O zamanlar Akron'un müzikal ortamı nasıldı?

Akron Amerika'nın 27. büyük şehri, yani o kadar da küçük bir kasaba sayılmaz. Fakat şimdiki hali yüreğimi parçalıyor. Geçen gün "Lolita"nın ilk çevrimini izledim, Shelley Winters'la James Mason'ın oynadığını. 1950'lerin Akron'u aynı o filmdeki kasabaya benziyordu: Çok kırsal, tahta çitler, kırmızı bir garaj... Şimdiyse daha havaalanından başlayarak bir sürü alışveriş merkeziyle dolu bir yer. Fakat daha ben gençken şehrin merkezi kötülemişti, beyazlar şehrin dışına taşınmışlardı. Müzik ortamı radyo ve sahneden ibaretti, bir plak anlaşması yapma-

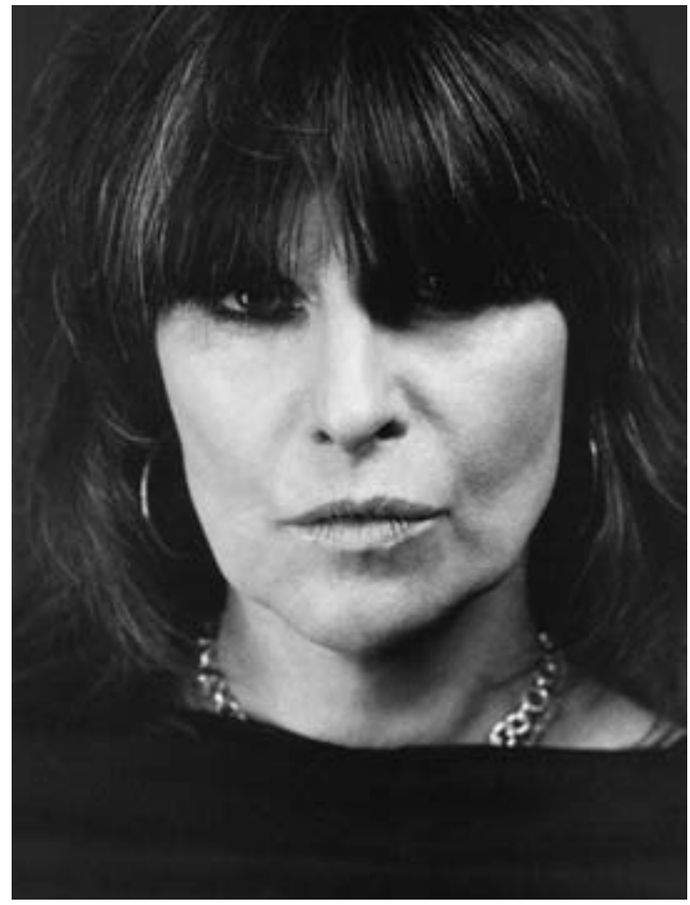

dan yıllarca varolabilirdiniz. Bütün gruplar küçük, sert garaj topluluklarıydı, ama hepsi de iyi çalardı. Cesaretinizi toplar, yollara düşerdiniz. Şimdi bir büyük hit yapıyorsunuz, daha önce hiç sahneye çıkmamışsınız, şarkı yazarken klipte ne giyeceğinizi düşünüyorsunuz. MTV, rock'un sonu oldu. Korkunç klişe konuşuyorum gibi gelebilir ama, öyle.

Gençliğinizde sizi Londra'ya sürükleyen neydi?

22 yaşımdaydım ve dünyayı görmek istiyordum. Ayrıca, Anglofil bir tiptim, Stones'u dinlediğim anda benim için olay bitmişti. Bu arada, sezgilerim çok iyidir. 1970'lerde grup aramak için Cleveland'a, Paris'e gitmiştim, ama takvimler 1976'yı gösterdiğinde Londra'da bir şeylerin kopacağını anlamıştım, 1977'de punk patladı. Aynı şeyi şimdi Amerika için hissediyorum. Ayrıca öyle sahte iyimserliklere de pek kapılmam, gerçekçi biriyimdir. Burada bir değişim olacak, çünkü insanların başka bir seçeneği yok.

Londra'ya vardıktan sonra rock âlemlerine girişiniz nasıl oldu?

Benim "Raw Power", "Fun House" ve "White Light/White Heat" plaklarımı yürüten DJ'in ardından soluğu Acton'da bir partide almıştım. Ohio'dan yanımda sadece o plakları getirmiştim. Böyle söyleyince oradakilerden biri "aa, ben Iggy Pop'u bi-

Öz Pretenders kadrosu: Pete Farndon, Chrissie Hynde, James Honeyman-Scott, Martin Chambers

liyorum" dedi. Onu orada öpebilirdim. Londra'ya geldiğimde "Tie A Yellow Ribbon Round The Ole Oak Tree" bir numaradaydı, düşünün. Londra'da kimseyi tanımıyordum. Pub'ın birinde Marc Bolan'la toslaşacağımı sanıyordum.

Iggy'yi bilen kişi NME yazarı Nick Kent'ti galiba...

Evet. Iggy hakkında yazdıklarını da okumuştum. Uzun hikâye, ama sonuçta onun sayesinde NME ekibiyle tanıştım. O sıralar bir mimarın yanında çalışıyordum, NME'ye dahil oldum. Yazı yazabileceğimi zannetmiyordum, ama sonra oradaki herkesin kendi yazarlığı konusunda aynı şeyleri hissettiğini anladım. *(gülüyor)* O iş bir grupta çalışma yolunda büyük bir tecrübe oldu.

Hayalinizdeki söyleşi kiminle olurdu?

O söyleşiyi yaptım zaten. Kensington'da Tim Buckley'i karşılamaya göndermişlerdi beni. Üç hafta boyunca mayışmış gibi dolandım sonra ortalıkta. Benim en büyük kahramanlarımdan biriydi, ama ona ne soracağımı bilmiyordum. Doğru düzgün hazırlanmayı, akıllıca sorular sormayı henüz öğrenmemiştim.

Sonra gazeteciliği de bıraktınız...

Aşağı yukarı bir sene yapmıştım zaten. Her şeyi kötüleyip duruyordum, böyle hissediyorsam daha fazla bulaşmamam gerekir diye düşündüm. Nick'le gözyaşları içinde ayrıldık, bütün aşk ilişkilerinin sonu gibi. Sonra NME bürosuna gidip dergiye gelen bütün albümleri yüklendim, bir dükkâna ucuza okuttum ve Fransa'ya giden gece feribotunu yakaladım.

"Brass In Pocket", "Kid" gibi ilk dönem hitlerinizi yazarken ne gibi tecrübeler etkili oldu?

Rock gruplarında bulunanların normal karşıladığı şeyler: Biraz fahişelik, biraz dolandırıcılık, hilekârlık... Bir yola girmişsin, kendi işini yapıyorsun, gençsin...

"Brass In Pocket"ın sözleri çok güçlü: "Ben özelim, çok çok özel" diye başlayan kısım mesela...

Ben epey gelenekçi sayılırım, geleneksel müzikteki esas mesele de kendi borunu öttürmektir, özellikle de gerçek hayatta bunu yapamıyorsan.

Erkeklerin o şarkıda anlatılan haliyle Chrissie Hynde'ı çok çekici bulduğunun farkında mıydınız?

Hayır. Seks sembolü gibi bir şöhretim olduğunu sanmıyorum. Gey ikonu bile değilim. *(gülüyor)* "Brass In Pocket"ın single olarak yayınlanmasını istemiyordum. Motown gibi olmaya çalışıyor da beceremiyor gibi geliyordu bana. Bir numaraya çıktığında çok şaşırmıştım. şampanya patlatıp "yaşasın, yırttık" diyen tiplerden de değilim. Başarı, benim için sonun başlangıcı demek.

En gurur duyduğunuz Pretenders şarkısı hangisi?

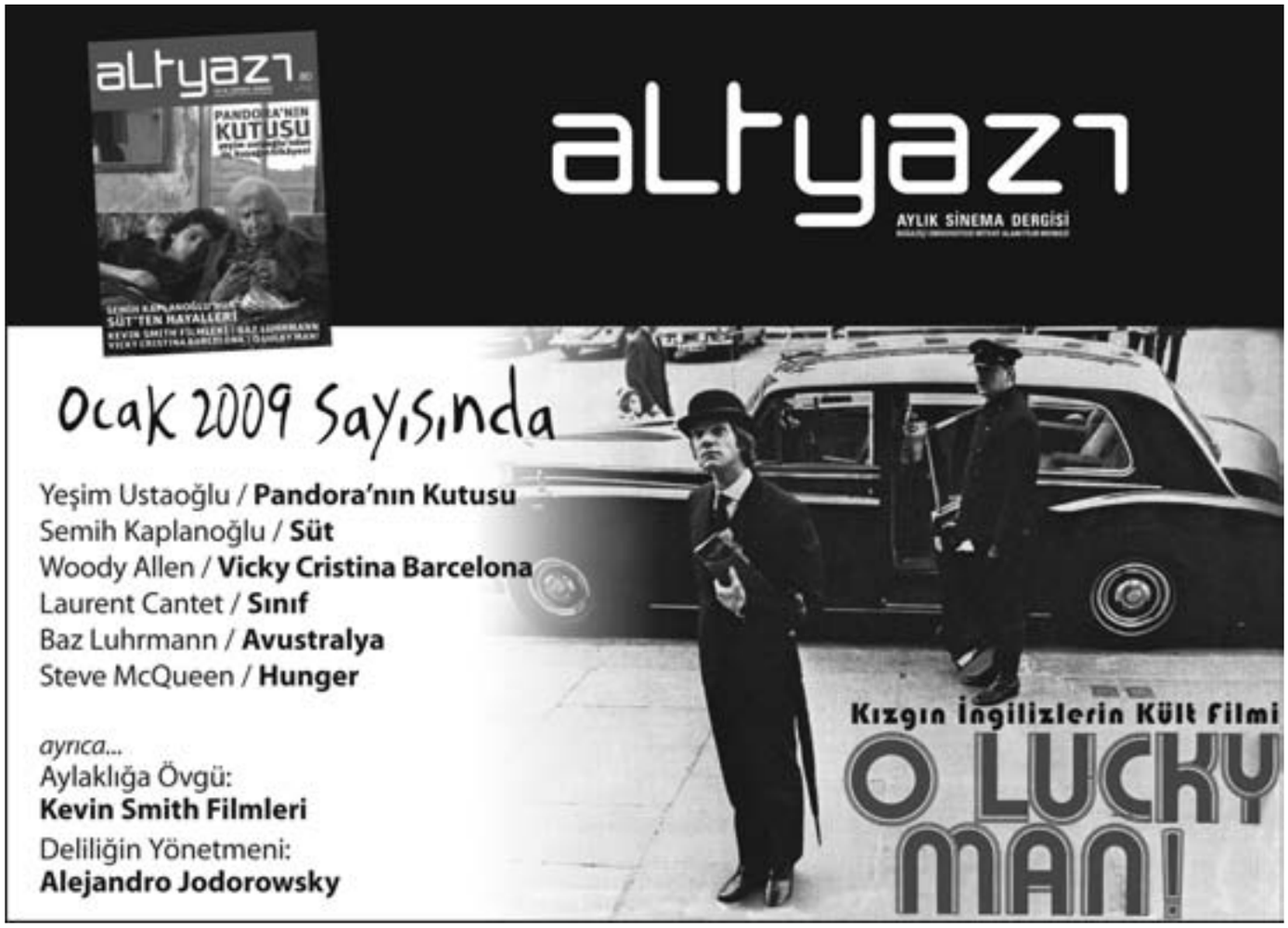

Single olanlar değil. İlk albümden "Phone Call" belki, ya da "Tattooed Love Boys". Jimmy (James Honeyman-Scott) nefis gitar çalıyor orada.

Malcolm McLaren ve Vivienne Westwood'un kıyafet dükkânı SEX'te çalışmak nasıldı?

Çok uzun sürmedi, ama Malcolm ve Vivienne harikaydı. Ben çalışmaya başladığımda bir geçiş sürecindeydi dükkân. Teddy boy kıyafetlerinden bildiğiniz SEX'e doğru evriliyordu. Pistols'ın Steve Jones'u takılırdı sık sık. Gece kaparken kepenkleri indirirdi benim için. Deri etekler satardık. SEX hakiki fetişistlere hitap etmiyordu, o fetişizmlerle dalga geçenler geliyordu. Seksüel anlamda kölelik, toplumsal köleliği gösteren bir metafor olarak kullanılıyordu. Sonraki kuşaksa bunları ciddiye aldı ve günlük hayatta kelepçe kullanmaya başladı. Bence aptallıktı yaptıkları.

Sid Vicious size evlenme teklif etmiş miydi?

Yok, o Johnny Rotten'dı aslında. Dizlerinin üzerine çöküp "sensiz yaşayamam Chrissie" demedi elbette, sadece ülkede kalmama yardım etmek istiyordu. Roebuck pub'ında onu gördüğümde "hani şu bizim iş n'oldu" dedim, "şimdi sırası değil" dedi. Sid de bir çıkarı varsa devreye gireceğini söyledi, 2 pound'a anlaştık. Annesinin evine gidip doğum kâğıdını almamız gerekiyordu. Ertesi sabah gittiğimizde nikâh dairesi kapalıydı, sonraki gün de Sid adamın tekinin gözünü çıkarmaktan mahkemeye çıkacaktı. Başka şekilde halletmek durumunda kaldım işi. Sid iyi bir arkadaştı. Çocuktu daha. Kafası iyiyken saldırganlaşırdı. Galiba o ara herkes habire biraya yumulup speed atıyordu. Bu manzaraya ceketlerin altında taşınan zincirleri ekleyin, kalabalık bir gece kulübünde yaşanacak facialar için davetiyeyi çıkarmış olursunuz.

Pretenders'ın ilk kadrosundan James Honeyman-Scott ve Pete Farndon, on ay arayla, genç yaşta overdose'dan öldüler. Zor bir dönem olmalı...

Onlarla beraber devam etmek zorundaydım. Bazı travmalardan sonra böyle olur. O aralar aynı zamanda hamileydim ve bebeğimin babasıyla sorunlarım vardı. Pete'i kovmuştuk çünkü hep uçmuş durumdaydı, sonra da bir gitarcı aramaya başlamıştım. Her şey karman çorman bir haldeydi. Bu grubu toparlamam çok uzun sürmüştü ve eğer havlu atarsam bunun sebebinin Jimmy olacağını düşünüyordum. Jimmy'nin de hayatında müzikten başka bir şey yoktu, yani hiç de adil bir durum olmayacaktı. Jimmy gitar dehalarından biriydi, ama Johnny Marr gibi birkaç kişi hariç kimse onun kadrini bilmedi. Öldüğünde ancak 25 yaşındaydı, ama daha o zamandan muhteşem bir gitarcıydı. Bazı şarkılarda bu Amerikan çenebazlığımla onu gölgelediğimi düşünürüm.

Sonra da Neil Young'ın "The Needle and The Damage Done"ını cover'ladınız arkadaşlarınızın ardından...

Gruptaki herkes o şarkıyla bir ilişki kurabilirdi. Başımıza gelenlerin Pretenders'a özgü olduğunu sanmıyorum. Sound'umuz öyleydi, ama yaşadığımız hayat öyle değildi. Jimmy ve Pete'in ölümlerinin kapağını pek kaldırmadım. Bazen sadece susmak, sessizleşmek gerekir.

17 yaşınızda vejetaryan olmanıza belli bir olay mı sebep oldu?

Hayır. Bir gün konu üzerinde düşündüm ve ikna oldum. Bence hayvan yemek, olabilecek en iğrenç, ahlâka sığmaz, savunulamaz şey. Eğer hayatta kalmak söz konusuysa, illâ bir şey yemeniz gerekiyorsa, ancak o zaman düşünürüz belki.

Memleketiniz Akron'da açtığınız vegan lokantası Vegiterranean çok başarılı oldu.

Evet. Orta halli bir Ortabatı şehrinde bir vegan lokantasının önünde kuyruk oluşuyorsa, bu her yerde yapılabilir. Dünyanın her yerinde şartlar değişiyor. New York'ta Dünya Ticaret Merkezi'nin yerinde yapılması planlanan Freedom Tower için bir restoratör aradıklarını okudum. Ben talibim. Orada büyük bir katliam yaşandı, çok kan aktı, mönüsünde parçalanmış, kızartılmış bedenlerin yer almadığı bir lokanta orası için uygun olur.

Bir hayvan hakları eylemcisi olarak en heyecan duyduğunuz anlar neler?

Bu soruyu böyle sormanıza memnun oldum, zira ben kendimi öncelikle bir hayvan hakları eylemcisi olarak görüyorum; müzik daha ziyade bu haklar için söz söylememi sağlayan bir platform, bir hobi benim için. Eylemcilik yıllarımda, ilk defa PETA yetkilileriyle görüştüğümde çok heyecanlanmıştım, kazanılan davaların dosyalarını, planlanan eylemleri ve kampanyaları göstermişlerdi. 1969'dan beri net bir vejetaryanım, o zamanlar hayvanlar henüz kimsenin umurunda değildi, ama PETA'ya gittiğimde ilk defa bu hareketin başarı sağlayabileceğine dair bir umuda sahip oldum. '90'ların başlarında PETA'cılarla birlikte sabahın dördünde kalkıp avlananları basmaya gitmiştik, o eylemi de çok sevmiştim. James Cromwell *(sol eğilimli Amerikalı oyuncu)* bir konuşmasında "vegan olmayan biri asla tam bir çevreci olamaz" demişti, bu fikir de hayatımı temelden değiştirdi. Bu tavır nihayet yaygınlaşıyor, yediğimiz şeyin ne kadar sorumlu bir yurttaş olduğumuzu belirlediği fikri yayılıyor. En çok gurur duyduğum olay da, Gap'a baskı yaparak Hindistan'daki korkunç koşullarda işlenen derileri almalarını engellemek oldu. Bütün hayvanları seviyorum, ama asıl derdim ineklerin başına gelenler. Bir Gap eyleminden sonra bu yüzden hapse atılmak da benim için onurdu.

Feminizm hakkındaki fikirleriniz neler?

Bir fikrim yok. Cinsiyet sorunları ilgimi çekmiyor. En iyi dostlarımdan bazıları kadınlar. Rock müziğin olayı, androjen olmasıydı. Vücut salonlarına gidip göğüs yapmaya başlayınca insanlar, benim rock'ta sevdiğim şeyler de öldü. Ufak tefek, sıska, uzun saçlı çocukları ve erkeksi kızları severim, bu tür bir androjenlik beni tetikler. Keith Richards'ın da olayı buydu. Son zamanlarda etlendi, ama gençliğinde androjendi.

Beraber çaldığınız müzisyenlere karşı anaç bir tarafınız var mı?

Anaç biri olduğumu söyleyemem. Yani eğer yirmi tane Hells Angel'la dolanıyorsam, çayları ben koyarım. Ama grubumla takılıyorsam, içlerinden biri çayı yapar.

Bir gününüz nasıl geçiyor?

Hiç internete bağlanmışlığım yok. Televizyon üç tane kanalı zar zor çekiyor, o bile bana fazla geliyor. Hiçbir şey yapmasam kitap okurum. Şu aralar zevkle Gabriel Garcia Marquez'in "Benim Hüzünlü Orospularım"ını okuyorum. Kitabın başında anlatıcının doksan yaşında olduğunu anlıyorsunuz, bu da çok hoşuma gitti.

Bence hayvan yemek, olabilecek en iğrenç, ahlâka sığmaz, savunulamaz şey. Kendimi bir hayvan hakları eylemcisi olarak görüyorum; müzik, söz söylemek için bir platform.

Sağlıklı biri sayılır mısınız?

İdare eder. Her gün yıkanırım, dişlerim hâlâ kendimin, saçlarımı da boyamam. Bir şeyleri doğru yapmış olmalıyım ki, otuz sene içinde sadece iki konseri iptal ettik: Birinde doktor çocuğumu düşürebileceğimi söyledi, diğerinde de kulak zarlarımın patlayabileceğini.

İçkiyle, sigarayla aranız nasıl?

Günde birkaç tane sarma tüttürüyorum hâlâ,. Dün bir partide bir kadeh şampanya içtim. Çok ölçülü biçili biri sayılmam, benim de hızlı zamanlarım oldu, bir rock grubuna giren herkes gibi. Maddelere gelince, bazıları hakikaten de diğerlerinden daha kötü. Pek çoğunu denedim. Çevremdeki insanlara büyük zararlar verdiler, pek çok şey için pişmanlığım büyük.

Vaktiyle Cher, Neneh Cherry ve Eric Clapton'la The Judds'ın "Love Can Build A Bridge"ini kaydetmiştiniz, UB40'yle beraber de "I Got You Babe"in reggae versiyonunu yapmıştınız. Hiç pişmanlık duyuyor musunuz bunlardan?

Hayır. Gerçi plak listelerinin pek bir önemi yoktur ama, neticede benim de sadece üç tane bir numaraya çıkmış şarkım oldu. Siz de şimdi bunların ikisini zikretmiş oldunuz. Yani, fazla bulandırmayın derim.

Çeviren: ***Merve Erol***

TUNCER ERDEM
sesilegolge@yahoo.com.tr

meyil

toprağın üzerinden ufka uzanan çizgileri izlersen bir gün, yeryüzünün boşluğa değen eğimine bırakırsan kendini

lacivert gölcüklere giden bir yol bulursun, yaban otları arasında kaybolmuş bir iz

gözlerinin önünden derinlere inen sarmallara dokunursan eğer, yerkürenin çekirdeğini delen kıvrımlara

borularda sıkışan sıcak dumanın tıslamasını duyarsın, paslı vanalardan geçen zehrin bir an duraksamasını

SHIRLEY MANSON

Bize kötü kadın derler

Garbage olsun, solo olsun, biz kendisinden yeni albüm beklerken, Shirley Manson'a CNBCE'de, "Terminator: The Sarah Connor Chronicles" dizisinde rastlıyoruz...

"Terminator" filmlerini zaten sever miydiniz?
Çok. Özellikle ikincinin hastasıydım, Linda Hamilton'dan ötürü. O rolün hakkından iyi geliyordu, çok güçlü bir görüntü çiziyordu. Bugün hiçbir yerde güçlü, kudretli bir kadın kalmadı. Dizideki rol benim için bir fırsattı.

Dizideki karakteriniz Catherine Weaver için iki kadından ilham almışsınız: Glenn Close ve Margaret Thatcher...
Glenn Close'un "Damages" dizisindeki oyunu beni Thatcher'la aynı derecede etkiledi. Gerçekten tehlikeli bir kadın siması arıyordum. Margaret Thatcher ilkgençliğimde beni çok korkuturdu. Glenn Close da o rolüyle televizyonda aynı zamanda hem kadınsı, hem kudretli, hem korkutucu olabilen nadir tiplerden biriydi. Böyle kadınlara medyada artık fazla rastlamıyoruz.

Oyunculuk dersi aldınız mı önceden?
Öyle şeyler için hiç vakit yoktu, hemen motor dendi. İlk çekimlerde çok çekiniyordum, ama bazı açılardan bir grubun görünen yüzü olmak da bir miktar Terminatörlük gerektiriyor. Bu rol bana tam zamanında teklif edildi, bir değişime ihtiyacım vardı. Müziği çok seviyorum, ama Garbage'dan bir mola almam lâzımdı.

Solo albüm projesi ne oldu?
Geffen'le bir kontratım var, onlara bazı yeni şarkıları götürdük, pek ilgilenmediler, benim de şevkim kaçtı. Para getirecek bir pop iş istiyor onlar, ama benim yolum o yol değil. Artık bir çocuk değilim, insanların radyoda bir kadından duymak istediği şeyleri söyleyemem.

Garbage ne olacak?
Biraz ara verdik. Hep aynı şarkıları söylemekten sıkılmıştım. Televizyon programları falan da basıyordu, kırk yaşında bir kadın olarak 12 yaşında veletlerin karşısına çıkarılıp duruyordum. Başkası gibi davranmak, yaşımı saklamak istemiyorum. Neysem oyum, gururluyum.

(Suicide Girls, çev: Merve Erol)

FUCK BUTTONS

Oyuncak gürültüsü

Bristol çıkışlı deneysel elektronik ikili, "Sweet Love for Planet Earth" EP'sinin ardından, 2008'de ilk albümü "Street Horrrsing"i yayınladı...

Müzik basını, oyuncaklarla şarkı yapıyor olmanıza bayağı takıldı.
Benjamin John Power: Sadece oyuncakları kullanmıyoruz, ama basın bunu sevdi, çünkü ilginç bir fikir. Bu işe başladığımızda güzel sanatlarda öğrenciydik ve pek paramız yoktu, bizim için en iyi enstrümanlar ucuz olanlardı. Ekipmanımızın büyük bir kısmını dükkânlarda bulamazsınız, çünkü çoğunluğu küçük, eski oyuncaklar.

İnsanlara en ilginç gelen hangisi?
Benjamin: Pek çoğu sahnede kullandığım Fisher Price karaoke makinesini söyler herhalde.

Bir Fisher Price aletiyle yapılan müzik ne kadar popüler olabilir?
Benjamin: Soyut ve deneysel işlerin takdir göreceği zamanlarda yaşıyoruz.

"Street Horrrsing"de insanları çeken neydi?
Benjamin: Bu işe başladığımızda gerçekten çok rahatsız edici bir "noise music" yapıyorduk. Bence o zamanlar noise music bir trend'di, biz de bunun içindeydik.
Andrew Hung: Fakat zaman içinde bu gürültülü müziğin göbeğinde olduğunuzu unutuyorsunuz ve kendinizi farklı bir uzam içinde buluyorsunuz, diğer insanlarla iletişim kurmanız mümkün olmuyor.

Müziğinizin temelleri nerede?
Benjamin: 16 yaşımda bet sesli punk gruplarında ve enstrümantal gruplarda gitar çalıyordum. Andy de elektronik müzik yapıyordu. İkimiz de işin gürültü yanına farklı açılardan takıldık ve noise music'te buluştuk. Bristol'de yaratık gibiydik. Değişik gruplarda çalan arkadaşlarımız vardı, ama onlarınki bizim işlere hiç benzemiyordu. Müziğimizin belirli bir yeri olmadığını düşünmek hoşuma gidiyor.

Müziğinizin üç sözcükle tarifi?
Andrew: Umutlu. Gürültülü. Özgür.
Benjamin: Gezegen. Dünya. Bağırmak.

Eğer bir şarkıyı dünya üzerinden silebilseydiniz, bu hangisi olurdu?
Andrew: KT Tunstall'dan "Suddenly I See".
Benjamin: Şu anda listelerde bir numara kim? Muhtemelen onu silerim.

(Thelineofbestfit, Musicomh, çev: Çiğdem Öztürk)

M83

Seksenler efekti

Fransız rüya popçusu Anthony Gonzalez (nam-ı diğer M83) "Saturdays=Youth"un başarısınının sırrını anlatıyor.

Önceki albümlerinin aksine "Saturdays=Youth" daha geleneksel yapıda pop şarkılardan oluşuyor.
Bu benim için yeni. Eski albümlerimdeki iki-üç parçayı saymazsak daha önce deneyimlemediğim bir işti. Bu türden pop parçalarla uğraşmak, melankolik parçalar yapmaktan daha zordu. İşin acemisiyim diyebilirim.

"Saturdays=Youth" '80'lerde genç olmayı anlatan bir albüm. Ama senin gençliğin '90'lara rastladı.
Albümün iki farklı şeye atıfta bulunduğunu düşünüyorum; 80lerin müziği ve genç olmak. Gençliğimi '90'lı yıllarda geçirmiş olabilirim, ama '80'lerde üretilen sinemanın ve müziğin üzerimdeki etkisini yadsıyamam. Dolayısıyla bu ikisini harmanlamak kaçınılmaz oldu. Hatıralarıma hürmet göstermenin zamanıydı.

Nicolas'ın (Fromageau) gruptan ayrılışı müziğini nasıl etkiledi?
Projenin ilk albümden bu yana ilerleme kaydedebilmesine dikkat ettim. İlginç bir evrim süreci geçirdiğini düşünüyorum. Sekizlik bir kaydediciyle küçük bir yatak odasında yapılmış elektronik bir albümden tam teçhizatlı stüdyolara doğru evrilen bir süreçti bu. Nicolas'ın ilk iki albümde yaptığı şeylerse takdire şayandı. Ama onunlayken dahi, beste yapmak yalnız başıma gerçekleştirdiğim bir şeydi. Gidişinin ardından kaydın her aşamasında yalnız kalmak önceleri beni çok zorladıysa da, yeni şeyler denemenin verdiği heyecan sayesinde ayakta kaldım.

Fransız sahnesine nasıl bir katkıda bulunduğunu düşünüyorsun?
Özellikle Daft Punk, Air ve Justice gibi gruplar Fransa'nın dünya müziğindeki saygıdeğer imgesini oluşturdular. Bugün albümüm ABD'de biraz olsun başarı kazanabildiyse, bunun bahsi geçen grupların inşa ettiği şeyin gücünden kaynaklandığını düşünüyorum. Yapmaya çalıştığım iş onlarınkinden çok farklı olsa da, söz konusu olan şey bu sahnenin daha iyi tanınmasıysa, çorbada benim de tuzumun olabileceğine inanıyorum.

(Prefixmag, çev: V. Can Yazıcı)

GLASVEGAS

Aylaklık hakkı

İskoç dörtlü 2008'de kendi isimlerini taşıyan ilk albümlerinin ardından "A Snowflake Fell (And It Felt Like a Kiss)" başlığıyla bir christmas şarkıları EP'si yayınladı...

Nasıl bir araya geldi Glasvegas?
James Allan: Bazılarımız okuldan arkadaştık, aynı müzikleri dinledik, eğlencesine almıştık çalgıları elimize, ama ufak ufak bir şeyler çıkarabildiğimizi farkettik. Bir grup için söz yazmak o anda verdiğiniz bir karar değil, Sevgililer Günü'nde bir kartın arkasına bir şeyler yazarken, İngilizce dersinde şiir çalışırken başlıyor aslında şarkı yazma işi. Ama o zamanlar yazdığım şeyler hayli gotikti, beğendiğim kızları onlarla tavlayamazdım. Gençken hiçbir şeyi sevmezdim zaten, biraya, kızlara, müziğe çok uzaktım, sadece futboldan hoşlanırdım. Ama futbol için de insanın tüm hayatını vakfetmesi gerekir, bence yüksek düzeyde bir sanattır. Fakat sonra değiştim, kızlarla, müzikle, içkiyle aramı düzelttim.

Hiç dinlememiş birine Glasvegas'ın müziğini nasıl tarif edersin?
Sınırlarının farkında olmayacak kadar saftirik olan bir grup insanın beraber çaldığı bir müzik. Caroline gruba girmeden önce hiç eline baget almamıştı mesela. Sonuçta

olay kendini ifade etmek ve etrafımızdaki karanlığı biraz daha aydınlatmak. Galiba bir sürü insan kendini kayıp hissediyor, ama bir grupta olmak bu duyguyu azaltıyor. Bizim de gücümüz bunu bilmemizden geliyor. Sound'umuzun kaynağı, müzikal yeteneklerimizden ziyade, birbirimize duyduğumuz bağlılık ve sevgi.

Memleketiniz Glasgow'un şarkılarınıza etkisi oldu mu?
Oldu tabii, doğduğunuz yer illâ ki sizi bir miktar belirliyor. Bazı şarkılardaki göndermeler çok Glasgow'a özgü, ama müziğimiz genel olarak İskoçya'ya has sayılamaz. Glasgow daha ziyade beni kişisel olarak etkiledi, yoksa şehrin diğer müzik gruplarıyla da çok içli dışlı değiliz. Genellikle haftada beş gün prova yapar, iki gün de bende toplanır, içki içip müzik dinlerdik.

Sözler de, müzikler de senin elinden çıkıyor, değil mi?
Genellikle. Ama iyi bir gitarist değilim, meramımı anlatana kadar deveyi hendekten atlatmam gerekiyor.

Şarkı sözlerin çok seviliyor, pek çok insan kendini yazdıklarınla bağdaştırıyor...
Hiç şarkı yazayım diye bir kâğıdın başına oturmadım. Aylaklıktan, gündüz düşlerinden kaynaklanıyor benim yazdıklarım. Kafamı kurcalayan şeyleri basit sözcüklerle melodiye döküyorum sadece. Yıllarca işsiz gezdim, kimseyle görüşmediğim günler oldu. İnsan öyle durumlarda karanlığa da gömülebilir, aydınlık bir ruh hali de edinebilir. Ben ikincisini tercih ederim.

(The List, Scotsman, çev: M.E.)

METRONOMY

Neticede Beach Boys

Üç İngiliz delikanlıdan oluşan elektro-pop ekibi, "Nights Out" isimli ikinci albümlerini yayınladı.

Müziğinizde elektronik disko ve new wave etkisi çok bariz...
Gabriel Stebbing: '70'li ve '80'li yılların etkisi ağırlıklı. Joe (Mount) daha iyi anlatır, annesinden, babasından o dönemin müziklerine çok aşına. Ben yeni yeni dinlemeye başladım. Yine de Blondie ya da Talking Heads gibi büyük pop gruplarından uzak durmak çok zordu.
Joseph Mount: Bir de Strokes var, onların sound'u daha keskin.
"Nights Out"un başlıca temaları neler?
Stebbing: Eğlence, parti, kızlar, arabalar...
Oscar Cash: Biz de Beach Boy'uz neticede. *(gülüyor)*
Mount: Bütün büyük şarkılar kızlardan bahseder. Ya da arabalardan.
Nasıl bir sound yakalamak istediniz?
Mount: Birinci albümden farklı olarak daha "live" bir etki uyandırmak istedik, bas, saksofon, gitar gibi gerçek enstrümanlar kullandık. Biraz new wave, hafif asabi bir ton yakalamak istedim...
Temalar hafif ve çekici olsa da müziğiniz daha kontrollü; özellikle mi böyle bir mesafeyi arzuladınız?
Mount: Bizim sevdiğimiz, içten gelen, duyguları harekete geçiren bir müzik tarzı. Neşeli bir şarkıda sözlerin de illâ şen şakrak olması gerekmiyor. Biz ambiyansları karıştırmayı seviyoruz.
Niçin bir Fransız şirketi olan Because'la sözleşme yaptınız?
Mount: Bir İngiliz grup açısından İngiliz müzik endüstrisinden uzaklaşmanın yerinde bir hareket olduğunu düşünüyorum. İngiltere'deki büyük şirketler fazla yönlendirici. Onlardan biriyle sözleşme yaparsan, uzlaşmak zorundasın, istediğini yapamazsın. Sanatçılara hâlâ özgürlük bırakan şirketler hiphop'ta var, ama rock'ta hiç yok.
Günümüz İngiliz müziğini nasıl buluyorsunuz?
Stebbing: Taklitçilik dizboyu. Bir Amy Winehouse çıktı, şimdi ortalık onun kopyalarından geçilmiyor.

Mount: Evet, büyük şirketler rüzgâr nerden esiyorsa ona göre davranıyor. Önce Amy Winehouse furyası, ardından Kooks: "Bir Kooks yetmez. Bir tane daha! Bir tane daha!" Risk almaya yanaşmıyorlar.
Cash: Öyle olunca da kimse şansını zorlamıyor. Bu da yaratıcılığı öldürüyor.
Epey remiks de yaptınız; neden?
Mount: Kendi parçalarımızı bestelememize katkısı oluyor. Ayrıca, maddi açıdan da hiç fena oiğil. Ama artık kendi parçalarımıza ağırlık vereceğiz. Birçok kimse remiksleri biliyor, grubu tanımıyor. Durumu tersine çevirmek istiyoruz.
(Sound of violence, çev: Siren İdemen)

MICAH P. HINSON

İhtiyar ses

27 yaşındaki Amerikalı indie-folkçu "Micah P. Hinson and the Red Empire Orchestra" isimli dördüncü albümünü yayınladı.

Müziğine bakınca, insan daha yaşlı biriyle karşılaşmayı bekliyor.
Çok kısa bir sürede çok fazla hayat biriktirdiğim içindir. Çabuk büyümek istedim. Bir kısmı çok haybeci olsa da, çok şey yaptım. İnsanların daha yaşlı olduğumu sanmalarının sebebi sesimle ilgili herhalde.
Her sene düzenli olarak albüm çıkarman dikkat çekiyor...
Gençliğimde en sevdiğim gruplardan biri Cure'du ve yeni bir albümlerini dinleyebilmek için en az dört yıl beklemem gerekirdi. Benim müziğimi dinleyenlerin iki albüm arasında beklemekten sıkılmalarını ya da beni unutmalarını istemiyorum doğrusu. Dolayısıyla, her yıl yeni bir albüm kaydediyorum. Şanslıyım ki yapabiliyorum, ama zamanı geldiğinde, ilhamımı kaybettiğimde ya da kötü şeyler yaptığımı hissettiğimde bırakabilme erdemini gösterebileceğimi de umu-

yorum. Neutral Milk Hotel'e büyük saygım var. "In the Airoplane Over the Sea"yi kaydettikten sonra dağıldılar, anlaşılan daha ileri götüremeyeceklerini düşünüyorlardı. Buna karşılık, "Antics"ten sonra Interpol'un da gruba son vermesi gerekiyordu. Ama devam ettiler ve kendilerini tekrarladılar.
Referansların şaşırtıcı: Interpol, Neutral Milk Hotel, Cure... Halbuki müziğini dinleyince, insan Neil Young, Johnny Cash gibi müzisyenleri anacağını sanıyor...
Teksas'ta büyüdüm, ama pek country dinlemezdim. Country ve folk çocukluğumda küfür gibi gelirdi bana. Neil Young'ı hiç dinlemedim. Johnny Cash dinlemeye insanlar beni onunla kıyaslayınca başladım. Aynı şey Dylan için de geçerli. Cure, Depeche Mode, Nirvana falan dinleyerek büyüdüm.
The Gospel of Progress, The Opera Circuit gibi çeşitli grup adları kullanıyorsun. Aslında varolmayan bir grubun arkasına gizlenmek mi istiyorsun?
Alâkası yok. Grup üyeleri albümü temelden etkiliyor. Her albümde de grup değişiyor. Dolayısıyla, gruba farklı isimler vermek aslında adaletli davranmanın bir gereği.
Kısa süre önce evlendin, aşk hayatının istikrara girmesinin şarkıyazarlığını olumsuz etkileyeceğinden korkmuyor musun?
Mutlaka müziğimi etkileyecektir. Ama evlilik hayatı kara bulutların olmadığı mutlulukla eşanlamlı değil, hâlâ anlatacak şeyler olacaktır. Belki de insanlar mutlu olmamdan ve Boy George'a dönüşmemden korkuyorlardır. Her neyse, müziğim hep aynı kalacak. Muhtemelen evliliğin pozitif katkıları da olacaktır, çünkü gerçek aşkı buldum ve gayet mutluyum.
(Popnews, çev: S.İ.)

50 CENT

Otomatikman iki

Mojo dergisi ahiret suallerini bu sefer de geçtiğimiz ay Acun Ilıcalı'nın davetiyle Türkiye televizyonlarında yarışan Amerikalı rap yıldızı 50 Cent'e yöneltmiş...

Bu aralar hangi müzikler sizi harekete geçiriyor?
Bütün gün beat kayıtları dinleyip duruyorum. Zahmetli ve tüketici bir iş.
Gelmiş geçmiş en güzel albüm sizce hangisi?
Boogie Down Productions'dan çıkan "Criminal Minded" muhtemelen. Hiphop'un ifade ettiği her şey benim için bu albümde var gibiydi. Bu albüm mahallelerdeki gerçekliği ve zihniyeti çok iyi yansıtıyordu: Arkan sağlam değilse, canın da ucuzdur. Sonra albümün kapağı: O zamanlar müziğinizin ilettiği mesajı taşıyan fotoğraflar kullanmanıza izin verirlerdi. O zamandan bu yana, standartları değiştirdiler.
İlk aldığınız plak neydi, nereden almıştınız?
Bir Run DMC single'ı diye hatırlıyorum, 12 inch'lik bir plak, galiba "Walk This Way". Herhalde Hot Wax dükkânından almıştım, Queens'deki Jamaika bulvarındaydı. Bir arkadaşımda pikap vardı, single'daki enstrümantal versiyonu çalıp üzerine müzik yapıyorduk.

Kendiniz dışında hangi müzisyenin yerinde olmak isterdiniz?
Eminem. Dünyadaki bir numaralı rap'çi olmak isterdim. Nitekim Eminem ortalarda yokken dünyadaki en iyi rap'çi benim. Ama kendini bir gösterdiğinde otomatikman iki numaraya düşüyorum.
Banyoda ne söylersiniz?
Valla, değişir. Bazen Justin Timberlake'çilik oynarım, bazen Robin Thicke'çilik. Bazen Motown dönemindeymiş gibi söylerim, belki Marvin Gaye ya da Rick James.
Favori cumartesi gecesi plağınız?
Bilmem ki. Muhtemelen "Ayo Technology"yi çalardım, kendi şarkımı yani. Niye mi? *(şarkıyı mırıldanıyor)* "O kız bana hasta..." Hehhehhe!
Ya pazar sabahları?
Herhalde T-Pain'in yeni single'ı... "Can't Believe It" miydi neydi adı?
(Mojo, çev: M.E.)

FRANK TURNER

Şarkı ritminde şiir

27 yaşındaki Bahreyn doğumlu İngiliz şarkıyazarı, 2008'de "Love, Ire and Song" adlı albümünü çıkardı...

Hem folk hem rock etkinliklerinde sahneye çıkan nadir şarkıcılardan biri olduğunu söylemiştin. Hayranlarının birbirinden farklı olduğunu düşünüyor musun?
Frank Turner: Bence öyle. Konserlerimdeki insanların çeşit çeşit olması hoşuma gidiyor. Seyirciler yalnızca Kerrang! gençlerinden, NME gençlerinden ya da folkçulardan ibaret değil. Müziğim herkese hitap ediyor.
Million Dead'den ayrıldıktan sonra, grup üyeliğinden solo şarkıcılığa geçmek zor oldu mu?
Müzikal açıdan zor değildi, zaten kafamda bir sürü düşüncenin depolandığını hissediyordum. Uzun süre hardcore punk çaldım, farklı bir tarzda yazmak çok özgürleştiriciydi. Son Million Dead turnesinde, yüzlerce kişiye çalmaktan, yabancı bir ülkede sahneyi hiç umursamayan beş kişiye çalmaya kadar geriledik. Bu durum çok moral bozucuydu, ama şimdi daha ümitliyim.
Şarkı sözlerin şiirlere referanslarla dolu, Eliot mesela. Edebiyat senin için önemli bir ilham kaynağı mı?
Şiir konusunda pek bilgili sayılmam, ama neyi sevdiğimi bilirim, Eliot, Larkin, Betjeman gibi şairleri beğenirim. Betjeman'a yeni yeni takılıyorum. Aldatıcıdır, çünkü şiirlerinde şarkı ritmi vardır ve bu yüzden herkes şiirlerinin aptalca olduğunu düşünür, ama yırtıp içini açarsan harika olduklarına uyanırsın. Bir şair değilim. Müzikle uğraştığında elinde zaten bir yapı var; satırları müziğe uyacak şekilde ritmle dolduruyorsun. Buna karşın şiirde sadece boş bir kâğıdın ve kalemin var, beni korkutan da bu. Sonuç olarak, bolca şiir okurum, ama hiç yazmam.

Sizin için protest şarkıcı diyebilir miyiz?
Elbette albümlerimde politik şarkılar olmaya devam edecek, ama er ya da geç bu tür tabirler insanı yutar. Billy Bragg iyi bir örnek. "Sendika işleriyle uğraşan gitarcı çocuk" olarak etiketlendiği için, Billy Bragg dediğinizde, güzel şarkılarından önce madenciler grevi akla gelir. Bence çok yazık, çünkü o her şeyden önce çok iyi bir şarkıyazarı.
(Impactnottingham, Whisperinandhollerin, çev: Fevzican Abacıoğlu)

On yıldır elektronik dünyası için hiza olan Thievery Corporation'ın beşinci stüdyo albümü "Radio Retalliation"da eski lezzet sürüyor, Seu Jorge'den Femi Kuti'ye pek çok konuk "Hare Krişna"lar, "El Pueblo Unido"lar söylüyor. Eric Hilton, uluslararası değil, ulusdışı bir dünyanın beşiği Radyo İntikam'ı Wired ve Feeder yayınlarına anlatmış...

KİM HIRLI KİM HIRSIZ?

Thievery Corporation (Hırsızlık Şirketi) adı nereden geliyor?

Eric Hilton: Biz Washington DC'nin kenar mahallelerinde büyüdük, yapacak fazla bir şey yoktu oralarda. Boş parklarda vakit geçirirdik, plak alışverişi yapardık bol bol, bir yerlerden enstrüman yürütmeye çalışırdık. Rob (Garza), Juju Thievery Corporation diye bir proje yürütüyordu o sıralar. Beraber çalmaya başlayınca da o ismi alalım dedim. Hırsızlık Şirketi yaptığımız müziğe de uyuyordu, o aralar bir sürü sample kullanıyorduk, eski müziklerden çok etkileniyorduk, hâlâ da öyleyiz. "Radio Retaliation" (İntikam Radyosu) da grubumuzun ismi gibi bize uyuyor. Kendi radyo istasyonumuz, şirket menzilinin dışında kendi müzikal kültürümüz var. Büyük bir plak şirketiyle hiç sözleşme imzalamadık, imzalamayız da.

Kendi şirketiniz ESL nasıl gidiyor?

Gayet iyi. Kayıtları da yaptığımız evin bodrum katında büromuz var, üç-dört kişinin çalıştığı küçük bir yer. Dünyayı fethetmeye falan çalışmıyoruz, eli yüzü düzgün bir takım müzikleri yaymak istiyoruz. Albümünü yayınlayacağımız sanatçıları seçerken tek kriterimiz iyi olup olmaması, tür gibi bir kaygımız da yok.

Bir süredir Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü için çalışıyorsunuz. Neler kattı size bu deneyim?

Küresel gıda krizinin başlıca sebeplerinden biri, dünya kaynaklarına el koyma amacıyla onbinlerce yoksul insanın yerinden edilmesi. Biz kendi müreffeh hayatımızı sürdürelim, iPod'larımızdan, uçak seyahatlerimizden vazgeçmeyelim diye, Birinci Dünya olarak dünyanın kaynaklarını, petrolü, gümüşü, altını, birçok şeyi payımıza düşenden çok daha fazlasını alarak tüketelim diye. Birleşmiş Milletler için çalışmanın bir iyi, bir de kötü tarafı var. Gıda Örgütü yoksul insanların doyurulması için hakikaten çabalıyor, ama diğer tarafta IMF gibi örgütler de insanların aç kalması için elinden geleni yapıyor. IMF kredileri genellikle yoksul ülkelerin üçkâğıtçı siyasî liderlerinin ve çokuluslu şirketlerin cebine giriyor. Sert yapısal uyum programlarının ve sonsuz borç köleliğinin faturasını da halklar ödüyor.

Bu kölelik geçici değil mi sizce?

Gelecekte kıt kaynaklar adına yürütülen mücadelenin daha da sertleşeceği çok açık. Çok büyük boyutlarda kitleler açlığa mahkûm olacak. Gıda örgütündekiler kendileri için sözcülük yapmamızı istediğinde çok sevindik. Örgütün temel misyonu, en çok ihtiyaç duyan yere gıda yardımını ulaştırmak. Bu güzel amaç için uğraşmaya değer.

"The Outernational Sound" adlı derlemenizin başlığındaki "ulusdışı" vurgusu sizin için ne ifade ediyor?

Güzel bir kavram. Aslında Jamaikalı Rastalar kullanıyormuş, ki onların müthiş bir kelime sevgileri ve sezgileri vardır. Bizim için bu kavram dünyanın her yerindeki insanların değerini bilme, onlarla, onların mücadeleleri ve zaferleriyle empati kurabilme anlamına geliyor. Bizce hepimiz tek bir bilincin ürünüyüz, bunun ne kadar erken farkına varır ve hegemonya yerine armoni tesis edebilirsek, o kadar iyi. Okul yıllarımdan hafızamda tutmaya değer bulabileceğim tek söz orta halli bir tarih profesöründen gelmişti: "Nereye giderseniz gidin, insanlar üç aşağı beş yukarı aynıdır." Bence de mesele budur. Şirket medyası ve politikacılarsa bizi bölmeye, ayrıştırmaya, aramıza nifak tohumları katıp korku salmaya çalışıyor.

Sizce teknoloji gıda kıtlığını aşmaya yardımcı olabilir mi?

Bence tam tersi sonuçlar doğurur. Biz insanlar belki bu dünyada beyin kapasitesi en yüksek varlıklarız, ama son söz her zaman için Tabiat Ana'ya kalacaktır. Genetiğiyle oynanmış gıda ürünlerine, böcek ilaçlarına, ölümcül tohumlara, patenti alınan DNA'lara bakmak yeter. Gerçi ben teknolojiye karşı değilim, ama John Zerzan'ın denemelerini ve kitaplarını, özellikle "Gelecekteki İlkel"i de çok severek okuyorum. Yeryüzüne zarar vermekten, onu mahvetmekten kaçınırsak, ona saygı duymayı artık öğrenebilirsek bir takım teknolojik müdahalelere de gerek kalmaz.

Outernational turnenize müzik dünyasından ünlü insanlar da katılmıştı, bu beraberlikler nasıl oldu?

Eş dost hepsi. Sadece Ladytron gibi birkaç grupla bu vesileyle tanışmış olduk, ama zaten müziklerini biliyorduk. TV On The Radio'yla Brezilya'da verdiğimiz konser çok güzel geçti. Los Amigos Invisibles zaten dostlarımız, Bebel Gilberto'yla da daha evvel çalışmıştık.

Son albümünüz "Radio Retaliation"da Femi Kuti, Seu Jorge, Anoushka Shankar gibi pek çok misafir sanatçı var. Bütün bu farklı isimleri bir araya getirmek zor olmuyor mu?

Bütün bu isimlerin yaptığı müzikleri zaten hep dinliyoruz, dans pistleri için yazılmış olsa da, saykodelik bir Hint rock'u olsa da bizim için pek farketmiyor. Ama bütün bunları bir albüm formatında bir araya getirmek bazen zor olabiliyor, ama sonuçta bir DJ set hazırlamak gibi bir şey.

Şarkıları nasıl yazıyorsunuz, belli bir vokali öngörüp mü hazırlanıyorsunuz?

Genellikle bir groove'dan hareket ediyoruz. Washington'daki stüdyoda o aleti bırakıp bu aleti alıyoruz, bir sürü şey çalıp kaydediyoruz. Genellikle parça bittikten sonra o parçayı belli bir şarkıcıya yakıştırıyoruz, bazen şarkının kendisi o şarkıcıyı çağırıyor. Thievery Corporation gibi bir grupta bulunmanın en iyi taraflarından biri de bu: İki kişiyiz, bir şarkıcımız ya da üçüncü bir eleman yok, tek tek bireylerle çalışarak her bir şarkıyı kendisi kılabiliyoruz, kendine özgü bir şarkı haline getirebiliyoruz. Zaten beraber çalıştığımız kimsenin yeteneğinden şüphemiz yok, herkes parçaya kendi imzasını ve üslûbunu katabiliyor. Stüdyoda temelde iki kişiyiz ama, konserlerde mevcudumuz 12'ye kadar çıkabiliyor. Vurmalılar, sitar, gitar, bas, beş tane şarkıcı, bir nefesli grubu... Şarkıcılarımız da farklı memleketlerden, biri İranlı, biri Jamaikalı, biri Brezilyalı... Zaten konserlerimize dinamizmini kazandıran da bu eklektik karışım.

Sizi böyle mücadeleci bir dünya vatandaşı haline getiren ne oldu?

> **McDonald's, arabalar, televizyonlar... Biz insanların daha fazla dans etmesini, bir araya gelmelerini, sevişmelerini, gerçekten insanî faaliyetlerde bulunmalarını istiyoruz.**

Merak ve Thievery Corporation sayesinde dünyayı dolaşmak, ABD'dekilerin boktan diye nitelediği yerlerin ne kadar güzel olduğunu görmek. Mesela Doğu Avrupa şehirleri ne kadar güzeldir, ama Amerika'da herkes buralara burun kıvırır. İronik olan şu ki, aslında Amerika'nın bir sürü şehri hakikaten berbat yerlerdir. Fakat şu sıralar dünyada pek çok ülke en zorlu koşullara doğru itiliyor. Bu terörizme karşı savaş hikâyesi tamamen uydurma, gerçekte Amerika'ya yönelik bir terörizm tehlikesi yok, biz bunu yaşamıyoruz. Asıl komplo teorisini de biz kendimiz yapıyoruz, McDonald's'dan yiyoruz, arabalarımız için sürekli petrole ihtiyacımız var, bütün gün televizyondan başımızı kaldırmıyoruz, asıl komplo bu. Thievery Corporation olarak bizlerse insanların daha fazla dans etmesini istiyoruz, bir araya gelmelerini, sevişmelerini, gerçekten insanî faaliyetlerde bulunmalarını istiyoruz.

Çeviren: ***Merve Erol***

babylon.com.tr

Babylon bir pozitif titreşimdir.
www.pozitif.info

babylon

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

01 ocak// january//09

the Miller way

BALKAN BEAT BOX

23 Ocak//Cuma//23.00
24 Ocak//Ctesi//23.00

QUEEN TRIBUTE NIGHT
"A Kind of Magic" 2
2 Ocak// Cuma//23.00

Oldies But Goldies
EFES Pilsen
14 Ocak// Çarş//19.30
19.30 "işten sonra"

9 Ocak//Cuma//23.00
10 Ocak//Ctesi//21.00

Natacha Atlas

NOKIA Nseries müziği keşfet

BORA
21 Ocak//Çarş//22.30

by Jonny Rock
10 Ocak//Ctesi//00.00

Oldies But Goldies
31 Ocak// Ctesi// 22.00

Garanti Caz Yeşili

16 Ocak//Cuma//23.00
FORRO IN THE DARK

17 Ocak//Ctesi//23.00
Rubin Steiner

BabaZula
22 Ocak//Perş//21.30

Naim Dilmener ile Eski 45'likler
15 Ocak// Perş//21.30

Efe Yaş Üzüm ile Yemekli Fasıl//
13 Ocak// Salı//20.00 Selim Sesler
27 Ocak// Salı//20.00 Sulukule Roman Orkestrası

Hadouk Trio
28 Ocak// Çarş// 21.30
Institut Français d'Istanbul

banf CONVERSE
8 Ocak//Perş//22.30 PORTECHO

26 Ocak// Ptesi// 21.30 ERDEM YENER

burn

30 Ocak//Cuma//23.00
PUPPETMASTAZ

6 Ocak// Salı//21.30 Piazzolla Project

S.O.A.P Kozmo Tango Terje vs Mungolian Jet Set
3 Ocak// Ctesi//23.00

LE COOL ISTANBUL SUNAR:
29 Ocak// Perş//22.30
LE PARTY 2 / MIRA

"Açık Radyo." 94.9 | bravoistanbul | DIGITURK | Radikal | RADIO XI-DEN | Wall

[ORIENT EXPRESSIONS]

"Divan"da iyi bir toplama proje grubu gibilerdi, Sabahat Akkiraz'ın "Külliyat"ında şahane bir eşlik grubu oldular. DJ ekipmanlarının cümbüşle, bağlamayla, saksofonla, klarnetle, flütle, kemanla hemhal olduğu Orient Expressions bu iki albümden sonra durmadı, çalıştı, pişti, nihayet "Kırık Kalpler Albümü"yle arz-ı endam etti. Neşet Ertaş'ın "Derde Düştüm"ü hariç, kendilerine mahsus 11 oryantal ifadeyi konuştuk...

YEŞİLÇAM'A SAYGI DURUŞU

Orient Expressions kadrosunda memleketin iki namlı DJ'i var. Böyle tanımlı parçaların prodüksiyonuyla uğraşmak DJ'liğe ne kazandırıyor?
Murat Uncuoğlu: Benim DJ'lik kariyerime hiçbir şey kazandırmıyor, çünkü hiç benim stilim değil. Ben daha çok hardcore elektronik çalıyorum, ama her çeşit müzikle prodüksiyon anlamında uğraşmayı da seviyorum. "Ben sadece şu müziği dinlerim" gibi bir inadım da yok, içinde enerji bulduğum her şeyi alıp dinliyorum.
DJ'lik Türkiye'de hiç üretici bir faaliyet olarak görülmedi, prodüksiyon bunu aşmaya yarıyor mu?
Murat: DJ'liğin de birkaç tipi var. Varolan parçaları alıp çalmaktan mutluysanız sorun yok, ama "ben de bir şeyler katayım" diyorsanız, işin mutfak tarafına geçmek zorundasınız. Bence de DJ'lik insanları mevcutla eğlendirmekten öte bir şey olmalı, insanlara yeni bir şey sunmalı, ortaya bir sound çıkarmalı. Ama sonuçta bir "crowd"la berabersin, bir iletişim de kurman lâzım, kendi müziğinin içinde de bir hikâye olması lâzım.
Orient Expressions'ın sound'u, hikâyesi nasıl?
Murat: Hardcore bir elektronik olmadan, hafif beat'lerle, Batı armonileriyle harmanlanmış bizim Anadolu sesleri... Anadolu'da hakikaten çok yanık bir müzik var. Duduk mesela, bizim öz Ermeni enstrümanımız, Anadolu'dan gelen bir enstrüman. Bağlama, cura, divan sazı, bunların hepsinin yanık sesleri var. Bunları çalanların hiçbirinin müzik eğitimi yok ve inanılmaz bir emprovizasyon var bu müziklerde: Dem tutuyorlar, üstüne adam takılıyor, cazdaki gibi. Tek sesler üzerine oynayarak bulmuşlar bunu. Bu tutum Batı armonileriyle birleştiğinde daha enteresan oluyor bizim için.
Orient Expressions bu kesişmeyi başarabiliyor mu?
Murat: İlk çalışmalarımızda bunu başardığımıza inandık, bir yol tutturduk, yoksa albüm yapmaya filan hiç girişmezdik. Artık kendi bestelerimizi o tarzlarda yaratıp, o enstrümanlarla çalıp başka türlü bir şey yapmaya çalışıyoruz. Yoksa al türküleri, çevir, harmanla, bir yere kadar. Fazla caz da gaz yapar, o da ayrı.
Can Utkan (DJ Yakuza): İlk albümde Türk müziğini, elektroniği ve cazı bir şekilde karıştıralım istiyorduk. "Divan"da daha yeni tanışıyorduk birbirimizle, ne yapacağımızı tam da kestiremiyorduk. Ama artık dört senedir beraberiz, ne yapabileceğimizi biliyoruz. Artık biraz daha gruba göre düşünmeye başladık, şarkı yapışımıza da yansıdı bu. Sound'umuzu kendi bestelerimizle daha iyi ifade edebileceğimizi, türkü kalıbına kısılıp kalmak zorunda olmadığımızı gördük. Bu albümde eski müzikal yaklaşım sürüyor, ama belli bir konsept de var. Aslında ilk önce İstanbul gibi bir tematikten yola çıkmıştık, olmadı. Parçalar yapıldıktan ve ayıklandıktan, sözler de yazıldıktan sonra bir baktık ki, tema "kırık kalpler"miş. Yola çıkarken böyle değildi ama, olsun. *(gülüyor)*
Söz yazarlarınızdan biri senarist (Neşe Şen), diğeri sinema eleştirmeni (Fatih Özgüven). Yaratmak istediğiniz sound için istediğiniz gibi öyküler oluşturabildiler mi?
Can: Mutlaka. Müzik dinlerken insanın aklına her zaman bir takım görüntüler gelir. Biz sadece sözlerle değil, müziğimizle de bir hikâye kurmaya çalışıyoruz. Ama bu albümün böyle bir bütünlüğe erişebilmesinin sebebi de, önce onların güzel sözleri. Neşe zaten grubu en yakın tanıyanlardan biri. Konserlerimizin çoğuna geldi, bize sürekli destek oldu.
Richard Hamer: Sağolsun, Fatih de çağırınca hemen geldi. Onun katkısı da çok büyük, çok da güzel söz yazıyor.
Orient Expressions hikâyelerinin görüntüsü nasıldır sizce? Nasıl bir ton verir bize şarkılarınız, nasıl bir duygu yaratır?
Richard: Direkt kırık kalpler duygusu veriyor bence. *(gülüyor)*

Bir eklektiklik var eski müziklerde. Moog synthesizer'lar, soul ve funk etkiler var, şansonlardan etkilenilmiş. O ruha düzenlenen bir tribute gibi bu albüm.

Murat: Bende yarattığı duygu karanlık. Daha doğrusu, derin bir duruşu, boşluklu bir hali var. Albümün teması o olmadı ama, İstanbul'un hallerine de benzetiyorum ben bizim müziği. Bazı parçalar İstanbul'un dramatizmini, bazı parçalar da enerjisini taşıyor. İstanbul'un böyle iki yüzü var. Hem seviyorsun, hem terketmek istiyorsun.
Can: Dördümüz de İstanbul'da yaşıyoruz, hepimiz de farklı yerlerden geldik. Grupta ortak bir müzikal dil vermeye çalışıyoruz, bunu da İstanbul'da yapıyoruz. Albümü genelde arabada dinliyorum, o zaman bana bu müzik bu şehre aitmiş

Murat Uncuoğlu, Cem Yıldız, Berin Koç, Can Utkan (DJ Yakuza), Richard Hamer (foto: Ali Kesgin)

42→

gibi bir hissiyat veriyor. Grubun şehre uyup uymadığını daha çok arabada anlayabiliyorum.

Berin Koç: Cazın içinde kuzey cazı nasıl kendine has bir duruş buldu, bizim müziğimiz de kendi lokasyonunda güzel bir yer edindi. Ama kuzey cazı gibi soğuk değil de, çok daha sıcak. Bizim müziğimiz de, aynı bu şehir gibi. "Külliyat"ı *(Orient Expressions'ın Sabahat Akkiraz'la birlikte yaptığı albüm)* ayrı bir yere koyarsak, "Divan"da yeni bir oluşum vardı. Bu albümde besteler ve konsept daha özgün.

Bir özgünlük de, meşhur şarkıcılarla çalışmak yerine, Orient Expressions'ın kendi vokallerini bulmuş olması...

Can: "Divan"dan bu yana, hep tek bir solist arayışımız oldu. Biraz da sahneden kaynaklanan bir ihtiyaçtı bu. "Divan"da Aynur, Sabahat Akkiraz gibi konuk şarkıcılar vardı, çünkü zaten işin başında albüm yapalım diye yola çıkmamıştık, bu birliktelikler kendiliğinden oldu. Ama onları da her konsere götüremezdik.

"Kırık Kalpler Albümü"nün şarkıcılarından biri Berin Koç. Sen daha önce Orient Expressions'ı dinlemiş miydin?

Berin: İtiraf edeyim, beraber çalışma teklifi geldikten sonra dinledim. Ben normalde funk, soul gibi müzikler söylüyorum, caza daha yakınım, ama Orient Expressions çok da uzak gelmedi bana. Daha önce elektronik müzikçiler, DJ'ler için de söylemiştim zaten. Sadece Türkçede kendimi ifade edip edemeyeceğimden emin değildim, ama söylemeye başlayınca kendimi iyi hissettiğimi, ifade ettiğimi gördüm.

Can: Bize hem Türkçe hem İngilizce söyleyen biri gerekiyordu. Nereden bulacağız öylesini derken, Amsterdam'a taşınan bir arkadaşımız Berin'i tavsiye etti.

Orient Expressions'da ayrıca bir caz-rock'çu, bir de halk müzikçi var. Birbirinizin konserlerine gidiyor musunuz?

Richard: Ben DJ'lere gitmiyorum, yaşlandık artık. *(gülüyor)*

Cem Yıldız: Ben gittim eskiden bir-iki kere, ama bana da uymuyor pek.

Yorumdan besteye geçmenizde, "Karayılan", "Hırsız Polis" gibi dizilerin müziklerinden idmanlı oluşunuzun payı var mı?

Murat: Aynen öyle. "Karayılan"ın yapımcıları Anadolu seslerini istiyordu, ama "bize sinematik bir duruş yapın" dediler, biz de daha modern sound'lu bir müziğe yöneldik. Çok faydası oldu.

Cem: Dizi müzikleri için çalışırken zorunlu olarak haftada iki gün bir aradaydık, bu çalışma olmasaydı belki ayda bir-iki kere buluşacaktık en fazla. Grup elemanlarının her birinin ayrı ayrı projeleri var sonuçta. Bir de, dizi için çalışırken bulduğumuz melodilerden albüme sakladıklarımız da oldu, bunlardan bazıları albüme de girdi. Curayla çaldığımız "Ne Olur Geri Dönme" öyle mesela, "Hırsız Polis" zamanında çıkmıştı.

"Hırsız Polis" gruptan bağımsız olarak seni ayrıca meşhur etti, "İmkânsız Aşk" şarkısıyla...

Cem: Evet, o şarkının Orient Expressions'a da katkısı oldu, ama bana katkısı daha büyük tabii. Cümbüşle çalmıştım o şarkıyı. O zamana kadarki müzikal birikimimin bir parçası o şarkı. Yirmili yaşların sonuna kadar hep Türk müziği dinledim. Müslüm Gürses, Orhan Gencebay, Zeki Müren, Ferdi Tayfur, Arif Sağ, Neşet Ertaş... Konservatuarda halk müziğinin yanında üç sene de sanat müziği eğitimi aldım. Sonra piyasaya atılınca çok daha fazla şey bilmek zorundasınız, çünkü öyle geniş bir repertuar gerekiyor ki. Yıldız Tilbe'yle çalıştım mesela, Orhan Gencebay'dan da okuyor sahnede, türkü de okuyor. Livaneli'yle çalıştım bir dönem, onun kendi repertuarı apayrı. Şükriye Tutkun'la genellikle türkü çalıştık. On sene de türkü barlarda çaldım söyledim. "Halımız Ahvalımız" diye sekiz CD'lik bir albüm serisi de yaptık, ama sonuçta Küçük Emrah'lardan geliyoruz, onun parladığı dönemlerde ben de saz çalmaya başlamıştım. Daha sonra konservatuarda da o kemanları bağlamaya uyarlamayı düşünüyordum, her şey benim için bağlamaydı.

Sazbuş diye bir enstrüman çalıyormuşsun, nasıl bir şey o?

Cem: Sapı bağlama, teknesi cümbüş bir çalgı. Ali Osman Erbaş da banjonun sapını çıkarıp bağlama sapı takmıştı, bir sürü albümde de çalmıştı. Sazbuşun da ne bağlamaya ne cümbüşe benzeyen, tuhaf bir sesi var.

Niye ihtiyaç duyuluyor enstrüman evliliklerine?

Cem: Bir ses arayışı var bir taraftan, ama bir de bağlama çalan arkadaşlara kolaylık oluyor. Perdesiz enstrümana alışmak çok zor, ama bağlama sapı taktığınız zaman hemen çalıyorsunuz. Bir arkadaşımın tasarladığı bir enstrüman var bende, onu da sık sık çalıyorum. Teknesi buzukiye benziyor, ama buzukiden daha geniş ve daha yayvan, biraz daha büyük. Akord sistemi de biraz daha değişik. Çok perdeli, bağlama perdeleri gibi. Dört telli, akor da çalabiliyorsun. Bağlamayı andırabiliyor, ama bağlamaya da, buzukiye de benzemiyor. Balalayka gibi biraz. Şehir bağlaması ismini taktık buna.

Elektro bağlama da bağlamanın şehre adapte edilmiş hali değil mi?

Cem: Bu albümde kullandık elektro bağlama.

Murat: Akustikti ama. Parlak gitar da, boğuk bağlama gibi bir şey. *(gülüyor)* Klasik gitarı bağlama gibi çalıyor bazen Cem. Erkan Oğur'un da öyle enteresan denemeleri var.

Pavyona hapsolan bir sound'u var galiba elektro bağlamanın...

Cem: Şimdi ondan kurtuldu biraz. İsmet Topçu diye bir abimiz var mesela, Köln'de yaşıyor, dört sıra telli bağlama çalıyor. Çok yüksek performansta çalıyor, ilginç bir tekniği var. İsmail Tunçbilek de elektro bağlama çalıyor, o da daha başka bir yere girdi. Daha da fazla kullanılacak elektro bağlama, çünkü prosesörü bağlamaya bir takıyorsun, yüzlerce ses var, kendi sesini bulabiliyorsun. Drive tonla gitar yerine bağlama çalıyorum, kimse anlamıyor. Bir de koma ses kullanınca şaşırtıcı da oluyor.

Murat: Old school bağlamanın wah wah'ı otomatiktir, Ankaralı Turgut sound'udur, hep aynı gider. Ama Cem bağlamayı çalınca, bir de koma ses basınca ses değişiyor, insan "ne oluyor" diyor.

Cem: Türkiye'de sadece bağlamacılar değil, bütün müzisyenler efekt prosesörlerinin tadına vardı birazcık. Nefesli çalanlar da, yaylı çalanlar da ses değiştirici bir takım küçük aletler alıyorlar, denemeler yapıyorlar. Bu denemeler bağlamaya da yansıyor. Bağlama değişik bir yere gelecek. Caz dinliyoruz mesela, o akorları deniyoruz bağlamada. Bu anlamda Baba Zula'nın ve Murat Ertel'in de büyük katkısı var. Belki piyasadaki bağlamacılar, klasik tarzda çalanlar onun çalışını beğenmeyebilirler, ama aslında enstrümana bir şey katıyor Murat. Enstrüman çalmak bütün teknik özellikleri bilmek ve uygulamak demek değildir. Ruhunu katabiliyorsan enstrümana, bitmiştir. Ben Murat gibi çalamam mesela, kendini çalıyor o. Kendini çalan bir insanı geçmek imkânsızdır.

Sen kendine hangi sazcıları örnek alıyorsun ya da genel olarak hangi çalgıcıları kendine yakın buluyorsun?

Cem: Dhafer Youssef çok güzel çalıyor, dinle dinle, doyamıyorsun. Bir-iki ses basıyor, aç bırakıyor seni. Bağlamada ustalar standart, bütün bağlamacılar Orhan Gencebay ve Arif Sağ'ı, Ali Ekber Çiçek'i dinlemiştir. Birebir ders vermemiş olsalar da, biz onların öğrencileriyiz. Ama benim sevdiğim bir de Mustafa Karaçeper var, çok kişi tanımaz onu. Çok iyi bağlamacıdır, pek çok plakta çalmışlığı, eşlik etmişliği vardır.

Yani Orient Expressions'ın diğer müzisyenleri bağlamayla beraber bir şey kurgularken, bağlama da kendini dijital aletlere, saksofona filan yaklaştırıyor diyebilir miyiz?

Cem: Tabii. Sürekli yeni bir şeyler deneniyor.

Can: Çalma şekli de sürekli değişiyor. Bu albümde "Divan"da çaldığı gibi çalmıyor Cem. Biz DJ olarak, Richard müzisyen olarak, hepimiz aynı anda değişiyoruz.

Cem: "Sen bağlamayı farklı çalıyorsun" diyorlar bazen. Aslında çalmıyorum, ama Orient'te çaldığım şekil biraz daha değişik. Orient Expressions'da dört tane farklı anlayış var. Dört kişinin yaptığı müziğe bireysel, özgün halinizle takılamıyorsunuz. O ritmlere, o seslere göre çalmak durumundayım ben de. Richard'ın solosunun ardından kendi canının istediği gibi çalamazsın. Çok solist gibi davranmamak lâzım grup müziği içinde. Burada çalarken, normal bağlama anlayışının aksine, daha çok seslere önem veriyorum.

Enstrüman çalmak bütün teknik özellikleri bilmek demek değildir. Ruhunu katabiliyorsan enstrümana, bitmiştir. Ben Murat Ertel gibi çalamam mesela, kendini çalıyor o.

Bu albümü yaparken eski Yeşilçam müziklerinden, Zeki Müren'lerden etkilendiğinizi söylüyorsunuz. Arada nasıl bir bağlantı var?

Can: Müzikal anlamda değil de, hissiyat anlamında bir bağdan söz edilebilir belki.

Richard: Birebir etkilenmedik. Genel yaklaşımda var öyle bir şey. Bir eklektiklik var o eski müziklerde. Filmler sayesinde '60'larda, '70'lerde yapılan parçaları yirmi sene önce ilk dinlediğimde çarpıcı bir şey görmüştüm. Moog synthesizer'lar, soul ve funk etkiler vardı şarkılarda, şansonlardan etkilenilmiş. Bu albümdeki parçaları yazarken de benzer bir anlayışımız vardı. O ruha düzenlenen bir tribute gibi bu albüm. O sound'ları, enstrümanları tutturarak değil ama, anlayış olarak.

Orhan Gencebay misali "serbest çalışmalar" diyelim yani...

Richard: Evet, hakikaten öyle. *(gülüyor)*

Aşkın farklı halleri üzerine düşündüren şarkılar var albümde. Sadece fizikî aşk değil, aşık olmak değil, "aşk olmak" gibi tasavvufî boyutlar... Peki "Ne Olur Geri Dönme" nereden çıktı?

Richard: Şu sokağın köşesindeki duvardan. *(gülüyor)* Bir sene önce her yerde görüyorduk o yazıları, acayip bir ruh, kara mizaha kaçan bir dil...

Mutlu aşk yok mu peki albümde?

Richard: "Başka Bir Aşk" var, ama onda da söz yok. *(gülüyor)* Biraz zıplamalı bir parça.

Albümün son şarkısı "Aşık Olma" biraz "Issız Adam" durumu galiba: "Gel sevişelim istersen / Ama aşık olma sakın / İyiyiz biz senle böyle / Ne çok uzak ne çok yakın."

Richard: *(gülüyor)* Hiçbir fikrim yoktu öyle bir film çıkacak diye. Zamanın ruhu böyle herhalde.

Söyleşi: **Merve Erol**

[TRANSGLOBAL UNDERGROUND]

‘90’ yılların başında dünya müziğinin çeşitli renklerini elektronik dans müziğinin ritmleriyle harmanladıkları müzikleriyle Londra sahnelerini şenlendirdikten yaklaşık 15 yıl sonra Transglobal Underground, geçtiğimiz ay yeni albümleri “Moonshout” turnesi kapsamında iki gece üst üste Ghetto’da sahne aldı. World Dance Beat türünün kıdemli grubundan Hamid Mantu ile Sheema Mukherje, ‘90’ların başındaki Londra müzik ortamından Jah Wobble’a, Glastonbury’den Emel Sayın’a uzanan bir söyleşinin konuğu oldular...

BİRBİRİNE BİNDİREN İKİ GEMİ

‘90’ların başında İngiltere’de müzik sahnelerine çıktınız, o günlerin müziğiniz üzerindeki etkiler neler?
Hamid Mantu (Hamilton Lee): Henüz müzik yapmaya başlamadan önce, daha ‘80’li yılların başında, alışılagelmiş çalgılarla yapılan, özellikle gitara dayanan albümlerden sıkılmış ve daha farklı arayışlara yönelmiştik. ‘90’lı yıllara gelip de bizzat kendimiz müzik yapmaya başladığımızda ise elimizin altında hem gitar, bas gitar gibi klasik çalgılar vardı, hem de sampler, drum machine gibi teknolojik ilerlemenin bize sağladığı yenilikler. Klasik rock gruplarından daha funky bir müzik yapmaya çalışıyorduk. Açıkçası, o günlerde tam anlamıyla bir grup olduğumuz bile söylenemez. Stüdyoya kapanıp müzik yapmaya çalışan üç kafadar demek daha doğru olur galiba. O zamanlar takıldığımız Nation Records şirketinde tabla çalan bir prodüktör vardı, ondan da etkilendik. Zaten Nation’ın sahibi Asya kökenliydi ve bizler de Londra’da büyümüş insanlar olarak bugün “world music” olarak adlandırılan müziklere son derece açık bir ortamda yetişmiştik.

Ama o günlerde dinlediğiniz world müzik akustik çalgılarla yapılıyordu, oysa siz elektronik olanaklarla akustik çalgıları bir araya getirdiniz. Bu bileşime nasıl ulaştınız?
Hamid: Ben zaten ‘80’li yıllarda yer aldığım rock gruplarında sampler gibi aletlerle haşır neşir olmuştum. ‘90’ların başlarına geldiğimizdeyse artık atari bilgisayarlar kullanılıyordu müzik yapmak için. Şüphesiz o dönemde ortaya çıkan teknolojik olanaklar müziğin üretim sürecini de doğrudan etkiledi. O güne kadar kimsenin aklına gelmemiş olan birçok şey bilgisayarlar sayesinde olanaklı hale geldi. Gitar çalanlar, elektro gitarın müzisyenlere çok geniş ufuklar açtığını söylerler. Ben sampler’ın da benzer bir devrim yarattığını düşünüyorum. Sampler sayesinde seslere istediğinizi yapabiliyorsunuz. Kısaltıp uzatabiliyor ya da loop’layabiliyorsunuz. Bütün bunlar o güne kadar düşünülmemiş ya da düşünüldüyse de teknik yetersizliklerden ötürü sınırlı bir şekilde hayata geçirilebilmiş şeylerdi.

DJ’ler 94 BPM’lik şarkılarımızı “ne yaptınız böyle” deyip 140 BPM’e çıkarıyorlardı. Acid house partileri, rave’ler gırla gidiyordu, ama biz son derece mazbut bir hayat sürüyorduk.

Plak şirketleriyle hep sorunlu bir ilişkiniz olmuş...
Hamid: Evet, başımızdan çeşitli maceralar geçti, ama bunlar da mesleğin cilveleri olarak görülebilir. Bazı şeyleri insan yaşayarak öğreniyor. Başlangıçta Nation Records’la çalışıyorduk. İlk single’ımız “Temple Head”i buradan yayınladık. Daha sonra albüm aşamasında BMG ile bir sözleşme imzaladık. O dönemin önde gelen dans müziği yayıncılarından olan BMG’nin yetkilileri kayıtları dinlediklerinde hayal kırıklığına uğradılar. Hayli tuhaf, haddinden fazla Leftfield bulduklarını söylediler albümümüzü. Adamlar kendilerine göre belki de haklıydılar, onların istediği içinde on adet “Temple Head” olan bir albüm piyasaya sürerek kulüplerde parçalara gaz verdirip parsayı toplamaktı. BMG ile fikir ayrılığı yaklaşık bir yıl kadar hukukî sorunlarla boğuşmak zorunda bıraktı bizi. Sonunda sözleşmeden kurtulunca dönüp Nation Records’dan yayınladık albümü.

Sheema Mukherjee: Daha sonra bir ara Universal'le çalıştık. Büyük firmaların işleyişi çok farklı. Albümü çıkarttık, ama onu takip eden süreçte şirketin albümün üstüne yeterince düşmediğini gördük. Bu da bu tip devasa yapıların sürekli hedefi on ikiden vurma zorunluluğundan kaynaklanıyor. Adamlar sürekli en çok satan, en fazla sayıda izleyiciye konser veren gruplar yaratmakla, varolanları cilalamakla meşguller.

Hamid: Evet, ama öte yandan bu devasa yapıların bir de çok önemli avantajı var, para. Bu büyüklükte firmalardan aldığınız avansla bütün bir yıl hayatınızı idame ettirebiliyorsunuz. Adamların işi zaten çarkı döndürmek, temel motivasyonları bu ve bunu da iyi yapıyorlar. Sonuçta bütün plak şirketleri, büyük ya da küçük olsun, kendi koşullarına göre şekillenen sorunlar yaratıyorlar. Nihayetinde biz kendi şirketimizi kurduk, müziklerimizi artık kendimiz yayınlıyoruz. Söylemesi kulağa hoş geliyor ama, prodüksiyonla A'dan Z'ye ilgilenmek bayağı meşakkatli bir iş.

Türk müziğine '80'lerden beri aşinayım. Bülent Ersoy, Zeki Müren, Emel Sayın... İstanbul'da inanılmaz yetenekli müzisyenler var, maalesef konser verip hemen dönüyoruz.

Ama yapmaya değer, zaten şu sıralarda bütün aklı başında müzisyenler müziklerini kendi şirketlerinden yayınlıyorlar.

Transglobal Underground daha ziyade bir konser grubu aslında...

Hamid: Evet, öyle de denebilir. Daha doğrusu, konserde daha iyiyiz diyelim. Aslında kendi adıma konser grubu, stüdyo grubu diye bir ayrım yapılmasını doğru bulmuyorum. En nihayetinde herkes müzik yapıyor; ortada güzel bir şarkı varsa, gerisi laf-ü güzaf bana kalırsa. Neyse, uzatmayayım, en başından beri konser vermeyi seven bir grup olduk biz. Müziğimizi öyle tasarladık. '90'ların başında Nation Records bütün müzisyenlerinin dâhil olduğu geceler düzenliyordu çeşitli kulüplerde. Global Sweatbox adlı bu gecelerde Hustlers HC, Loop Guru gibi grupların yanısıra biz de çalıyorduk. Şimdi yirmi yıla yaklaşırken, sahne üzerinde sürekli bir devinim olduğunu gözlemliyoruz. Birbirinden farklı meziyeti olan bir sürü müzisyen gelmiş geçmiş Transglobal Underground sahnesinden. Bunun müziğimizi diri tutmak adına bizim için bir avantaj olduğunu düşünüyorum. İlk turnemizde Natacha Atlas bizimle birlikteydi, daha sonra da birçok albümde beraber çalıştık. O gittikten sonra Doreen devreye girdi şarkıcı olarak. Ama Doreen'i Natacha'nın boşluğunu doldurmak için devreye soktuğumuz sanılmasın, daha önceden de bazı şarkılarımıza söz yazıyor, söylüyordu. Natacha gittikten sonra daha aktif rol oynamaya başladı o kadar. Zaten yaklaşık yedi yıldır mürettebatımız sabit artık.

Natacha Atlas'la nasıl tanışmıştınız?

Hamid: İlk albümümüzün kayıtlarını yaptığımız dönemde, Nation Records'un stüdyolarına takılan bir grup müzisyen vardı. Natacha da bunlardan biriydi. Takılan derken, hafife almak anlamında söylemiyorum bunu, Nation Records gerçekten müziği derinden seven, ona saygıyla yaklaşan insanların sürekli birbiriyle görüş alışverişinde olduğu, birbirlerinin projelerine yardım ettiği bir mekândı. Natacha o günlerde Jah Wobble'la bir albüm kaydetmişti mesela.

Jah Wobble hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hamid: Jah Wobble kendine özgü bir karakterdir. Ben çok severim yaptığı işleri. Aslına bakarsanız, henüz Transglobal Underground olarak müzik yapmaya başlamadan önce, yanılmıyorsam 1989'da Wobble'ın "Without Judgement" adlı bir albümü çıkmıştı. O albüm, müziğe bakışındaki açıkgörüşlülükle bizim için büyük ilham kaynağı oldu. Nation Records'u da bu albüm vesilesiyle keşfettik.

Sheema: Geçen yıl Avrupa'da bir yerde karşılaştık sanki onunla, değil mi?

Hamid: Evet, Belçika'da bir festivalde karşılaştık. Ben daha sonra onu bu yılın başlarında bir konserde gördüm, "Chinese Dub" projesiyle. Sahnede Çinli müzisyenlerle dub müziği yapıyordu, bir tarafta da dansçılar vardı, folk şarkıcıları, gitaristler... Wobble tamamıyla özgür bir sanatçı, kafasına estiği zaman albümünü yapıyor, iki-üç yılda bir Avrupa'da turneye çıkıyor, İçinden geldiği gibi takılıyor işte. Biz de yıllar sonra yavaş yavaş o noktaya geliyoruz.

Natacha Atlas'a dönersek, Londra sahnelerinde Arapça şarkı söylenmesi yenilikçi sayılabilecek bir tutumdu, nasıl tepkiler aldınız?

Hamid: Her şeyden önce Natacha'nın çok iyi bir şarkıcı olduğunu söylemek gerek. Çünkü sahne üzerinden seyirciyle kurduğunuz ilişkide belirleyici olan, temelde müzisyenin yetkinliğidir. Hangi dilde söylediğiniz, nasıl bir mesaj verdiğiniz, müzisyenlik seviyenizle doğru orantılı olarak önem kazanır. Arapça söylemeye gelince, tabii Londra, örneğin bir Paris kadar Arapça şarkı söylenen bir yer değil. Kuzey Afrika cemaati Paris'te çok daha kalabalık; orada konser verdiğimizde daha farklı tepkiler alıyoruz. Londra şimdi daha çok ikinci,

Radyoların cızırtılı yayınlarla minibüslerin içindeki milyonlara seslendiği, Unkapanı'nın en bereketli zamanlarında çıkardığı kasetlerle girmediği ev, sokak ve semtin kalmadığı zamanlardan baki kalan Ali Tekintüre şarkıları, Fairuz Derin Bulut'un genç soundu, diri nefesi ve modern duyguları eliyle günümüze aktarılıyor.

Fairuz Derin Bulut, arabeskin görüntüde değil gönüllerdeki itibarını açık hüviyetli bir rock ve arabesk gönüllüsü olarak iade ediyor. Emaneten değil, sahiplik duygusuyla ve büyük bir inançla...

Murat Beşer

1. ACI GERÇEKLER
2. KALBİNİ MAHŞERE GÖTÜR
3. SEN AFFETSEN BEN AFFETMEM
4. BENİM İÇİN ÜZÜLME
5. TOPRAKTAN BEDENE
6. CANIM DEDİKLERİM
7. GÜLDÜR YÜZÜMÜ
8. BÜYÜK AŞKIMIZ
9. SENİ YAKACAKLAR
10. SENDEN VAZGEÇMEM

www.fairuzderinbulut.net **www.myspace.com/fairuzderinbulut**

Doublemoon bir pozitif titreşimdir.
Oba Sok. Kavala Apt. No:1/434433 Cihangir/ IST
T: 0 212 334 01 00 www.doublemoon.com.tr
info@doublemoon.com.tr
℗+© 2008 Pozitif Müzik Yapım. Tüm hakları saklıdır.

Dağıtım: Esen Satış ve Pazarlama
T: (+90) 212 512 99 00

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

üçüncü kuşak Asyalı göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bir şehir. Bu nedenle Natacha'nın Arapça şarkı söylemesi yenilikçi bir tavır olarak görülebilir, ama Natacha şarkıcı olarak kendini o kadar çok kabul ettirdi ki, bugün için artık bir yenilik değil.

Müzik âleminin bir başka açık fikirli adamı John Peel, "Sirius B" adlı şarkınızı tüm zamanlarda en sevdiği yüz şarkının içinde saymış. John Peel nasıl bir figürdür sizin için?

Hamid: John Peel sadece bizim için değil, bir yığın insan için çok önemli bir şahsiyetti. O kadar çok grup onun radyo programıyla meşhur olmuştur ki, saymakla bitmez. İşine gerçekten âşık bir adamdı. Her türlü müziği çalardı, dub, Afrika müziği... Çok cesur bir DJ'di. '80'lerin başında haftada beş gün düzenli programı vardı. Bir ara BBC ondan kurtulmak istedi, programları seyreldi. Ama '90'ların başındaki elektronik müzik patlamasıyla yine ön plana geçti. BBC'nin onu kapı dışarı edememesinin arkasında yatan temel neden, meşhur ettiği onca sanatçının tepkisinden çekinmeleri olabilir. Kolay değil, Radio 1 gibi genel beğeniye hitap eden ulusal bir kanalda John Peel gibi aykırı bir figürün program yapması. Bugünlerde Radio 1 bana kalırsa yerlerde sürünüyor, hiçbir cazibesi yok. Her geçen gün daha çok dinleyici Radio 2'ye yöneliyor.

Sheema: Ne yalan söyleyeyim, ben Radio 1'i sadece direksiyon başındayken dinliyorum. *(gülüyor)*

Radyo DJ'i olarak John Peel'ın cesaretine yaklaşabilecek genç kuşak isimlerden Gilles Peterson olabilir belki...

Hamid: Gilles Peterson şu acid caz prodüktörü değil mi? Evet, onun özellikle toplama albümlerini çok seviyorum. Brezilya ve Afrika müziklerini bir araya getirdiği son derece funky CD'leri var. Yine de Peel kadar uçuk birileri ortaya çıkana dek epey zaman geçecektir bence.

Washington DC kökenli Thievery Corporation "Khalgi Stomp" adlı şarkınıza bir remiks yaptı. Onlar da sizin gibi Asya, Afrika müziklerinden esinleniyorlar, ne düşünüyorsunuz onlar hakkında?

Hamid: Şüphesiz iyi bir grup. Zaman zaman sound'larını bizim on yıl önceki halimize benzetiyorum. Bir-iki çok sevdiğim, sürekli dinlediğim albümleri var. Çok iyi bir müzik işçiliği, prodüksiyon kalitesi var Thievery Corporation albümlerinde. Ama bu da zaman zaman insanın fazlasıyla cilalanmış bir müzik dinliyormuş hissine kapılmasına yol açıyor ne yazık ki.

"World Music" etiketine kendine özgü karışımıyla bir başka pencere açan bir grup da Gogol Bordello. Geçtiğimiz yıl Live Aid konserlerinde Madonna'yla birlikte sahne aldılar, Türkiye'ye de sık sık geliyorlar, buralarda seviliyorlar...

Hamid: Gogol Bordello bence iyi bir grup. Solistleri Eugene Hütz önde, grup arkada, son derece canlı bir performansları var. Tabii beslendikleri Balkan müziği, Balkan kültürü bu dinamizmi getiriyor, onu da unutmamak lâzım. Madonna'yla sahne almalarına gelince, o konuda bazı çekincelerim var açıkçası. Konserden sonra bir yerde dallama bir eleştirmenin Hütz için, "Madonna şarkı söylerken Borat kılıklı bir adam fırladı sahneye" şeklinde bir yorumunu okudum, başımdan aşağıya kaynar sular döküldü. Madonna'yla sahneyi paylaşmak ilk anda grubun menajerinin ağzının suyunu akıtmış olabilir, ama bir de proje gerçekleşince ortaya çıkacak manzarayı kestirebilmek var. O konserden sonra kaç Madonna fanının Gogol Bordello takipçisi olduğu konusunda şüpheliyim.

Balkan müziğinden ve Doğu Avrupa halk müziklerinden esinlenen bir başka genç sanatçı Beirut...

Hamid: Şu Amerikalı genç trompetçi. Bence mükemmel işleri var. Konserlerini de izledim, çok başarılı. Hem grup çok iyi müzisyenlerden oluşuyor, hem de Zach Condon, genç yaşına rağmen çok katmanlı, çok zengin bir müzik yapıyor. Son yılların en iyi müziği diyebilirim Beirut için.

Kendi verdiğiniz konserler içinde en çok aklınızda kalanları hangileri?

Hamid: İlk dönem konserlerimizi hep gülerek hatırlarım. Daha önce bahsettiğim Nation Records gecelerinde DJ'ler şarkılarımızı dinleyip, "oğlum ne yapmışsınız siz, bu şarkılar acayip yavaş" deyip 94 BPM'lik şarkılarımızı 140 BPM'e çıkarıyorlardı. *(gülüyor)* Kulüp ortamlarından tamamıyla bîhaberdik. Acid house partileri, rave'ler gırla gidiyordu, ama biz son derece mazbut bir hayat sürüyorduk. Belki de bu nedenle açıkhava konserlerini, festivalleri her zaman daha çok sevmişimdir. Bundan yaklaşık dört-beş yıl önce Fransa'nın güneyinde bir turne yapmıştık, çok güzel yerlerde çalmıştık.

Sheema: Roskilde çok iyiydi. Hem dinleyiciler çok konsantreydi müzik dinlemeye, hem de biz çok iyi çaldık. Festivallerde çalmak dinleyici kitlesi açısından daha iyi, ama ses düzeni hiçbir zaman istediğiniz mükemmellikte olmuyor. Arka arkaya birçok grup sahne aldığı için, ince ayar yapmaya vakit kalmıyor.

Hamid: Bir ara Led Zeppelin'in, daha doğrusu Page & Plant'in ön grubu olarak turneye çıkmıştık. Londra'da tesadüfen bizi dinlemişler, hoşlarına gitmiş. Konser sonrası geldiler, tanıştık; müzik aşığı, son derece mütevazı insanlar. Neyse, turnede, yanılmıyorsam Doğu Almanya'da, seyirciler bayağı ırkçı tavırlar sergilediler. Rock çok geniş bir camia, Led Zeppelin'ciler kıyak herifler, ama takipçileri arasında dazlaklar da olabiliyor. Bir süre sonra alkolle kendilerinden geçen silme erkek bir güruh, ırkçı işaretler yapıp bira şişelerini sağa sola fırlatmaya başlayabiliyor. Festivaller bu anlamda daha iyi.

Müzik festivallerinin Avrupa'daki babası Glastonbury. Sizce müzik festivalleri giderek başlangıç noktasından uzaklaşıyor mu?

Sheema: Valla ben bu yıl Glastonbury'de çok eğlendim. Çok iyi müzik vardı. Ortam iyiydi, yağmur yağmadı. Daha sonra gittiğimiz Isle of White'da korkunç bir yağmur vardı, hayatımda hiç bu kadar yağmur yağdığını görmemiştim. Tepeden tırnağa çamura battık. *(gülüyor)* En önemlisi, Glastonbury'de çok farklı müzik yapan yığınla grup vardı, programın zenginliği hoşuma gitti. Giderek amacından sapıyor mu, bilemiyorum. Eski yıllarıyla kıyaslamak lâzım. İlk ne zaman düzenlenmişti Glastonbury?

Hamid: 1971 ya da '72 olmalı. Bence Glastonbury ya da benzeri büyük festivallerin temel sorunu, artık yazları İngiltere çapında yaklaşık 250-300 festivalin düzenleniyor oluşu. Hani insanlar nerede boş tarla bulsalar orada müzik festivali düzenleyecek hale geldiler. Böyle olunca, Glastonbury'de bir hafta sonu müzik dinlemek için bir bilete 160 Pound gibi fahiş bir fiyat ödemek yerine, insanlar kendi oturdukları şehirlere yakın festivallere gitmeyi tercih ediyorlar. Glastonbury de şöhretini korumak için her geçen yıl ister istemez daha ticarî hale geliyor. Jay-Z'nin headliner olması da bu gidişatın ürünü.

Gallagher biraderler de Jay-Z'nin Glastonbury'de headliner olmasına takılmışlar...

Sheema: Benim müzikal olarak bir itirazım yok Jay-Z'nin headliner olmasına. Öte yandan, daha sembol olmuş bir isim de tercih edilebilir, Britanyalı biri belki. Milliyetçilik olsun diye söylemiyorum, sakın yanlış anlamayın.

Hamid: Oasis'in bu tepkisini saçma buluyorum. Belki de kendileri çağrılmadıkları için alınganlık yapıyorlardır. Dünyada birçok insan da Oasis dinliyor nasıl olsa, kimse mani oluyor mu? Üstelik Oasis bence gayet iyi bir grup. Çok sıkı işler yaptılar ve haklı olarak benzersiz bir başarı yakaladılar. Özellikle '90'larda bayağı bir saltanat sürdüler. Oasis halen stadyumları dolduracak, albümleri yüz binler satacak kudrette bir grup. İşin aslı şu ki, bu derece başarılı olduğunuzda, etrafınız ister istemez yapaylaşıyor, çevrenizdekiler farklılaşıyor. Oysa Noel Gallagher gerçekten çok kendine özgü şarkılar yazma yeteneğine sahip. Tarz çok kolay ayırt edilebiliyor. Basit, anlaşılabilir ve aynı zamanda zekice şarkılar yapıyor. Sürekli aynı şeyi aynı yetkinlikte yapmak da kolay iş olmasa gerek. "Wonderwall"u hâlâ severek dinlerim ben.

Bu yıl içinde sizinle ilgili bir DVD piyasaya sürüldü...

Hamid: Evet, Fransa için yapılmış bir belgesel. Geçtiğimiz yıl Fransa'dan bazı sinemacılar bizimle bağlantı kurup bir belgesel çekmek istediklerini söylediler. Orada verdiğimiz bir konseri canlı kaydettik. Sonra Londra ve Paris'te bazı röportajlar yapıldı ve böyle bir DVD ortaya çıktı. Konseri kaydederken kameraların mikrofonlarını kullanmayı tercih ettiler. Eğer sesi ayrıca doğrudan kaydetseydik, filmin ses kalitesi daha iyi olacaktı. Ama yönetmen bu halinden memnun, "sizin takıldığınız noktalar izleyicinin yüzde doksanının farkına bile varmayacağı şeyler" dedi bize. Ne yapalım, haklı belki de aslında. Sonuçta DVD'den memnunuz.

Beirut'un mükemmel işleri var. Zach Condon, genç yaşına rağmen çok katmanlı, çok zengin bir müzik yapıyor. Son yılların en iyi müziği diyebilirim Beirut için.

"Topkapı" adlı şarkınız adını Saray'dan mı alıyor, İstanbul'la bir ilişkisi var mı?

Hamid: Topkapı Sarayı parçaya esin kaynağı oldu. '80'lerde birkaç kere İstanbul'a gelmiştim. Çok etkilendim İstanbul'dan, her şey benzersiz bir şekilde iç içe geçmiş, adeta birbirine bindirmiş iki gemi gibi. Türk müziğine de o günlerden beri aşinayım. Bülent Ersoy, Zeki Müren bildiğim sanatçılardandır. Emel Sayın'ı severim. Sonra Sezen Aksu. Halk müziği çalan saz sanatçılarını da dinledim barlarda. Kürt müziği, Şivan Perwer dinlemişliğim var. Yıllar önce bir şarkıcının "Çapkın" adlı şarkısına bir remiks yapmıştık. Meşhur bir kadın.

Candan Erçetin?

Hamid: Evet evet, Candan. Bir yerlerde bir kaseti olmalı o remiksin. Aslında İstanbul'da inanılmaz yetenekli müzisyenler var. Biz maalesef konser verip bir-iki gün içinde dönüyoruz. Daha uzun süre kalıp buradaki müzisyenlerle işbirliği yapmak çok güzel olurdu.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Suhail Ensemble

Udî, gitarist ve şarkıcı Suhail Serghini, Suhail Ensemble adını verdiği ekibiyle, İspanya-Türkiye diplomatik ilişkilerinin 225. yıldönümü vesilesiyle Kasım'da Barceló Eresin Topkapı Oteli'nde ve Ankara Üniversitesi Farabi Salonu'nda, flamenko ve mağribi müziğini harmanladığı iki konser verdi. Biz de merakla kendisine mikrofon uzattık, Fas-İspanya, Afrika-Avrupa ilişkisini ve çelişkisini bir bilenden dinledik...

GİTAR ERKEK, UD DİŞİ

Müzik maceranız nasıl başladı?

Suhail Serghini: Fas'ta, Tetuan Konservatuarı'nda klasik gitar dalında eğitim aldım, fakat gençlikte klasik gitar sıkıcı geldi ve perdesiz bas çalmaya başladım, Afrikalı gruplarla, otellerde turistler için klasik caz repertuarları çalıyorduk. Sonra İspanya'ya gittim ve İspanyol gruplarla geleneksel müzik çalmaya başladım, ama ben Batılı enstrümanlar çalıyordum. O zaman 18-19 yaşlarındaydım, Avrupa'ya gelince darbuka, ud, saz, bağlama, buzuki gibi enstrümanlar bana nostaljik gözükmeye başlamıştı. İspanya'daki pop, rock sanatçıları beni Doğulu olarak görüyorlardı, ama ben çok iyi bas çalıyordum. Tabii Avrupa'da herkes bas çalıyordu. Öte yandan bağlamayı ya da udu elime aldığımda dinleyen herkes bayılıyordu. Böylece bu aletleri çalmaya başladım, ayrıca şarkıcıyım. Shakira, Cheb Khaled, Kiko Veneno gibi sanatçılar ve Ketama gibi gruplarla çalışıyorum.

Radio Tarifa'yla da çalışmışsınız...

Hem Fas'ta hem İspanya'da çaldık. Onlarla şarkı da söylüyorum, ud da çalıyorum. Radio Tarifa'nın solisti İspanya'nın güneyinden ve flamenko söylüyor. Grupta flamenko ruhunun yanısıra Arap müziği de var, bu yüzden beni istediler. Fas'ın güneyinde, Essaouira'da Festival Gnaoua diye bir festival yapılıyor, orada da çaldık. Gnawa müziğinin en büyük festivallerinden biri. Bu festivale Gnawa müziği icracılarının yanısıra Pat Metheny'den Rita Marley'e kadar her türlü müzisyen geliyor.

Tetuan'da ne tür müziklerle büyüdünüz?

Fransız etkisi vardı tabii, Charles Aznavour gibi klasiklerle, flamenko ve Arap müziğinin büyük yorumcularıyla büyüdüm. Bağlama çalan, flamenkoyla ilgilenen bir insandan beklenmez belki ama, evde hep Bob Marley dinlerim. *(gülüyor)* Eric Clapton, B.B. King gibi blues'cuları, Ömer Faruk Tekbilek'i, Mozart'ın uvertürlerini de dinlerim. Ama kral Bob Marley... Arap dünyasında Ümmü Gülsüm, Ferid El Atraş, Abdel Halim Hafez, Abdulvahap, udî Münir Beşir gibi çok önemli sanatçılarımız var, ama yeni kuşaklar onları tanımıyor.

Myspace sayfanızda önemli ilham kaynaklarınız arasında Türk müziğini sayıyorsunuz. Nasıl tanıştınız Türk müziğiyle?

Ömer Faruk Tekbilek konserine gittim ve çok sevdim, sonra biraz araştırma yaptım, pop da dinledim, Tarkan mesela. Gittim Paris'teki bir Türk mahallesinden bir saz aldım, ama kendi tarzımda çalıyorum. Burada bir süre kalıp tarzımı geliştirmeyi istiyorum. Ayrıca Asia Minor inanılmaz bir grup, Taksim Trio da çok güzel. Türk müziği çok melodik, Mağrip müziğiyse daha az melodik ama daha çok ritmli. Almanya, Fransa, İsviçre'de bir sürü Türk sanatçı var, ama İspanya'da kimse yok; aradım elçiliği, sordum.

Fas ve İspanya çok yakın, ama birbirinden çok farklı iki dünya. Bir sürü dünya müziği festivali var, ama "Doğulular İspanya'da yaşadı" derseniz iş değişiyor.

Avrupa'da bağlama ya da ud gibi enstrümanlar hâlâ uzaydan gelmiş muamelesi görüyor mu?

Evet, ama yine de algı değişti. İspanya'ya ilk 1980 yılında gittim, Arap dünyasına dair en ufak bir fikirleri yoktu, İspanya topraklarında doğmasına rağmen Endülüs müziğinin ne olduğunu bilmiyorlardı.

Tetuan Konservatuarı İspanya'dan gelen Araplaın kurduğu konservatuarlardan biri, öyle değil mi?

Evet, Endülüslüler kurmuş. Yahudilerle birlikte 1492'de İspanya'dan sürülerek Fas, Cezayir, Tunus gibi ülkelere gönderilen Müslümanlar, bu ülkelerde Endülüs müziği konservatuarları açtılar. Aslında ud gibi Doğulu enstrümanları Endülüs'e taşıyan Ziryab'dır. Ziryab 1100'lerde Irak'ta Harun Reşit'le çalışıyormuş, fakat Harun Reşit, Ziryab'ın ne kadar iyi müzisyen olduğunu görünce onu saraydan uzaklaştırmak istemiş, cebine para koyarak uzağa yollamış. *(gülüyor)* Çok önemli bir öncü o. Beatles gibi bir şey. *(gülüyor)*

Fas'ta konservatuarda en popüler branş hangisi?

Fas'ta İspanyol etkisindeki kuzeyde, konservatuarda klasik müzik ve Endülüs müziği eğitimi veriliyordu, ben bunların her ikisini de aldım. Ama öğrencilerin büyük bir kısmı Endülüs müziği çalışıyordu. Benim gibi tek tük deliler Batı müziğine de ilgi duyuyordu.

İspanya'da bu müziklerle ilgili çalışan enstitüler var mı?

Fas ve İspanya çok yakın, ama birbirinden çok farklı iki dünya. İspanya'da sadece flamenko çalışan enstitüler var. Bir sürü dünya müziği festivali var, ama laf tarihe geldiğinde, "Doğulular İspanya'da yaşadı" derseniz iş değişiyor. Her şey politika.

Çaldıklarınızın arasında en sevdiğiniz enstrüman hangisi?

Bu, hangi yemeği daha çok seviyorsun diye sormaya benziyor. Her enstrüman bir dünya.

Peki ud sizin için ne ifade ediyor?

Enstrümanlar içinde en feminen olanı, duygusal da. Şekli de feminen, arkadan görünüşü hamileymiş gibi.

Saz?

Saz bir at gibi, çok enerjisi var. O da duygusal, ama daha enerjik.

Gitar?

Ud feminense, gitar maskülen. Ud aslında gitarın annesi, gitar ondan türemiş.

Bas?

Buda gibi. Hem orada, hem değil, bu yüzden çok önemli. Eğer yoksa eksikliğini hissedersin, varsa farketmeyebilirsin.

Tar?

Tar denizdeki dalgalar gibi, çalması en zor enstrümanlardan. Tar çalabilen bir maestrodur, kanun da çalabilir, bas da.

Hajhuj?

Ruhanî, çünkü çalarken onu tam yüreğinizde hissedersiniz. Bas öyle değildir.

Buzuki?

Buzuki Doğulu değil, daha çok Yunanlı. Ama Kelt müziğinde karşınıza çıkabilir, mesela Loreena McKennitt'te. Buzuki, Doğu ve Batı arasında bir enstrüman. İyi dans ettiriyor.

Müziğe dans eşlik etsin ister misiniz?

Bence müzik danstır. Gerçi duruma göre değişir.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk***

kargart
OCAK 2008
BU ALANDA SERGİLENEN İŞLERİN TAMAMI SAPTIRMA VE ÇALINTILAMADIR.
LENIN
KIMSER
ÇOMÜN
KADIKÖY UNDERGROUND POETIX
ADI YOK KENDİ VAR
19 - 31 Ocak attack by Şenol Erdoğan
Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org info@kargabar.org www.kargart.org info@kargart.org

David Rieff, annesi Susan Sontag'la

ROLL KİTAPLIĞI

Alois Prinze Ulrike Meinhof –Üzgün Olmaktansa Öfkeli Olmayı Yeğlerim (Versus)
Aziz Gökdemir Amerika'dan Bitlis'e William Saroyan (Aras)
David Rieff Ölüm Denizinde Yüzmek: Bir Oğulun Anıları (Agora)
Douwe Draaisma Yaşlandıkça Hayat Neden Çabuk Geçer (Metis)
Fazıl Hüsnü Dağlarca Asu (Doğan)
John Berger G. (Metis)
Juan Goytisolo Ara Perde (YKY)
Julio Cortázar Lucas Diye Biri (Metis)
Mahmud Derviş Biz Kaybettik Aşk da Kazanmadı (Kitabevi)
Mehmet Hasgüler *(der.)* Kıbrıslılık (Agora)
Murat Belge Genesis –Büyük Ulusal Anlatı ve Türklerin Kökeni (İletişim)
Naomi Klein Sevgi, Suçluluk ve Onarım (Kanat)
Noam Chomsky Müdahaleler (BGST)
Onat Kutlar İshak (İş Bankası)
Orhan Kemal Bereketli Topraklar Üzerinde (Everest)
Oscar Wilde Sanatçı: Eleştirmen Yalancı Katil Estetik ve Etik Üzerine (İletişim)
Samuel Taylor Yaşlı Gemici (İletişim)
Tanıl Bora Türkiye'nin Linç Rejimi (Birikim)
Nick Henck Subcomandante Marcos: Maskeli Adam (Timsah Kitap)
Woody Allen Sırf Anarşi (Siren)

Anadolu'nun modal kardeşliği

Murat Belge'nin üniversite öğrencileri için kaleme aldığı ve rahat bir üslûp ve konu zenginliğiyle kaleme aldığı "oylumlu" klasik Osmanlı tarihi kitabında, uzun Osmanlı kültürünün müzik enstrümanları, türleri, makamları vs. üzerine güzel bir musiki dosyası da var...

Kentler her türlü kültürel olgunun daha rahat karşı karşıya gelebildiği, iç içe geçebildiği ortamlardı. Çokuluslu Osmanlı İmparatorluğu'nda aşağı yukarı bütün kentler, bu çok-uluslulugun en somut biçimde yaşanabildiği yerlerdi. Budin'de bir Ermeni, Bağdat'ta bir Rum görmek şaşırtıcı olmazdı.

Bu geniş arazide varolan kültürlerden bazıları, oldukça erken tarihlerden başlayarak, folklorek musikî gelenekle-rinden daha büyük musikî geleneklerine geçmişlerdi. Bunun o çağlarda başlıca kanalı dinî musikiydi. Dinî musikî de sırasında kentlerde, özellikle büyük kentlerde lâdinî ve aristokratik "yüksek" gelenekleri doğuruyor ve besliyordu. Bu bakımdan, bölgede geçerli üç büyük tektanrıcı din uzun zaman bütün musikîlerin ana kaynağı olmuştur.

Gomidas

Son analizde aynı musikî temellerine dayandıkları için, birbirlerine çok yabancı değillerdi. Ortadoğu'nun bu tektanrıcı dinlerinin hikâyeleri ve başka birçok özellikleri de bir hayli benzeşir, ama musikînin soyutluğu, burada da ilginç geçişler ve kesişmeler olmasına imkân yaratıyordu.

Örneğin, Rum besteci Zaharya, Türkiye'de yazılan kitaplarda "büyük" sıfatıyla anılır. Çünkü, gerçekten, Osmanlı musikîsi içinde "üstadane" eserler vermiştir. Ama Zaharya kilise için de musikî yazıyordu (üstelik, o gelenekte öyle fazla "büyük" sayılmamıştır, ama bunun başka türlü gerekçeleri olabilir). Bunlar birbirinden çok farklı alanlar olsa, aynı sanatçının böyle kolaylıkla birinden öbürüne geçmesi düşünülemezdi. Ama böyle örnek çoktur. Öztuna'nın "Türk Musikîsi Ansiklopedisi"nde anlattığı olaylardan bazılarına bakalım.

(...) Yakın dönemde yaptığı nota sistemiyle Osmanlı musikîsine önemli katkısı olan Hamparsum "Mevlevîhanelere ve Ermeni kiliselerine gitti. Beşiktaş Mevlevîhanesi'nde kudümzenlik yapan Büyük Dede İsmail Efendi'yle tanıştı. Ders aldı ve teşvik gördü, III. Selim'in huzuruna kabul edildi ve bu padişahın teşvikiyle meşhur notasını icat etti. Kiliselerde müzisyen olarak hizmet etti". Türk musikîsinde de iyi bir bestecidir. Ermeni besteci Karnik Garmiyan, "Kilise hanendesi Rupen'den musikî, Hamparsum ve Rum notalarını öğrendi". Kirkor Çulhayan ise "Kumkapı Surp Harutyun Kilisesi rahibi Der Bağdasar'dan dinî musiki öğrendi". Ama sonra otuzun üstünde şarkı besteledi.

(...) Buraya dinî musikîyle ilgili ortaklıkları aldım. İstanbul gibi bir kent ilginçtir. Burada uzun zaman kalabalık bir Ermeni cemaat oturduğu ve Ermeniler musikî ile her zaman yakından ilgili bir topluluk olduğu halde, "lâdinî İstanbul Ermeni musikîsi" denebilecek bir şey yoktur. Buna karşılık, Osmanlı klasik musikîsi, birinci sınıf Ermeni besteciler, daha da çok icracılarla (bazen iki işi de yapanlar) doludur. Demek ki bu kentin Ermeni musikî dehası bu kanalda faal olmuştur.

Bimen Şen gibi Tatyos, daha önce Nikoğos, bunların en önde gelenleridir. Gayri Müslim nüfus içinde en fazla Ermeniler bu geleneği zenginleştirmiştir.

Son dönemde Ermeni kilise musikîsinde Gomidas gibi bir deha çıktı ve İstanbul'da âyin musikîsinde ölçülü, gelenekten kopmayan bir çok-seslilik başlattı. Yegmalyan ile birlikte besteledikleri âyin dünya çapında bir eserdir.

17. yüzyılın başında Venedik'e göçen Mıhıtaryen Katolik Ermenilerin mes musikîsini dinleyince de, Ortadoğu modal musikîsinin tanıdık sesleri kulağa çalınıyor. Bunlar, Gomidas-sonrası Gregoryen'e göre (Katolik oldukları halde) daha Doğulu bir tını veriyor.

(...) Özellikle İstanbul, böylece, yalnız Osmanlı değil, Hıristiyan ve Musevî dinî musikîlerinin de belirli bir dinamizm içinde üretimde bulunduğu bir merkez olmuştur. Osmanlı musikîsiyle birleşen Ermenilerden farklı olarak, Rumlar lâdinî kent musikîlerini sürdürmüş, Yahudilerse İspanya'dan getirdikleri Safarad-Ladino geleneğini buranın koşullarına uydurarak yeniden-üretmişlerdir. İzak Al-Gazi Efendi burada doğmuş, Uruguay'da ölmüş (1889-1950) bir Musevî "kantor" (muganni) idi ve Osmanlı ya da Musevî, dinî ya da lâdinî, her çeşit musikîyi icra etmişti.

Bu ses zenginliğine Batı da katıldıktan sonra olanları bu kitapta ele almamız gerekmiyor –neyse ki!

Murat Belge, "Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür" (İstanbul Bilgi Ün.)

Babylon'da bu ay

2 Ocak, 23:00 **A Kind Of Magic:** Bir Queen tribute grubu, ama bu sefer Türkiye'den. Dört arkadaş, en sevdikleri Queen parçalarını konser yorumlarına bağlı kalarak çalıyorlar.
3 Ocak, 23:00 **Todd Terje vs. Mungolian Jet Set:** Norveç'in disko ortamlarından iki güzide konukla eski usûller ve seslerin çağdaş pist temposuyla nasıl buluştuğunu göreceğiz. DJ/prodüktör house'dan jungle'a ilerlerken yer yer midesizliğiyle, kitsch'e, hatta Türk işi ucuz diskoya düşkünlüğüyle de tanınıyor, Mungolian Jet Set grubuysa gıdasını Zappa'lı, Hendrix'li bir rock birikiminden de alıyor.
6 Ocak, 21:30 **Piazzolla Project:** Türkiyeli Piazzolla'ya saygı grubu, üstadın tangolarına sadık kalarak yorum yapıyor. Babylon gecesinde kendilerine son yıllarda nadir bir arada gördüğümüz, genellikle de tangoya kaptıran Oya & Bora ikilisi ve vurmalılarda Mısırlı Ahmet eşlik edecek.
8 Ocak, 22:30 **Portecho**
9 Ocak, 23:00 / 10 Ocak, 21:00 **Natacha Atlas & The Mazeeka Ensemble:** Son albümü "Ana Hina"yla Rachid Taha'nın "Diwan"ı gibi bir Arap rönesans eseri yaratan, bir takım klasik arabeskleri eski usûlle, tane tane okuyan Natacha Atlas, albümde kendisine eşlik eden grubuyla küçük Babylon sahnesini dolduracak. İstanbul'a daha çok gelmesini umduğumuz bülbülsesi kaçırmayalım...
10 Ocak, 23:59 **Afacan Sound System by Jonny Rock:** Eğlenceli ve deneysel elektronik müzik grubu Music For Freaks'in gitaristi de olan Jonny Rock, yeni DJ set'i Afacan Sound System'da elinin altında duran plakları döndürüyor, Karayip egzotiğine yakınlaşan bir disko örgütlüyor.
13 Ocak, 20:00 **Selim Sesler:** Konser değil, Efe Yaş Üzüm'ün düzenlediği bir fasıl gecesi...
15 Ocak, 21:30 **Naim Dilmener'den Eski 45'likler**
16 Ocak, 23:00 **Forro In The Dark:** New York gecelerinin Latin âlemine yakın tayfasının başucu grubu, geleneksel Brezilya müziğini gayet dinamik ve eğlenceli bir sound'la yeniden üretiyor. Nublu üzerinden İstanbulluların yakını sayılırlar.
17 Ocak, 23:00 **Rubin Steiner Neue Band:** Acid cazdan hardcore elektronikaya uzanan setleriyle Türkiye'de de sevilen Rubin Steiner, akustikle dijitali harmanladığı quartet'inin ardından bu sefer de yeni grubuyla İstanbul'da.
21 Ocak, 22:30 **Bora Uzer**
22 Ocak, 21:30 **Baba Zula**
23 - 24 Ocak, 23:00 **Balkan Beat Box:** Gogol Bordello'dan Ori Kaplan ve Firewater'dan Tamir Muskat'ın İsrail'de başlayıp Brooklyn'de kesişen maceralarının ürünü olan Balkan Beat Box'ın Akdeniz ve Balkan havalarını hiphop teknikleriyle evlendiren müziği, tam da İstanbul gibi bir merkez üssünde has demini tutuyor.
26 Ocak, 21:30 **Erdem Yener:** İlk albümü "Kirli" fırından yeni çıkmışken Babylon'da...
27 Ocak, 20:00 **Sulukule Roman Orkestrası:** Yine fasıl durumu, Efe Yaş Üzüm marifeti.
28 Ocak, 21:30 **Hadouk Trio:** Adını Afrika'nın üç telli bası hajouj ve duduktan alan Hadouk Trio, Didier Malherbe'nin '70'lerin sonlarından bu yana süren çabalarının, seyahatlerinin ve dünyanın dört bir yanından topladığı enstrümanların ürünü. Bob Dylan, Paul Simon gibi isimlere de eşlik etmiş olan vurmalı ustası Steve Shehan'la güçlenen grup, '90'ların başlarından bu yana albümlerini yayınlıyor.
29 Ocak, 22:30 **Mira:** Le Cool'un partisinde Mira'nın ardından Barış Çakmakçı ve Sarp Dakni DJ kabinine geçecek.
30 Ocak, 23:00 **Puppetmastaz:** İsterseniz "master of puppets" da diyebilirsiniz. Ama thrash metal değil, düpedüz elektronik, hiphop var bu Alman ekibinin müziğinde. Kuklalısından...

Balkan Beat Box

Rubin Steiner

Natacha Atlas

Ghetto'da bu ay

3 Ocak, 23:00 **Randy & Aydın Esen:** Piyanist Aydın Esen ve vokalist eşi Randy Esen'den cazın elektroniğe bulaştığı bir parti gecesi. Volkan Öktem'den Sarp Maden'e uzanan misafir listesi hayli kalabalık...
8 Ocak, 22:00 **Yinon Muallem Ensemble:** Ortadoğu'nun çok çeşitli müzik tarzlarının ve engin vurmalı dünyasının en yaratıcı –ve taşıyıcı– isimlerinden biri olan, Türkiye'de de pek çok projeye katkıda bulunan Yinon Muallem'e bas klarnette Oğuz Büyükberber eşlik edecek.
9 Ocak, 22:30 **Emre Altuğ**
10 Ocak, 23:00 **Ayhan Sicimoğlu & Latin All Stars**
15 Ocak, 22:00 **Genco Arı:** Piyanist Genco Arı, ilk albümü "Wizard"ın ardından Ghetto'da.
16 Ocak, 22:30 **Brazzaville:** Beck'e saksofonuyla birkaç sene eşlik ettikten sonra grubu Brazzaville'i Barselona'ya taşıyarak iyiden iyiye Akdenizli olan David Brown, hafifleştirici rock'uyla yeniden İstanbul'da. 14 Ocak'ta da Ankara'da, Dib Sahne'de...
17 Ocak, 23:00 **Kangroove**
22 Ocak, 21:30 **Hrant Dink Anma Gecesi:** Geliri Hrant Dink Vakfı'na bırakılacak olan geceye katılacak sanatçıların listesi 7 Ocak'tan itibaren www.ghettoist.net adresinde yayınlanacak.
23 Ocak, 22:30 **New Cool Collective:** "Amsterdam Night Watch" gecelerinin ilk konuğu, Afrika ve Latin damarlarından çokça esinlenen bir cool caz yapıyor. Son albümleri "Out Of Office" turnesi vesilesiyle buradalar.
24 Ocak, 22:30 **Levent Yüksel**
26 - 27 Ocak, 21:00 **"Bana Islak Mayonuzu Gösterin":** Sevim Burak metinlerinden yola çıkılarak hazırlanan, koreografisi ve rejisi Handan Ergiydiren Özer'e, ses tasarımı Zafer Aracagök'e ait olan ve dansın, tiyatronun, müziğin sınırlarında gezinen oyun bu sefer de Ghetto sahnesinde...
29 Ocak, 22:00 **Yasemin Mori**
30 Ocak, 22:30 **Serkan Çağrı & Rumeli Band:** Klarnetçi Serkan Çağrı'nın yeni projesinde akerdeonlu, bakır nefesli, vokalli, dört başı mağmur bir Rumeli-Balkan âlemi var.
31 Ocak, 23:00 **Rodrigo Rodriguez:** Salsa orkestrası Mercadonegro'yla pek çok konser veren, Celia Cruz gibi isimlere eşlik eden perküsyoncu ve vokalist Rodriguez, Ayhan Sicimoğlu'yla beraber çalmak üzere geliyor...

New Cool Collectives

Brazzaville

Gitarcafe'de bu ay

Oğuz Büyükberber

9 Ocak **Kafdağı Topluluğu**
10 Ocak **Zeki Çağlar Namlı**
16 Ocak **Aykut Yalçın**
17 Ocak **Hüsrev İsfendiyaroğlu**
22 Ocak **ALCALA** (Nuevo flamenco)
23 Ocak **"Bir Demet Şiire Bir Demet Şarkı":** Ömer Özgeç (vokal, gitar), Güneş Özgeç Yuğnak (viyola, vokal)
24 Ocak **Oğuz Büyükberber**
27 Ocak **Arda Agoşyan** (kontrbas) **- Onur Yılmaz** (gitar): Bach, Purcell, Paganini, Rabbath, Bartok şarkıları...
30 Ocak **Klez-Mez:** Bora Gürel, Sumru Ağıryürüyen, Özlem Gürel ve Yuriy Ryadchenko'dan Klezmer ve Sefarad şarkıları...
31 Ocak **David Heredia y camaradas**
Bütün konserlerin başlama saati 21:00. Ayrıca yine haftada bir gün sahne amatör müzisyenlere açılıyor. Bu ay Yinon Muallem'in Ortadoğu perküsyon atölyesi, Sibel Ercan'ın yaratıcı yazarlık, Onok Bozkurt'un klasik gitar, Sıla Gerbağa'nın flüt, Sumru Ağıryürüyen'in "Birlikte söyleyelim" atölyeleri de dileyen herkese açık. Ayrıntılar 0.216.348 60 55 ve www.gitarcafe.com adreslerinde. *(Caferağa Mah. Sakızgülü Sok. Taranto Apt. 7/1 Kadıköy - İstanbul...)*

Yarkın Ritim Grubu & Koçani Orkestar

Türkiye'nin işinin ehli perküsyon gruplarından biriyle Balkanların en büyük orkestralarından biri İş Sanat'ta, 10 Ocak tarihinde, 20:00 itibariyle geniş ses coğrafyamızın güzel deneylerinden birine imza atacak. İki gruba klarnette Serkan Çağrı da katılacak.

KONSER

The Client

Depeche Mode'cu Andrew Fletcher'ın el vermesiyle şaha kalkan The Client, yeniden memleket semalarında görünüyor. Üç cool, fetişyen görünümlü güzel kadından müteşekkil elektronika grubu, gelecek yıl yayınlanacak albümleri "Command"den yeni şarkıları da 16 Ocak akşamı The Hall sahnesinde deneyecek...

Bitter:Sweet

Lounge 102'nin bu ayki etkinliği, Amerikan dizi ve filmlerinin, defilelerin vazgeçilmezlerinden hale gelen Bitter:Sweet. Vokalde Shala Halligan ve prodüksiyon işlerinde Kiran Shahani'den müteşekkil ikili, trip-hop'a cazlı bir elektronikanın temiz temsilcilerinden. İkili, 24 Ocak gecesi Otto-Santral'de...

Buika

Şarkısında dediği gibi "yeni Afro-Hispanikler" kuşağından olan Buika, yeni flamenkoya bir tür caz vokali rahatlığı, hafif bir tertip bir hiphop prodüksiyonu getiriyor. Buika, yeni albümü "Niña de Fuego"dan şarkılar okumak, rumbadan funk'a, soul'a uzanmak üzere 17 Ocak'ta İş Sanat Kültür Merkezi'nde...

Amy Winehouse tribute

Eminiz herkes çok istiyor, ama herhalde Amy Winehouse'u İstanbul'da izlemek bir süre daha zor gibi görünüyor. Ne yapalım, Amy'yi aratmadığı söylenen tribute'çü Marie 3'yle idare edelim, eğlencemize bakalım. Çakma Amy, 22 Ocak'ta Ankara Dib Sahne'de, 23 Ocak'ta İzmir Punto Bar'da, 24 Ocak'ta İstanbul Studio Live Dip'te...

ETKİNLİK

KargART'ta bu ay

KargART'da 19 - 31 Ocak arasında düzenlenecek olan "Gösteri", Şenol Erdoğan eliyle düzenlenen bir hücum hareketi, bir post-sitüasyonist "sergimsi". Sokak zevki ve avangard arasında gezinen işlere Kadıköy Underground Poetix, New Media Theory Group, 6:45 de katkıda bulunmuş... KargART atölyeleri kapsamında Alkan Avcıoğlu'nun "Bir Film Nasıl Okunur?" atölyesi 25 Ocak'ta başlayacak ve sekiz hafta sürecek. Kameradan kurguya, sesten oyunculuğa sinemanın bütün yapıtaşlarının ayrıştırılıp inceleneceği atölye, görüntüyle anlam arasındaki ilişkiye odaklanacak... Her salı akşamı 6:45 tarafından seçilen bir avangard-underground filmi de KargART'ta izleyebilirsiniz. 13 Ocak 20:30'da gösterilecek "Gösteri Toplumu"nun ardından Rafet Arslan da Sitüasyonist Enternasyonal üzerine bir konuşma yapacak. "Geceyarısı Filmleri" kuşağında da 9 Ocak'ta 23:00'te Sergei Paradjanov'un "Aşık Garip" adlı filmi gösterilecek... KargART sahnesinde de 10 Ocak 21:00'de Vedat Özdemiroğlu "Tek Kişilik Komedi", 17 Ocak 21:00'de Mesut Süre ve Ömür Okumuş "2'nin Dikine Giden Adam"la stand-up yapacaklar...

SERGİ

"kaleydeskop"

Selçuk Demirel'in "kaleydeskop" sergisi, 14 Ocak'a kadar Ankara'daki Galeri Nev'de. Sergide ustanın kent desenleri, Nâzım'dan Mao'ya çeşitli figürlerin çizimleri görülebilir. Ayrıca Galeri Nev'in Mısır Apartmanı'ndaki İstanbul şubesi, 23 Ocak - 14 Şubat arasında Nermin Er'in kâğıt kesme tekniğini ışıkla buluşturup ürettiği üç boyutlu tablolarının yer aldığı sergiye ev sahipliği yapıyor.

"Two Faces Of..."

Hande Solakoğlu ve ressam Argun Okumuşoğlu'nun önayak olduğu 44A Sanat Galerisi kapılarını heykeltraş Yılmaz Zenger'in "Two Faces Of..." sergisiyle açıyor. Endüstri tasarımlarıyla, mimarlık çalışmalarıyla da dikkat çeken Zenger, her şeye farklı cephelerden bakabilme yetisini vurgulayarak oluşturmuş işlerini. Mümkünse 8 Ocak'taki açılışa da gidin, Okay Temiz bu eserleri kullanarak müzik yapacakmış. *(44A: 44A: Ahmet Fetgari Sok. 2/9 Teşvikiye - İstanbul / 0.212.233 33 80 / www.44a.com.tr)*

"Oda Arkadaşları"

Selim Eyüboğlu'nun ortak hafızamızda yer eden çarpıcı film sahnelerinin gücünden yararlanarak gerçekleştirdiği ve aynı evi paylaşan iki kadının gündelik hayatını konu edinen fotoğraf projesi "Oda Arkadaşları" 17 Ocak'a kadar Galeri Splendid'de. Bu serginin ardından 20 Ocak-14 Şubat arası Levent Aygül'ün kişisel resim sergisi gezilebilir. Beyoğlu'nda, küçük ama zevkli ve işlevli bir galeri Splendid, takip ediniz. *(www.galerisplendid.com)*

MECMUA

Türk sinemasında erkekler

Bu ay İstanbul Modern'in sinema salonunda "Bir Günlük Festival" etkinlikleri başlıyor. Mayıs ayına kadar, bu mini-festival kapsamında, SİYAD üyelerinin bir tema etrafında seçtiği dört film gösterilecek. 10 Ocak'taki ilk ayağın başlığı "70'lerden Bugüne Türk Sinemasında Erkekler". Saat 12:00'den itibaren şu filmler izlenebilir: "Zavallılar" (Yılmaz Güney - Atıf Yılmaz, 1974), "İki Başlı Dev" (Orhan Oğuz, 1990), "Gemide" (Serdar Akar, 1998), "İklimler" (Nuri Bilge Ceylan, 2006)...

MECMUA

12 Eylül mektupları

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nin 12'ncisi, 7 - 14 Mayıs 2009 tarihlerinde düzenlenecek ve teması '80'ler olacak. Festival komitesi 12. yıla özgü, "12 Eylül'de..." başlıklı bir mektup sergisi için çağrıda bulundu; el yazısı, ses kaydı, video ve grafik gibi her türlü araçla oluşturulan malzemeleri en geç 1 Nisan 2009'a kadar bekliyor. Ayrıntılı bilgi: 0.312.427 00 20 / www.ucansupurge.org...

SERGİ

Zamansız Ajanda

Bir tuhaf ajanda, ne ayı belli, ne günü, her şey kullananın elinde. Neyi nereye yapıştırırsa o oluyor, bir nevi zamana hükmediyor! Zamansız ajanda kendi içinde de dörde ayrılıyor, kediseverlere kedili, sudan balıktan şaşmayanlara mavi, ekolojistlere yemyeşil, sevgi açlarına aşklı zamanlar. Hiza kartonu ve origami şablonu da müesseseden. Ayrıntılı bilgi için: www.zamansizajanda.com.

Çekmeceler mobilyaların cepleri / ceplerse giysilerin çekmeceleri / Bazen bir çekmecede bir şey ararsın, / halbuki başka bir ceptedir. / Kimi zaman çekmeceler çok tertiplidir, / ceptekilerse canı nereye isterse saçılır. / Ev büyük bir elbisedir / içinde bütün bir hayat geçer / bir tek taraça hariç / oysa giysi bir evdir / baş ve ellerini dışarıda bırakır / kimi zaman da ayaklarını / denizdeyse tümüyle dışındasındır evin. / Tabii ki kilitler düğmeye karşılıktır/ Yine de bugüne bugün / Kapıları düğmeleyip / Kumaştan kapılar olan / perdelere kilit takmak tavsiye edilmez. // Hep kapalı tutulmaya çalışılır / bazen mevzu açık kalır / ve pencereden dışarı bir bakmışsın / otomobil seni beklemekte. / Ten üzerine fanila / fanila üstüne gömlek / gömlek üstüne yelek / yelek üstüne de ceket/ ceketin üstüne palto / paltonun üstüne otomobili giyin. // Otomobil metal bir palto / ve çok da ağır olduğundan / sen onu taşıyamazsın. / Oysa onun motoru var / böylece alır taşır seni her yana. **BRUNO MUNARI**

Fucked Up
The Chemistry Of Common Life
(Matador)

10.000 Marbles, Pink Eyes, Mustard Gas, Concentration Camp, Mr. Jo, Young Governor... Pekâlâ olabilirlerdi, ancak bunlar bir mangadan fırlamış çizgi karakterler falan değiller. Saydığımız isimler, Toronto'lu hardcore grubu Fucked Up'ın elemanları. Yiğit lakâbıyla anılır demişler, birçoğunun Father Damian, Laundry, Gulag gibi iki-üç adı daha var ayrıca. Akıl hocaları, David Eliade'i de listeye eklemeyi unutmayalım. Kendisi grubun ruhanî lideri, görsel tasarımlardan ve liriklerin en azından bir kısmından sorumlu ismi....
2002'de kurulan Fucked Up, önce 7 inch'lik plaklara bastığı "No Pasaran", "Police", "Baiting The Public", "Dance of Death", "Generation", "Black Cross" gibi single'larıyla tanındı. Her biri el emeği göznuru, kimileri "genel ahlâka" epeyce aykırı kapaklı, plakçı dükkânlarına elden dağıtılan, tanıtımı fanzinlerle kulaktan kulağa yapılan bu single'lar bugün internet üzerinden yüklü paralara el değiştiriyormuş duyduğumuza göre. Grubun 2006'da çıkardığı ilk uzunçalar "Hidden World" de bu single'ları kadar şaşırtıcıydı. Fucked Up, o zamana kadar hiç olmadığı derecede deneyselliken uzaklaşmış Minor Threat ya da NOFX plakları ayarı bir çalışma yapmıştı zira. Ortalığın birbirine girdiği, havalarda şişelerin uçuştuğu konserlerindeyse değişen pek bir şey yoktu. Grubun "cehennem meleği", şişko solist Pink Eyes'ın üstü çıplak çıktığı şovların sonu genelde kargaşayla, hatta kanla bitiyordu hâlâ. Kanada MTV'si için üç şarkılık bir kayıt yaptıklarında seyirci stüdyoyu öyle bir dağıtmıştı ki, ilk şarkının sonunda olan biten daha fazla çığrından çıkmasın diye çalmayı kendiliklerinden bırakmak zorunda kalmışlardı. Kısa süre sonra çıkardıkları "Year Of The Pig" single'ıyla eski günlerine de dönmüşlerdi zaten. Jennifer Castle'la düet yaptıkları 18 küsur dakikalık şarkı Kanadalı seks işçileri hakkındaydı –ince eleyen sık dokuyan Eliade sayesinde kariyeri boyunca boş laf ettikleri görülmemişti.
Grubun ikinci albümü "The Chemistry of Common Life" bu altı yıllık tecrübenin damıtılmış hali resmen. Albüme açılışı yapan flüt gibi yetmiş farklı çalgı, onlarca üst üste kayıt –sadece ilk single "No Epiphany"de 18 ayrı gitar varmış– kalabalık yapmak ne demek, İran halısı ilmek ilmek nasıl örülürse, aynen öyle örüyor albümü. Karşısında bir gürültü makinesini bulacağını düşünen fena yanılır. Fucked Up, Final Fantasy ve Arcade Fire gibi en klas Kanadalı ekiplerle dirsek temasında, her daim bir "pop" hassasiyetini korumayı başarıyor, Klasik Amerikan punk'ının içine Doğu vurmalılarından krautrock'a sayısız güzeliği damla damla yediriyor. Üstüne Brooklyn'den Vivian Girls ile hemşerileri Katie Stelmanis gibi hanımlarla birlikte Death From Above 1979'dan Sebastian Grainger da Pink Eyes'ın din, doğum, ölüm, savaş üzerine haykırdığı marşlarına eşlik ediyor. Tüm müzikseverlere tavsiye edilirse de, At The Drive-In ya da Queens Of The Stone Age kalibresinde grupları sevenlere şiddetle elzem "The Chemistry of Common Life".
İlker Aksoy

The Killers
Day & Age
(Island)

The Killers, 2000'lerde kurulan önemli rock/dans/punk gruplarının başında geliyor. Franz Ferdinand gibi, onlar da ilk albümlerini 2004'te yayınladı. Belki onlardan biraz daha önce veya sonra gelen The Rapture, Bloc Party, Arcade Fire, LCD Soundsystem, Kaiser Chiefs, The Bravery gibi grupları da aynı ligde sayabiliriz. Diğerleri gibi The Killers da rock müzik için oldukça parlak görünen bir geleceğin yıldızları arasındaydı. İlk albümleri "Hot Fuss"ın o dönem üzerimizdeki etkisi cidden büyüktü. Albümün hitleri "Mr. Brightside" ve "Somebody Told Me", vokallerde Brandon Flowers'ın Joy Division'ı andıran samimi şarkı sözleri, disko ritmleriyle karışan rock müziği ve her dinleyeni içine alan enerjisiyle kalbimizi ve müzik setlerimizi bütün yıl boyunca fethetmişti... İkinci albümleri "Sam's Town"da new wave sound'undan uzaklaşarak "stadyum rock"una yönelen grup, ilk albümün vuruculuğunu yakalayamadı –2004 kuşağından neredeyse bütün grupların ikinci albümleri pek parlak olamadı. Şu günlerdeyse yavaş yavaş bu kuşağın üçüncü albümlerini dinlemeye başladık –Franz Ferdinand 2009 başlarında yayınlanacak yeni albümün ilk single'larını yayınladı, Bloc Party'nin üçüncü albümü çoktan piyasaya çıktı bile. The Killers ise geçtiğimiz kasımda yeni albümü "Day & Age"i yayınladı. (Tabii 2007 yılında yayınladıkları B-yüzü ve az bulunan eserler derlemesi "Sawdust"ı albümden saymıyoruz.)

Yeni albüm özünde on parçadan oluşuyor; prodüktörlüğünü özellikle Madonna'ya yaptığı çalışmalarla bir hayli ünlenen Stuart Price (Jacques Lu Cont) yapmış. Price'ın varlığı başta grubun ilk albümdeki tarzına geri döneceğine işaret olarak görülmüştü ve bu düşünceler ilk single "Human"ın piyasaya çıkmasıyla kuvvet kazanmıştı. Gerçekten de, "Human", yer yer New Order'ı andıran müziğiyle kısa sürede büyük ilgi gördü. Bir anda bütün ruh halinizi değiştirebilecek bir synthesizer girişiyle yükselen, kimsenin pek bir anlam veremediği, ama yine de dinleyen herkesin içini cız ettiren sözleriyle ("Are we human or are we dancer": İnsan mıyız, dansçı mıyız") ile devam eden bu şarkı, yeni Killers albümünün en güzel eserlerindendi. "Human" şimdiden mp3 player'larımızda hak ettiği yeri aldı, ama açıkçası albümün kalanında aynı enerjiye sahip bir başka parça pek yok gibi. Açılış parçası "Losing Touch" ve "Spaceman", "Human"a yakın kıvamda, ritmik ve elektronik altyapısı güçlü eserler. Zaten "Spaceman", ikinci single olarak yayınlandı bile, ama "Human"ın liste başarısını yakalayamadı. "Joy Ride" funk ritmleriyle başlıyor, kendi başına güzel, ama albüm içinde biraz sırıtıyor (Franz Ferdinand veya The Rapture'a daha çok yakışırdı herhalde). Zaten grubun albüm öncesinde verdiği konserlerde en garipsenen şarkı bu olmuş....
Albümün ikinci yarısında ise tarzlar oldukça karışık ve '80'lerden kurtulunmuşa benziyor. Nispeten düşük tempolu olsa da, ilginç sözleri ve senfonik yorumuyla göze batan parçalardan biri "Neon Tiger". "The World We Live", "A Dustland Fairytale" ve "This Is Your Life" da fena değil. Ama Stuart Price gibi –tabir caizse– son moda bir prodüktörün, bu kadar '80'ler kokan, klişe bir albüme nasıl olup da imza attığını anlamak mümkün değil. "Human"la yükselen beklentilerimiz, albümde ilerledikçe yerini karamsarlığa bırakıyor –albüm geçmişe yolculuk şeklinde, on yıllık dönemler halinde geriye gidiyor zira! Tabii albümü batırmak da biraz haksızlık olabilir, kişisel tercihlerinize göre bu albümü sevebilirsiniz de. Şöyle diyelim: Albüm '70'lerin ve '80'lerin büyük stadyum gruplarını, Elton John'un duygusallığını, Pet Shop Boys ve Mike & The Mechanics'in synthesizer'larını, Queen'in melodikliğini, Bon Jovi'nin stadyum rock'unu, hepsinden bir şeyleri içeriyor. Sesi kökleyip bağıra çağıra eşlik edebileceğiniz türden bir müzik. '90'lardan sonra giderek azalan büyük rock prodüksiyonlarının sound'u bu. Burada kendinize bolca yer bulabilirsiniz, üstelik odanızın sınırları dışına çıkmaya da gerek yok. The Killers'ın istediği, bu büyük rock atmosferini tekrar yakalamaksa bunu başarıyorlar. Anlaşılan "Somebody Told Me"deki naif indie-rock enerjisini artık pek takmıyorlar. Olsun, belki bir gün kendimizi binlerce kişiyle beraber The Killers şarkıları söylerken bulabiliriz. *Harun İzer*

WAX POETIC, BRAZILIAN GIRLS,
KUDU ve FORRO IN THE DARK'ın
doğduğu kulüpten
nublu sound... şimdinin müziği

nublu
ANNOS

LOVETRIO FEAT. U-ROY
BRAZILIAN GIRLS
NUBLU ORCHESTRA
conducted by BUTCH MORRIS
LED 3 LIVES
3 NA MASSA
FORRO IN THE DARK
ISTANBUL SESSIONS
WAX POETIC
OUR THEOR
KUDU
OTTO

MÜZİK MARKETLERDE

nublu
RECORDS

www.nublu.net

Yaradılış Kitabı'nın en başında bize Tanrı'nın insanoğlunu balıklar, kuşlar ve tüm yaratıklar üzerinde egemenlik kursun diye yarattığı söylenir. Yaradılış Kitabı'nı yazan insandı elbette, at değil. **MILAN KUNDERA**, Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği

Vefalı rüya görücü, dinleyicisinin ona inanmasını beklemez, rüyasında şöyle şöyle hayret verici bir şey olduğuna dinleyicisini inandırmaya ihtiyacı yoktur. Rüyadaki bütün olaylar eşit derecede tuhaf olduğundan başkalarının onayına bağlı değillerdir. Ayrıca bu, zevk sahibi insanların bayağı ile olağanüstü arasında bir çizgi çizmeye ve üzerinden tekrar takrar geçmeye meraklı oldukları çizginin yanlışlığını da ortaya çıkarıyor. Rüyalardaki olayların hepsi aynı zamanda hem olağanüstü hem de bayağıdır. **SUSAN SONTAG**, Rüyalarının Esiri

JOAN AS POLICE WOMAN

To Survive

(Cheap Lullaby)

Güzün sıcak renkleriyle boyanmış bir Julia Roberts filmi, sıcak çikolata kıvamında bir Norah Jones veya şeftali aromalı buzlu çaylar genellikle "kız işi" dediğimiz şeylerdir, öyle değil mi? Kategorizasyon adetinin paketleme servislerinin cılızlığına, genelleme hastalığının kolaycılığına değinmeyelim hadi, "kız işlerinin" ağdalı, kırmızı, parlak/mat/parlak diyarına gidelim isterseniz, Joan as Police Woman ister istemez bizi oraya sürüklüyor ne de olsa.

Joan Wasser namlı mülti-enstrümantalist harika çocuk, altı yaşında piyano ve kemana başlamış, senfonilerle çalıdıktan sonra Boston'un indie gruplarına akmış, zamanındaki sevgilisi Jeff Buckley tarafından "Everybody Here Wants You" gibi bir şarkıyla taçlandırılmış, akabinde Antony and the Johnsons vb. parlak çocuklarla çalmaya başlamış kişidir. Durum böyle olunca, yaptığı işlere pür dikkat bakıp beklenti çıtasını yukarıda tutuyorsunuz. İlk albümü "Real Life", "Flushed Chest" ve "Eternal Flame" gibi güzide numuneler içerdiği için de ikinci albümüne daha bir imtinayla yaklaşmış oluyorsunuz. Belki sorun burada. Beklentiler bir sukut-u hayale iten yıkıcı güçlere dönüşebilirler. İkinci albümler tehlikelidir, bunu da biliyoruz, o yüzden acımasız olmadan da yaklaşmaya çalışıyoruz. Gel gör ki, bütün bu iyi niyete rağmen, bir-iki güzel parçaya rağmen "To Survive" başta parodik bir şekilde mevzubahis ettiğimiz "kız işlerinin" ötesine gidemiyor. Şanssızlığı belki son dönemlerde mantar gibi türeyen içli piyanist

şarkıcı enflasyonundan da kaynaklanıyor olabilir. Bir süre sonra, insan Norah Jones ve versiyonlarına ne kadar katlanabilir, bilinmez.

Gelelim albüme. Uzun turne sergüzeştlerinden sonra Buckley'nin grubu Black Beetle üyeleriyle kapanıp yarattığı on parçalık albümde, iyi vokaller, yerinde piyanolar ve gitarlar, yer yer renk veren nefesliler vs. vs. var –sorun, "Magpies" ve "Furious"ı dışarda tutursak, her şey çok temiz, risksiz ve heyecansız. Tabii ki romantik, içli şarkılara ihtiyacımız var, bilhassa bu soğuk kış günlerinde; bu anlamda "To Be Loved" "To Be Lonely" ve "To Survive" gibi parçalar belli boşlukları pamuk gibi dolduruyor. Arada Rufus Wainwright, kendi anti-Amerika parçasına güzel bir ikiz olmaya aday "To America" ile arz-ı endam ederek albümü zenginleştirmiş oluyor. Ama işte bu da yetmiyor. Ya da Joan'dan gelince silik kalıyor diyelim. Belki haksızlık ediyoruz. Belki bir-iki sene önce plajlarımıza teşrif edip bilmek bitmez serzenişleri eşliğinde verdiği konserleri yüzünden daha bir tahammülsüz davranıyoruz, kim bilir. Sadece "Furious" adlı bir single'la çıkıp, diğer şarkıları konserlerde çalıp, daha "groovy" bir hale getirip toparlasaymış, sanki daha "ruhlu" bir iş olurmuş gibi geliyor. Haddimize değil tabii, ama ne yapalım, sevdiğimiz müzisyenlerin asansör altlığına dönüşmesine takatimiz kalmadı. Her şey aynı, herkes aynı... *Pelin Batu*

LOVE IS ALL

A Hundred Things Keep Me Up At Night

(What's Your Rupture?)

İlk albümleri "Nine Times That Song"u 2006'da yayınlayan İsveçli beş kişilik ekip Love Is All, ikinci albümünü sessiz sedasız çıkardı. Üç kişi başladıkları Girlfriendo macerası, daha kişisel bir proje olan Cat Skills'le devam etmişti. Saksofoncu Fredrik Eriksson'un katılması ve punk-indie harmanı single'larının NME tarafından haftanın single'ı seçilmesi ilk albümün yolunu açmış oldu. Vokalist Josephine Olausson'ın hırçın sesi eşliğinde gümbür gümbür davullar ve sıkı bas ritmleri ekseninde şekillenen albümün temel misyonu dans ettirmek. Eğlenceli hissi veren parçalar, bu misyona rağmen naif bir kırılganlık taşıyor. Josephine'in genç bir Björk'ü hatırlatan derin bir histeriye sahip sesinden olsa gerek. Eskilerden Delta 5, yenilerden Life Without Buildings ve Los Campesinos!'a yakınlar... Albümde en dikkat çeken şeylerden biri, enstrümanların aşamalı olarak tırmanan bir ritmin peşinden koşması ve Josephine Olausson vokaliyle başlayan parçaların, gitarist Nicholaus Sparding'in katılmasıyla birbirini bütünleyen ortak bir paylaşıma dönüşmesi. Yarım kalan bir şiiri tamamlamak için Sparding, bayrağı Olausson'dan sık sık devralıyor.

Albüm nereye, nasıl bir yolculuk yapacağımızın habercisi "New Beginnings" ile açılıyor. "I need a new beginning / I need a different end" (Yeni bir başlangıç istiyorum / Ve farklı bir son) cümlelerini dinlerken '70'lerden bir punk ikonunu dinler gibi oluyoruz. "Give It Back" ve "Wishing Well" eğlenceli dakikalar vaat ediyor. Brit-pop enerjisine sahip "Movie Romance", Blur ve Elastica arasında bir punk damarından besleniyor. Saksofon ritmlerinin parçanın bütününe çok güzel yedirildiği" Sea Sick" ve modifiye edilmiş bir Jesus and Mary Chain ve Mazzy Star cephesinden ses veren "When Giant Fall", ilk anda göze batan diğer parçalar. En büyük süprizi Isobel Campbell & Mark Lanegan düeti tadında temiz ve kırılgan bir balad olan "A More Uncertain Future" yapıyor.

İsveç'in kendine özgü pop hassasiyetine ek olarak post-punk estetiğinden güzel sesler sunan Love Is All, yorgun bir yılı geride bırakmak için iyi bir seçim. Bu dengeli albümün tek kusuru, bazen aynı şarkıyı tekrar dinliyormuş gibi bir his vermesi. O kadar kusur kadı kızında da olur. "Eternal Sunshine of the Spotless Mind" filminin afişini hatırlatan albüm kapağına da ayrıca dikkat. *Mehmet Erdoğan*

BEN FOLDS

Way To Normal

(Sony)

"Bob Dylan ile Celine Dion arasında bir yerlerde..." Nick Hornby hayatında iz bırakan "31 Şarkı"yı anlattığı kitabında Ben Folds Five'ın "Smoke" şarkısı için böyle diyordu. Orada hem sıradan, hem de hiç sıradan olmayan bir pop şarkıları diyarı uzanıyor, orada herkes kendi meşrebince bir şeyler bulabilir. Hornby de bir Ben Folds parçası bulmuştu işte. "Smoke" bir ilişkinin nasıl bittiğine dair muhteşem bir şarkıydı ona göre. Hornby sözleri, Folds müzikleri yazıyormuş şu sıralar ortak işlerinde...

Ben Folds, 1966'da inşaat işleri yapan bir marangozun oğlu olarak doğdu. Babasının ödeme yapamayan bir müşterisinden aldığı piyanoyla hayatı değişti. Uzun süren müzisyenlik hayatında "başarı"yı ise ta 1994'te, Ben Folds Five'la yakaladı. Aslında üçlüydüler, ama "five" hem kulağa daha hoş geliyordu, hem de Folds alâkasız isimleri seviyordu. İlk gruplarından Majosha'yla çıkardığı ilk EP'nin adı "Party Night: Five Songs About Jesus"dı. Oysa EP'de dört şarkı vardı ve hiçbiri de İsa'yla ilgili falan değildi!..

Gitarsız bir grup olan Ben Folds Five, müzisyenin çocuk yaştan beri hayranı olduğu Elton John, Billy Joel gibi isimlere istediği kadar öykünmesinin de yolunu açtı. Bombastik piyanosu, zekice edepsiz lirikleri çok daha rock bir Elton John portresi çizdi dinleyicilere. Folds gruba paralel götürdüğü solo kariyerinde de farklı müziklere pek meyletmedi. Ancak yıllar geçtikçe durulduğu, olgunlaştığı da gözlerden kaçmadı. Başından birkaç evlilik geçmiş, beş çocuk sahibi bir adamdı nihayetinde. "Way To Normal" ise içindeki veledi yeniden ortaya çıkardığı albüm olarak selamlandı –listelerde en yukarı tırmanan Folds albümü de şimdilik bu oldu. Başlıca mevzusu kadın-erkek ilişkileri yine. Ancak açılışı Hiroşima konserinde milletin önünde nasıl düşüp rezil olduğuyla ilgili yazdığı "Hiroshima (B B B Benny Hit His Head)"le yapmayı tercih etmiş. Belki de bu düşüş aşk hayatıyla ilgili metaforik anlamlar da taşıyordur. Ardından gelen "Dr. Yang"da kendisini terk eden sevgilisini geri getirmesi için terapistine yalvar yakar oluyor zira. "Bitch Went Nuts"da basketbol topunu ve hoparlörlerinin kablosunu kesip giden sevgilisinin şahsında kadınlara verip veriştiriyor. Albümün en güzel şarkılarından birinin Regina Spektor'la yaptığı düet, "You Don't Know Me" olduğunu da ekleyelim...

"Way To Normal" capcanlı bir pop albümü. Enerjisini dinleyiciye geçirmekte bazen zorlansa da, vasatın üstüne çıkıp eğlendirdiği epeyce bölümü var. Yine de, Dylan'la Dion arasında kalan bölgede biraz daha dolanıp başkalarına da bir göz atmayı tercih ederiz doğrusu. *İlker Aksoy*

ÖZÜR: Geçen sayıdaki Replikas söyleşisinde, Ahmet Altınel'in soyadını yanlışlıkla Altıner şeklinde yazmışız.

Doğu'da bazı dinsel kişiliklerin neden suretleştirilmeyecek kadar kutsal sayıldıklarını şimdi anlıyorum –fotoğraf sanatında, dostlarınızın gerçekliğini silen, mimariyi gölgeye indiren kurnaz bir sapıklık payı var.
PETER ACKROYD, Oscar Wilde'ın Son Vasiyeti

Rüyalarda saldırılar yapılır. Öldürürüz, düşeriz, uçarız, ırza geçeriz. Ama her şey olduğu gibidir. Onları rüyada kabulleniriz; çoğu zaman bir sonuç doğurmasalar da onlar değiştirilemez. Birisi rüyanın sahnesinda yok olunca, rüyadaki onun nereye gittiğini merak etmez. Rüyasını anlatırken, "Satıcı beni tezgahta bırakıp gitti. Sanırım isteğim hakkında şefine danışmaya gitti," diyen biri rüyayı yanlış anlatıyordur. Dürüst değildir. İnandırmaya çalışıyordur. "Tezgahta satıcıyla konuşuyordum. Sonra yaalnızdım," denir. **SUSAN SONTAG**, Rüyalarının Esiri

The Residents

The Bunny Boy

(Santa Dog)

Şüphesiz rock tarihinin en müstesna gruplarından biri The Residents. Elimizde onlarca albümleri, yüzlerce saatlik ses kayıtları, uzunlu kısalı bir dolu filmleriyle birlikte, kocaman bir muammaları da var zira. İyi ama kim bunlar? Kafalarına kocaman göz bebeği maskeleri takan, fraklarla, melon şapkalarla etrafta zuhur eden bu tiplerin hikâyelerinin yanında bugünün Daft Punk'ı falan solda sıfır kalır!

Uzun süredir birlikte müzik yapan adamlarımız, 1972'de kendileriyle ilgilenen tek bir allahın kulu bile olmayınca kolları sıvamışlar, kendi plaklarını kendileri basmışlardı. İsimleri de kayıtlarını gönderdikleri Warner Bros'dan red cevabı aldıkları zarfın üzerinde yazan "ikamet eden" tabirinden geliyordu zaten. Anonim olmak en baştan verdikleri karardı. Müziklerini duyurmak içinse canları fedaydı. Baskıdan gelen 300 kopyayı Frank Zappa'dan Richard Nixon'a uzanan bir listeye postalamışlardı. Bu reklam kampanyası pek işe yaramamış olacak ki, kapağını Beatles'ın "Meet The Beatles"ından bozarak yaptıkları ikinci albümleri "Meet The Residents", grup Capitol Records'la papaz oluncaya kadar sadece elli adet satabilmişti. Zaten kariyerleri boyunca ilgi gördükleri zamanlar pek enderdi. Oysa kusursuz bir pop albümü bile yapmışlardı kendilerince. "Bir pop şarkısı, dizeler ve nakarattan oluşur. İkisinin toplamı yaklaşık bir dakika eder. Sıradan bir pop grubu şarkıyı uzatmak için bu bir dakikayı üç kere tekrarlar."

1980'de bu formülden yola çıkarlar, "fazlalıkları" attıkları 40 küsur dakikalık, 40 şarkıdan oluşan "Commercial Album"ü yayınlarlar. Üstüne para bulup buluştururlar, bir San Francisco radyosunda reklam kuşağı kiralarlar, albümü icra ederler. Müzikal eylemleri aslında saymakla bitmez. Moog orgundan bilgisayara, nerede yeni bir teknoloji çıksa yanıbaşında biterler. Yola Captain Beefheart'a özenip çıkmışlardır, ama cazdan blues'a, metal'den elektroniğe gezmedikleri yer kalmaz. John Philip Sousa ile Hank Williams'ın ya da George Gershwin ile James Brown'ın şarkılarını art arda çaldıkları cover albümler kaydederler, Elvis Presley yorumlarlar. Dünya kadar da interaktif CD ve DVD serileri hazırlarlar.

"The Bunny Boy" da bu açıdan hiç sıradan bir albüm değil. Residents elemanları günün birinde güya bir paket alırlar. Tereddüt ederler, ancak bir-iki hafta bekledikten sonra dayanamayıp açmaya karar verirler. Zarfın içinden çıkan DVD'nin sahibi Bunny'dir. Kendisi bir bilgisayar manyağıdır ve zamanının büyük kısmını "gizli odasında" geçirmektedir. Kıyamet koptu kopacak diye kendini yiyip bitiren kardeşi Harvey ise Yunanistan'ın Patmos adasına gitmiştir –çünkü Aziz Yuhanna'ya Yeni Ahit'in son bölümü burada inmiştir. Ancak gidiş o gidiş, Harvey'den bir daha haber alınamamıştır. Bunny'nin elinde bazı ipuçları vardır: Patmos'dan gelen kartlar ve kardeşinin bilgisayarındaki bilgiler. Bunny bunları kullanarak internet üzerinden videolar yayınlamak, kardeşini tanıyan birilerine ulaşmak ister. Residents'dakilerin bu duruma içleri parçalanır, Bunny'ye yardım için zarftaki filmlerden bir albüm kaydederler, bu videoları sitelerinde yayınlamaya başlarlar. Hatta Bunny'ye burada insanlarla iletişime geçebileceği bir platform da açarlar... Cevaplar yepyeni sorular doğurur. Üstelik meraklı fanların söylediğine göre, Bunny ve Harvey'nin macerasıyla The Residents'ın hikâyesi birbirine girer, dolaşır, halvet olur!

Sizin kadar bizim de aklımız karıştı, üzülmeyin. Üstelik buraya kadar geldik, "The Bunny Boy"un nasıl bir albüm olduğunu anlatamadık. Bu iş bir Jackson Pollock tablosunu tarif etmek kadar beyhude. Nasıl diyelim, Afrika tamtamlarından Avrupa rave partilerine, aklınıza gelecek binbir ses birbirine karışmış burada da, tıpkı her Residents albümünde olduğu gibi. Tüm deneyselliğine karşın yine de şarkı formatından şaşmayan, zevkle dinlenen parçalar bunlar üstelik. "The Bunny Boy" internet serisi de hâlâ yayında. Grup "Postcards From Patmos" adıyla bir soundtrack bile yayınladı buradaki işlerinden. Bu oyuna katılıp bir parçası olmayı deneyecekler için adres de verelim, tam olsun bari: http://residents.com/bunnyboy/

İlker Aksoy

Andrew Bird

Noble Beast

(Fat Possum)

Chicago'lu müzisyen Andrew Bird, Dante gibi ortasında ömrünün. Başta keman olmak üzere çeşitli enstrümanlarla iç içe büyümüş, ileriki yaşlarında mesleğinin akademik eğitimini de almış. 1996 tarihli ilk solo albümü "Music Of Hair" ve grubu Andrew Bird's Bowl of Fire'la çıkardığı "Thrills" ve "Oh! The Grandeur" albümleri, caz, blues ve folk geleneklerinden etkilenmiş, sanatçının enstrümanlarının olanaklarını sınadığı albümler. Grup dağılmadan önce 2001'de çıkan "The Swimming Hour" ise bir geçiş noktası gibi kendisi için. Etkilendiği geleneksel akımların izlerini yok etmeden, daha güncel ve indie bir tarza adım atıyor bu albümle. Solo kariyerinde de bu yöndeki evriminin izlerini görüyoruz. "Weather Systems" ve özellikle 2005 tarihli "The Mysterious Production of Eggs", müzisyenin yıllardır ufak ufak kendine oyduğu yeri sağlamlaştırıyor. Gösterişsiz gitar melodileriyle temelini oluşturduğu, glockenspiel'le, ıslık sesleriyle ve sürekli rol çalan kemanıyla süslediği, tarif etmesi zor, ama dinlenince tanınan o ender müzikal hazinelerden biri bu albüm. Ruh ikizini bulmak ya da hayali kurulan şehre yerleşmek gibi bir yerli yerindelik sinmiş albüme. Arkasında yılların birikimi ve sağlam bir temel olduğundan çıtayı 2007 senesindeki "Armchair Apocrypha"yla da düşürmüyor. Bu yoğun üretkenliğe ek olarak canlı kayıtlarını içeren üç albümlük "Fingerlings" serisini de yayınlamasına rağmen hep iştahla beklenen bir müzisyen... "Useless Creatures" isimli bir enstrümantal albüm hediyesiyle gelen "Noble Beast", müzisyenin yükseklere çektiği ipin üzerinde ustalıkla cambazlık yapmaya devam ettiği, kelimelere takla attırıp enstrümanlarını fabl karakterleri gibi konuşturduğu bir albüm. Biraz alt-country, biraz indie pop, biraz klasik, biraz folk. Açılıştaki "Oh No"nun ilk 15 saniyesi mutlu bir masalın fon müziği gibi. Islık sesi bu huzuru pekiştiriyor, zaten müzisyenin ıslıkları birçok şarkının iskeletini oluştursa da hiçbir şarkının önüne geçmiyor, bazen teremin gibi gerçekdışı bir atmosfer oluşturuyor. Alçakgönüllü gitar melodileri, varlıklarını belli etmekten imtina eden perküsyonlarla örülmüş şarkıların çoğu, Andrew Bird'ün kuştüyü vokalleriyle ete kemiğe bürünmüşler. Dramatik ama bir yandan da soğukkanlı bir vokal. Müzisyenin ana enstrümanı keman ilk olarak "Masterswarm"un gergin giriş kısmından sonra duyuluyor, sahneyi kemanın almasıyla beraber şarkı yön değiştiriyor. Gerilim hissi kaybolmuyor, ama ağaçtan ağaca konan keman macera hissi katıyor şarkıya. Albümün en iyilerinden "Not A Robot, But A Ghost" da bu ikilikten nasibini almış, kulak zarına ulaşan her ses dalgasının yeni tablolar çizdiği bir şarkı... Andrew Bird aldatıcı bir basitlikle dışavurduğu melodilere yasladığı "Effigy" ve "The Privateers" olsun, göreceli olarak daha oyunbaz ve yüksek tempolu "Anonanimal" olsun, elini neye değdirse simyacılık yapıyor. Bunca yüksek kalitede albümleri ve dinleyiciyi rüya âlemlerine yolculuk ettirmedeki yetkinliği, Andrew Bird'ü en dikkat edilesi solo müzisyen ve şarkı yazarlarından biri olarak tanımlamamıza yetip de artıyor. *Yiğit Atılgan*

→55

ONBEŞŞARKI

Amadou & Mariam Magosa
Ane Brun The Puzzle
The Bangles Walk Like An Egyptian
Barbaros Hayrettin Ben Sizin Babanızım
Buraka Som Sistema Sound of Kuduro
Calexico Two Silver Trees
Cats In Paris Foxes
Dave Stewart & The Spiritual Cowboys Party Town
Dengue Fever One Thousand Tears Of A Tarantula
Gang Gang Dance Princes
Madcon Beggin
Matthieu Boogaerts J'ai sommeil
Melihat Gülses Bitmemiş Gibi
Oasis (Get Off Your) High Horse Lady
Souvenir Accident à Londres

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Bright Black Morning Light Motion to Rejoin
Los Campesinos! We Are Beautiful, We Are Doomed
Cheikh Sidi Bémol Gourbi-Rock
Grup Yorum Başeğmeden
John Mellencamp Life, Death, Love and Freedom
Jonathan Richman Because Her Beauty is So Raw and Wild
Koçani Orkestar The Ravished Bride
Mark E. Smith & Ed Blaney Smith and Blaney
Miles Davis Kind of Blue
Orient Expressions Kırık Kalpler Albümü
Pascal Comelade The No Dancing
The Pretenders Break Up The Concrete
Replikas Zerre
Tanju Duru Duru Zamanlar
TV On The Radio Dear Science

AYAKKABILI ŞARKILAR

Bob Dylan Boots Of Spanish Leather
Can Şengün Ayakkabı
Elton John Who Wears These Shoes?
Elvis Costello Shoes Without Heels
Fred Astaire Shoes With Wings On
Georges Brassens Les sabots d'Hélène
Jennifer Lopez Mile In These Shoes
Kate Bush The Red Shoes
Les Wampas Les Bottes rouges
Moğollar Ters Pabuç
Nancy Sinatra These Boots Are Made For Walkin'
Neil Young High Heel Shoes
Nitin Sawhney Shoes To America
Rick Ross Fuck With Your Shoes On
Straylight Run Ten Ton Shoes

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. Pavement Brighten The Corners
2. Belle and Sebastian BBC Sessions
3. Late Of The Pier Fantasy Black Channel
4. Last Shadow Puppets The Age Of The Understatement

ZİHNİ / Kadıköy
1. Patricia Barber The Cole Porter Mix
2. AC/DC Black Ice
3. Cenk Erdoğan Trio İle
4. Sigur Rós Med Sud í Eyrum Vid Spilum Endalaust

BADEHANE / Tünel
1. Patricia Kaas Kabaret
2. Paolo Conte Il quadrato e il cerchio
3. Grace Jones Well Well Well
4. Status Quo Oriental

ARAF / Beyoğlu
1. Palya Bea Tchiki Tchiki
2. !DelaDap Kaij tu salas
3. Kasbah Rockers Bred Atay
4. Gothart Garoon

İNGİLTERE albüm

1. Take That The Circus
2. Leona Lewis Spirit
3. Kings Of Leon Only By The Night
4. Killers Day & Age
5. Girls Aloud Out Of Control
6. Duffy Rockferry
7. Stereophonics Decade In The Sun
8. Beyonce I Am... Sasha Fierce
9. Il Divo The Promise
10. Pink Funhouse

ABD albüm

1. Taylor Swift Fearless
2. Keyshia Cole A Different Me
3. Jamie Foxx Intuition
4. Britney Spears Circus
5. Beyonce I Am... Sasha Fierce
6. Nickelback Dark Horse
7. "Twilight" (Soundtrack)
8. Fall Out Boy Folie A Deux
9. AC/DC Black Ice
10. "Now 29" (Various Artists)

FRANSA albüm

1. Seal Soul
2. Alain Souchon Ecoutez d'où ma peine vient
3. Roberto Alagna Sicilien
4. Christophe Maé Comme à La Maison
5. AC/DC Black Ice
6. Bénabar Infréquentable
7. Johnny Hallyday Ça ne finira jamais
8. Charles Aznavour Duos
9. Britney Spears Circus
10. Francis Cabrel Des roses et des orties

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Steely Dan Do It Again

Steely Dan'in 1972 tarihli ilk albümü "Can't Buy A Thrill"den... Şarkı "Invincible", "Laurel Canyon", "Outside Providence" filmlerinde, "The Kid Stays in the Picture" belgeselinde ve video oyunu "Guitar Hero World Tour"da çalındı. Müzikleri Steely Dan cover'larından oluşan "Me, Myself & Irene" filminde Smash Mouth tarafından seslendirildi... Kumbia Kings'in yorumuyla İspalyolcaya çevrildi... İtalyan dans müzik sahnesinde Clubhouse tarafından Michael Jackson'ın "Billie Jean"iyle evlendirildi... Art of Noise, Tom Jones'la birlikte Prince'in "Kiss"ini cover'larken "Do It Again"den sample kullandı... Tori Amos, Falco, Paul Hardcastle, Brezilyalı Eumir Deodato, Waylon Jennings, Slingshot, Brooklyn Express şarkıyı cover'layanlar arasında...

Arama motoru

http://vids.myspace.com/ Ara

John & Jehn
john & jehn 20L07

Kanye West
Love Lockdown

Kings Of Leon
Sex On Fire

Omaha Bitch
Omaha Bitch - Orgasmic Troopers

Crystal Castles
Crystal Castles "Courtship Dating"

Stricken CIty
Stricken CIty - Tak o Tak

Nitin Sawhney
Nitin Sawhney - Nothing

David Bowie & Marianne Faitfull
david Bowie & Marianne Faitfull - I got you babe

Françoise Hardy
Françoise Hardy - Tous les garçons et les filles

Leonard Cohen
Leonard Cohen - Dance me to the end of love

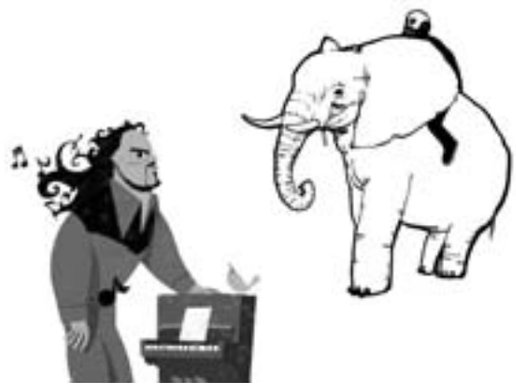

Dinleyici istekleri Ara

Jihae Elvis Is Still Alive
(Güney Kore kökenli bir Chrissie Hynde!)
www.myspace.com/jihaemusic

Faris Nourallah O2CU
(Teksas'ta bir Ürdünlüden)
www.myspace.com/farisnourallah

Fanfarlo Harold T Wilkins
(İngiltere'de yeni indie folk rüzgarı)
www.myspace.com/fanfarlo

Eels The Good Old Days
("Yes Man" filminin soundtrack'inden)
www.myspace.com/eels

The Jim Jones Revue Cement Mixer
(Londra'dan vahşi rock'n'roll)
www.myspace.com/thejimjonesrevue

Little Joy No One's Better Sake
(Strokes'çu Fabrizio Moretti'nin tropicalismo yolculuğu)
www.myspace.com/littlejoymusic

Lords Good Dog Bad Dog
(Nottingham'dan punk Led Zeppelin)
www.myspace.com/lords

The Welcome Wagon Sold to the Nice Rich Man
(Derin Amerika'dan indie gospel)
www.myspace.com/welcometothewelcomewagon

Antony & The Johnsons Another World
(Beş şarkılık "Another World" EP'sinden)
www.myspace.com/antonyandthejohnsons

Rolo Tomassi Abraxas
(Sheffield'lı beşlinin ilk albümünden)
www.myspace.com/rolotomassi

baş tarafı 08'de

gibi bir fon müziği, yüksek volümde dinlendiğinde büyük sanat."

Volüm çok farkeder. Mesela ben hayatta bu volümde *(söyleşi esnasında fonda "Kind of Blue" çalıyor)* dinlemem. Arkadakiler ne basıyor? Kaçırıyorum. Bir de duyguyu kaçırıyorsunuz. Caz konuşularak da dinlenmez. Cazla dans da edilmez, onun için swing'e karşı çıkıyorlar. Caz müziği dinlenir. Ve paylaşılır. Güzelliği orada, paylaşılmasında. Klasik müzik dinleyicisi bencildir, konser salonuna gider ama, yine kendi kendisiyle kalır orada. Yalnızdır o kadar kişi içinde. Caz dinleyicisi bütünleşir, hem sahneyle bütünleşir, hem yanındakilerle. Ben klasik müziği çok severim, ama cazdaki bütünleşmeyi bulamam... İlk yoruma gelince, "garsoniyer" meselesine, aklıma şu geliyor: Türk sinemasının siyah-beyaz dönemlerinde, özellikle Lütfi Akad'ın, Atıf Yılmaz'ın filmlerinde, kara filmlerde, Miles Davis fon müziği olarak kullanılırdı. Bir pavyon sahnesi varsa, mutlaka Miles Davis'in "Summertime"ı çalar fonda. Ve striptiz yapar sahnedeki kadın. *(gülüyor)* Oysa, "Summertime" Gershwin'in "Porgy and Bess" operasındandır, Bess'in çocuğuna söylediği ninnidir. Striptizle, pavyonla bir ilgisi yok... Miles Davis'in müziği, esas olarak Fransız sinemasının siyah-beyaz döneminde, film noir ekolünde underground müzik olarak kullanıldı. Miles Davis'in Louis Malle'in filmine, "Ascenseur pour l'echafaud"ya (1958) yaptığı müzik muhteşemdir. O dönemin Fransız filmlerinde fonda Miles Davis duyarsınız. Bunun altında göstergebilim yatıyor, öyle bakmamız lâzım. O filmlerden bir sahne: Paris'in arka sokakları, vakit sabaha karşı, yağmur yağmış, yerler ıslak. Ve fonda Miles Davis. Seyircide hemen bambaşka bir duygu uyandırır. Ya çok güzel geçmiş bir gecenin ardıdır ya da büyük bir şeylere gebedir. Ya bir cinayet olacaktır ya da başka bir vukuat. Bir gerilim unsuru yaratır mutlaka. Biliyorsunuz, Jean Paul Sartre ve çevresi için ideal bir boşalım ortamı caz dinlemekti, ama kendi dönemlerinin cazını. Varoluşçular kendilerini müzikle ifade etmek istedikleri zaman, başvurdukları kaynak Miles Davis oluyor genellikle.

Hülya Tunçağ

Volüm meselesine dönersek...

Yüksek volüm olduğu zaman her şeyin susması lâzım zaten. Sessizliğe yalnızca müziğin hâkim olması demek. Boşluğu dolduran o müzik oluyor. Müziğin her türlü iniş çıkışı, nüansları, sanatçıların yapmak istedikleri şey, soloları... Şu anda mesela John Coltrane solo yaparken arkada Bill Evans nasıl eşlik ediyor? Onu kaçırıyoruz. Davulcuyu kaçırıyorum. Fırçalarla mı eşlik yapıyor acaba? Cazdaki eşlik, tam anlamıyla bir eşliktir, yalnızca bir fon oluşturmak değildir maksat, solisti destekleyen süslemeler de yapmaktır.

Klasik müziği sevdiğinizi söylediniz, "Kind of Blue"nun açılışı Debussy'yi anıştırıyor...

Bill Evans çalıyor çünkü. Empresyonistleri çok sever. Debussy'yi, Ravel'i...

"Kind of Blue"nun aslında bir Bill Evans albümü olduğunu söyleyenler var. Miles Davis de dolaylı bir etkilenmeden söz ediyor. "Kind of Blue" öncesinde Bill Evans'ın kendisine Ravel ve Rachmaninov dinlettiğini anlatıyor. Albümü Evans'ın piyanosu etrafında tasarladığını da söylüyor.

50 YIL ÖNCE
"Kind of Blue" 1959'un 2 Mart ve 22 Nisan günlerinde, New York'ta kaydedildi, Ağustos ayında yayınlandı. Fotoğrafta John Coltrane, Cannonball Adderley, Miles Davis ve Bill Evans stüdyoda görülüyor.

BİRAZ TRİP MÜZİĞİ MODAL CAZ. MILES'IN YAPTIĞI ŞEY ÖZGÜRLEŞTİRİCİ. ONUN ÇALIŞINDA BİR NOTANIN KEYFİNİ ÇIKARMAK VAR. – *Richard Hamer*

Hayret! Çünkü biraz megalomandır. Biraz değil, oldukça. *(gülüyor)* Bunu takdir etmesi çok önemli. Güzelliği şurada, bakın *(o esnada "Blue in Green" çalıyor)*, çok basit bir modal müzik var. Çok basit. Ama armonik yapı o kadar zengin ve güzel ki. Olay bu: İyi müzik yapmak demek, bir sürü nota çalmak, eteğinizde ne varsa dökmek değil. Çok azla, çok ekonomik bir yapıyla çok güzel, çok zengin bir şey yaratabilirsiniz. Yaratıcılık burada ortaya çıkıyor. Güzellik de. "So What" da böyledir. Bu dönem Miles Davis'in en iyi dönemi. Charlie Parker'la çalmaya başladığında çok genç daha. Ama çok zeki, Dizzy Gillespie'nin yerini tutamayacağını biliyor. Dizzy gibi kıvrak çalamaz, dudak yapısı müsait değil. Ama çok öngörülü. Bir çelişki yaratıyor grupta, Parker asabi ve canlı çaldığında, Miles orta tonlarda, pes tonlarda gezinen sololar yapıyor. Bu karşıtlık büyük bir güzellik ortaya çıkarıyor. Tıpkı cazın doğuşundaki gibi, Avrupa armonisiyle Afrika ritminin bir araya gelmesi o güzelliği yaratıyor. Sonraları Miles Davis'le Charlie Parker bir arada olamıyorlar kişilik olarak, ayrılıyorlar. Miles'ın "Birth of the Cool"u (1950) yaptıktan sonra 1954'e kadar bir kayıp dönemi var, çünkü ağır vaka olarak uyuşturucu müptelâsı. Tedavi görüyor. Ve "Milestones"la (1958) birlikte en güzel dönemi başlıyor. "Kind of Blue"yla "Milestones" eşittir bence. "Kind of Blue", "Milestones"un önüne çıkmaz. İkisini de çok severim. Yanına aldığı isimler dahi müzisyenler. O müzisyenler günümüzdeki cazı, modern cazı yaratan kişiler. Bill Evans mesela başlı başına bir ekol. "Kind of Blue"da primadonna John Coltrane ve Cannonball Adderley'dir. Ama asıl John Coltrane; zaten Coltrane'in ortaya çıkışı Miles'ın grubuna girmesiyle olur. Miles Davis kulüpte dinlerken keşfediyor onu. Gelip gidip dinlermiş, Coltrane'in de ödü koparmış. "Miles geldi, önde oturuyor" derlermiş. Gözlerini devire devire dinlermiş. Eli ayağı dolaşırmış Coltrane'in. *(gülüyor)*

"Kind of Blue"da bir gözdeniz var mı?

En az iz bırakan parça "Freddie Freeloader", onun farkına vardım şimdi. Diğerleri çok baskın.

En çok iz bırakan hangisi?

"All Blues"... "Blue in Green"i yıllar sonra çok sevdim, dinledikçe... O kadar güzel bir melodik yapısı var ki, sonra sonra çok sardı beni. "All Blues"daki riff'lerin tekrarı, büyüleyici... Sizi yavaş yavaş içine çekiyor. "So What" çok çarpıcıdır, hemen pat diye içine alır. Sizi ele geçirir, teslim olursunuz ona.

"Flamenco Sketches"?

Çok iyi. Bu tip etkilenmeler, melezlemeler her zaman iyi olmuyor. Sentezlere karşı benim biraz alerjim var. Bizde de yapılır, Türk müziği-caz sentezi, falanca-filanca sentezi. Bunları yapmak için çok iyi aranjör olmak lâzım. Her iki müzik türünü de çok iyi bilmek lâzım. Çok iyi bir içgüdüye sahip olmak lâzım. Gil Evans gibi bir aranjörle Miles Davis gibi ileriyi gören, sezgileri çok güçlü bir müzisyen bir araya geldiği zaman müthiş bir güç birleşmesi oluyor. "Sketches of Spain" (1960) ne kadar güzel. Hem yaşama sevinci vardır, hem de gizli bir hüzün. İspanya çok acı çekmiş bir ülke, onun da etkisi var o müzikte. Bir yandan da müthiş bir modal müzik olayı var. O gizli acıyla blues'un acısı mı birleşiyor, iki acı mı bir araya geliyor, garip bir olay. Ama onu Gil Evans gibi bir beyaz o kadar güzel yakalamış ki. Gil Evans'ın yazdığı orkestrasyonlar çok güzeldir, arkada kullandığı üfleme çalgıların genellikle pes tonlarını tercih eder. Bas trombonlar, bas klarnetler... Miles Davis'in de bas klarnete zaafı vardır. Marcus Miller '80'lerde öyle giriyor grubuna zaten. Bas gitarcı olduğu için değil, bas klarnetten yakalıyor Miles'ı. "Sketches of Spain"de Gil Evans'ın Miles'ı fonda kullanması müthiş... O koyu fonda Miles Davis'in gayet dingin üfleyişi... Çok, çok güzel. Çok ince iş. Miles Davis'e o duyguyu veren Gil Evans'ın aranjmanları oldu.

Miles'la çalanların en iyi performanslarını onunla birlikteyken sergiledikleri söylenir hep.

Çünkü onlara çok iyi paslar atıyor, alanlar açıyor, yaratıcı yanlarını ortaya çıkarıyor.

→57

"Kind of Blue" seansından enstantaneler. Solda Miles Davis, Bill Evans ve arkada Paul Chambers

PELE, MARADONA, RONALDO... BÖYLE BİR TAKIM TOPLADI MILES. HER BİRİ AYRI BİR ŞEY SÖYLÜYOR, AMA BERABER ÇALIYORLAR. TAM BİR MUHABBET. – *İlhan Erşahin*

"Kind of Blue"nun büyüsünden söz ederken bestelerin modal yapısını vurguladınız. Modal cazı nasıl tarif edersiniz?
"Kind of Blue"da "Freddie Freeloader" dışında hepsi modaldir. Modal, yatay çokseslilik demek aslında. Çoksesli müzikte armonik yapı önemlidir, ritmle birlikte, ritmle armoni bir uyum içinde olurlar. Makamsal müzik Doğuya has bir müziktir, ortodoks kilisesinde de var. Eski Ege gamlarından geliyor... Miles Davis'in modal müziği kullanması Gil Evans'la başlıyor, onun vasıtasıyla İspanyol müziğinden geliyor Miles'a.
Miles Davis, "Kind of Blue"da yakalamak istediği şeyi ıskaladığını, ama sonra "Sketches of Spain"de yakaladığını söylüyor.
Evet, çünkü Doğu müziğinin, Arap müziğinin etkisi "Sketches of Spain"de daha belirgin ortaya çıkıyor. Miles Davis'in modal müziğe yönelmesi "Birth of the Cool"a kadar geriye uzanıyor aslında. O albümün cool cazı simgelediği söylenir. Onda da aranjör olarak Gil Evans var ve caz müziğine ilk kez korna ve tubayı, iki klasik orkestra çalgısını katıyor. "Birth of the Cool"da da modal bir aranjman söz konusu. Ama cool değildir albüm, bayağı bebop yapısına sahiptir. Arkadaki armonik yapı klasik müzikten çok etkilenir, onun için biraz cool havası var.
En başa dönersek, "Kind of Blue" niye bu kadar tarihsel bir albüm?
O yıllara bakmak lâzım, dünyada neler oluyor...
Okyanusun bir yakasında varoluşçular var, öbür yakasında beat'ler. Küba devrimi, Arapların, Afrika'nın bağımsızlık hareketi ve tabii siyahların sivil haklar mücadelesi...
ABD'de 1960'lar, sivil haklar mücadelesinin çok güçlü olduğu yıllar. Cazcıların bir kısmı Hıristiyanlığı bırakıyor, müslüman oluyor. Arap müziğine, Afrika müziğine dönüş var... Çok politik müzikler de yapılıyor. "Kind of Blue", Miles'ın blues'a döndüğü dönemdir. Çok mağrur, keskin karakteri olan bir adam Miles. Beyazlara karşı da bir tavrı olmuştur hep. "Kind of Blue"da, o siyah gücün ele geçişi var aslında. Hüzünlü gibi gözüküyor, ama o gizli bir başkaldırı.
Miles Davis ruhiyatı diye bir şey var galiba. 1960'lardan bugünlere, birkaç kuşağın paylaştığı bir ruhiyat... "Kind of Blue" kerteriz alınarak nasıl tarif edilebilir bu?
Bir kere bir yalnızlık var. Ne kadar paylaşıyor olsak da, bir yalnızlık duygusu var. Bir de yakınma var. Miles açık trompeti kullandığında, biraz daha üst tonlara çıktığında yakınma başlıyor.
Kararlılık?
Müthiş bir kararlılık var. Yazdığı parçalardaki güçlülük anlamında. Art arda yaptığı "Milestones" ve "Kind of Blue" Miles'ın hayata dönüşü aslında. Bir manifesto da var "Kind of Blue"da: "Ben artık müziği böyle yapıyorum. Ben buyum."
Albümün adına ne diyorsunuz?
Çift anlamlı. Hem blues'u bu şekilde ele alması, modal bir yapı olarak sunması, hem de bir ruh durumu olarak. "Kind of Blue"daki hüzün, yenik bir hüzün değil.
Varoluşçular da onun için çok seviyor herhalde.
Şuna benzetiyorum: Yağmur her zaman insana hüzün duygusu vermez. Verir ama, kötü bir hüzün değildir. Ormanda ya da denizin ortasındasınızdır, yağmur yağmaya başlar. Güzel bir ortamda yağmur, insana yaşama sevinci veren bir hüzün de doğurabilir. Garip bir hüzündür o. Chopin dinlemek gibi. Debussy'nin verdiği hüzün de öyledir. Sizi alıp bir yerlere götürür, ama ah-vah dedirten bir hüzün değildir. Bir yandan içiniz kıpır kıpır eder. "Kind of Blue"daki hüzün öyledir, yaşama sevinci verir.

EDDIE HENDERSON
İki Freddie

Miles Davis'le nasıl tanışmıştınız?
Eddie Henderson: Üvey babam Miles Davis'in doktoruydu, Miles San Fransisco'ya geldiğinde bizim evde kalırdı hep. Onunla tanıştığımda 17 yaşındaydım, sene 1957'ydi. O sıralarda konservatuarda klasik müzik öğrencisiydim.
Tanıştığınızda Miles Davis fanı mıydınız?
Gerçeği söylemek gerekirse, John Coltrane ve Cannonball Adderley'den daha fazla etkilenmiştim. *(gülüyor)* Hatta, Miles'la ilk başbaşa sohbetimizde, ona trompeti doğru çalmadığını söylemiştim. *(gülüyor)*
O nasıl oldu?
San Fransisco'da çaldığı kulübe ailece gitmiştik. John Coltrane, Cannonball Adderley, Paul Chambers, Wynton Kelly ve Philly Joe Jones'la çalıyordu. Onu sahnede ilk görüşümdü. Dönüşte ben Miles'ın arabasındayım. Ergenliğin fütursuzluğuyla ona trompeti yanlış çaldığını söyledim. Cümlemi bitirdiğim anda Miles frene bastı. "Sen hangi enstrümanı çalıyorsun?" dedi. "Trompet" dedim. "Eminim doğru çalıyorsun" dedi ve gaz pedalını kökledi. Tabii bir, bir buçuk yıl sonra Miles Davis'in ne kadar büyük olduğunu idrak ettim. Ve trompeti onun gibi çalmaya başladım. San Fransisco'ya gelişlerinden birinde, ona çalışımı dinletmiştim. Övgü almayı beklerken kulağıma küpe bir nasihat aldım: "İyi çalıyorsun, ama bu benim. Sen değilsin."
Onu çok yakından tanımış bir müzisyen ve ayrıca psikiyatri öğrenimi görmüş biri olarak, Miles Davis'in kişiliğini nasıl yorumlarsınız?
Çok çehreli, çok boyutlu... Kişiliği de müziği gibiydi. Bir sıcak çehresi, bir de soğuk bir çehresi vardı. Nev-i şahsına münhasırdı. Özgürlüğüne düşkündü, kimseye eyvallahı yoktu. Müziği gibi, kişiliğinin de en belirgin özelliği öngörülemezliğiydi.
"Kind of Blue"yu ilk dinlediğinizde etkisi ne olmuştu sizde?
İlk dinlediğimde daha yayınlanmamıştı. Hipnotize oldum. Hiç öyle bir şey duymamıştım. Kimse duymamıştı. O zamana dek bebop denilen konvansiyonel tarz vardı, "Kind of Blue"yla yeni bir çığır açıldı.

Eddie Henderson

Albümün ilk parçası "So What"ın açılışı bir Debussy prelüdü gibi. Bu akrabalık hakkında ne söyleyebilirsiniz?
Evet, "So What"ın girizgâhı Debussy'yi andırıyor. Sadece ilk birkaç mezür ama. Eminim ki Miles Avrupa klasik müziğiyle de haşır neşirdi. Müzis-

yenler hayran oldukları insanlardan intihal yapar, Miles da çok yaptı. Ama hepsini kendi stili içinde eritti. Miles'ın en büyük esin kaynağı Freddie Webster'dır. Bunu şuradan biliyorum: Miles'la ne zaman karşılaşsak, "hâlâ benim gibi mi çalıyorsun?" diye sorardı. Bir zaman sonra, onun da bir idolü olduğunu öğrendim. Freddie Webster'dı bu isim. Bir karşılaşmamızda, "hâlâ benim gibi mi çalıyorsun" deyince, ben de "Freddie Webster gibi mi yani?" dedim. Bunun üzerine kulağıma eğilip şunu fısıldadı: "Herkes hırsızlık yapar. Ayrıca, benimki kısa vadeli bir borç." *(gülüyor)* Ama stil kamu mülküdür, telif hakkı yoktur. Cazın doğası böyledir.

"Kind of Blue"nun ikinci parçası "Freddie Freeloader"ın adını gerçek bir kişiden, Fred Tollner adlı bir barmenden aldığı doğru mu?

Fred'i tanırım, ama barmenlik yapıp yapmadığını bilmiyorum. Belki de bir zamanlar yapmıştır. Benim tanıdığım kadarıyla müzisyenlerin etrafında dolanan bir tipti. Bir beleşçiydi, daha doğrusu "yancı"ydı. "Freeloader" lâkabını öyle kazanmıştı. *(gülüyor)* Kulüplere, orada çalan grupların misafiri olduğunu söyleyerek bedavadan girerdi, müzisyenlerden para sızdırırdı, içki ısmarlatırdı. Miles da ona o adı takmıştı. *(gülüyor)*

2002'de Miles Davis'in anısına "So What" adlı bir albüm yaptınız. O nasıl bir süreçti?

Miles'ın hayatımda o kadar önemli bir yeri var ki... "So What"ta Miles'ın beni nasıl etkilediğini, bende bıraktığı izi yansıtmak istedim. Grubuma *(saksofonda Bob Berg, piyanoda Dave Kikoski, basta Ed Howard, davulda Billy Hart ve Victor Lewis)* şunu dedim: "Miles'ın albümleri gibi çalmayın. Parçaların ruhuna nüfuz edin, sonra da kendi benliğinize tercüme edin. Miles'ı klonlamayın." Plak tam arzuladığım gibi oldu. Hiç prova yapmadan girdik kayıtlara. Ve dokuz parçanın yedisini tek seferde kaydettik. Miles'ın ruhuna çok denk düşen bir kayıt süreciydi.

"Kind of Blue"yu yalnız cazcıların değil, klasikçilerin, folkçuların, rock'çuların, hiphop'çuların da sevmesinin sebebi ne sizce?

Şahane bir film, nefis bir opera, harika bir piyes gibidir. Dram var, gerilim var, boşalma var, güzellik var.

Sizin de uzun süre birlikte çaldığınız Herbie Hancock, "Kind of Blue" için şöyle diyor: "Bir plak eşliğinde sevişecekseniz, o plak 'Kind of Blue'dur."

Buna hiçbir itirazım yok. *(gülüyor)*

İLHAN ERŞAHİN

Şifre

Doors'un klavyecisi Ray Manzarek, "bir ıssız adaya gönderseler, 'tek bir plak alabilirsin' deseler, 'Kind of Blue'yu alırım diyor...

İlhan Erşahin: Çok insanın listesine girer "Kind of Blue", ilk beşe, ilk ona. Benimkine de girer.

Başka Miles Davis albümleri de girer mi?

"Bitches Brew" ve "Sketches of Spain" de girer.

Bu üç albümden elinin ilk gittiği hangisi?

Herhalde "Sketches of Spain".

Miles Davis, "Kind of Blue"da yakalamak istediği şeyi ıskaladığını, onu "Sketches of Spain"de yakaladığını söylüyor.

"Sketches of Spain", aynı konseptin geliştirilmiş hali. "Kind of Blue" daha sade bir versiyon. Ama bazen sade versiyon daha heyecanlı oluyor. Coltrane'i duyuyorsun, Cannonball'u duyuyorsun.

"Kind of Blue"da en takıldığın parça hangisi?

Bir bütün olarak dinliyorum. Ama Cannonball'un "Flamenco Sketches"a girdiği cümleyi bir esin kaynağı olarak görüyorum. Ve bir saksofoncu olarak analiz ediyorum.

"Kind of Blue", cazcı olmayanların da esin kaynağı. Ray Manzarek'ten Pink Floyd'un Richard Wright'ına, Grateful Dead'in Jerry Garcia'sından hiphopçu Q-Tip'e, James Brown'dan Steely Dan'in Donald Fagen'ına... 1960'lardan bugüne, farklı kuşakları bunca etkilemesine ne demeli?

Tam doğru zamanda, doğru yaklaşımla çıkan bir albüm. Modal cazın öncülerinden. Bebop bazılarına karışık gelebiliyor; anlaması, içine girmesi daha uzun sürüyor. Miles'ın elektrik dönemini bazıları seviyor, bazıları sevmiyor. Ama modal caz dönemini sevmeyen yok gibi. "Kind of Blue", Miles'in modal caz albümleri içinde en melodik olanı. Adeta lobi müziği. *(gülüyor)* Rahat bir albüm, koyuyorsun, sonuna kadar dinliyorsun. Müzisyenlik zirvede, nefis bir takım oyunu var. Herkesin sesini duyuyorsun. 1970'lerdeki Miles albümlerinde basçının kim olduğunu bilmiyorsun, merak etmiyorsun, Miles'ı düşünüyorsun. "Kind of Blue"da müzisyenlerin her birine dikkat kesiliyorsun. Bill Evans'a, Coltrane'e, Cannonball'a, Richard Chambers'a... Tam bir takım oyunu.

İlhan Erşahin

Bunda Miles Davis'in teknik direktörlüğünün payı ne?

Çok iyi takım kuruyor. "Kind of Blue"da çalanlar dönemin en "hot" adamları. Hepsi acayip güçlü kişilikler. O adamlarla oturuyorsun, "oyun planımız bu" diyorsun, bir mood'a sokuyorsun. "Kind of Blue" onun için başyapıt, adamlar çıktılar, final maçını 6-0 kazandılar. *(gülüyor)*

Bir de Miles'ın yaptığı oyuncu değişikliği var. "Freddie Freeloader" da piyanoyu Wynton Kelly çalıyor. Albümün ikinci parçası, ama ilk önce onu kaydediyorlar. Sonra piyanoya Evans geçip diğer parçaları çalıyor.

Kelly oynak akorlar çalıyor, Evans'da ise gerilim var. Ve melankoli. "Kind of Blue"nun atmosferini Evans kuruyor –modal cazın öncülerindendir. Miles'ın özelliği: Doğru renkleri, doğru yere koyuyor.

"Takım oyunu" dedin. Miles Davis'in lakâplarından biri "sükûtun prensi"... Ekibine de "nerede çalacağınıza değil, nerede çalmayacağınıza dikkat edin" dermiş.

Susmayı çok iyi biliyor. Onun için hep denir ya, "onun ekibindekiler en iyi performanslarını Miles'la çalarken çıkardılar." Çünkü "space" bırakıyor. Ve oyun başlıyor: Miles ve davulcu, Miles ve basçı, Miles ve saksofoncu... Hep bir atışma, bir "conversation", bir muhabbet vardır Miles'ın müziğinde. Dolayısıyla da hep sessizlik vardır, suskunluk vardır. 1970'lerdeki elektro döneminde daha da çok var, ama stil aynı stil sonuçta.

Ashley Khan ("Kind of Blue: The Making of Miles Davis Masterpiece" adlı kitabın yazarı) "Kind of Blue"nun büyüsünü dört maddede izah etmeye çalışıyor. Dördüncü madde, albümün kaydedildiği ünlü stüdyonun "ahşap duvarlı, yüksek tavanlı" olması...

Ahşap odanın bir sihri var. Akustik enstrümanların, kontrbas, tenor saksofon gibi organik enstrümanların ahşapla buluşması, atmosferin oluşmasında önemli bir rol oynuyor.

Üçüncü madde, albümdeki klasik müzik ve folk referansları.

Doğru. Bill Evans'ta Debussy'yi, Ravel'i, Erik Satie'yi hemen hissedersin.

İkinci madde, modal cazın cazibesi... Modal cazın en kestirme tanımı ne?

ONA ÇALIŞIMI DİNLETTİM, ÖVGÜ ALMAYI BEKLERKEN KULAĞIMA KÜPE BİR NASİHAT ALDIM: "İYİ ÇALIYORSUN, AMA BU BENİM. SEN DEĞİLSİN." – *Eddie Henderson*

Uzunhava. *(gülüyor)* Afrika olayı. Türk müziğinde de vardır: Bir gama takılıyorsun, onun içinde transa giriyorsun. Bebop'ta akorlar değişiyor, armoniler değişiyor, solo-tema-solo diye gidiyor. Modal cazda bir akorun üzerinde jam oluyor. Bir trans hali, trippy bir durum. Hippiliğin başlangıcı modal cazdır, oradan başladı hadise.

Miles Davis, "Kind of Blue"yu Bill Evans'ın piyanosu etrafında kurduğunu söylüyor.

"Kind of Blue"nun Bill Evans'ın albümü olduğunu söyleyen çoktur. Albümün modal konsepti ondan çıkıyor. O dönemde Evans çok öndeydi, modal cazı herkes ondan aldı.

Stravinski diyor ya, "iyi beteciler ödünç alır, büyük besteciler çalar", Miles Davis de öyledir. Miles hakkında öyle çok hikâye vardır, "şu parçayı Herbie Hancock yazdı, ama bütün telif Miles'ın..." *(gülüyor)*

Çok da hakkını yemeyelim, "Kind of Blue"nun üçüncü parçası "Blue in Green"in telifini Bill Evans'la paylaşıyor. Bill Evans da, o parçayı nasıl yazdığını şöyle anlatıyor: "Miles'ın evindeydik, bir kâğıda sol minör akorlar yazdı ve 'bak bakalım bundan bir şey çıkarabiliyor musun?' dedi. Eve gittim, oturdum çalmaya başladım..."

MODAL CAZDA BİR GAMA TAKILIYORSUN, ONUN İÇİNDE TRANSA GİRİYORSUN. TRİPPY BİR DURUM. HİPPİLİĞİN BAŞLANGICI MODAL CAZDIR. – *İlhan Erşahin*

Miles en doğru yolu izlemiş. Onun en önemli özelliklerinden biri budur zaten: Oyuncularını iyi kullanıyor.

Bu da bizi ilk maddeye getiriyor. Ashley Khan'ın ifadesiyle, "Miles Davis'in sekstetinde bir araya gelen muazzam yetenekler".

Doğru. Pele, Maradona, Ronaldo... Böyle bir takım topladı Miles. Zaten meşhurdu hepsi, yepyeni isimler değillerdi. "Kind of Blue"nun büyüsü bu işte: Dönemin en cool adamları bir yerde buluşmuşlar, sohbet ediyorlar. Hepsi bir şey anlatıyor. Her biri ayrı bir şey söylüyor, ama beraber çalıyorlar, tam bir muhabbet.

Peki, nasıl oluyor da elli yıl öncenin muhabbeti, bu kadar taze kalabiliyor?

O ahşap oda, o mood, o duygu, o gerilim... Godard'ın sineması gibi: Filmler eski, ama çok modern. Onun için gençler de seviyor Godard filmlerini. "Kind of Blue" da öyle, bugüne de uyuyor çünkü.

Uyuyor ki, hiphop'çu Q-Tip "benim İncilim" diyor. Öte yandan Q-Tip'in babası yaşındaki Donald Fagen (Steely Dan) da tıpatıp aynı benzetmeyi yapıyor.

"Kind of Blue" bir kütüphane gibi çünkü. Herkes bir şey anlattığı ve çok kuvvetli anlattığı için hâlâ dinleniyor. Ölmeyen plaklar, zamanın ruhunu anlatan plaklar. Onlar kalıcı oluyor. Miles'ın her albümü o zamanın ruhunu anlatıyor. Bebop, hardbop, modal, elektro, füzyon, hiphop... Miles hep yaşadığı günü anlatıyor. "Kind of Blue" da tam doğru zamanda çıkan bir albüm. Miles hep öyle: Doğru zamanda, doğru yerde.

O nasıl bir zaman, nasıl bir yer?

Dönemin plaklarını dinlediğinde, 1950'lerden 1960'lara doğru giderken bebop'tan hardbop'a, cool caza, oradan modal caza geçişi görüyorsun. Miles Davis o geçişin, o değişimin içinde. Ve New York'ta. East Village'da. Beat'ler de orada takılıyor... Bütün ünlü kulüpler orada: Five Spot, Slug's, Village Vanguard... Monk, Miles, Ornette Coleman, Coltrane, hepsi o kulüplerde çalıyor. Herkes herkesi etkiliyor. Miles gidiyor, Coltrane'i, Coleman'ı dinliyor, ne yaptıklarına bakıyor. O dönemin New York'unun havasını içine çekiyor ve "Kind of Blue"yu üflüyor.

Tarihin her dönemecinde zamanın ruhunu yakalıyor. Miles Davis'in sırrı ne sence?

Cool adam. Zevk sahibi. Sadece müzikte değil, giydiği şeyde, konuştuğu şeyde, yaptığı şeyde. Adam dizaynır, tasarımcı. Ve ânı yaşıyor. Zamanın içinde hep. Kulüplere gidiyor, diskolara gidiyor, Jimi Hendrix'e takılıyor, rock festivallerinde çalıyor. "Bitches Brew" mesela, o da başka bir zamanın ruhu.

"Bitches Brew" Radiohead'cilerin favori albümü... Nasıl oluyor da, Miles Davis hem hep yaşadığı zamanın ruhunu yakalıyor, hem de zamanın eskitemediği bir müzik yapıyor? Her kuşak onu yeniden keşfediyor, yeni kuşakların keşfiyle eski kuşaklar yeniden dinlemeye başlıyor...

Da Vinci şifresi gibi. Miles o şifreyi çözdü. *(gülüyor)*

Nasıl bir şifre o?

Bence mükemmel durum şu: Akıl, ruh ve kalp aynı seviyede olmalı. Hiçbiri diğerlerinin önüne, üstüne çıkmamalı. Coltrane'de ruh biraz öne çıkar. Miles'da üçü aynı seviyede. Ornette Coleman'da da var o denge. "Kind of Blue"da akıl, ruh ve kalp aynı seviyede. Mükemmel bir denge var, onun için herkesi cezbediyor. Gençleri, yaşlıları, cazcıları, cazcı olmayanları...

RICHARD HAMER

Mıknatıs

Miles Davis'i nasıl keşfettin?

Richard Hamer: Cannonball Adderley'nin "Somethin' Else"inde dinlemiştim ilk. Oradaki "Autumn Leaves" harika bir parça. Trompetle başlıyor, Miles o kadar da farklı bir şekilde çalıyor ki. Çok cool, çok minimal, hem buzlu hem ateşli... Başka kimsede böyle bir ton yok. Dizzy Gillespie gibi çok hızlı değil, fakat her nota çok özlü, hepsinde de sanki çok anlam, ruh ve duygu var. Bu duygu "Kind of Blue"yla başladı aslında.

"Kind of Blue"yu ilk dinlediğinde nasıl bir etki yaratmıştı?

Çok temiz ve koyu bir renk vardı trompette. Trompet genellikle parlak bir ses verir. Ama Miles'ınki öyle değil. Onunkinde ağır bir şey var.

Miles Davis, öncülerinden olduğu modal cazı tek kelimeyle tarif ediyor: "Thick", Türkçesiyle "kesif". Bu tarif "Kind of Blue" için geçerli mi?

Evet, kesif ve koyu. En objektif tanım bu galiba.

Elli yıldır her kuşaktan, her tarzdan insanı esinlendiren bir albüm. Bunu neye bağlıyorsun?

Her zaman hip ve cool bir tadı var. Solistler mükemmel. Miles ayrıca çok iyi bir bestekâr. Onun ve ekibinin çalışı herkese bir şekilde temas ediyor. Parçalar çok esnek, dolayısıyla farklı yorumlara çok müsait, çok açık. Hiphop'çular bile kullanıyor –gerçi hiphop'çular çok yaratıcı o konuda. "Senfonik bir tarafı var, küçük formasyonlarla senfonik müzik yapıyorlar bir yandan. Çok acayip bir ruh var "Kind of Blue"da. Klişe kaçacak ama, evrensel bir ruh var.

Richard Hamer

Favori parçan var mı?

"So What"ı çok seviyorum. Yalınlık ve derinlik bir arada. Çok yalın gibi, ama derin bir armonisi var, acayip bir derin... O dönemin cazcıları Debussy'den, Bizet'den, 19. yüzyıl Fransız ekolünden çok etkilenmişlerdi.

Miles Davis, "Kind of Blue" öncesinde Bill Evans'ın kendisine bir sürü Ravel ve Rachmaninov dinlettiğini söylüyor.

Üçü de süper modern.

Bir kulağında onlar varsa, öbür kulağında gospel'ler ve B.B. King'in gitarı var, otobiyografisinde öyle diyor.

Miles Davis, blues'cudan, soul'dan, r&b'nin kurucularından çok etkilendi. Jimi Hendrix'e de büyük bir ilgisi vardı. Hatta birlikte bir albüm yapacaklardı, ama Hendrix'in ömrü yetmedi.

Şöyle bir lafı var: "İstesem Jimi Hendrix'inkinden daha iyi bir rock grubu kurarım."

(gülüyor) Kurabilirdi, inanılmaz bir grup kurucusu. Müthiş müzisyenler buluyor hep. Ve o kombinasyonla, müzisyenleri dizişiyle bir müzik yaratıyor.

Teknik direktör gibi.

Tam öyle. Dahiydi o anlamda da. Yetenek keşfetmekte üstüne yok, Chick Corea'yı buluyor, Wayne Shorter'ı, Keith Jarrett'ı, Dave Holland'ı, Herbie Hancock'u, Tony Wil-

lams'ı... 1950'lerde Coltrane'le çalıyor, 1980'lerde Marcus Miller'la... Kendisi Charlie Parker'ın çıraklığından geliyor, bu da çok önemli.

Her dönemi, caz tarihinde bir kilometre taşı.

Eski arkadaşları cazın kalıpları içinde kalıyorlar, ama o öyle yapmıyor. Üstelik cazın yaratıcılarından biri kendisi. 1920'lerde Louis Armstrong cazın emprovizasyonunu şekillendirdi. Sonra büyük kompozitör Duke Ellington var, ardından bebop'un dahileri geliyor. Sonra da Miles... Bebop'la başlıyor, Dizzy Gillespie ve Charlie Parker'la takılıyor, ama yaklaşımı çok farklı. Okumuş bir müzisyen, kompozisyon dersleri almış, fakat kalıplaşmayı sevmiyor. Kariyeri de gösteriyor ki, onun yolu trend'lerin ilerisinde olmak. "Bitches Brew" mesela. Cazla rock orada yakınlaştı, füzyon o albümden doğdu. Sonradan elektroniğe yakınlaşması da aynı tavrın sonucu. Cyndi Lauper'ın "Time After Time" diye bir şarkısı var, 1980'lerin en iyi pop parçalarından biri bence. Miles "ben artık standart çalmıyorum kardeşim, popta ne varsa onu çalıyorum" dedi ve "Time After Time"ı yorumladı. Mükemmel bir yorumdu.

Aynı albümde Michael Jackson'ın "Human Nature"ını da yorumladı. Michael Jackson'ı zirveye çıkaran albümlerin prodüktörlüğünü yapan Quincy Jones, "Kind of Blue" için şöyle diyor: "Benim portakal suyum, her sabah dinlerim."

Quincy Jones trompetçi olarak başlamıştı müzik hayatına. Aranjörlüğe geçti sonra. Çok haklı, ruhanî bir gıda var "Kind of Blue"da... Beat kuşağına denk gelen bir albüm, o da önemli.

Beat'lere denk geldiği gibi, modal cazın da başlatıcılarından. Nedir modal caz?

Bebop'un hızından ve armonik zıplamasından kaçıp Doğunun modal, yani makamsal bakışına yöneliyorlar. Klasikçiler de aynı şeyi yapmışlardı, bir önceki yüzyılda. II. Dünya Savaşı'nın sonrasında bebop vardı. Çok tempolu, akorların çok hızlı değiştiği bir müzikti, her mezür içinde en az iki akor vardı. Charlie Parker ve Dizzy Gillespie, bebop'un dahileriydi. Modal caz o anlayışı değiştirdi. Hani Türkiye'de bir makam üzerinden, yani bir ton merkezi üzerinden çalışılıyor, melodi o merkez üzerinden emprovize ediliyor. Modal cazda da böyle derin bir müzik anlayışı var. Bebop'taki gibi her dört beat'te bir akor değişimi yok. Düz gidiyor gibi hep, la'da kalıyor mesela. Biraz daha trip müziği. Miles'ın yaptığı şey özgürleştirici. Onun çalışında bir notanın keyfini çıkarmak var.

Miles Davis'i sahnede gördün mü?

İstanbul'da gördüm, son konserlerinden biriydi. O sıralarda otobiyografisi çıkmıştı, onu da okumuştum. Avi Pardo çevirmişti Türkçeye, zor bir çeviriydi, sürekli argo, küfür... *(gülüyor)* Miles farklı bir çağındaydı, hiphop'la, elektronikle, '80'lerin synth'leriyle uğraşıyordu, gene çok yaratıcı bir müzik yapıyordu.

Senin çalışını etkiledi mi Miles?

Saksofoncu olmama rağmen ondan bir şeyler kaptım. Onun minimalizmini seviyorum. Keşke onunki gibi tonum olsaydı... Müzik yazmaya başladığımda, aranjman yapmaya çalıştığımda benim için daha büyük bir önem kazandı Miles. Ne kadar büyük bir besteci olduğunu farkettim.

"Onun yolu trend'lerin ilerisinde olmak" dedin. Hem öyle, hem de hep zamanın içinde. Bu ikisini nasıl beceriyor sence?

Miles Davis bunu yapmak için dünyaya gönderilmiş. *(gülüyor)* Karizması da var, hem de çok. Mıknatıs gibi adam, insanları kendisine çekiyor.

Miles Davis resimlerinden oluşan sergi 1997'de İstanbul'da açıldı. Sağda "The Kiss" adlı çalışma

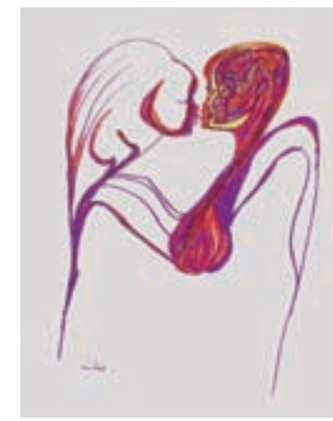

BİR BAŞKA YÖNÜ, ÇOK İYİ RESİM YAPMASI. TAMAMEN KENDİ KENDİSİNİ YETİŞTİRMİŞ. BİR RESSAM GİBİ İŞLİYOR PARÇALARINI. – *Hülya Tunçağ*

BUTCH MORRIS
Leonardo

"Kind of Blue"yu ilk ne zaman dinlemiştiniz?

Butch Morris: Çıktıktan bir yıl sonra dinlemiştim. 12 yaşındaydım. Abim Wilbur dinletmişti, bizim mahalledeki en geniş plak koleksiyonu onundu.

Sizde nasıl bir duygu bırakmıştı?

Büyülendim. Zaten başta Miles Davis olmak üzere dönemin cazcılarına vurgundum. Ama "Kind of Blue" o güne kadar dinlediğim hiçbir şeye benzemiyordu. "So What", "Freddie Freeloader", "Blue in Green", "All Blues", "Flamenco Sketches", her biri başyapıt. "Kind of Blue" yeni bir ufuk açtı. Özellikle John Coltrane'in geleneksel blues'a yaptığı empresyonist yorum, birçok müzisyeni esinlendirdi. "Kind of Blue" bebop'u tahtından indirdi, cazda yeni bir dönem başladı.

Butch Morris

Cazcısı da, rock'çusu da, klasikçisi de, folkçusu da seviyor "Kind of Blue"yu. Birkaç kuşaktır böyle. Nasıl oluyor bu?

Bir kere kolay dinlenen bir albüm. İlk çıktığında ortalıkta bir sürü bebop türevi vardı, o ortama o güne dek görülmemiş bir sadelikle geldi. Onu her yerde dinleyebilirdiniz, bir gece kulübünde de, bir doktorun muayenehanesinde de. Ama, meydan okuyan bir albümdür. Katıksız güzelliktir. İnsanı yerine mıhlar. Ve çok rahat akıp gider. Ama derinden gider. Ve çok, çok renklidir.

Cazibesinin ve evrenselliğinin sebeplerinden biri, modal yapısı mı?

Kısmen. Her şeyden o kadar farklıydı ki, hemen kulağı yakalıyordu.

Modal cazın Doğunun makamsal müziğiyle ilişkisine ne diyorsunuz?

Modal cazda Doğu etkisi mevcuttur. "Kind of Blue"da da bir Doğu tınısı var. Daha doğrusu bir Çingene tınısı var. Çingenelerin, biliyorsunuz, kolları uzundur. İspanya'da varlar, Fransa'da varlar, Ermenistan'da, Türkiye'de, Bulgaristan'da, Romanya'da, dünyanın her yerinde... "Kind of Blue"nun evrenselliğinde Çingene tınısının da payı var.

Burnt Sugar adlı free caz grubunun iki esin kaynağından biri sizin "kondüksiyon" yönteminiz, diğeri Miles Davis'in "Bitches Brew" albümü.

Evet, bu kulağıma geldi. *(gülüyor)*

Miles Davis'le aranızda böyle bir bağ kurulmasına, melezleme yapılmasına ne diyorsunuz?

Miles Davis, Miles Davis'tir, ben de Butch Morris olmak zorundaydım. 14-15 yaşımdan 19'uma kadar, Miles Davis gibi çalmaya çalıştım. Müzik yazmaya başladığımda Gil Evans gibi yazmak istedim. Bunları yaparken kendi sesimi bulmaya başladım. Ve bu beni kondüksiyon yöntemine götürdü. İnsan kendi sesini başka seslerin vasıtasıyla bulabiliyor.

"Kind of Blue"da bir gözdeniz, özel önem atfettiğiniz bir parça var mı?

"Freddie Freeloader"ın ayrı bir yeri var. New York'a geldiğim ilk gün Freddie Freeloader'la tanıştım. *(gülüyor)* O insanın gerçek kişi olduğunu, hayatta olduğunu ve hâlâ müzik âleminde takıldığını görmek güzel bir duyguydu. Dahası, Miles Davis'in yaptığı müzikal portrenin o adamı ne kadar iyi yansıttığını görmek çok acayipti.

Nasıl bir adam?

Cazcıların çevresinde takılan bir avare. "Freeloader", biliyorsunuz, "otlakçı", "yancı" demek. Tanıştığımda kimse ona "Freeloader" diye hitap etmiyordu, Freddie'ydi sadece. O da zaten yancılık yapmıyordu. Sene '76'ydı, "Kind of Blue"dan 17 sene sonra yani. Ama yine kulüplerde takılıyordu. Boyu 1.80 civarında, sıska, siyah. Uzun paltosu, başından eksik etmediği bir şapkası vardı. Çok gururlanıyordu, Miles'ın onun adını taşıyan bir parça yapmasından. Kim gururlanmaz ki?

Albümün diğer parçaları hakkında neler düşünüyorsunuz?

"So What"ta benim dikkatimi çeken şey, Miles Davis'in sonraki yıllarda o parçayı daha hızlı çalması. Tony Willams'lı, Herbie Hancock'lu beşlisiyle yaptığı "So What" yorumunu "Kind of Blue"daki halinden daha çok seviyorum. "All Blues" çok ilginç bir müzik yazma mefhumu. Melodiler çok basit, çok sade, fakat aynı zamanda çok karmaşık, çok kompleks –gittikleri yön mânâsında çok kompleks. Sadece o mânâda, onun dışında çok sadeler ve akor olarak, armoni olarak hepsi çok güzel. "Flamenco Sketches", "Blue in Green", bunlar büyüleyici besteler. Bir gözdem yok dedim ama, John Coltrane'in "All Blues"daki empresyonizmi muhteşemdir.

Evde oturup Miles dinlediğiniz oluyor mu?

Zaman zaman oluyor tabii.

En son hangisini dinlediniz?

Üç hafta önce, kendime "On The Corner" seansı yaptım. Miles Davis dinlemek, arada bir müzeye gidip Da Vinci tablolarını seyretmek gibidir.

ansiklopedi

a→

ASCENSEUR POUR L'ECHAFAUD

Louis Malle'in 1958 tarihli Jeanne Moreau'lu filmi "Ölüm Asansörü"

f→

FARK YARALARI

Güftesi Ali Tekintüre'ye, bestesi Mustafa Sayan'a ait Müslüm Gürses şarkısı: "Tanrı yazar kullar çeker günahı / Bir eziyet bin isyanı getirir / Bağrımıza dostlar sıkar silahı / Bizi bu dost yaraları öldürür // Yaşantımız sanki ateşten gömlek / İçimizden gelir bin defa ölmek / Hakkımız değil mi bizim de gülmek / Bizi bu fark yaraları öldürür..."
Şarkı, ayrıca, farkyaralari.blogspot.com adresinde mukim felsefe sitesinin "vizyonumuz" diye dinlettiği şarkı. Bir de "misyonumuz" var ki, onu da öğrenmeden tarif eksik kalır. Orijinali Elşen Xezer ile Aqşin Fateh ikilisine ait olan bu tribal ve absürd Azeri "rapatma" klasiğinin Hüseyin Turan versiyonuna kısaltarak bakalım: "İncinsen de sözün düzünü diyciğem / Acayip hayvanlara benziyirsen // Men senin bu emellerine nece dözüm / Men ne diyim daha sene yoktur sözüm / Sırf sıfatından su içmeyir gözüm / Cinlere şeytanlara benziyirsen / Acayip hayvanlara benziyirsen // Senin görünüşün güya yahşımıdır / Alacalı yüzünde şah matmıdır / Bir özüne bak başın yuvarlak mıdır / 51 ekranlara benziyirsen / Acayip hayvanlara benziyirsen..."
Heidegger'ci bir felsefeyi, Bourdieu'cü bir sosyolojiyi iyi özetleyecek iki güzel şarkı. Siteyi hazırlayan arkadaş, anladığımız kadarıyla, Karadeniz bölgesinde yaşayan genç bir felsefe öğrencisi. Kant'tan, ama asıl Husserl'den başlayarak fenomenolojik geleneğin ve postyapısalcıların izini süren, bir felsefe kütüphanesi yaratmaya çabalayan bir blog bu. Lacan ve Wittgenstein, Gadamer ve Blanchot, Derrida ve Deleuze, Levinas ve Agamben, fark yaraları'nın mercek altına aldığı, pdf formatında, İngilizceye çevrilmiş kitaplarının linklerini verdiği filozoflardan başlıcaları. Heidegger felsefenin temel sorularını revize etmiş, "varlık"tan başlayarak felsefenin sorunlarını ve bakış açılarını tartışmaya açmıştı. Bourdieu ise, başta sosyolojinin yöntemine dair bir perspektif geliştirmiş, önerdiği kavramlarla alelade bir literatür katkısından fazlasını başarmış ve "fark yaraları"nın her an yürütülen iktidar mücadeleleriyle, kılık kıyafetten oturma şekline kadar bütün iletişim biçimleriyle nasıl yeniden üretildiğini görmeye çalışmış, sosyolojinin anlamı ve angajmanı üstüne ufuk açmış bir düşünce ve çalışma adamıydı. Sitesini Cahit Zarifoğlu'nun bir sözüyle ("Haddini aşan zıddına inkilap ediyor") açan arkadaşımız, "bu bir isyandır" deyip eklemiş: "Do ya punk?"

m→

MONKEY CHANTS

Endonezya'nın Bali adasına has bir müzik formu; en az yüz kadar erkek tarafından maymun edasıyla söylenen, ritmik, sert, ünlemli bir a capella söyleyiş...
Kecak da denilen bu söyleyiş, ilk defa Nonesuch Records tarafından 1969'da yayınlanan bir plak sayesinde Batılılar tarafından tanındı. 1930'larda Bali adasına giden ressam ve müzisyen Walter Spies, şahit olduğu müzikal durumlara hayran olmuş ve küçük bir çevreye bu müziklerin bilgisini yaymıştı, ama "monkey chant"ları kaydetmek, 20. yüzyılın büyük mistiği Gurciyef'in öğrencilerinden biri müzisyen ve gazeteci David Lewiston'a nasip olmuştu. Burada birkaç ay vakit geçiren ve gelişen teknoloji sayesinde kolayca kayıt yapabilen Lewiston, Nonesuch şirketinden haberdar olunca hemen onların kapısını çaldı...
Genellikle folk müzik plakları yayınlayan Elektra'nın bir parçası olan Nonesuch, aslında Avrupa merkezli kayıtlara odaklanan bir klasik müzik şirketiydi, sonradan Steve Reich gibi isimlerin de toplu basımları bu şirketten yayınlandı, David Byrne de son albümünü oradan çıkardı. Nonesuch'ın Explorer dizisiyse, 1967'den 1984'e kadar yayınladığı pek çok plakla (Bulgar şarkılarından gamalan davul gruplarına) Amerikan dinleyicisinin "dünya müziği"yle ilk kez tanışmasına sebep oldu. Yayınlayacağı plaklarda pür geleneksel bir üslûp kovalayan Nonesuch'ın Explorer serisinden bazı plaklar, sonsuza dek var kalabilsinler diye, Voyager mekiği tarafından uzay boşluğuna da bırakıldı...
Nonesuch'tan yayınlanan kecak albümü, hayretle ve büyük beğeniyle karşılandı. Üzerlerinde sadece edep yerlerini örtecek kadar bir bez parçası olan 100'ün üzerinde adamın icra ettiği bu sanat, Bali geleneklerince, kutsal Hindu destanı Ramayana'ya dayandırılıyor, bir anlamda Prens Rama'nın maymun ordusuyla beraber giriştiği savaşlar anıştırılıyordu. Mutlaka kültürel kökleri bulunmasına –mesela şeytan kovma ayini sanghyang'tan geldiği söylenmesine– rağmen, kecakın 20. yüzyılda, Batılı turistlerin ilgisini çekmek için geliştirildiği de düşünülüyor.
Fakat kecakın getirdiği güçlü yeknesaklık ve etkili trans hali, Batılı gözler tarafından her zaman hayranlıkla izlendi. Fellini'nin 1969 tarihli filmi "Satyricon"da, bu kayıtlar sıcağı sıcağına kullanıldı. Ron Fricke'nin çok izleyici toplayan 1992 tarihli filmi "Baraka"da da bir dünya mirası olarak "monkey chant"a parantez açıldı. "Emmanuelle 2", Coen Biraderlerin "Blood Simple"ı da kecaka işaret çakan filmlerden. The Pop Group'un 1980 albümü

"For How Much Longer Do We Tolerate Mass Murder?", Hercules and Love Affair'in ilk albümü de –bu tarzdan etkilenen bir sürü davulcunun yanında– kecaka göndermelerle süslü...
Fakat bu maymunsu söyleyiş, Batı kültüründe galiba asıl etkisini futbol tribünlerinde, özellikle İspanya'da bir ırkçılık tezahüratı olarak buldu. Bir maçta bu tür bir tezahürat üstüne sahayı terkedip gitmek isteyen Samuel Etoo gibi siyah futbolcuların ayağına top geldiğinde rakip taraftarların hep bir ağızdan maymun gibi bağırması, futbol dünyasının barındırdığı ırkçılığın sembolü oldu, tribünlerin bu tutumu üzerine kampanyalar açıldı...

W→

WEBSTER, FREDDIE

"Trompet trompet olalı böyle ses çıkarmadı!" Dizzy Gillespie, Freddie Webster usta için böyle buyurmuş. Elbette ki Freddie Webster'ın trompetine vurulan tek büyük trompetçi o değil, geriye pek az ses kaydı bırakmış olsa da, onu izleyen kuşak içindeki bir sürü trompet ustası Freddie Webster'ı her daim minnetle anageldi. Liste başı hayranları arasında bulunan isimlerden biri de Miles Davis. Dan Miller'ın Freddie Webster üzerine kaleme aldığı makalede belirttiği üzere, Miles Davis'in ciddi anlamda Freddie Webster'ın tesiri altında kaldığı, o dönemlerde takıldığı The Street'teki herkesin malûmuydu. Hatta son-

"Ölümün Çağrısı (otoportre)", Käthe Kollwitz (1934)

raları Webster için, "Bir notayla yaptığı şeyi çok severdim. Bir sürü nota çalmazdı, onları harcamazdı. Onun müziğini yakalamaya çalışıyordum," demişti. Yine aynı makalede, Webster'ın benzer kuvvette bir etkiyi Dizzy Gillespie üzerinde de yapmış olmasına rağmen, bundan pek söz edilmediği, adının daha ziyade Miles Davis'le anıldığı anlatılıyor...
Cleveland'de 1916'da doğan Webster, yetişkinliğinin müzikle iç içe olacağına işaret eden bir çocukluk geçirdi, kendisiyle aynı yıl aynı yerde doğan besteci-piyanist, bebop çağının krallarından Tadd Dameron'la büyüdü. Çok erken yaşında, henüz otuzundayken, hâlâ tartışılan bir biçimde ölmeden önce aralarında Sarah Vaughan, Benny Carter, Art Pepper gibi büyük caz müzisyenlerinin olduğu isimlerle birlikte çalıştı. Dan Miller'ın makalesinde yer aldığı biçimiyle Art Pepper onu şöyle tanımlıyor: "Yakışıklı, biraz da tuhaf görünüşlü, küçük bir 'kedi'ydi. Ondan çok etkileniyordum. (...) Enstrümanını çalışı inanılmaz güzeldi. Yanında her zaman bir otomatik silah taşırdı. Çünkü fiziği ve siyah oluşu nedeniyle herhangi birinin kendisini köşeye sıkıştırabileceğine ve kendisinin durumu eşitleyecek bir şeye ihtiyacı olduğuna inanırdı."
Freddie Webster, 1 Nisan 1947'de, 31 yaşında, Chicago'da bir otel odasında öldü. Resmî tarih yazımına göre, kalp krizi geçirmişti. Fakat Miles Davis, otobiyografisinde ölme nedeninin bir kalp krizi değil, zehirli eroin olduğunu yazdı.

WONDERWALL

1968 tarihli İngiliz yapımı film. Joe Massot'un yönettiği filmde başrolleri Jack MacGowran, Jane Birkin, Richard Wattis, Irene Handl ve Iain Quarrier paylaşıyordu, müzikler se George Harrison'a aitti...
Yayınlandığı dönemde, Cannes'a da katılmasına rağmen pek fazla ilgi çekmeyen, gösterim şansı da bulamayan "Wonderwall", her ne kadar dönemin saykodelik havasından ve serbest aşk rüzgârından etkilense de, İngiliz

komedi geleneğinin (Peter Cook'ların, Dudley Moore'ların) bariz izlerini taşıyordu. Kelebekler üzerine incemeler yapan, hafif münzevi bilimadamı Oscar Collins'in (Jack MacGowan) yan dairedeki fotoğrafçının ve kız arkadaşı Penny Lane'in (Jane Birkin) çekimlerine bir delikten kazara şahit olmasıyla şekillenen film, profesörün bu fotoğraf çekimlerine ve Penny Lane'e tutkuyla bağlanmasıyla ve bir rontgenci olmasıyla ilerliyor. Yaşlı kuşağın sıkıcılığı ve bastırılmışlığıyla genç kuşağın özgürlüğü ve rahatlığı arasında bir tezat kuran filmde, sevgilisinden ayrıldıktan sonra Penny Lane'in uyku hapları yutuşunu delikten gören profesör aşık olduğu kızı kurtarıyor...
İlk yönetmenlik denemesinde Joe Massot, müzikleri George Harrison'a emanet etmek istedi, daha önce hiç böyle bir şey yapmadığı için tereddüt eden Harrison'a ne çalarsa yayınlama sözü verdi. O dönem çokça Budist âlemlerine takılan Harrison da Hint çalgılarının ağırlıklı olduğu bir enstrümantal repertuar hazırladı. Eric Clapton'ın da bir gitar riff'iyle dahil olduğu Harrison'ın müzikleri, "Wonderwall Music" adıyla, bir Beatles üyesinin ilk solo albümü olarak yayınlandı.
İlerleyen yıllarda Joe Massot fazla ortalarda görünmedi. Led Zeppelin'in "The Song Remains The Same"inin çekimlerine başladı, ama bitirmek ona nasip olmadı. 1980'de Madness'tan The Specials'a kadar türün önde gelenlerini "Dance Craze" adlı bir ska belgeseliyle görsel tarihe geçirdi. 1998'de "Wonderwall"u elden geçirip yeniden yayınlamak isteyince master bantlar için George Harrison'ın kapısını çaldı, bu bantları ararken Harrison, film için yaptığı, ama sırf enstrümantal isteniyor diye vermediği "In The First Place" isimli bir şarkısını da buldu.

KARATREN

Harold Pinter: Türkiye'de, CNN'nin (Campaign for Nuclear Disarmament) eşdeğeri sayabileceğimiz Türkiye Barış Derneği'nin üyeleri, Türkiye Barış Derneği'nin üyeleri oldukları için sekiz yıl ağır hapse çarptırıldılar. Hepsi de son derece saygın, kimisi de toplumun seçkin kişileri. Türkiye'deki durumu araştırdığımda, az çok bir bilgim olan, ama derinden hiçbir şey bilmediğim bir şey gördüm: Türkiye'de binlerce siyasî mahkûmun yattığı hapishaneler gerçekten dünyanın en kötü hapishaneleri arasında. Tutuklandıktan sonra, siyasî bir mahkûm, sıkıyönetim yasasına göre, kırksekiz gün hiç görüştürülmeden alıkonabiliyor. Bu durum, Helsinki Gözleme Kurulu, Af Örgütü, Uluslararası PEN Kulüp vs. tarafından saptanmıştı, ama Amerika'ya sırtlarını dayamış ve ellerinde Amerikan silahları olduğu için sağlam yere bastıklarını bildiklerinden hiç aldırış bile etmeyen Türk otoriteleri bu durumu şiddetle inkâr ediyorlar. Rusya'yla sınırlar çünkü, Türkiye'nin "biz"den biri olması Amerika için çok önemli.
Ancak, Türk hapishaneleri hakkında çok şeyler öğrendim ve Türk halkıyla da bir ilişiğim oldu. Bu arada bir partiye gittim, iki Türk kızıyla karşılaştım, son derece çekici ve zeki genç kadınlar; son günlerde yer alan bu davayla ilgili düşündüklerini

Harold Pinter
(10 Ekim 1930 - 24 Aralık 2008)

sordum. "Canım" dediler, "herhalde komünisttirler. Komünizme karşı kendimizi korumamız lâzım." Ben de, "herhalde dediğiniz zaman, elinizde ne gibi kanıtlar var?" diye yanıtladım. Tabii, ellerinde hiçbir kanıt yoktu. Cahillerdi aslında. Onlara Türkiye'de işkence konusunda neler bilip bilmediklerini sordum daha sonra, omuz silkip "biliyorsunuz, komünist komünisttir" dediler. "Peki işkenceler için ne diyeceksiniz?" diye sordum. Bir tanesi yüzüme bakıp cevap verdi: "Nasıl düşünebiliyorsunuz böyle bir şey?" "Yani" dedim, "benim durumum daha mı zor işkenceye uğrayanlardan?" Yine omuz silkip "herıld" dediler. Az kalsın boğabilirdim, kendime geldim birden, oturdum bir yere ve bu doğru öfkemden "Bir Tek Daha"yı yazmaya başladım.
(...) Oyunda sorgucu kurbanına şöyle diyor, oyunun başlarında: "Bu benim büyük parmağım, bu da küçük parmağım. Gözlerinin önünde büyük parmağımı sallıyorum. İşte böyle. Aynı şeyi şimdi de küçük parmağımla yapıyorum... Aklıma ne eserse onu mutlaka yaparım." O dört duvar arasında bütün güç onun. Durumun bu olduğunu kendisi biliyor, inanıyor da kendince bu gücün kendi hakkı olduğuna, çünkü, kendisi söz konusu olduğu kadarınca, ülkesi için meşru bir biçimde, doğru düzgün iş görüyor. Ülkenin değerlerinden söz ettiği zaman, bunlar onun kendi değerleri. O değerler yüzünden öldürecektir, ırza geçilmesine, akla ne gelirse onun yapılmasına izin veriyor. İşkenceye de. Memleketi korumak için her şey mubah onun için. Ancak şu da var, hepimizde bulunan doğal sadist niteliklerin ucu oyunda bırakılıyor. Seyirci bir korku duyuyor, ama neden korku duyuyor? O kurbanın yerinde olmak korkusu değil bu, aynı zamanda, kendilerini sorgucu olarak görmelerinden gelen bir korku da var. Bir düşünün elinizde mutlak güç olduğunu...

– Mart 1985'te Arthur Miller'la beraber Türkiye'ye destek ziyareti yapan Harold Pinter'la iki ay sonra yapılan söyleşiden *(Aziz Çalışlar tarafından çevrilip Kavram Yayınları'nca basılan Harold Pinter'ın "Bir Tek Daha / Dağ Dili" oyunlarına önsöz)*

ARA Belediye başkanı seni resmî misafir olarak burada kalmaya davet etti. Bunu söylerken de, böylesi bir davette bulunan bir belediye başkanının olabileceği kadar samimiydi. Bir çözüm bulunabilir. Deneyip gerçekten kalmak isteyip istemediğini anlayabilirsin. Paran var. Büyükannen Lusi Karaoğlanyan'ın kuzenleri Dikran'la Aram'ın Dzabırgor mahallesinin tepelerinde inşa ettikleri taş evi, onu işgal eden, İstanbul'dan Türkiye'nin her yerine gidip gelen bir kamyon filosu sahibi Kürtten satın alabilirsin. Ona reddedebileceğinden biraz fazla para vererek Bitlis'in tam orasında, aslen zaten senin olan o güzel evi alabilirsin. Böylece araziye de, yani Kürt rehberin Saroyan evlerinin bulunduğu yer olduğunu iddia ettiği yolun tepesindeki yere de sahip çıkabilirsin. Böylece sekiz evi de tıpkı eskiden olduğu gibi yaptırabilirsin; yani tekrar evinde olabilirsin, gerçekten evinde olabilirsin. Bu mümkün, öyle değil mi?

BILL Bir noktada yanılıyorsun. Şehirde hiç Ermeni yok, ben burada sadece tuhaf bir yerli olurum. Otuz yıllık başarısının sonucunda yeteri kadar para kazanan Amerikalı Ermeni bir yazar, Bitlis'e gelerek ailesinin evlerini yeniden inşa ettirmeye karar veriyor. Büyükannesinin kardeşlerinin –kuzenlerinin değil– evini zengin Kürt işadamından alarak, daktilosuyla bu eve yerleşiyor. Tepelerde uzun yürüyüşlere çıkıyor ve artık orada yaşıyor. Delirmiş bir Ermeni.

* * *

BILL Bitlis'i istiyorum; Bitlis'te yaşamak, yürümek, yemek, içmek, uyumak istiyorum. Yarın Diyarbakır ya da Dikranagerd yolunda olacağız, oysa ben Bitlis'te kalmak istiyorum – görünüşe göre, sonsuza dek. Burada ölmek ve ölülerimle birlikte olmak istiyorum

* * *

BILL Sonunda Bitlis'teyim. Babam Armenak'la annem Takuhi'nin, babamın babası Bedros'la annesi Hıripsime'nin, annemin babası Minas'la annesi Lusıntak'ın doğdukları yerdeyim. Hassas bir Türkün elinden çıkmış, şekerli, taze, enfes çaydan içiyorum, annem ve büyükannemin yaptığı ekmeğin aynısından yiyorum ve o hep sevdiğimiz beyaz peyniri Bitlis'in çayırlarından gelen gerçek yeşilliklerle tadıyorum ve bunlarla ne yapacağımı bilemiyorum. Bu kadar şeyi nasıl yaşayacağımı bilemiyorum, hepsi bu. Burada gördüğüm herkesi sevdim, onlar da uzun zamandır Bitlis'te yaşıyorlar; buradaki hayatı umutsuz hale getirip Minas'ın Lusıntak'a "burayı terk edip Amerika'ya gidelim, burası artık bize göre değil" dedirtenin, illa ki bu insanların büyükbabaları olduğunu düşünmüyorum. Sonra Minas öldü ve Lusıntak gerçekten de aileyi buradan götürdü ve böylece ben burada değil, Fresno'da doğdum. Kısacası, biz buradaydık. Yoksa bu insanları sevmemin nedeni, Ermenilerin burada yaşamasını imkânsız hale getirip ailemin Kaliforniya'ya gitmesine, böylece orada doğmama sebep olmaları mı? Kafam karışık değil, bir şey bilmiyorum. Ne olduğunu anlayamıyorum, çünkü en başta, en en başta ne olduğunu bilmiyorum. İşte, Ahmet biraz daha çay getiriyor; böyle bir Türkten nasıl nefret edilebilir ki? Kabul edelim, Ermenilerden pek de farkı yok.

William Saroyan, "Bitlis" oyunundan

William Saroyan Bitlis'te, 1964 (Foto: Ara Güler)